

Valstybinė
kainų ir
energetikos
kontrolės
komisija

2018 METŲ VEIKLOS ATASKAITA

2019 m. balandžio 26 d. Nr. R5-25
Vilnius

TURINYS

TURINYS	2
<i>ĮŽANGINIS ŽODIS</i>	4
<i>1. Veiklos principai, esminiai faktai</i>	9
<i>2. PAGRINDINIAI ENERGETIKOS IR GERIAMOJO VANDENS TIEKIMO BEI NUOTEKŲ TVARKYMO SEKTORIŲ RODIKLIAI.....</i>	11
<i>3. KAINODAROS SKAIDRINIMAS.....</i>	16
3.1. Elektros sektoriaus teisinio reguliavimo pasikeitimai	17
3.2. Elektros sektoriaus reguliuojamų kainų nustatymas	17
3.3. Gamtinių dujų sektoriaus teisinio reguliavimo pasikeitimai.....	32
3.4. Gamtinių dujų sektoriaus reguliuojamų kainų nustatymas.....	33
3.5. Atsinaujinančių energijos išteklių sektoriaus teisinio reguliavimo pasikeitimai	44
3.6. Atsinaujinančių energijos išteklių sektoriaus tarifų nustatymas.....	45
3.7. Šilumos sektoriaus teisinio reguliavimo pasikeitimai	48
3.8. Šilumos sektoriaus reguliuojamų kainų nustatymas.....	48
3.9. Nepriklausomi šilumos gamintojai (NŠG).....	56
3.10. Vandens sektoriaus teisinio reguliavimo pasikeitimai	59
3.11. Vandens sektoriaus reguliuojamų kainų nustatymas.....	59
<i>4. INVESTICIJOS IR PASLAUGŲ KOKYBĖ.....</i>	67
4.1. Investicijos	68
4.2. Paslaugų kokybė.....	73
<i>5. RINKOS PRIEŽIŪRA IR STEBĖSENA.....</i>	77
5.1. Teisinio reguliavimo pasikeitimai	77
5.2. Patikrinimai ir sankcijos	78
5.3. Energijos išteklių birža	80
5.4. Pažeidimų priežasčių analizė	83
5.5. Konsultavimas ir metodinė pagalba.....	84
5.6. Ūkio subjektų ginčai	84
<i>6. VIENINGA ES REGULIAVIMO APLINKA.....</i>	86
6.1. Regioninės rinkos – ES tinklų kodeksų įgyvendinimas	86
6.2. Didmeninių energijos rinkų priežiūra.....	93
6.3. Dalyvavimas ES teisėkūroje.....	94
6.4. Dalyvavimas Europos ir tarptautinėse reguliuotojus vienijančiose asociacijose.....	96
<i>7. TEISMINIAI PROCESAI.....</i>	98
7.1. Šilumos sektorius.....	98
7.2. Elektros sektorius	100
7.3. Dujų sektorius	102

8. VARTOTOJŲ INTERESŲ GYNIMAS IR VEIKLOS VIEŠUMAS.....	103
8.1. Vartotojų kreipimaisi	103
8.2. Ginčų nagrinėjimas	105
8.3. Informacinė veikla	106
8.4. Švietimo programa	107
9. KOMISIJOS VEIKLOS EFEKTYVUMAS.....	108
9.1. Struktūra ir darbuotojai	109
9.2. Partnerystė ir patirties sklaida	112
9.3. Vidaus auditai	113
9.4. Korupcijos prevencija.....	114
9.5. Informacinės sistemos	115
9.6. Duomenų sauga.....	115
10. STRATEGINIS PLANAVIMAS IR FINANSAVIMAS	117
10.1. Strateginis planavimas	117
10.2. Finansai ir asignavimai	120

IŽANGINIS ŽODIS

Simboliška, kad rengdami Valstybinės kainų ir energetikos kontrolės komisijos (toliau – Komisija) 2018 m. veiklos ataskaitą po daugiau nei 20 metų nuo institucijos įkūrimo einame į atsinaujinimą ir kompetencijų auginimą. Nuo 2019 m. liepos 1 d. pradės darbus Valstybinė energetikos reguliavimo taryba (VERT). Tai svarbus žingsnis siekiant kokybinio šuolio energetikos sektoriaus reguliavime, suvienijus ekonominio reguliavimo ir technines kompetencijas turėsime iš tiesų stiprų energetikos reguliuotoją, kurio kuriamą vertę neabejotinai pajus visa visuomenė.

Apie svarbiausius nuveiktus darbus ir 2019-ųjų prioritetus – Komisijos pirmininkės **Ingos Žilienės** interviu.

Kaip minėjote ir pernai, vienas iš Komisijos strateginių tikslų – reguliuojamų įmonių sąnaudų ir kainodaros išskaidrinimas. Ar pavyko, kokia žinutė rinkai?

Norėčiau pradėti padėkos žodžiu, kad buvom kaip institucija išgirsti ir suprasti. Seimas priėmė Finansinių ataskaitų audito įstatymo, Energetikos įstatymo, Gamtinių dujų įstatymo, Elektros energetikos įstatymo bei Geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo įstatymo pakeitimus, kurie leis išskaidrinti mūsų priežiūroje esančių įmonių sąnaudas. Tai kertinis veiksnys, leidžiantis užtikrinti, kad vartotojams paslaugos būtų teikiamos tik būtinosiomis sąnaudomis pagrįstomis kainomis. Teisinius įrankius turim, tačiau laukia nemažai iššūkių. Darbai jau pradėti, kaip tik šiuo metu pagal atskirus energetikos sektorius rengiama reguliuojamos veiklos ataskaitų patikros techninė užduotis audito paslaugai atlikti. Iki įstatymų pakeitimo audito techninę specifikaciją rengdavo pati audituojama įmonė, nebuvo aiškaus apibrėžimo, ką auditorius patikrina. Žiūrėsime, kaip seksis auditoriams išpildyti Komisijos pakeltą audito „kartelę“. Tiesiog jau nebuvo galima taikstyti su situacija, kai reguliuojamos įmonės Komisijai pateikdavo reguliuojamos veiklos ataskaitas su nepriklausomo auditoriaus išvadomis be pastabų, tačiau po Komisijos atliktų patikrinimų paaiškėdavo, kad mums pateiktose reguliuojamos veiklos ataskaitose yra reikšmingų nuokrypių. Priėmus minėtų įstatymų pakeitimus, situacija dėl reguliuojamos veiklos ataskaitų audito keičiasi iš esmės. Komisija ne tik rengs technines užduotis auditui, bet pastebėjus auditorių darbo trūkumus bus galima kreiptis į Audito, apskaitos, turto vertinimo ir nemokumo valdymo tarnybą prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos, kuri atliktų reguliuojamos veiklos patikros kokybės tyrimą. Pirmąsias reguliuojamos veiklos ataskaitas, patikrintas pagal Komisijos nustatytas sąlygas, gausime 2020 m. pradžioje.

Kitas svarbus momentas – 2018 metais baigėme reguliuojamų įmonių kainodaros skaidrinimo reikšmingą etapą – suvienodinti apskaitos atskyrimo ir sąnaudų paskirstymo principai visuose prižiūrimuose sektoriuose. Teko ne vieną viešąją konsultaciją turėti su rinkos dalyviais, daug diskusijų būta, bet metų pabaigoje buvo patvirtinti elektros energijos, gamtinių dujų, šilumos, geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo apskaitos atskyrimo ir sąnaudų paskirstymo aprašai. Šių pakeitimų būtinumą nulėmė reguliuojamų įmonių interpretacijų gausa dėl to, kokios sąnaudos yra būtinosios, o kokios į vartotojų pinigais apmokamas paslaugų kainas negali būti

įtraukiamos. Tikimės, kad reguliuojamoms įmonėms bus lengviau rengti kainų projektus, o mūsų specialistams juos analizuoti – taip rasime bendrą kalbą su reguliuojamomis įmonėmis, o dažnu atveju nereikės bylinėtis teismuose ieškant teisybės. Šiuo metu turime daugiau nei 100 teisminių procesų.

Taip pat buvo žengtas svarbus žingsnis, kuris lėmė pokyčius šilumos tiekėjams ir nepriklausomiems šilumos gamintojams konkuruojant dėl mažiausios šilumos gamybos kainos. Ką rodo pirmieji rezultatai?

Turėjom diskusijų ir gan aršių, Komisija vertino visų rinkos dalyvių ir valstybės institucijų pastabas, kurios dažnu atveju buvo priešingos, todėl ilgai ir nebuvo galima priimti subalansuoto sprendimo. Bet, manau, pavyko. Gal ir ne visos sąlygos patinka centralizuotu šilumos tiekimu užsiimančioms įmonėms, bet jeigu jau įstatymo leidėjas priėmė sprendimą, kad šilumos energijos gamyba grindžiama konkurencija, tai Komisijos pareiga yra sąlygų, lemiančių efektyvią konkurenciją ir jos kuriamą naudą visuomenei, užtikrinimas. Kaip žinia, konkurencija tarp atskirų rinkos dalyvių gali vykti tik vienodomis sąlygomis, nesudarant nė vienam iš jų išskirtinių sąlygų. Pirmasis aukcionas pagal naują tvarką įvyko 2018 m. gruodžio mėn. Tad turim tik pusės metų statistiką. Kalbant apie rezultatus, tai stebim teigiamas tendencijas. Ten, kur vyksta tikrai nuožmi konkurencija – didžiuosiuose miestuose – aukcione parduodamos šilumos energijos kaina sumažėjo. Kaip pavyzdį pateiksiu šalto sausio mėnesio aukciono kainas Klaipėdoje: pagrindinis šilumos tiekėjas pardavė šilumos energiją už 3,9 ct/kWh, nepriklausomi šilumos gamintojai – vidutiniškai už 3,4 ct/kWh. Šilumos vartotojui – nauda akivaizdi. Mažose šilumos tiekimo sistemose pokyčiai ne tokie akivaizdūs dėl per menkos konkurencijos.

Tačiau šiuo klausimu sprendimų dar bus. Seimas turi nutarti, ar bus vienodai taikomos reguliavimo sąlygos visiems rinkos dalyviams, ar visi privalės kuru apsirūpinti energijos išteklių biržoje, ir pan. Seimo sprendimo laukiam artimiausiu metu.

Viešojoje erdvėje susidaro įspūdis, kad šilumos sektoriaus klausimai kelia daugiausia problemų. Ar tikrai taip?

Tai labai jautrus sektorius gyventojams, nes tenka skirti nemenką šeimos biudžeto dalį šilumos išlaidoms.

Labai svarbus žingsnis ir kartu iššūkis 2019 m. laukia šilumos sektoriuje – tai naujos Šilumos kainų nustatymo metodikos projekto parengimas. Siekiame supaprastinti šilumos kainų nustatymo procedūras, numatyti ekonominį skatinimą šilumos įmonėms ir atsisakyti perteklinio reguliavimo. Komisija, kaip reguliuotojas, privalo atsižvelgti į inovacijų plėtrą. Svarbu rasti kainodarinius sprendimus, kurie skatintų naujų technologijų diegimą šilumos sektoriuje, pavyzdžiui, atsinaujinančių energijos išteklių integravimą, išmaniųjų technologijų diegimą ir pan.

Mums labai svarbu, kad priimant sprendimus dalyvautų visos atsakingos institucijos.

Šilumos ir geriamojo vandens sektoriuose yra akivaizdi tendencija neprisiimti savivaldybėms atsakomybės, nors įstatymai numato pareigą. Nuo 2015 metų daugėja Komisijos priimamų vienašališkų sprendimų dėl šilumos ir geriamojo vandens kainų, nes savivaldybių tarybos arba nesvarsto tų klausimų, arba priima sprendimus, kurie nėra pagrįsti realiais kaštais tai paslaugai vartotojui suteikti. Komisijai, kaip šiuos sektorius prižiūrinčiai institucijai, paliekama pareiga vienai priimti sprendimus, nors įstatymuose šios funkcijos ir atsakomybė padalyta tarp Komisijos ir savivaldybių.

Komisija padarė didelį įdirbį, kurdama bendras regionines elektros ir gamtinių dujų rinkas. Kokie svarbiausi darbai laukia artimiausiu metu?

Elektros energetikos sektoriuje – vienareikšmiškai tai, kad pradėjo veikti bendros Europos elektros energijos prekybos IT platforma (XBID), įgalinanti prekybą tarp valstybių. Kokia nauda? Vykstant nepertraukiamai prekybai ir sandorių sudarymui dėl elektros energijos, elektros energijos tiekėjai konkuruos bendroje Europos Sąjungos rinkoje, kur pasiūla/paklausa didelė, todėl kaina formuosis didesnėmis konkurencijos sąlygomis. Tam, kad prekyba veiktų pagal taisykles, Komisija jau priėmė svarbius teisės aktus dėl rinkų susiejimo, pralaidumų skaičiavimo, saugaus perdavimo sistemos eksploatavimo ir veikimo bei kt. Šiuo metu Lietuvoje elektros energija prekiaujama Nord Pool Spot biržoje, taip pat veiklą pradės ir antrasis EPEX Spot biržos operatorius.

Gamtinių dujų sektoriuje daug įdirbio įdėta dėl regioninės kainodaros principų. Bendru Baltijos ir Suomijos šalių reguliuotojų sutarimu buvo nutarta, kad kuriama bendra regioninė gamtinių dujų rinka turi teikti naudą visoms projekto šalims.

Nors ir pradiniam etape nacionaliniai reguliuotojai sutarė dėl bendros perdavimo sistemai taikomos kainodaros metodologijos, tačiau vėliau kilo daug diskusijų dėl vienodų „žaidimo“ taisyklių visiems gamtinių dujų tiekėjams, tiek dujas tiekiantiems per suskystintų gamtinių dujų terminalą, tiek vamzdynais iš trečiųjų šalių. Taip ir nerastas kompromisas dėl nuolaidų paskirstymo Klaipėdos SGD terminalui ir Inčukalnio saugykloi, užtikrinant konkurencingumą. Nesutiko kiti projekto dalyviai ir su Lietuvos pasiūlytu variantu, kaip turėtų būti atsiskaitoma už pasinaudojimą Lietuvos perdavimo sistema, kai gamtinės dujos būtų parduodamos ne Lietuvos teritorijoje esantiems vartotojams. Susiklosčius tokiai situacijai, Lietuvos partneriai nuo 2020 m. suformuos bendrą 3 šalių gamtinių dujų rinką be Lietuvos įsitraukimo – Finestlat. Lietuva ir toliau sieks prisijungti prie bendros regioninės dujų rinkos, tačiau tik tuo atveju, jei prisijungimo sąlygos bus palankios Lietuvos vartotojams.

Ateityje ir toliau išlieka prioritetas – Europos Sąjungos Tinklų kodeksų įgyvendinimas dėl bendros rinkos veikimo principų. Skatinant vartotojų aktyvumą rinktis švarius energijos šaltinius ir atsakingą energijos vartojimą, Komisijai laukia nemažai iššūkių dėl „Žiemos“ paketo rinkos modelio. „Žiemos“ paketo įgyvendinimas neįsivaizduojamas be išmaniosios energijos apskaitos, teks Komisijai vertinti inovatyvius investicijų projektus, nenukrypstant nuo to, kiek tai gali kainuoti vartotojui. Ir, žinoma, toliau bus derinamos pozicijos dėl Lietuvos prisijungimo prie bendros regioninės gamtinių dujų rinkos, įskaitant ir glaudų bendradarbiavimą su Lenkija.

Sparčiai vyksta ir Lietuvos energetikos sektoriaus integracija į Europos Sąjungos tinklų sistemą, skirtas finansavimas stambiems projektams, susitarta dėl kaštų pasidalijimo. Ar sunkiai vyksta derybos?

Finansavimo ir kaštų pasidalijimo klausimais sprendimas rastas, 2018 m. rugsėjį pasirašėme bendrą Baltijos šalių nacionalinių reguliavimo institucijų investicinių kaštų pasidalijimo susitarimą. Pirmu etapu Komisija suderino Lietuvai tenkančią bendro intereso projekto investicijų dalį už daugiau nei 167 mln. Eur, kai viso projekto vertė – apie 433 mln. Eur. Visas sinchronizacijos projektas bus įgyvendinamas 3 etapais.

Kaip jau minėjau, pagal atliktą perdavimo sistemos operatorių kaštų ir naudos analizę, kiekviena Baltijos šalis turi gauti naudą, todėl kiekvienos šalies investicijų kaštai dėl sinchronizacijos dengiami atitinkamo Baltijos šalių perdavimo sistemos operatoriaus.

Tuo pačiu minėtu Baltijos šalių reguliuotojų susitarimo pagrindu Europos Komisija skyrė finansavimą ir kitam svarbiam infrastruktūriniam projektui, investicijoms į Lietuvos elektros energetikos sistemą atiteks 125 mln. Eur.

Lietuva ir Latvija taip pat sutarė, kad būtina padidinti gamtinių dujų perdavimo sistemos pajėgumus Lietuvos–Latvijos sujungimo taške. Kai tik Komisija ir Latvijos reguliuotojas įvertins perdavimo sistemos operatorių pateiktą investicijų projektą, bus galima kreiptis finansavimo į Europos Komisiją.

Tad į klausimą, ar sunku susitarti dėl bendrų tikslų, atsakymas – viskas įmanoma, tik reikia pastangų.

2019 m. liepos 1 d. veiklą pradės institucija nauju pavadinimu – Valstybinė energetikos reguliavimo taryba. Kokių esminių pokyčių tikimasi sujungus Komisijos ir Valstybinės energetikos inspekcijos kompetencijas?

Sprendimas sujungti dviejų institucijų kompetencijas buvo priimtas, įvertinus tai, kad dažnu atveju vieni be kitų negalime priimti sprendimų: išnagrinėti vartotojų ginčų, ginčų, kylančių tarp ūkio subjektų; Komisija kreipiasi pagalbos, atlikdama įmonių patikrinimus, derindama investicinius projektus, kai reikia ekspertinių žinių techniniais klausimais, ir pan.

Mes kaip dvi institucijos, vykdydamos priskirtas funkcijas, glaudžiai susijusios, tad, sujungus turimas ekspertines ekonomines ir technines žinias, bus išvengta biurokratinių procedūrų, darbas taps efektyvesnis. O tai ir yra pridėtinė vertė vartotojams ir rinkos dalyviams. Žinoma, turime tikrai daug iššūkių, kad Valstybinė energetikos reguliavimo taryba nuo liepos 1 d. darbą pradėtų sklandžiai. Svarbu išspręsti personalo klausimus, kas yra visada jautru, nemažai problemų kyla dėl valdomų informacinių sistemų, nes kaip tik šiuo metu yra derinamos saugumo procedūros siekiant prisijungti prie europinių duomenų bazių. Komisija kelia sau aukštus reikalavimus dėl vidaus procedūrų išgryninimo, kad neliktų vietos laisvai interpretacijai. VERT atveju tai itin svarbu, nes reikia suprasti, kad žmonės ateina dirbti kartu su skirtingomis organizacinėmis kultūromis ir papročiais. Tačiau pokyčiai ir atsinaujinimas turi teigiamų dalykų: įgyji naujos patirties, prapleti žinių lauką. Didelėje organizacijoje privalai optimizuoti vidaus procedūras.

Laukia ir kitos permainos, įstatymų leidėjas Komisijai vis suteikia naujų funkcijų, tad reikia pasiręsti ir tiems iššūkiams.

Jau nuo gegužės 1 d. Komisija pradės derinti geriamojo vandens tiekėjų ir nuotekų tvarkytojų bei paviršinių nuotekų tvarkytojų investicijas. Tokia praktika jau seniai taikoma šilumos ūkyje. Tai teigiamas žingsnis į priekį, siekiant užtikrinti investicijų pagrįstumą ir kokybiškų paslaugų kainos vartotojams adekvatumą.

Nuo 2019 m. liepos 1 d. bus diegiamas centralizuotas didmeninės ir mažmeninės prekybos naftos produktais licencijavimo modelis. Tai turėtų padidinti šios rinkos patikimumą ir reputaciją. Ši funkcija yra patikėta Komisijai.

Artimiausiu metu grįšim prie atsinaujinančių išteklių klausimų. Būtina priimti sprendimus dėl atsinaujinančius energijos išteklius naudosiančių elektrinių naujo paramos modelio įgyvendinimo organizuojant skaidrius, atvirus ir technologiškai neutralius aukcionus, siekiant užtikrinti tolimesnę atsinaujinančios energetikos plėtrą.

Laukia svarbi užduotis dėl elektros sistemos pajėgumų modelio įgyvendinimo. Planuojama, kad Komisija turės parengti elektros energetikos sistemos pajėgumų mechanizmo aukcionų kainų viršutinių ribų metodikas, nustatyti viršutinės kainų ribas. Vėliau rinkos dalyviai, neviršydami

Komisijos nustatytų viršutinių ribų, galės dalyvauti aukcionuose, teikdami siūlymus trūkstamos galios poreikiui užtikrinti.

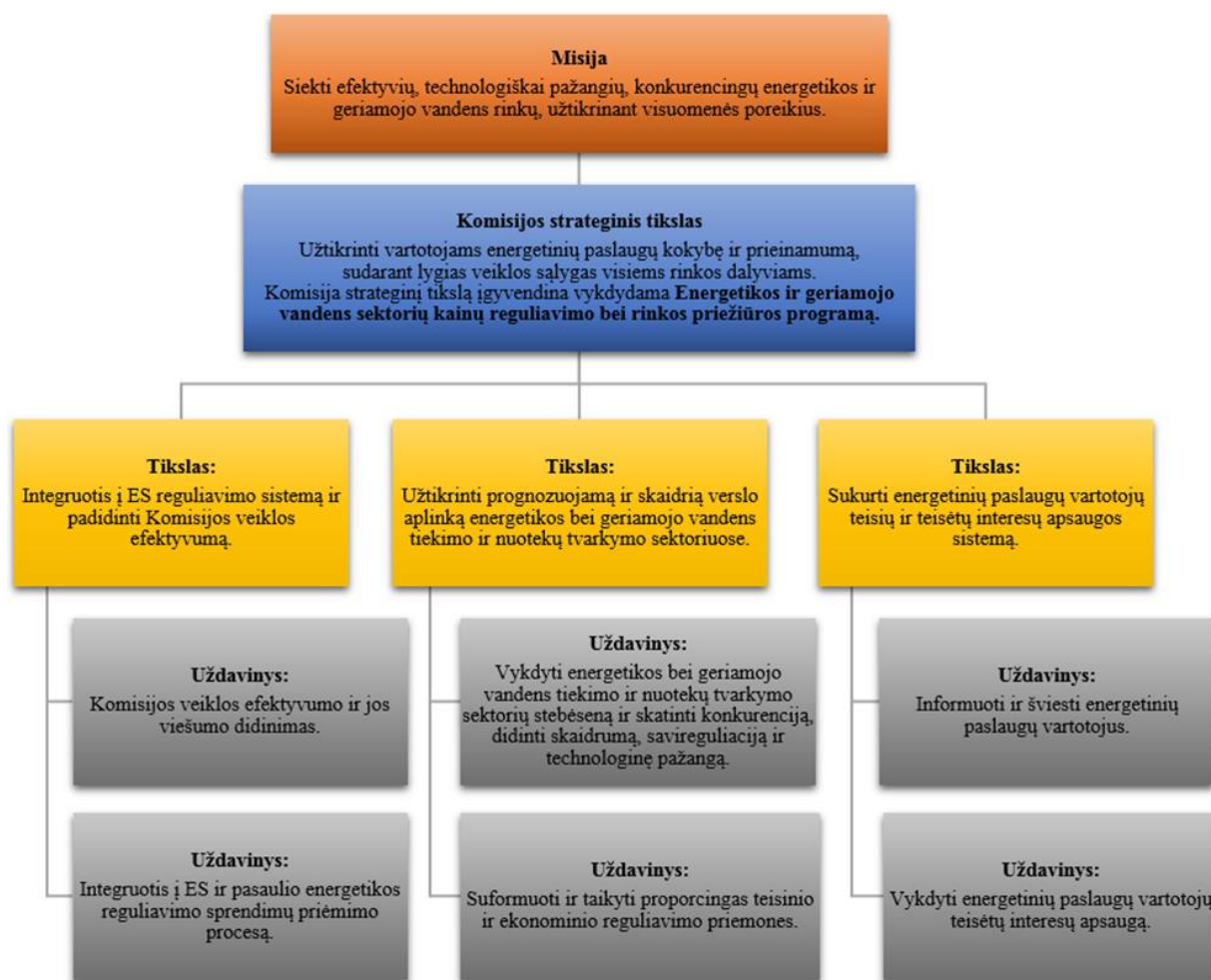
Tikimės, kad sėkmingai įgyvendinsime užsibrėžtus tikslus. Dėkoju visam Komisijos kolektyvui už sutelktą darbą ir kolegoms iš kitų valstybės institucijų už glaudų bendradarbiavimą!

1. VEIKLOS PRINCIPAI, ESMINIAI FAKTAI

Komisija, įgyvendindama jai pavestas funkcijas, susijusias su energetikos ir geriamojo vandens tiekimo bei nuotekų tvarkymo sektorių priežiūra ir kontrole, vadovaujasi:

- Lietuvos Respublikos energetikos įstatymu;
- Lietuvos Respublikos elektros energetikos įstatymu;
- Lietuvos Respublikos gamtinių dujų įstatymu;
- Lietuvos Respublikos šilumos ūkio įstatymu;
- Lietuvos Respublikos geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo įstatymu;
- Lietuvos Respublikos atsinaujinančių išteklių energetikos įstatymu;
- Lietuvos Respublikos energijos išteklių rinkos įstatymu;
- ES tinklų kodeksais ir reglamentais;
- kitais teisės aktais, susijusiais su energetikos ir geriamojo vandens tiekimo bei nuotekų tvarkymo sektorius.

Komisijos veiklos principai

Komisija strateginį tikslą įgyvendina vykdydama **Energetikos ir geriamojo vandens sektorių kainų reguliavimo bei rinkos priežiūros programą**, kuri yra tęstinė – vykdoma nuo 2005 m.

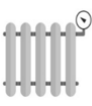

Komisijos 2018 m. veiklos prioritetai:

1 prioritetas: Skirtingų energetikos sektorių reguliavimo suderinimas tarp sektorių ir Europos Sąjungos (ES) teise.

2 prioritetas: Skaidrios verslo aplinkos ir partnerystės tarp energetikos ir geriamojo vandens vartotojų bei paslaugų teikėjų formavimas.

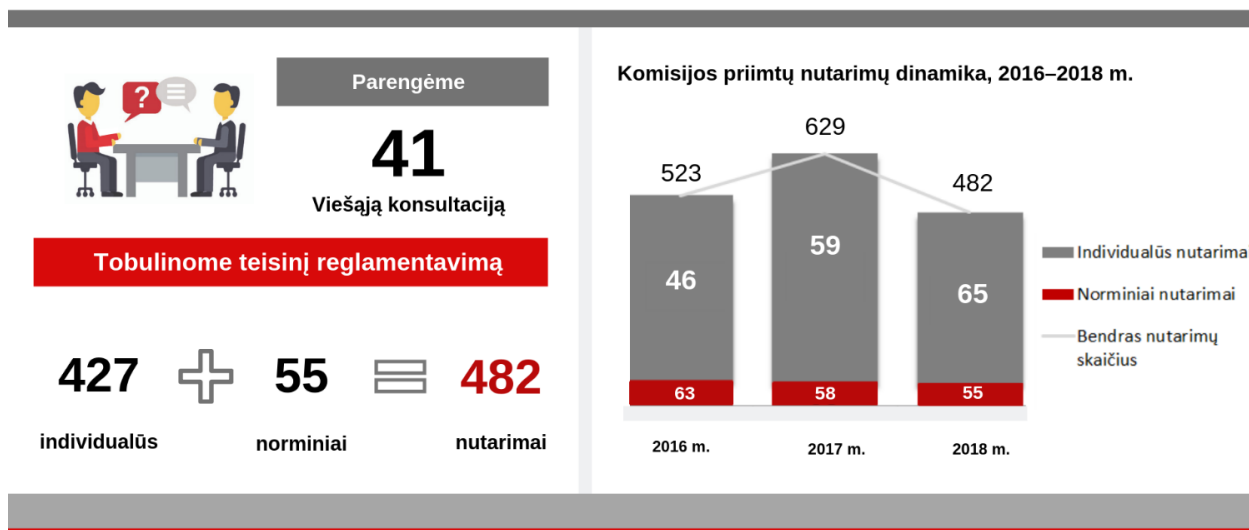
3 prioritetas: Reguluojamų įmonių sąnaudų skaidrumas.

Pagrindiniai rodikliai apie reguliuojamus sektorius

SEKTORIAI	Reguliuojami ūkio subjektai, vnt.	Vartotojų sutaupymai, mln. Eur	Reguliuojamos veiklos pajamos, mln. Eur	Investicijos, mln. Eur
 Elektros sektorius	1669	29,094	877,156	475
 Dujų sektorius	41	5,29	673	78,253
 Šilumos sektorius	76	15,579	389	64,45
 Vandens sektorius	73	0,79	182,2	64,9
IŠ VISO:	1859	50,75	2121,35	436,903

Komisijos priimti sprendimai

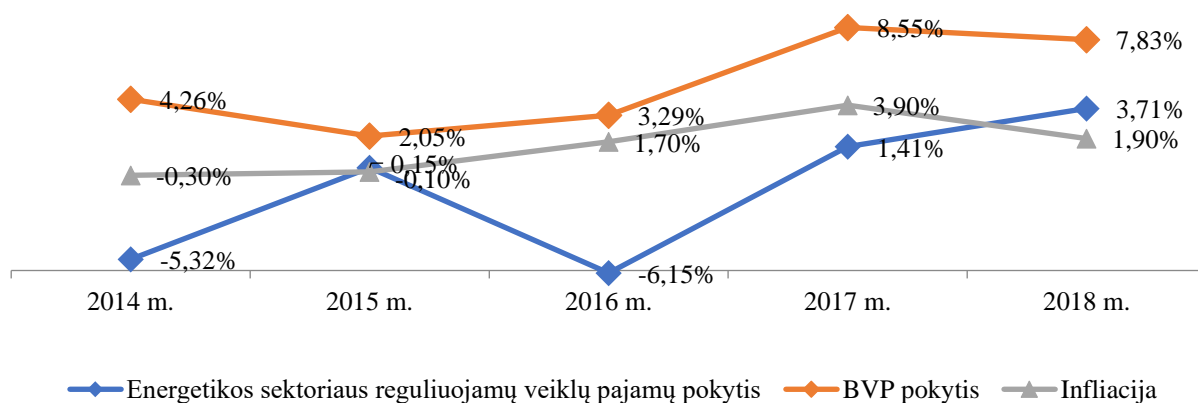
Komisijos nutarimai priimami viešuose Komisijos posėdžiuose: 2018 m. įvyko **67 Komisijos posėdžiai**, kuriuose **apsvarstyta 414 klausimų**, priimti **482 nutarimai**, iš jų **55 – norminiai** (reguliavimo tvarkos, taisyklės, metodikos ir kt.).

2. PAGRINDINIAI ENERGETIKOS IR GERIAMOJO VANDENS TIEKIMO BEI NUOTEKŲ TVARKYMO SEKTORIŲ RODIKLIAI

• **BVP ir reguliuojamų pajamų pokytis.** 2018 m., palyginti su 2017 m., BVP augimas sudarė 7,83 proc. Energetikos ir geriamojo vandens tiekimo bei nuotekų tvarkymo sektorių reguliuojamos veiklos pajamos 2018 m., palyginus su 2017 m., augo 3,71 proc.

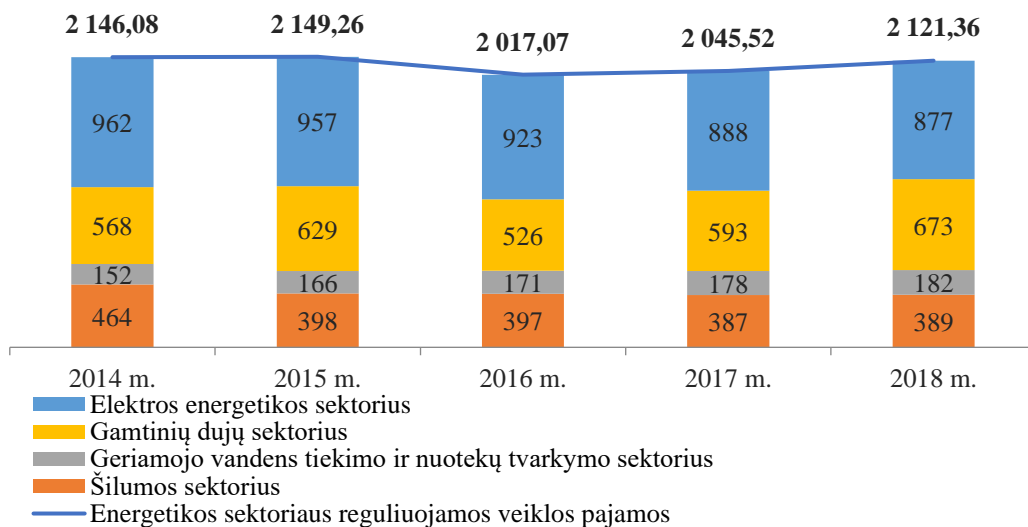
1 pav. Infliacija, energetikos ir geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo sektorių pajamų ir BVP pokyčiai, 2014–2018 m., proc.

Šaltinis – Komisija, Lietuvos statistikos departamentas.

• **Sektorių pajamų pokytis.** Energetikos ir geriamojo vandens tiekimo bei nuotekų tvarkymo sektorių pajamos 2018 m., palyginti su 2017 m., augo 3,71 proc. Bendrą pajamų augimą iš esmės lėmė gamtinių dujų sektoriaus pajamų augimas (13,49 proc.)

2 pav. Energetikos ir geriamojo vandens tiekimo bei nuotekų tvarkymo sektorių reguliuojamų veiklų pajamų dinamika, 2014–2018 m., mln. Eur

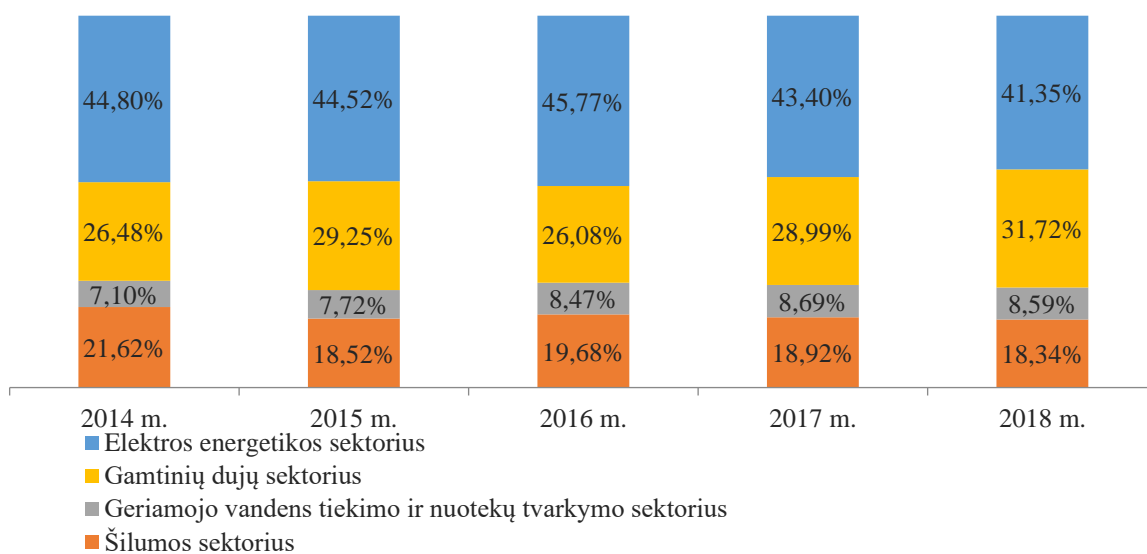

Šaltinis – Komisija.

• **Pajamų struktūra.** Didžiausią pajamų dalį bendroje energetikos ir geriamojo vandens tiekimo bei nuotekų tvarkymo sektorių reguliuojamų veiklų pajamų struktūroje sudaro elektros energetikos sektorius. Elektros sektoriaus pajamų dalis 2017–2018 m. bendroje struktūroje mažėjo 2,05 procentinio punkto, tačiau gamtinių dujų sektoriaus pajamų dalis 2018 m., palyginti su 2017 m., augo (2,73 procentinio punkto) bendroje energetikos ir geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo sektorių pajamų struktūroje.

Gamtinių dujų sektoriuje 2018 m. perdavimo, skirstymo ir SGD operatorių reguliuojamos veiklos pajamos buvo mažesnės nei 2017 m., tačiau gamtinių dujų tiekimo įmonių pajamos didėjo dėl to, kad 2018 m. išaugo importuojamų gamtinių dujų (produkto), išigijamų pagal dvišalius sandorius ir biržose, kaina. Gamtinių dujų tiekimo įmonių pajamų augimas lėmė tai, kad dujų sektoriaus pajamos 2018 m. išaugo 80 mln. Eur, t. y. nuo 593 mln. Eur iki 673 mln. Eur.

3 pav. Energetikos sektoriaus reguliuojamų veiklų pajamų struktūra, 2014–2018 m., proc.

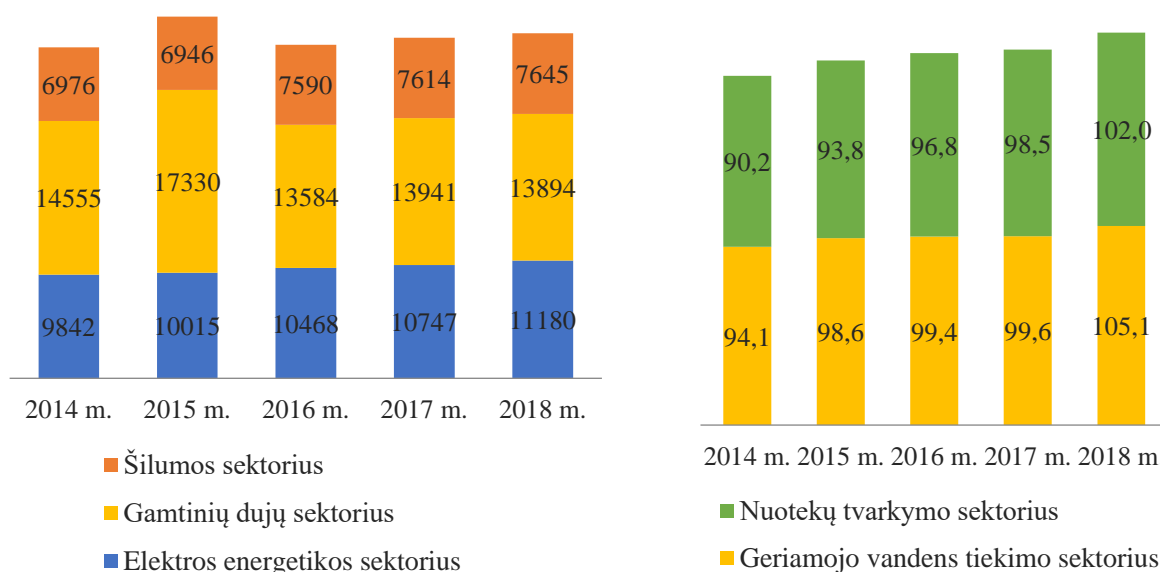

Šaltinis – Komisija.

• **Paslaugų kiekiai.** 2018 m., palyginti su 2017 m., gamtinių dujų sektoriaus pardavimai mažėjo 0,3 proc., nuo 13 941 iki 13 894 GWh, šilumos, elektros energetikos ir geriamojo vandens tiekimo bei nuotekų tvarkymo sektoriuose pardavimai augo: šilumos sektoriuje 0,47 proc. (nuo 7614 iki 7645 GWh) elektros energetikos sektoriuje 4,03 proc. (nuo 10 747 iki 11 180 GWh), geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo sektoriuje 4,54 proc. (nuo 198,1 iki 207,1 mln. m³).

2014–2018 m. laikotarpiu daugiausia augo elektros sektoriaus pardavimai – 13,59 proc., (nuo 9 842 iki 11 180 GWh). Pardavimų augimas geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo sektoriuje siekė 12,37 proc. (nuo 184,3 iki 207,1 mln. m³), šilumos sektoriuje – 9,59 proc. (nuo 6976 iki 7645 GWh). Tuo pačiu laikotarpiu pardavimai mažėjo daugiausia gamtinių dujų sektoriuje – 4,54 proc.

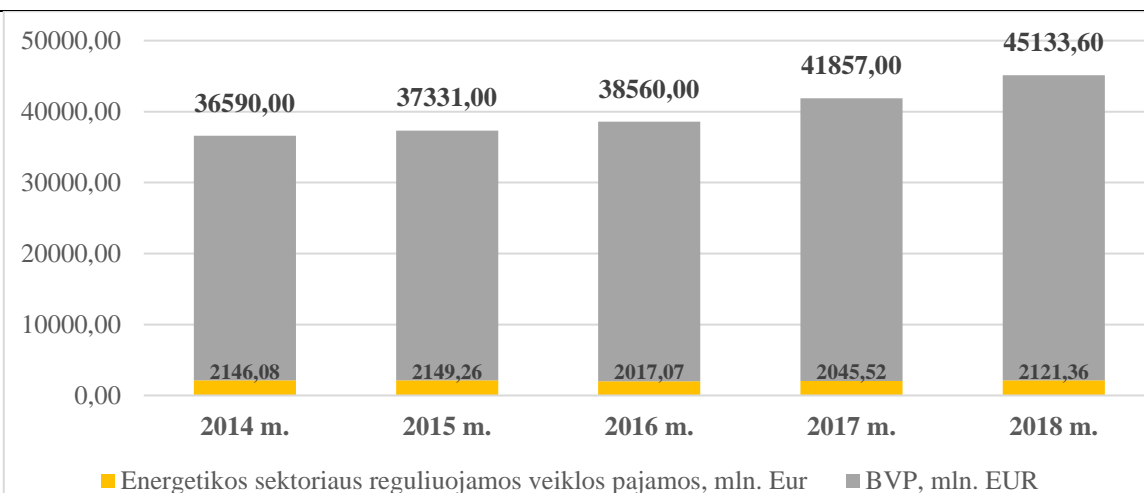
4 pav. Energetikos ir geriamojo vandens tiekimo bei nuotekų tvarkymo sektorių reguliuojamų veiklų pardavimų dinamika, GWh ir mln. m³, 2014–2018 m.

Šaltinis – Komisija.

• **Reguliuojamų sektorių dalis BVP.** Energetikos ir geriamojo vandens tiekimo bei nuotekų tvarkymo sektorių dalis BVP 2018 m. buvo mažesnė nei 2017 m. ir sudarė 4,7 proc. 2017 m. energetikos ir geriamojo vandens tiekimo bei nuotekų tvarkymo sektorių dalis BVP sudarė 4,8 proc.

5 pav. Energetikos ir geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo sektorių dalis BVP, 2014–2018 m., mln. Eur

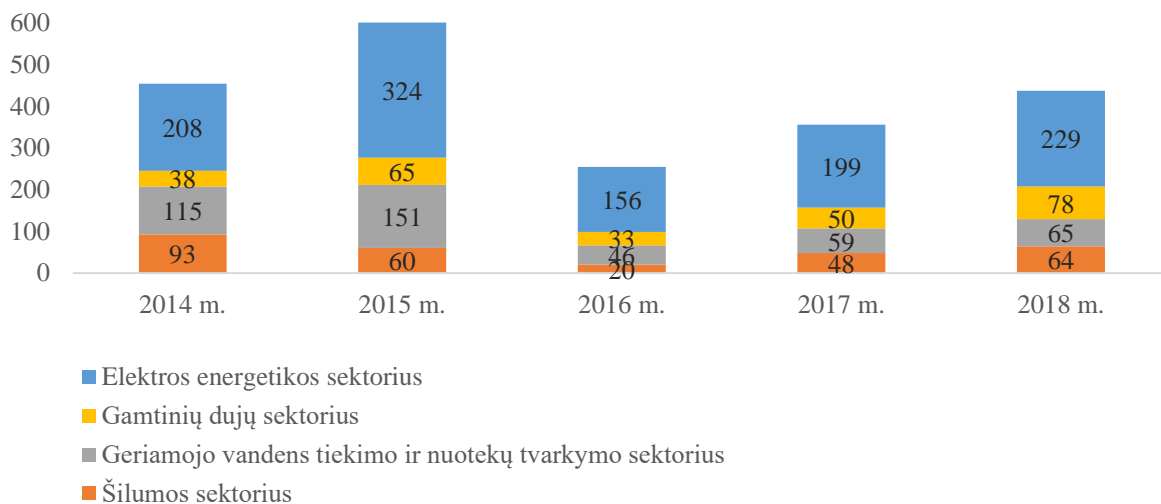

Šaltinis – Komisija, Lietuvos statistikos departamentas.

• **Sektorių investicijos.** 2018 m. bendros energetikos ir geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo sektorių investicijos sudarė 436 mln. Eur ir, palyginti su 2017 m., augo 22,75 proc. 2018 m., palyginti su 2017 m., augo visų sektorių faktiškai įgyvendintos investicijos: elektros energetikos sektoriaus investicijos – 229 mln. Eur (augimas 15 proc.), gamtinių dujų sektoriaus investicijos – 78 mln. Eur (augimas 56 proc.), geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo sektoriaus investicijos – 65 mln. Eur (augimas 10,16 proc.), šilumos sektoriaus

investicijos – 64 mln. Eur (augimas 33,33 proc.). Gamtinių dujų sektoriuje investicijų sumos didėjimui didžiausią įtaką turėjo AB „Energijos skirstymo operatorius“ investicijos į naujų gamtinių dujų vartotojų prijungimą.

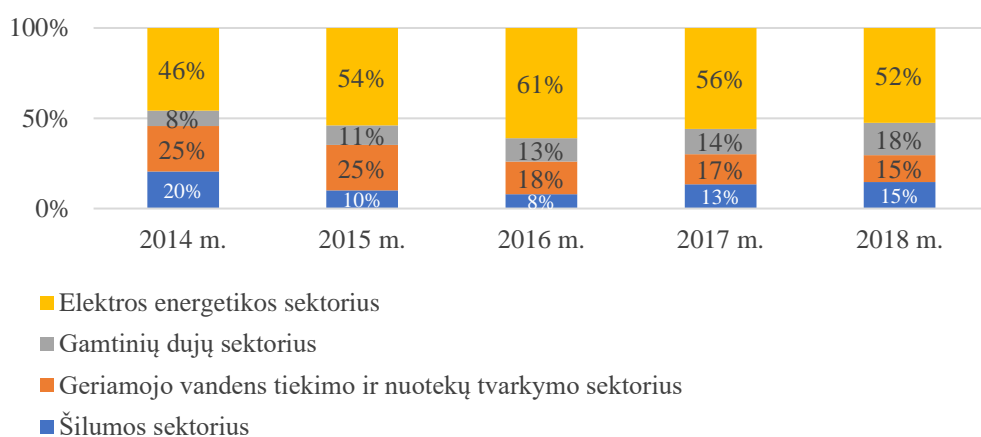
6 pav. Energetikos ir geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo sektorių investicijos, 2014–2018 m., mln. Eur

Šaltinis – Komisija.

Didžiausią energetikos ir geriamojo vandens tiekimo bei nuotekų tvarkymo sektorių investicijų dalį 2018 m. (52 proc.) sudarė elektros sektoriuje atliktos investicijos. Gamtinių dujų sektoriaus investicijos sudarė 18 proc. visų sektoriaus investicijų, geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo ir šilumos sektoriaus investicijos – atitinkamai po 15 proc.

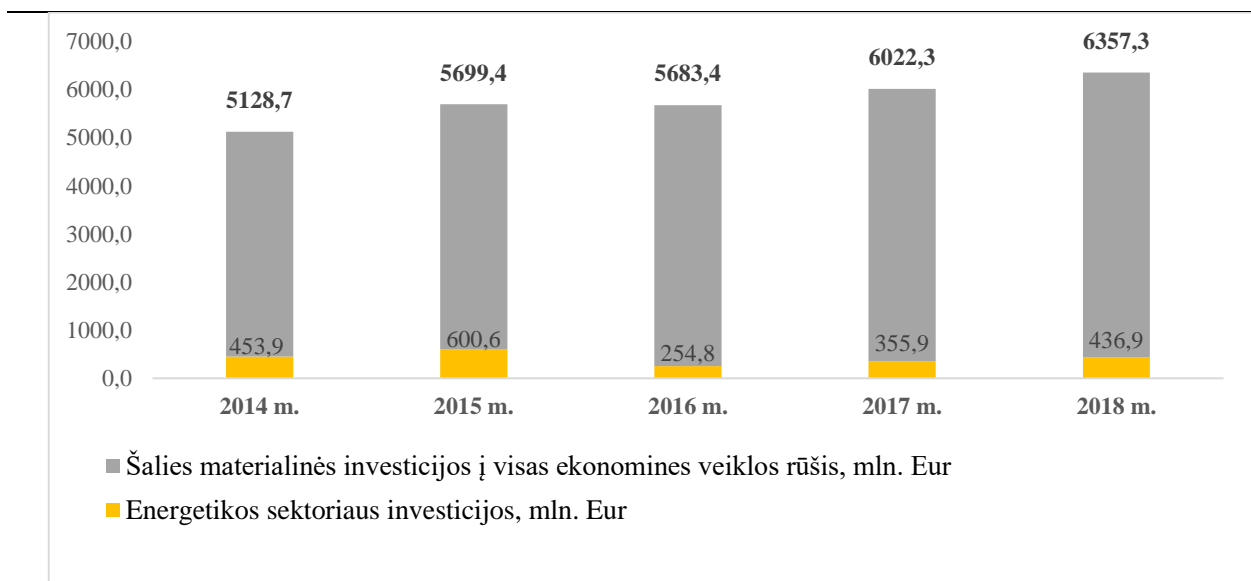
7 pav. Atskirų energetikos ir geriamojo vandens tiekimo bei nuotekų tvarkymo sektorių dalis bendroje energetikos sektoriaus struktūroje, 2014–2018 m., proc.

Šaltinis – Komisija.

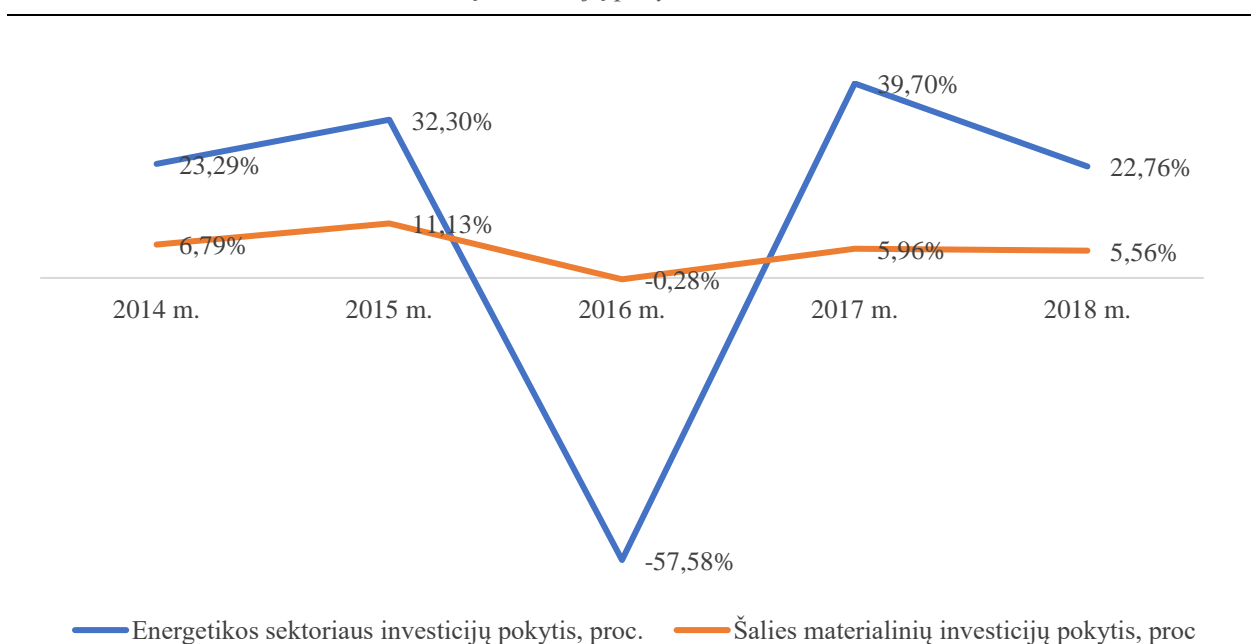
• ***Itaka šalies investicijoms.*** Energetikos ir geriamojo vandens tiekimo bei nuotekų tvarkymo sektorių investicijų dalis šalies materialinėse investicijose 2018 m. sudarė 6,9 proc. ir, palyginti su 2017 m., didėjo 1 procentiniu punktu. Energetikos ir geriamojo vandens tiekimo bei nuotekų tvarkymo sektoriuose 2018 m. įgyvendintų investicijų apimtis, palyginti su 2017 m., didėjo 22,75 proc., šalies materialinės investicijos – 5,56 proc.

8 pav. Energetikos ir geriamojo vandens tiekimo bei nuotekų tvarkymo sektorių investicijų dalis Lietuvos materialinių investicijų struktūroje, 2014–2018 m.

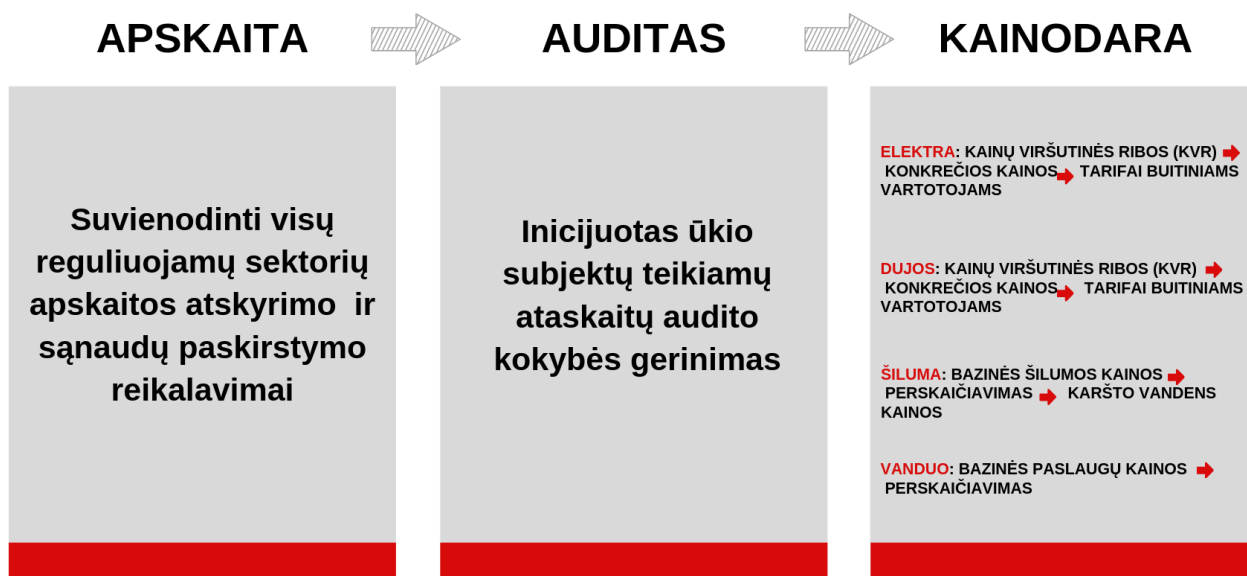
Šaltinis – Komisija, Lietuvos statistikos departamentas

9 pav. Šalies materialinių investicijų ir energetikos ir geriamojo vandens tiekimo bei nuotekų tvarkymo sektorių investicijų pokytis, 2014–2018 m.

Šaltinis – Komisija, Lietuvos statistikos departamentas.

3. KAINODAROS SKAIDRINIMAS

Komisija, siekdama suvienodinti apskaitos atskyrimo ir sąnaudų paskirstymo principus visuose reguliuojamuose sektoriuose, 2018 m. patvirtino elektros energijos, gamtinių dujų, šilumos, geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo apskaitos atskyrimo ir sąnaudų paskirstymo aprašų pakeitimus:

- išgrynintos sąnaudų grupės;
- aiškiau reglamentuotos sąnaudos, kurios neįtraukiamos į reguliuojamos veiklos sąnaudas;
- suvienodinti turto nusidėvėjimo normatyvai tarp sektorių.

Siekdama gerinti atliekamų energetikos bei geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo sektoriuose veikiančių ūkio subjektų reguliuojamos veiklos ataskaitų audito kokybę, Komisija inicijavo **Finansinių ataskaitų audito įstatymo, Energetikos įstatymo, Gamtinių dujų įstatymo, Elektros energetikos įstatymo** bei **Geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo įstatymo** pakeitimus. Esminės problemos, su kuriomis susidūrė Komisija:

- audituoti duomenys turi būti patikimi ir teisingi, kad Komisija reguliuojamas kainas nustatytų pagrįstomis sąnaudomis. Iki įstatymų pakeitimo audito techninę specifikaciją rengdavo pati audituojama įmonė, nebuvo aiškaus apibrėžimo, ką auditorius patikrina, atlikdamas reguliuojamos veiklos ataskaitas; dažnas atvejis, kai Komisija rasdavo reikšmingų netikslumų reguliuojamos veiklos ataskaitose jau po atlikto auditoriaus įvertinimo;
- Komisija neturi kompetencijos vertinti atlikto reguliuojamos veiklos ataskaitų audito atitikties galiojantiems audito standartams. Tačiau nėra ir nešališkos institucijos, kuri atliktų auditorių ir audito įmonių priežiūrą audituojant reguliuojamos veiklos ataskaitas;
- Komisijos reguliuojamoms įmonėms nebuvo taikomas viešojo intereso įmonių statusas, kurį suteikus griežtėja reikalavimai auditoriams ir pačiam audito procesui.

Priėmus minėtų įstatymų pakeitimus, situacija dėl reguliuojamos veiklos ataskaitų audito keitėsi iš esmės:

- Komisija rengia ir tvirtina reguliuojamos veiklos ataskaitų patikros technines užduotis audito paslaugai atlikti, tikrinant reguliuojamos veiklos ataskaitas ir reguliavimo apskaitos sistemą;
- numatyti subjektai, kuriems bus taikomi reikalavimai atlikti reguliuojamos veiklos ataskaitų patikrą ir reguliavimo apskaitos sistemos patikrą;
- reguliuojamos veiklos auditorių ir audito įmonių viešąją priežiūrą atliks Audito, apskaitos, turto vertinimo ir nemokumo valdymo tarnyba prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos;

gavus Komisijos ar teisėsaugos institucijos kreipimąsi, minėta tarnyba atliktų reguliuojamos veiklos patikros kokybės tyrimą.

3.1. Elektros sektoriaus teisinio reguliavimo pasikeitimai

Elektros energetikos įmonių apskaitos atskyrimo ir sąnaudų paskirstymo reikalavimų aprašas:

- elektros energijos perdavimo ir skirstymo veiklose numatyta papildoma kompensacijų už servitutų paslauga;
- numatyta prievolė ilgalaikio turto, įsigyto už ES fondų, dotacijų ir subsidijų, perkrovų pajamas ir joms prilygintas lėšas, nusidėvėjimo (amortizacijos) sąnaudas skaičiuoti pagal konkrečiam turto vienetui taikomus nusidėvėjimo normatyvus;
- nepaskirstomų sąnaudų sąrašas papildytas kompensacijomis vartotojams už laiku neatstatytą elektros energijos persiuntimą, aiškiau reglamentuotos sąnaudos, kurios neįtraukiamos į reguliuojamos veiklos sąnaudas, numatyta išimtis draudimo nuo nelaimingų atsitikimų darbe sąnaudomis, asmenims, dirbantiems pavojingus darbus ir (ar) su potencialiai pavojingais įrenginiais, bei panaikintas draudimas paskirstyti atostogų kaupinių sąnaudas;
- numatyta, jog elektros energetikos įmonė, teikianti ilgalaikio turto vienetų ir (arba) jų grupių nusidėvėjimo (amortizacijos) normatyvus, kartu pateikia ir įmonėje taikomus ilgalaikio materialiojo turto rekonstravimo ir remonto darbų kapitalizavimo kriterijus.

3.2. Elektros sektoriaus reguliuojamų kainų nustatymas

Elektros energetikos sektoriuje Komisija taiko reguliavimą **8 ūkio subjektų atžvilgiu**: nustatomos (koreguojamos) viršutinės kainų ribos, reguliuojama veiklos apskaita ir sąnaudų atskyrimas, siekiant išvengti veiklų kryžminio subsidijavimo.

Atsižvelgiant į elektros energijos rezervinės galios rinkos tyrimo rezultatus ir tretinio galios rezervo paslaugos poreikį, gali būti reguliuojamos AB „Panevėžio energija“, AB „Orlen Lietuva“, UAB Kauno termofikacijos elektrinė.

Reguliuojamas turtas ir investicijų grąža

2018 m. Komisija koregavo kainų viršutinės ribas 7 infrastruktūrinėms įmonėms, taip pat didelę įtaką rezervinės galios rinkoje turinčio asmens – AB „Lietuvos energijos gamyba“ rezervinės galios užtikrinimo paslaugų kainų viršutinės ribas.

1 lentelė. Perdavimo ir skirstymo paslaugų kainų viršutinių ribų nustatymas, mln. Eur

	AB „Litgrid“	AB „Energijos skirstymo operatorius“	
		2020 m. LRAIC apskaičiuota:	
		Vidutinė įtampa	Žema įtampa
Reguliuojamo turto bazės (RAB) dydis	447,332	734,416	741,805
Kapitalo kaštų dydis, iš jų	45,681	71,936	68,364
-nusidėvėjimo sąnaudos	22,285	33,453	29,493
-protingumo kriterijų atitinkanti investicijų grąža	23,395	38,483	38,871
Veiklos sąnaudos (OPEX)	20,970	30,587	58,605
	2019 m. perskaičiuota		
Reguliuojamo turto bazės (RAB) dydis	352,069	616,174	623,668
Kapitalo kaštų dydis, iš jų:	39,139	70,893	67,301
-nusidėvėjimo sąnaudos	21,747	39,838	35,868
-protingumo kriterijų atitinkanti investicijų grąža	17,392	31,055	31,433
Veiklos sąnaudos (OPEX)	20,983	31,221	59,956
Galutinis leistinas pajamų lygis 2018 m.	70,373	86,101	124,958

Šaltinis – Komisija.

2 lentelė. Reguliuojamas turtas, nustatyta investicijų grąžos norma ir investicijų grąža 2013–2019 m.

Reguliuojamo (ekonomiškai pagrįsto) turto vertė (RAB), mln. Eur		Nustatyta investicijų grąžos norma (WACC), proc.		Nustatyta investicijų grąža, mln. Eur		Investicijų grąžos korekcija dėl Komisijos atliktų patikrinimų, mln. Eur		Investicijų grąžos korekcija dėl apskaičiuoto viršpelnio, mln. Eur																	
	AB „Litgrid“	AB „Energijos skirstymo operatorius“ (skirstymo veikla)	AB „Energijos skirstymo operatorius“ (visuomeninio veikla)*	„Lietuvos energijos gamyba“, AB	2013 m.	2014 m.	2015 m.	2016 m.	2017 m.	2018 m.	2019 m.	2013 m.	2014 m.	2015 m.	2016 m.	2017 m.	2018 m.	2019 m.	2013 m.	2014 m.	2015 m.	2016 m.	2017 m.	2018 m.	2019 m.
	236,94	490,40	-	407,9																					
	243,88	519,47	-	312,5																					
	224,77	567,39	-	299,5																					
	377,03	794,99	12,39	352,2																					
	385,47	898,95	10,94	276,9																					
	363,14	1 046,53	10,01	198,4																					
	352,07	1 239,84	13,07	188,1																					
	6,13	6,13	-	6,13																					
	6,13	6,13	-	6,13																					
	6,13	6,13	-	6,79																					
	5,23	5,24	5,24	5,35																					
	4,93	4,94	4,94	5,05																					
	4,90	4,88	4,88	4,95																					
	4,94	5,04	5,67	5,0																					
	14,52	30,06	-	21,1																					
	14,95	31,84	-	19,2																					
	13,78	34,78	-	20,3																					
	19,72	41,66	0,65	18,8																					
	19,00	44,41	0,54	14																					
	17,79	51,07	0,49	9,8																					
	17,39	62,49	0,74	9,4																					
	-	-	-	-																					
	-	-	-	-																					
	-0,83	-16,46	-0,86	-6,14																					
	-	-	-	-																					
	-	-	-	-																					
	-	-	-	-4,45																					
	-	-	-	-																					
	-	-	-	-3,80																					
	-6,28	-7,08	-	-5,41																					
	-6,28	-10,15	-	-15,63																					
	-7,11	-10,15	-	-13,73																					
	-7,11	-38,47	-0,67	-0,98																					
	-13,79	-45,36	-1,39	6,41																					
	-11,01	-17,03		-4,16																					

*Nuo 2019-01-01 visuomeninę veiklą vykdo UAB „Lietuvos energijos tiekimas“

*Nuo 2019-01-01 visuomeninę veiklą vykdo UAB „Lietuvos energijos tiekimas“

Šaltinis – Komisija.

Elektros energetikos sektoriuje reguliuojamos perdavimo ir skirstymo veiklos, reguliavimo periodo trukmė – 5 metai. Kainų viršutinės ribos koreguojamos kartą per metus, esant esminiams pokyčiams – 2 kartus. Ūkio subjektams apskaičiavus konkrečias paslaugų kainas, Komisija patikrina, ar neviršijamos nustatytos viršutinės kainų ribos, ar nediskriminuojamos atskiros vartotojų grupės, ir tik Komisijai priėmus sprendimą jas oficialiai paskelbti, kainos taikomos vartotojams.

3 lentelė. Elektros energijos perdavimo ir skirstymo paslaugų kainų viršutinės ribos, 2013–2019 m., ct/kWh

Reguliuojamos paslaugos pavadinimas	Tiekėjas	Kainos viršutinė riba (ct/kWh)						Kainos viršutinė riba 2019 m. (ct/kWh)	Pokytis, palyginti su 2018 m., proc.
		2013 m.	2014 m.	2015 m.	2016 m.	2017 m.	2018 m.		
Perdavimas	AB „Litgrid“	0,699	0,639	0,538	0,691	0,672	0,619	0,658	6,3
Skirstymas VĮ tinkluose	AB „Energijos skirstymo operatorius“	1,375	1,297	1,178	1,000	0,830	0,798	0,862	8,0
Skirstymas ŽŪ tinkluose	AB „Energijos skirstymo operatorius“	1,801	1,785	1,550	1,766	1,655	1,716	1,871	9,0

Šaltinis – Komisija.

4 lentelė. Elektros sektoriaus kainų viršutinių ribų dinamika, 2018–2019 m.

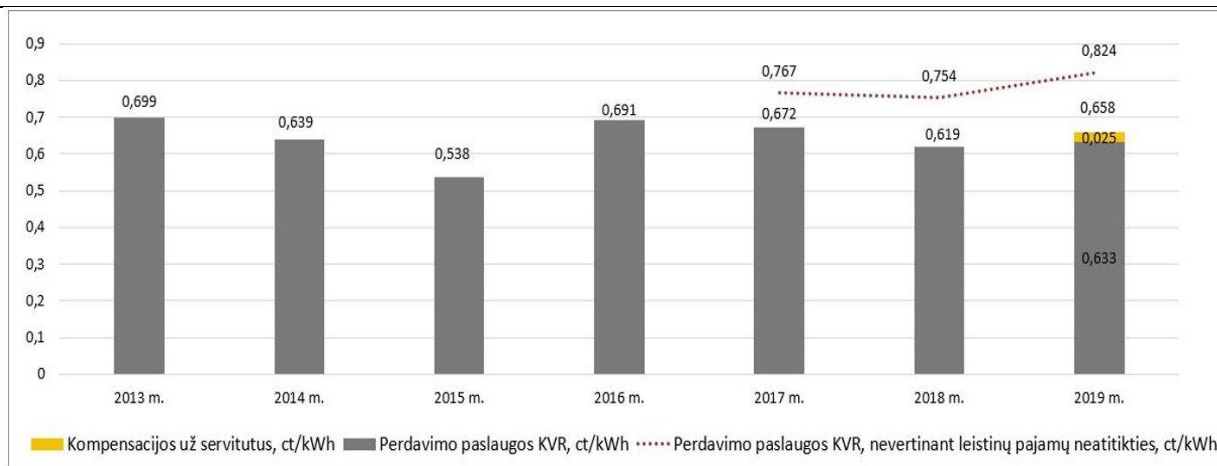
	Galiojo 2018 m., ct/kWh	Ūkio subjekto projektas, ct/kWh	Komisijos nustatyta 2019 m., ct/kWh	Skirtumas nuo praėjusių metų kainos, ct/kWh	Nepripažinta gautinų pajamų, mln. Eur
AB „Litgrid“, perdavimas	0,619	0,714	0,658	0,039	5,072
AB „Energijos skirstymo operatorius“, skirstymas VĮ / ŽŪ	0,798/1,716	0,977/1,994	0,862/1,871	0,064/0,155	19,302
UAB „Lietuvos energijos tiekimas“, visuomeninis tiekimas	0,118*	0,281	0,281	0,163	-
AB „Lietuvos energijos gamyba“ antrinio rezervo kaina, Eur/MW/val.	1,69	2,19	1,45	-0,24	2,626
AB „Lietuvos energijos gamyba“, kita reguliuojama veikla					1,374
Mažieji elektros energijos skirstymo operatoriai					0,720
Iš viso:					29,094
*2018 m. visuomeninio tiekimo paslaugą teikė AB „Energijos skirstymo operatorius“					

Šaltinis – Komisija.

Perdavimo veikla

Elektros energijos perdavimo sistemos operatoriaus AB „Litgrid“ reguliuojamų veiklų leidžiamos pajamos apskaičiuotos 2016–2020 m. reguliavimo periodui ir pagal tai nustatytos 2018 m. reguliuojamų paslaugų kainų viršutinės ribos.

10 pav. Elektros energijos perdavimo paslaugų kainų viršutinės ribos 2013–2019 m., ct/kWh be PVM

Šaltinis – Komisija.

AB „Litgrid“ viršutinė perdavimo paslaugos kaina 2019 m. yra 0,658 ct/kWh, t. y. 6,3 proc. didesnė, palyginus su 2018 m. (0,619 ct/kWh).

Viršutinių kainų ribų pokytį iš esmės lėmė prognozuojamas paskirstyti didesnis elektros energijos kiekis, išaugę elektros energijos įsigijimo kaštai, Vyriausybės patvirtintos vienkartinės kompensacijos už žemės servitusus, suteiktus tiesiant elektros linijas. AB „Litgrid“ veiklos pajamų pokytis koreguotas ir dėl grąžinto 2014–2015 m. leistiną investicijų grąžą viršijusio pelno (6,620 mln. Eur).

Komisija elektros perdavimo paslaugų kainų nustatymui nuo 2016 m. taiko LRAIC modelį, kurio paskirtis – užtikrinti operatoriui finansavimą būtinoms investicijoms, skirtoms atnaujinti ir optimizuoti nudėvėtus tinklo elementus. Įvertinus tai, jog faktinės 2016–2017 m. investicijos į modelio optimizuotą nudėvėtą turtą sudarė nežymią dalį, t. y. nustatytas reikšmingas skirtumas tarp modelio numatytų pasiekti rezultatų ir fakto), nustatant 2016–2017 m. investicijų grąžą, viršijančią Komisijos nustatytą dydį, leistina investicijų grąža pirmaisiais dvejais reguliavimo periodo metais buvo apskaičiuota remiantis turto verte ir nusidėvėjimo sąnaudomis, skaičiuojant istoriniais kaštais (įvertinant faktines bendrovės atliktas investicijas ir sukurtą turtą). Susidaręs investicijų grąžos skirtumas (11,099 mln. Eur) buvo įvertintas nustatant perdavimo veiklos leistinas pajamas ir paslaugų kainas 2019 metams.

Elektros energijos rezervinės galios rinkos tyrimas

Komisija, siekdama ištirti konkurencijos veiksmingumą ir nustatyti, ar elektros energijos gamintojai turi didelę įtaką rezervinės galios rinkoje ir dėl veiksmingos konkurencijos trūkumo gali taikyti pernelyg dideles kainas arba naudoti kainų spaudimą, atliko [elektros energijos rezervinės galios rinkos tyrimą](#).

Rinkos tyrimo metu įvertinus 2016–2019 m. perdavimo sistemos operatoriaus užsakomas elektros energijos rezervinės galios paslaugas, jų apimtį, geografinę aprėptį, apibrėžtos šios rinkos, kurių konkurencijos veiksmingumas Lietuvos Respublikos teritorijoje tirtas:

- Antrinio avarinio aktyviosios galios rezervo paslauga (*antrinis aktyviosios galios rezervas turi būti aktyvuojamas ne vėliau kaip per 15 min.*).

- Tretinio aktyviosios galios rezervo, skirto antrinio avarinio aktyviosios galios rezervo atkūrimui, paslauga (*tretinis aktyviosios galios rezervas turi būti aktyvuojamas per 12 val.*).
- Tretinio aktyviosios galios rezervo, skirto įtampų valdymui 330 kV perdavimo tinkle ir antrinio avarinio aktyviosios galios rezervo atkūrimui, paslauga (*tretinis aktyviosios galios rezervas turi būti aktyvuojamas per 12 val.*)

Elektros energijos rezervinės galios paslaugas teikia 4 asmenys: AB „Lietuvos energijos gamyba“, AB „ORLEN Lietuva“, AB „Panevėžio energija“ ir UAB Kauno termofikacijos elektrinė.

Atlikus konkurencijos elektros energijos rezervinės galios rinkoje veiksmingumo tyrimą, buvo nustatyta, kad rinkos koncentracijos laipsnis yra didelis, egzistuoja įėjimo į rinką barjerai dėl infrastruktūros, kuria disponuojant galima teikti elektros energijos rezervinės galios paslaugas ir kurios sukūrimui reikalingi nemaži finansiniai ištekliai, reikalavimų, todėl konkurencija rinkoje yra neveiksminga.

5 lentelė. Didelę įtaką turintys ūkio subjektai rezervinėje rinkoje ir nustatyti jų įpareigojimai

AB „Lietuvos energijos gamyba“ pripažinta <u>didelę įtaką turinčiu</u> <u>asmeniu</u> teikiant:	Nuo 2020 m. bendrovei bus <u>taikomi šie įpareigojimai</u> :
• Antrinio avarinio aktyviosios galios rezervo paslauga	Sąnaudų apskaitos įpareigojimas teikti paslaugas ne didesnėmis nei sąnaudomis pagrįstomis kainomis, įskaitant investicijų grąžą, kainų viršutinių ribų nustatymas.
• Tretinio aktyviosios galios rezervo, skirto įtampų valdymui 330 kV perdavimo tinkle ir antrinio avarinio aktyviosios galios rezervo atkūrimui, paslauga	Sąnaudų apskaitos įpareigojimas teikti paslaugas ne didesnėmis nei sąnaudomis pagrįstomis kainomis, įskaitant investicijų grąžą, kainų viršutinių ribų nustatymas.
• Tretinio aktyviosios galios rezervo, skirto antrinio avarinio aktyviosios galios rezervo atkūrimui, paslauga	Visais atvejais sąnaudų apskaitos įpareigojimas.
	• <u>Tuo atveju</u> , kai iki aukciono pradžios žinoma, kad kitų gamintojų prieinamos galios neužtenka padengti perdavimo sistemos operatoriaus poreikiui, kurį dėl turimų didelių techninių pajėgumų gali užtikrinti išimtinai tik AB „Lietuvos energijos gamyba“ – teikti paslaugas ne didesnėmis nei sąnaudomis pagrįstomis kainomis, įskaitant investicijų grąžą, kainų viršutinių ribų nustatymas.
	• <u>Tuo atveju</u> , kai perdavimo sistemos operatorius užsakytų visų tretinio aktyviosios galios rezervo ir izoliuoto darbo paslaugą galinčių teikti gamintojų pajėgumus, t. y. kai perdavimo sistemos operatoriaus poreikis atitiktų arba viršytų visų gamintojų gamybos įrenginių pasiūlą ir konkurencija būtų negalima – teikti paslaugas ne didesnėmis nei sąnaudomis pagrįstomis kainomis, įskaitant investicijų grąžą, kainų viršutinių ribų nustatymas.

AB „ORLEN Lietuva“, AB „Panevėžio energija“ ir UAB Kauno termofikacijos elektrinė pripažintos didelę įtaką turinčiais asmenimis teikiant:	Nuo 2020 m. bendrovėms būtų taikomi šie įpareigojimai:
Tretinio aktyviosios galios rezervo, skirto antrinio avarinio aktyviosios galios rezervo atkūrimui, paslaugą tik tuo atveju, kai perdavimo sistemos operatorius užsakytų visų tretinio aktyviosios galios rezervo ir izoliuoto darbo paslaugą galinčių teikti gamintojų pajėgumus, t. y. kai perdavimo sistemos operatoriaus poreikis atitiktų arba viršytų visų gamintojų gamybos įrenginių pasiūlą ir konkurencija būtų negalima.	Sąnaudų apskaitos įpareigojimas, teikti paslaugas ne didesnėmis nei sąnaudomis pagrįstomis kainomis, įskaitant investicijų grąžą, kainų viršutinių ribų nustatymas.

Šaltinis – Komisija.

Taip pat numatyta, jog visais atvejais AB „ORLEN Lietuva“, AB „Panevėžio energija“ ir UAB Kauno termofikacijos elektrinė pagal Komisijos atskirą prašymą teiktų informaciją apie įrenginių prieinamą turimąją galią, priežastis, kodėl įrenginių turimoji galia didėjo arba mažėjo, paaiškinimus dėl teiktų kainos pasiūlymų dydžio tretinio aktyviosios galios rezervo, skirto antrinio avarinio aktyviosios galios rezervo atkūrimui, paslaugos aukcionui.

Komisija atlieka rinkos tyrimus, siekdama užtikrinti veiksmingą konkurenciją elektros energetikos sektoriuje ir kartu užkirsti kelią rinkos dalyviams dėl veiksmingos konkurencijos trūkumo taikyti pernelyg dideles kainas arba naudoti kainų spaudimą, tuo darant žalą rinkos dalyviams.

Rinkos tyrimai gali būti atliekami Komisijos iniciatyva ne rečiau nei kas penkerius metus Rinkų tyrimo taisyklėse nurodytų rinkų atvejais ar gavus skundą iš gamtinių dujų ar elektros energijos vartotojų dėl galimo asmenų piktnaudžiavimo atitinkamoje rinkoje, taip pat valstybės ar savivaldybės institucijų ar suinteresuotu asmenų motyvuotu prašymu.

Rezervų užtikrinimas

AB „Lietuvos energijos gamyba“ turi didelę įtaką galios rezervų rinkoje, todėl buvo nustatytos 2019 m. bendrovės teikiamų paslaugų kainų viršutinės ribos: antrinio avarinio aktyviosios galios rezervo, tretinio aktyviosios galios rezervo, skirto įtampų valdymui 330 kV perdavimo tinkle ir antrinio avarinio galios rezervo atstatymui, reaktyviosios galios ir įtampos valdymo, avarių, sutrikimų prevencijos ir jų likvidavimo paslaugų. Nustatant kiekvienos galios rezervų užtikrinimo paslaugos kainos viršutinę ribą, privaloma atskirti visas sąnaudas ir turtą kiekvienai paslaugai atskirai.

6 lentelė. Aktyviosios galios rezervų kaina, 2013–2019 m.

Pavadinimas	Mato vnt.	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Lietuvos elektrinės tretinio aktyviosios galios rezervo, skirto įtampų valdymui 330 kV perdavimo tinkle ir antrinio avarinio galios rezervo atstatymui	Eur/MW/h	4,71	4,03	3,577	7,96	10,04	17,06	17,25
Kruonio HAE antrinio galios rezervo nuokrypiams reguliuoti kaina	Eur/MW/h	3,93	2,26	0,57	0,82	1,67	1,69	1,45
Reaktyviosios galios ir įtampos valdymo paslaugos	Eur/h	906,2 2	870,8 9	726,66	793,6	1129	989	954
Avarių, sutrikimų prevencijos ir jų likvidavimo paslaugos kaina	tūkst. Eur metams	307,2 9	274,2 7	210,26	241	334	249	22212

Šaltinis – Komisija.

AB „Litgrid“ pateikė informaciją Komisijai apie 2019 m. planuojamą užsakyti vidutiniškai 400 MW/h antrinio avarinio galios rezervą, kurį užtikrins Kruonio hidroakumuliacinė elektrinė. Tretinio aktyviosios galios rezervą, skirtą antrinio avarinio aktyviosios galios rezervą atstatymui, paslauga 520 MW/h apimtimi bus užsakoma iš tretinio aktyviosios galios rezervą paslaugos aukciono laimėtojų – AB „Panevėžio energija“, AB „Orlen Lietuva“ ir UAB Kauno termofikacijos elektrinės. Tretinio aktyviosios galios rezervą, skirtą įtampų valdymui 330 kV perdavimo tinkle ir antrinio avarinio aktyviosios galios rezervą atstatymui, paslauga 260 MW apimtimi bus užsakoma iš AB „Lietuvos energijos gamyba“ padalinio Lietuvos elektrinės, kuriai 2019 m. nustatyta kainos viršutinė riba – 17,25 Eur/MW/h.

Tretinio galios rezervą kainos pokytis susidaro dėl gamtinių dujų tiekimo saugumo papildomos dedamosios prie gamtinių dujų perdavimo kainos padidėjimo ir korekcijų dėl ankstesnių laikotarpių.

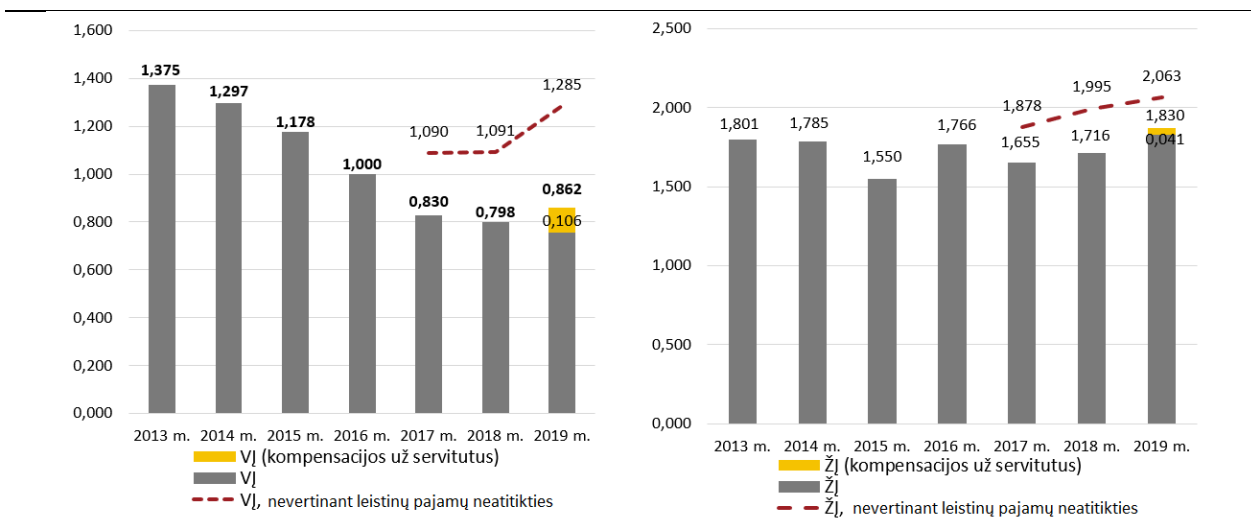
Sisteminų paslaugų kaina

Atsižvelgiant į rezervinės galios užtikrinimo paslaugų kainų viršutines ribas bei perdavimo sistemos operatoriaus 2019 m. prognozuojamą paslaugų kiekį, 2019 m. nustatyta **0,615 ct/kWh sisteminų paslaugų kaina** (į šią kainą įtraukiamos aktyviosios galios pirminio, antrinio, tretinio rezervą užtikrinimo paslaugų įsigijimo sąnaudos, reaktyviosios galios ir įtampos valdymo bei avarių, sutrikimų prevencijos ir jų likvidavimo paslaugų teikimo sąnaudos).

Skirstymo veikla

AB „Energijos skirstymo operatorius“ 2019 m. skirstymo paslaugų kainų viršutinė riba vidutinėje įtampoje yra 0,862 ct/kWh (0,064 ct/kWh, arba 8,0 proc. didesnė nei 2018 m.), žemos įtampos tinkluose – 1,871 ct/kWh (0,155 ct/kWh, arba 9,0 proc. didesnė nei 2018 m.).

11 pav. Elektros energijos skirstymo paslaugų kainų viršutinės ribos 2013–2019 m., ct/kWh be PVM

Šaltinis – Komisija.

Viršutinių kainų ribų pokytį iš esmės lėmė prognozuojamas paskirstyti didesnis elektros energijos kiekis, išaugę elektros energijos įsigijimo kaštai, Vyriausybės patvirtintos vienkartinės kompensacijos už žemės servitus, suteiktus tiesiant elektros linijas. AB „Energijos skirstymo operatorius“ veiklos pajamų pokytis koreguotas ir dėl grąžinto 2014–2015 m. leistiną investicijų grąžą viršijusio pelno (13,64 mln. Eur).

Komisija elektros skirstymo paslaugų kainų nustatymui nuo 2016 m. taiko LRAIC modelį, kurio paskirtis – užtikrinti operatoriui finansavimą būtinoms investicijoms, skirtoms atnaujinti ir

optimizuoti nudėvėtus tinklo elementus. Įvertinus tai, jog faktinės 2016–2017 m. investicijos į modelio optimizuotą nudėvėtą turtą sudarė nežymią dalį, t. y. nustatytas reikšmingas skirtumas tarp modelio numatytų pasiekti rezultatų ir fakto), nustatant 2016–2017 m. investicijų grąžą, viršijančią Komisijos nustatytą dydį, leistina investicijų grąža pirmais dvejais reguliavimo periodo metais buvo apskaičiuota, remiantis turto verte ir nusidėvėjimo sąnaudomis, skaičiuojant istoriniais kaštais (įvertinant faktines bendrovės atliktas investicijas ir sukurtą turtą). Susidaręs investicijų grąžos skirtumas (41,39 mln. Eur) buvo įvertintas nustatant skirstymo veiklos leistinas pajamas ir paslaugų kainas 2019 metams. Šių korekcijų įtaka bus įvertinta nustatant ateinančio reguliavimo periodo leistinas pajamas bei kainų viršutinės ribas ir toliau taikant LRAIC modelį, siekiant išlaikyti integralų pagrįstų ir būtinų investicijų į turto atnaujinimą finansavimo lygį.

Elektros energijos skirstymo licencijas turinčių **mažųjų elektros energijos skirstymo operatorių** – AB „Achema“, AB „Akmenės cementas“, AB „Lifosa“, UAB „Dainavos elektra“ – pradinis pajamų lygis yra nustatytas 2015–2019 m. reguliavimo periodui. UAB „E Tinklas“ skirstymo veiklos licencija 2018 m. gruodžio 31 d. panaikinta ir kainų viršutinės ribos 2019 m. nenustatomos. Skirstymo paslaugų kainų viršutinės ribos koreguojamos kasmet. Skaičiuojant 2019 m. mažųjų elektros energijos skirstymo operatorių paslaugų kainas, Komisija įvertino 2015 ir 2016 m. laikotarpiu uždirbtą faktinę įmonių investicijų grąžą.

7 lentelė. Skirstymo paslaugų kainų viršutinės ribos mažiesiems elektros energijos skirstymo operatoriams, 2015–2019 m.

Rodikliai	UAB „E Tinklas“		AB „Achema“	AB „Akmenės cementas“		AB „Lifosa“		UAB „Dainavos elektra“ *	
	VĮ tinklai	ŽĮ tinklai	ŽĮ tinklai	VĮ tinklai	ŽĮ tinklai	VĮ tinklai	ŽĮ tinklai	VĮ tinklai	ŽĮ tinklai
2015–2019 m. nustatytos skirstymo paslaugų kainų viršutinės ribos, ct/kWh	2,33	1,77	0,63	1,74	2,84	2,71	4,89	0,74	0,88
2019 m. koreguotos skirstymo paslaugų kainų viršutinės ribos, ct/kWh	-	-	0,51	1,303	2,978	2,961	6,944	0,925	0,838
* Buvusi įmonė UAB „Dirbtinis pluoštas“.									

Šaltinis – Komisija.

VIAP ir rinkos kaina

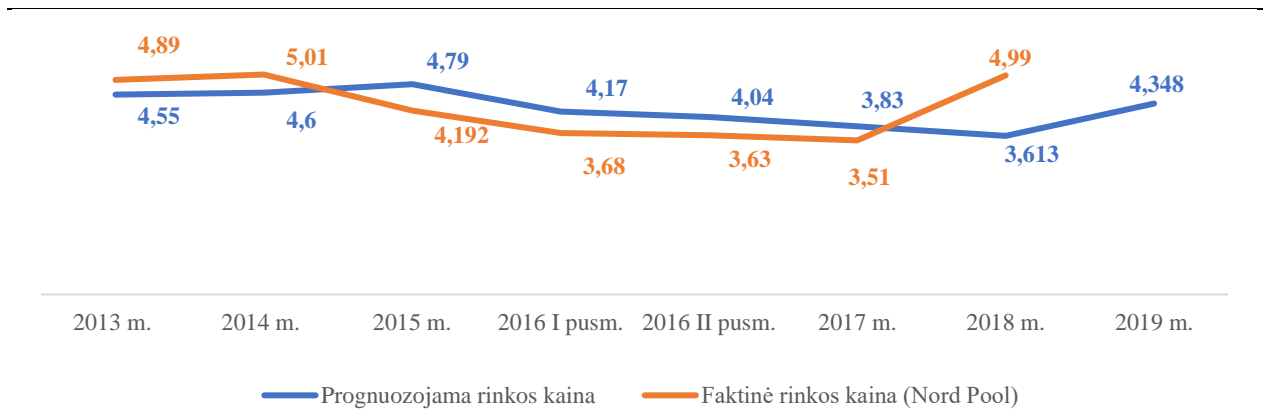
Elektros energijos metinė rinkos kaina

Komisija 2019 metams nustatė 4,348 ct/kWh elektros energijos rinkos kainą. Ši kaina taip pat naudojama viešuosius interesus atitinkančių paslaugų (VIAP) biudžetui suformuoti. Palyginus su anksčiau galiojusia (3,613 ct/kWh), elektros energijos rinkos kaina didėja 20,34 proc.

Esminės priežastys, lėmusios kainos pokytį:

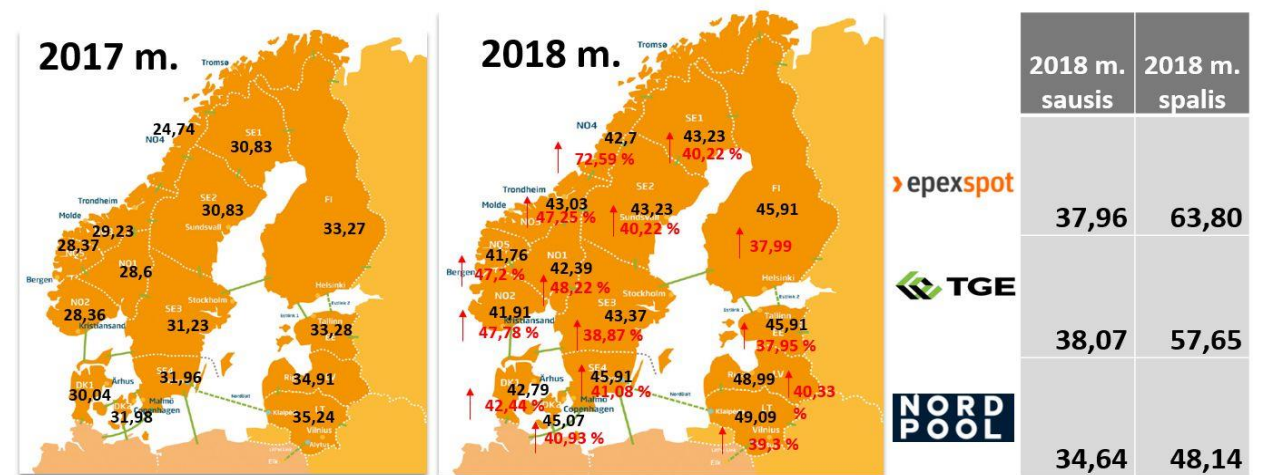
- jungties su Švedija „NordBalt“ remontai darbai, dėl ko nebuvo galima įsigyti pigesnės elektros energijos;
- dėl sausros ir žemo vandens lygio sumažėjusios gamybos apimtys Švedijos ir Norvegijos hidroelektrinėse, kurios įprastai gamina pigesnę elektros energiją;
- pabrangę apyvartiniai taršos leidimai (ATL) iš taršių gamybos šaltinių gaminamai elektrai (2017 m. sausio 1 d. – 5 Eur, 2018 m. lapkričio 1 d. – 15,85 Eur).

12 pav. Prognozuojamos rinkos kainos ir faktinės rinkos kainos dinamika, ct/kWh, 2013–2019 m.

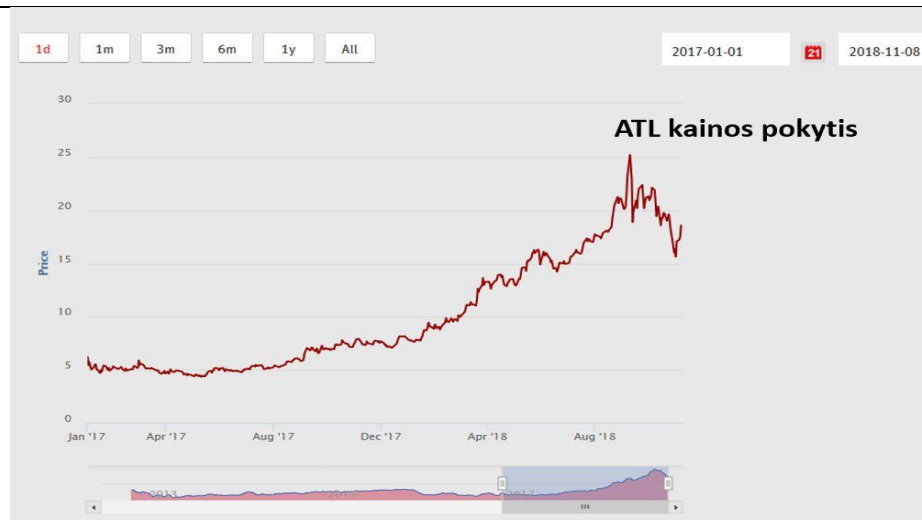
Šaltinis – Komisija.

13 pav. Vidutinės elektros energijos kainos (žaliavos) (Eur/MWh) ir pokytis (proc.) biržose

Šaltinis – Komisija.

14 pav. Elektros (prekės/žaliavos) kainos pokytį lėmusios priežastys (ATL kainų pokytis)

Šaltinis – Komisija.

Viešuosius interesus atitinkančios paslaugos (VIAP)

Komisija nustato VIAP lėšų poreikį, VIAP kainas ir paskirstymą VIAP teikiantiems asmenims. 2018 m. patvirtinta [naujos redakcijos Viešuosius interesus atitinkančių paslaugų elektros energetikos sektoriuje kainos nustatymo metodika](#).

Esminiai pasikeitimai:

- **visos papildomos sąnaudos**, susijusios su VIAP teikimu (administravimo, skolinimosi sąnaudos ir kt.), padalijamos lygiomis dalimis tarp tų paslaugų, kurioms yra numatomas VIAP lėšų poreikis, o kiekvienai VIAP nuo šiol nustatoma atskira kaina (galutinė VIAP kaina apskaičiuojama kaip atskirų paslaugų kainų suma).

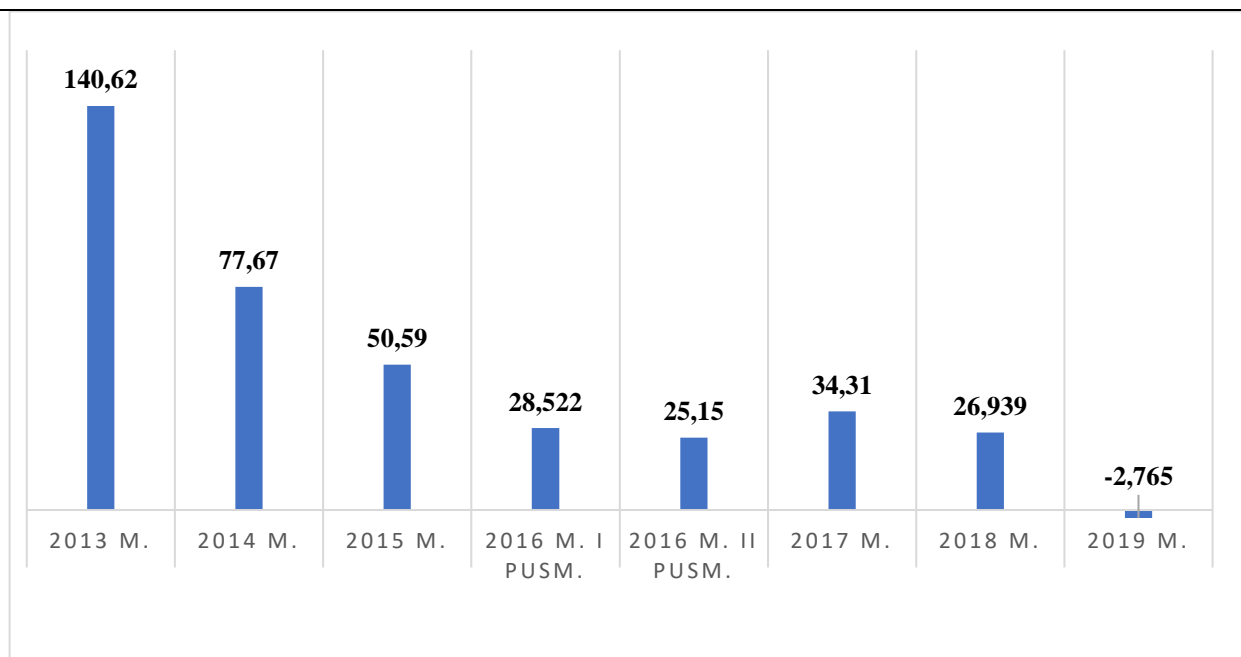
Šis pakeitimas didiesiems elektros vartotojams, kurie per metus suvartoja daugiau nei 1 GWh elektros energijos, leis apskaičiuoti susigrąžintiną dalį (85 proc.) sumokėtos VIAP sumos, skirtos remti atsinaujinančių energijos išteklių gamybą.

2019 m. beveik visos VIAP lėšos yra skiriamos remti ir skatinti vietinę gamybą iš atsinaujinančių energijos išteklių, todėl VIAP biudžetas mažėja – 2019 m. bendras VIAP biudžetas sudaro **108,968 mln. EUR**.

Elektros energetikos sistemos rezervų užtikrinimui nustatytose elektrinėse, kurių veikla būtina valstybės energetiniam saugumui užtikrinti, 2019 m. VIAP lėšos nėra skiriamos, tačiau Komisija įpareigojo AB „Lietuvos energijos gamyba“ grąžinti į VIAP biudžetą 2,765 mln. Eur dėl 2017 m. leistiną investicijų grąžą viršijusio pelno.

Komisijos 2019 m. nustatyta VIAP kaina **visiems asmenims – 0,903 ct/kWh be PVM**. Nuo 2019 m. VIAP kaina gamintojams (termofikacinėms elektrinėms), vartojantiems pasigaminatą elektros energiją savo reikmėms, bei VIAP kaina visiems kitiems vartotojams nesiskiria.

*15 pav. 2013–2019 m. AB „Lietuvos energijos gamyba“ Lietuvos elektrinei skiriamos VIAP lėšos (7.3 arba 7.4 VIAP paslaugai**), mln. Eur*

*2013–2018 m. AB „Lietuvos energijos gamyba“ Lietuvos elektrinei skiriamos VIAP lėšos (7.3 arba 7.4 VIAP paslaugai**), mln. Eur* pakoregavus VIAP lėšų poreikį 2016 m.** 7.3 VIAP. Elektros energijos gamyba nustatytose elektrinėse, kuriose elektros energijos gamyba būtina elektros energijos tiekimo saugumui užtikrinti. 7.4 VIAP. Elektros energetikos sistemos rezervų užtikrinimas nustatytose elektrinėse, kurių veikla būtina valstybės energetiniam saugumui užtikrinti.*

Šaltinis – Komisija.

8 lentelė. VIAP lėšų biudžetas ir kaina, 2013–2019 m., mln. Eur

Pavadinimas	2013 m.	2014 m.	2015 m.	2016 m. I pusm.	2016 m. II pusm.***	2017 m.	2018 m.	2019 m.
AEI gamyba ir balansavimas, mln. Eur	53,351	62,498	63,728	95,351	93,243	111,372	114,217	108,359
Termofikacinių elektrinių gamyba, mln. Eur	48,71	27,24	17,79	0	0	0	0	0
Lietuvos elektrinės gamyba, mln. Eur	136,462	77,670	50,59	0	0	0	0	0
Lietuvos elektrinės pastoviosios sąnaudos, mln. Eur	0	0	0	0	0	0	0	0
Lietuvos elektrinės rezervai, mln. Eur	4,159	0	0	28,522	25,146	34,308	26,939	0
Strateginiai elektros gamybos projektai (VAE), mln. Eur	0	0	0	0	0	0	0	0
Strateginiai infrastruktūros projektai (NordBalt)	24,62	23,17	20,273	19,588	19,588	0	0	0
Ignalinos AE, mln. Eur	0	0	0	0	0	0	0	0
AEI prijungimas prie perdavimo ir skirstomųjų tinklų, mln. Eur	0,131	-0,049	5,14	0,545	0,545	0,045	3,885	0,381
Tinklų plėtra dėl AEI, mln. Eur	0	0	-0,003	-0,003	-0,003	-0,139	-0,123	0
Rinkos operatoriaus sąnaudos, mln. Eur	-	0	0	0	0	0	0	0
Administravimas, mln. Eur	0,14	0,14	0,14	0,162	0,162	0,162	0,162	0,195
Prognozuojamas likučių saugojimo rezultatas (palūkanos), mln. Eur	-0,17	-0,23	0	0	0	0	0	0
Skolinimosi priemonių rezultatas, mln. Eur	-	-	-	0,277	0,241	0,05	0,034	0,033
Prijungimo pajamos (AEI gamintojų sumokama dalis tinklų operatoriams), mln. Eur	-	-	-1,47	0	0	-0,049	0	0
Saulės elektrinių išlaidų kompensavimas, mln. Eur	-	1,001	2,436	0,022	0,022	0,035	0	0
Iš viso VIAP biudžetas, mln. Eur	267,407	191,452	158,171	144,428	138,944	145,784	145,114	108,968
Neatitikimai už praėjusius metus, mln. Eur	-17,26	6,793	1,91	14,072	14,072	0,459	0,157	-9,392
VIAP lėšos, surinktinės vartotojų kalendoriniais metais, mln. Eur	250,15	198,24	160,081	158,500	153,016	146,243	145,271	99,576
VIAP kaina, ct/kWh (be PVM)	0,903* 2,716**	0,946* 2,068**	0,945* 1,642**	1,709* 1,577**	1,628* 1,497**	1,466* 1,386**	1,304* 1,350**	0,903* 0,903**

* gamintojams (termofikacinėms elektrinėms), vartojantiems pasigaminą elektros energiją savo reikmėms; ** visiems vartotojams, išskyrus gamintojus (termofikacines elektrines), vartojančius pasigaminą elektros energiją savo reikmėms; *** pakoregavus VIAP lėšų poreikį 2016 m.

Šaltinis – Komisija.

Visuomeninis tiekimas

Visuomeninės elektros energijos tiekimo kainos viršutinė riba: UAB „Lietuvos energijos tiekimas“ parduoda elektros energiją vartotojams, atsiskaitantiems visuomeniniais tarifais, todėl Komisija, skaičiuodama visuomeninę elektros energijos tiekimo kainos viršutinę ribą, vertino parduotos energijos kiekį – **2019 m. nustatyta 0,281 ct/kWh visuomeninio elektros energijos tiekimo paslaugos kainos viršutinė riba.**

Palyginus su 2018 m. (0,118 ct/kWh), ji yra 0,163 ct/kWh didesnė. Esminę įtaką viršutinės ribos augimui turėjo 2019 m., palyginus su 2018 m., prognozuojamas paskirstyti mažesnis elektros energijos kiekis. Taip pat 2018 m. baigėsi laikotarpis, per kurį bendrovė grąžino vartotojams gautą papildomą investicijų grąžą (viršpelnį).

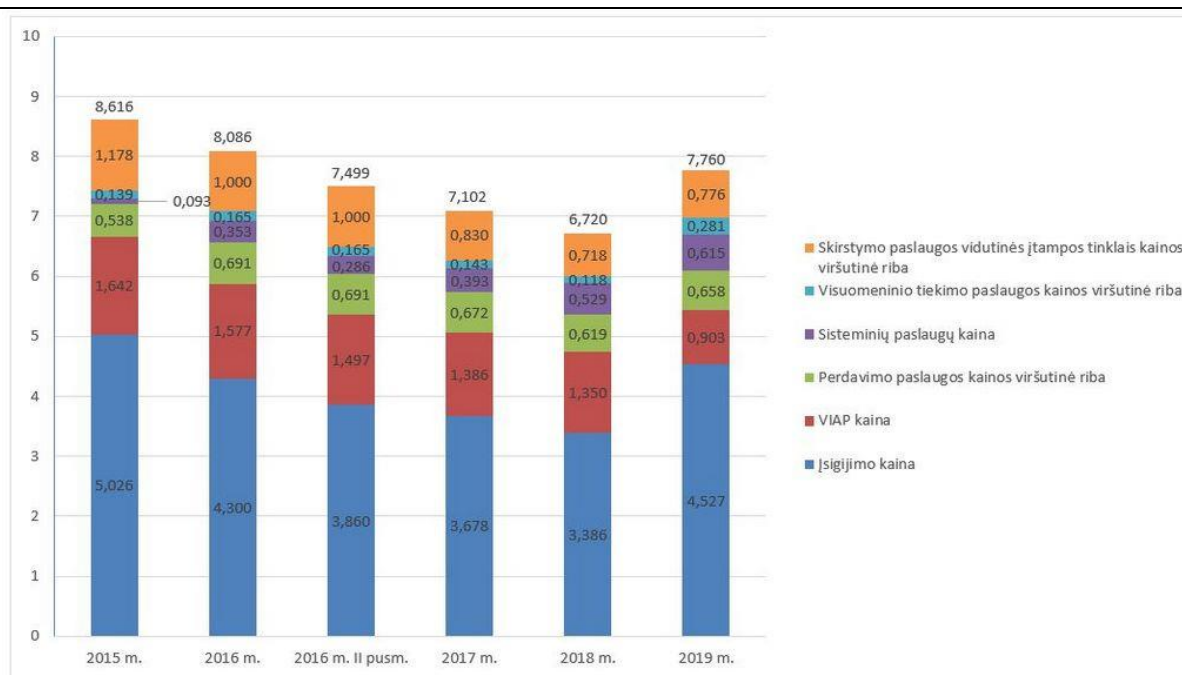
Tarifai buitiniams vartotojams

Buitiniai vartotojai už elektros energiją atsiskaito visuomeniniais tarifais, kuriuos nustato Komisija. Galutiniam vartotojui elektros energijos kaina susideda iš:

- įsigijimo kainos;
- viešuosius interesus atitinkančių paslaugų kainos;
- sisteminių paslaugų kainos;
- perdavimo paslaugos kainos;
- skirstymo paslaugos vidutinės ir žemos įtampos tinklais kainos;
- tiekimo kainos.

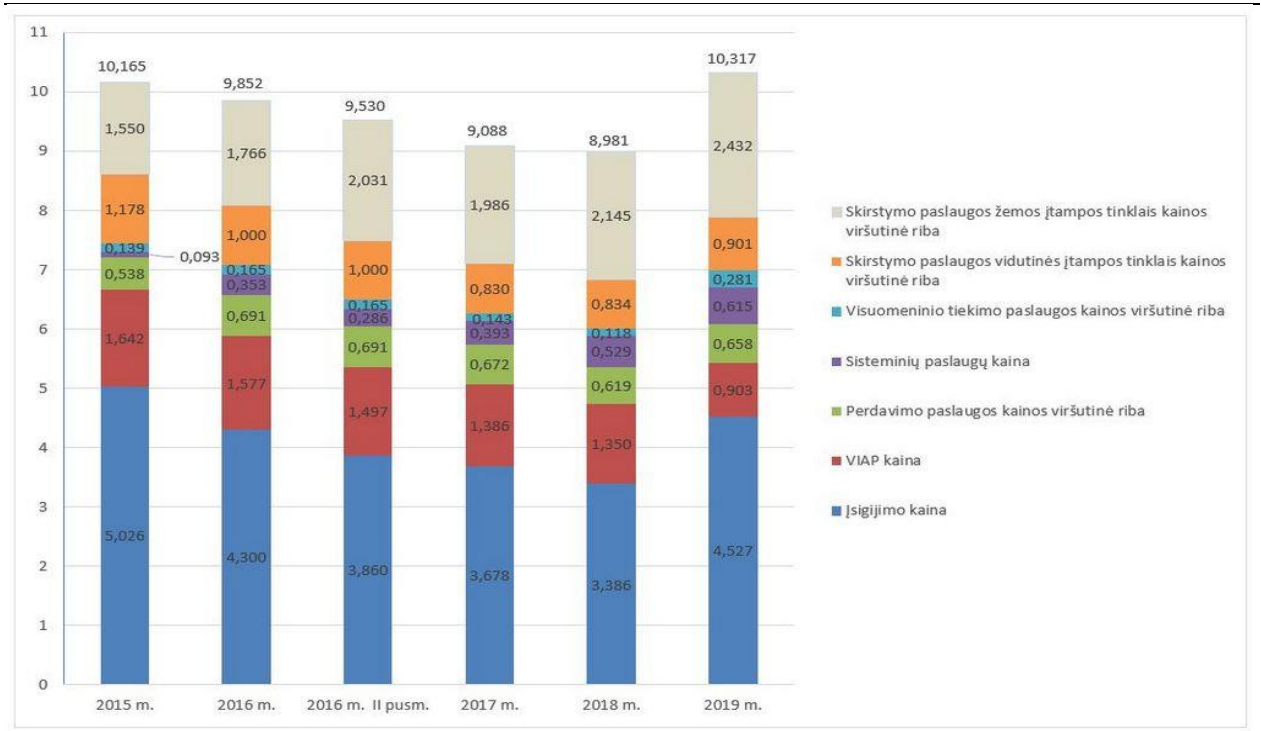
Komisija, nustačiusi visas elektros energijos kainas dedamąsias, patvirtino **2019 m. visuomeninę elektros energijos kainą buitiniams vartotojams**, perkantiems elektros energiją iš vidutinės įtampos tinklų, – **7,760 ct/kWh** (be PVM), arba 1,040 ct/kWh (15,48 proc.) didesnę nei 2018 m., perkantiems elektros energiją iš žemos įtampos tinklų – **10,317 ct/kWh** (be PVM), arba 1,336 ct/kWh (14,88 proc.) didesnę nei 2018 m. Visuomeninės elektros energijos kainos viršutinė riba vidutinės ir žemos įtampos tinkluose didėja 15 proc. Šį pokytį iš esmės lėmė prognozuojama didesnė elektros energijos įsigijimo kaina.

16 pav. Visuomeninės elektros energijos kainos viršutinės ribos buitiniams vartotojams, perkantiems elektros energiją iš vidutinės įtampos tinklų, dinamika 2015–2019 m.

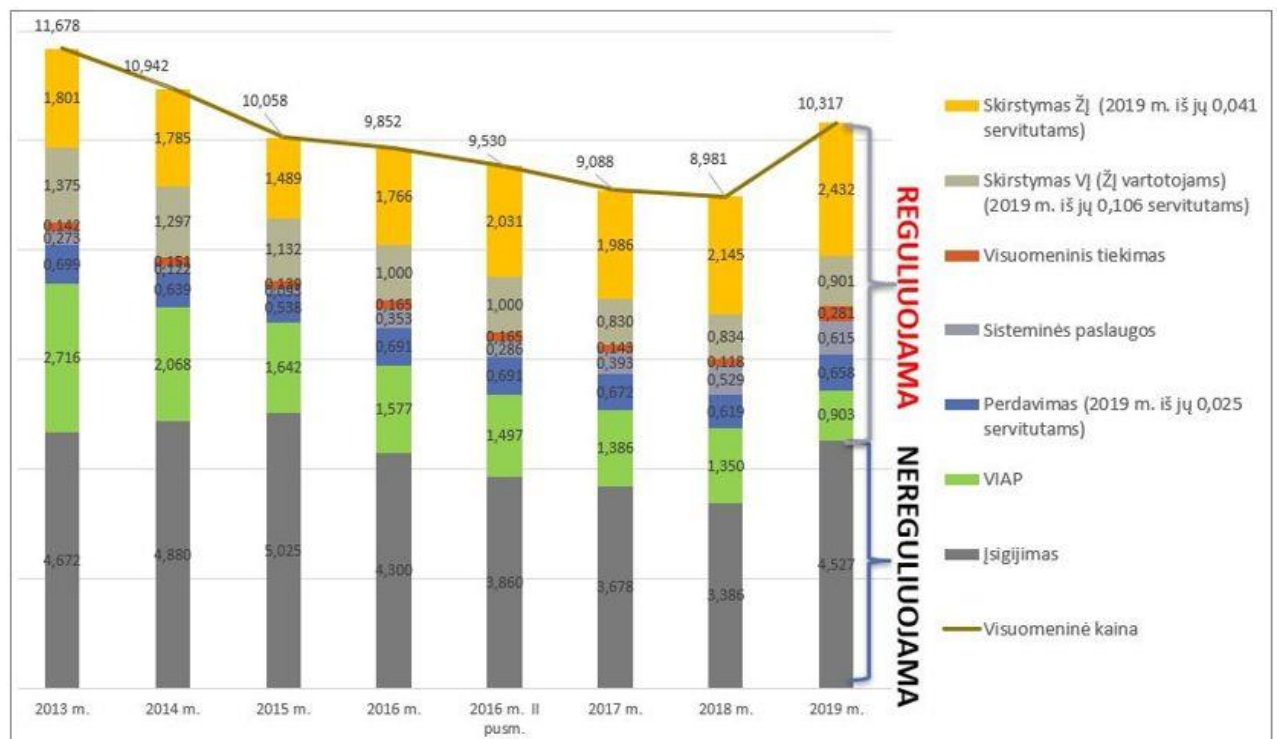
Šaltinis – Komisija.

17 pav. Visuomeninės elektros energijos kainos viršutinės ribos buitiniams vartotojams, perkantiems elektros energiją iš žemos įtamos tinklų, dinamika 2015–2019 m.

Šaltinis – Komisija.

18 pav. Vidutinės (nediferencijuotos) elektros energijos kainos 2013–2019 m., ct/kWh be PVM

Šaltinis – Komisija.

Vartotojų prijungimo įkainis

Siekiant užtikrinti, kad vartotojai už elektros įrenginių prijungimą mokėtų būtinosiomis sąnaudomis pagrįstą kainą, o elektros tinklų plėtros ar rekonstrukcijos, kai ji reikalinga prijungiant vartotojus, sąnaudos būtų apmokamos ne tik prijungiamo vartotojo, bet proporcingai paskirstomos ir vėliau prie tos pačios infrastruktūros jungiamiesiems vartotojams, 2018 m. Komisija patvirtino [naujos redakcijos Elektros energijos įrenginių prijungimo prie elektros tinklų įkainių nustatymo metodiką](#).

Esminės nuostatos:

- atskirai išskiriamas įkainis už projektavimo darbus;
- pakeista projektavimo išlaidų kompensavimo tvarka, kai prijungimo projektą savo lėšomis rengia vartotojai;
- pakeistas įmokos už 1 m elektros tinklo nutiesimą skaičiavimas (skaičiavimui naudojamas ne tiesiamo tinklo faktinis ilgis, o geometrinis atstumas),
- pakeista prijungimo įmokų apskaičiavimo tvarka prijungiant I ir II elektros energijos tiekimo patikimumo kategorijų vartotojus;
- siekiant užtikrinti, kad elektros tinklų plėtros kaina būtų proporcingai paskirstyta jungiamiesiems ir vėliau ketinantiems prie elektros tinklų jungtis vartotojams, keičiasi vartotojo mokamos prijungimo įmokos dalies už tinklų plėtrą apskaičiavimo tvarka.

Taip pat patvirtinti **nauji prijungimo prie AB „Energijos skirstymo operatorius“ skirstomųjų tinklų įkainiai** (galioja nuo 2019 m. balandžio 1 d.). Atskirai išskiriamas įkainis už projektavimo darbus: vartotojas gali rinktis, ar prijungimo darbų projektą rengs operatorius ir atitinkamai mokėti operatoriui už jo parengtą projektą (projektavimo įkainį), ar projektą rengs pats vartotojas, kuris gautų kompensaciją už savo lėšomis parengtą projektą (maksimali kompensuotina projektavimo kaina). Todėl skaičiuojant įkainį už 1 kW galios įrengimą nebus įskaičiuojamos projekto parengimo išlaidos. Tai leis vartotojams aiškiai matyti prijungimo kainos struktūrą.

9 lentelė. Įkainiai už 1 m elektros tinklo nutiesimą ir 1 kW leistinosios naudoti galios įrengimą ar padidinimą (100 proc. *)

Vartotojų grupė.	Įkainis už 1 kW elektros įrenginių leistinosios naudoti galios įrengimą ar padidinimą (Eur be PVM)			Įkainis už 1 m elektros tinklo nutiesimą (Eur be PVM)		
	Galiojo iki 2019-03-31	Galioja nuo 2019-04-01	Pokytis, proc.	Galiojo iki 2019-03-31	Galioja nuo 2019-04-01	Pokytis, proc.
I	19,93	20,87	+4,72 %	-	-	-
II	130,93	115,75	-11,59 %	21,91	31,55	+44,00 %
III	59,90	62,65	+4,59 %	21,34	24,05	+12,70 %

* Komisija patvirtina 100 proc. atitinkančius prijungimo įkainius, nuo kurių dydžio apskaičiuojami konkretūs buitiniams ir nebutiniams vartotojams taikytini įkainiai atitinkantys 20 ir 40 proc. bendrojo įkainio.

Šaltinis – Komisija.

II vartotojų grupei įkainis už 1 kW leistinosios naudoti galios įrengimą ar padidinimą mažėjo 11,59 proc., o I ir III grupėms didėjo: I grupei – 4,72 proc., III grupei – 4,59 proc.

Prijungimo įkainis už 1 m nutiesiamą elektros tinklą I grupei nebuvo skaičiuojamas, nes šiai grupei priskirtini vartotojai, kurių prijungimui nereikia tiesti elektros tinklo, II grupei įkainis didėjo 44 proc., III grupei – 12,70 proc. Didėjimas susijęs su inžinerinių įrenginių statybos darbų kainų pokyčiu 2017–2018 m., taip pat teisinio reglamentavimo pasikeitimais, užtikrinant, kad įkainio dydis atspindėtų operatoriaus realiai patiriamas išlaidas atliekant tinklo tiesimo darbus.

10 lentelė. Įkainis už projekto parengimą (kai projektą rengia operatorius) bei maksimali kompensuojama projektavimo kaina (kai projektą rengia vartotojas) (100 proc. *), galiojantys nuo 2019-04-01

Vartotojų grupė	Buitiniai vartotojai		Nebuitiniai vartotojai	
	Projekto parengimo įkainis (Eur be PVM)	Maksimali kompensuojama projektavimo kaina (Eur be PVM)	Projekto parengimo įkainis (Eur be PVM)	Maksimali kompensuojama projektavimo kaina (Eur be PVM)
I	148,55	594,21	297,10	445,66
II				
III				
Vartotojai, kurių naujai prijungiama ar didinama leistinoji naudoti galia didesnė nei 500 kW	-	594,21	-	445,66
Vartotojai, kurių naujai prijungiama ar didinama leistinoji naudoti galia ne mažesnė nei 1 MW	-	-	-	445,66/ 668,48**

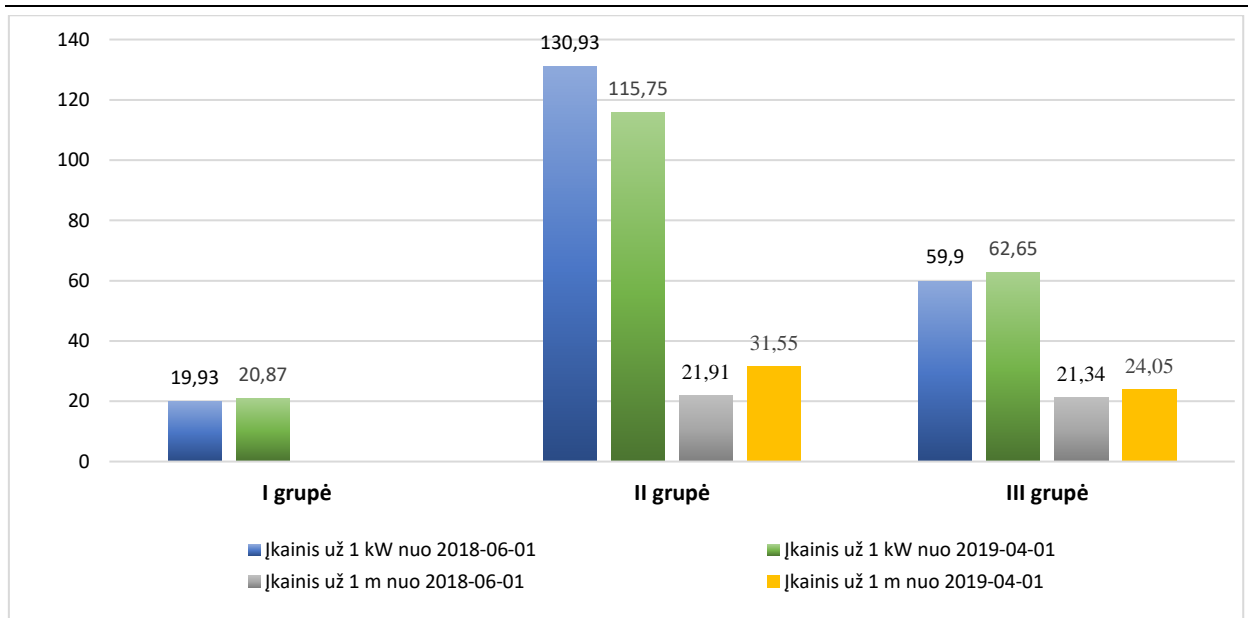
* Komisija patvirtina 100 proc. atitinkančius prijungimo įkainius, nuo kurių dydžio apskaičiuojami konkretūs buitiniams ir nebutiniams vartotojams taikytini įkainiai atitinkantys 20 ir 40 proc. bendrojo įkainio.

** priklausomai, ar vartotojas pasirašo sutartį dėl įsipareigojimo 10 m. nemažinti leistinosios naudoti galios (jei pasirašoma – taiko 668,48 Eur kompensacija)

Šaltinis – Komisija.

Buitiniai ir socialiai pažeidžiami vartotojai, kaip ir anksčiau, moka 20 proc., kiti vartotojai, kurių galia ne didesnė kaip 500 MW, – 40 proc. aukščiau nurodytų įkainių.

19 pav. Prijungimo įkainiai už 1 kW leistinosios naudoti galios įrengimą ar padidinimą ir 1 m elektros tinklo nutiesimą 2018–2019 m. (Eur be PVM)

Šaltinis – Komisija.

Komisija taip pat 2018 m. suderino AB „Energijos skirstymo operatorius“ taikomus teikiamų elektros energijos persiuntimo ir tiekimo nutraukimo, apribojimo, atnaujinimo ir elektros apskaitos prietaiso rodmenų nuskaitymo įkainius ir jų taikymo sąlygas (iki tol galiojo įkainiai, nustatyti 2010 m.).

11 lentelė. Operatoriaus teikiamų elektros energijos persiuntimo ir tiekimo nutraukimo, apribojimo, atnaujinimo ir elektros apskaitos prietaiso rodmenų nuskaitymo įkainiai

Paslaugų pavadinimai	Fiksuotas įkainis nuo 2010 m. iki 2018-07-20, Eur be PVM	Fiksuotas įkainis nuo 2018-07-02, Eur be PVM	Pokytis, proc.
1. Elektros energijos persiuntimo / tiekimo nutraukimas, apribojimas arba atnaujinimas vartotojui prašant arba apribojimas, nutraukimas dėl vartotojo kaltės:			
1.1. Fiziniais ir juridiniams asmenims nuo skaitiklio	26,47	18,32	-30,80 %
1.2. Fiziniais ir juridiniams asmenims, panaudojant automobilį su pakėlimo aikštele	75,34	86,49	+14,80 %
1.3. Fiziniais ir juridiniams asmenims nuo tranzitinės dėžės arba transformatorinės arba atjungiant nuo atramos, nenaudojant automobilio su pakėlimo aikštele	47,66	51,29	+7,62 %
Įkainis taikomas vartotojui: a) kuriam elektros energijos persiuntimas / tiekimas yra nutraukiamas / apribojamas dėl skolos už suvartotą elektros energiją arba dėl nesudarytos elektros energijos persiuntimo / tiekimo sutarties; b) atnaujinant elektros energijos persiuntimą / tiekimą, kuriam elektros energijos persiuntimas / tiekimas buvo nutraukiamas / apribojamas dėl skolos už suvartotą elektros energiją arba dėl nesudarytos elektros energijos persiuntimo / tiekimo sutarties; c) prašant nutraukti / apriboti / atnaujinti elektros energijos persiuntimą / tiekimą; d) siekiant užkirsti kelią neteisėtiems vartotojo veiksams (neveikimui); e) atskirai tiek nutraukiant / apribojant, tiek atnaujinant elektros energijos persiuntimą / tiekimą; f) kiekvienam vartotojo objektui, nepriklausomai nuo objekte įrengtų elektros apskaitos prietaisų skaičiaus.			
2. Elektros apskaitos prietaiso rodmenų nuskaitymas	17,23	17,98	+4,35 %
Įkainis taikomas vartotojui: a) kiekvienam vartotojo (išskyrus buitinių) objektui, iki sutartyje nustatytos dienos nedeklaravusiam elektros apskaitos prietaisų rodmenų; b) kurio elektros apskaitos prietaisas ar elektros apskaitos schemas elementai buvo patikrinti vietoje, esant nepagrįstam vartotojo prašymui (už pakartotinį vartotojo iškvietimą pašalinti elektros apskaitos prietaiso ar apskaitos schemas elemento gedimą per paskutinius 12 mėnesių); c) kiekvienam vartotojo objektui, nepriklausomai nuo objekte įrengtų elektros apskaitos prietaisų skaičiaus.			

Šaltinis – Komisija.

Elektros tiekimo apribojimo, nutraukimo, atnaujinimo nuo skaitiklio paslaugos įkainis sumažėjo 30,80 proc. – tai lėmė sutrumpėjusi paslaugų teikimo trukmė (trukmė įvertinta atlikus faktinį šių paslaugų teikimo trukmės tyrimą).

Elektros tiekimo apribojimo, nutraukimo, atnaujinimo, panaudojant automobilį su pakėlimo aikštele, paslaugos įkainis didėjo 14,80 proc., elektros tiekimo apribojimo, nutraukimo, atnaujinimo nuo tranzitinės dėžės arba transformatorinės arba atjungiant nuo atramos paslaugos įkainis didėjo 7,62 proc., elektros apskaitos prietaiso rodmenų nuskaitymo paslaugos įkainis – 4,35 proc. Įkainių dydžio pokytį lėmė darbo užmokesčio sąnaudų didėjimas (sietinas su BVP augimu), procesų, teikiant administracines paslaugas, išgryninimas.

3.3. Gamtinių dujų sektoriaus teisinio reguliavimo pasikeitimai

Gamtinių dujų įmonių apskaitos atskyrimo ir sąnaudų paskirstymo reikalavimu aprašas:

- įtvirtinti aktualūs ilgalaikio turto nusidėvėjimo normatyvai;
- įvedamas naujas reikalavimas dėl reguliuojamo ilgalaikio turto nurašymo sąnaudų ir nenaudojamo ilgalaikio turto vieneto ar jo dalies likutinės vertės įtraukimo į reguliuojamos paslaugos turto bazę;
- į nepaskirstomų sąnaudų sąrašą įtraukiamos prabangos prekių įsigijimo sąnaudos, papildomo draudimo sąnaudos, numatyta išimtis draudimo nuo nelaimingų atsitikimų darbe sąnaudoms, asmenims dirbantiems pavojingus darbus ir (ar) su potencialiai pavojingais įrenginiais;

- draudžiama priskirti reguliuojamų kainų paslaugoms (produktams) ir atitinkamiems verslo vienetams ilgalaikio turto nurašymo sąnaudas, kurios yra mažesnės nei 1 tūkst. Eur, ir bendrai sudarančias daugiau kaip 0,03 proc. gamtinių dujų įmonės ilgalaikio reguliuojamo turto vertės perdavimo sistemos operatoriaus ir skirstymo sistemos operatoriaus atvejais.

Valstybės reguliuojamos gamtinių dujų perdavimo veiklos pajamų ir kainų nustatymo metodika:

- atskirti perdavimo veiklos pajamų ir kainų nustatymo principai nuo kitų gamtinių dujų sektoriaus reguliuojamų veiklų;
- pereinama prie vienos iš Tarifų tinklo kodekse numatytų alternatyvių metodologijų – „pašto ženklų“ metodologijos, kuri numato pajamų lygio pasidalinimą tarp įleidimo–išleidimo taškų pagal nustatytą įleidimo–išleidimo santykį ir standartiniu atveju lemia vienodus gamtinių dujų perdavimo sistemos įleidimo ir vienodus išleidimo taškų tarifus;
- numatyta galimybė taikyti nuolaidą suskystintų gamtinių dujų (SGD) terminalo įleidimo taške, siekiant didinti gamtinių dujų importo šaltinių konkurenciją;
- gamtinių dujų perdavimo sistemos balansavimo paslaugos kainodara bus suderinta su Balansavimo kodekso nuostatomis;
- numatytas veiklos sąnaudų efektyvumo skatinimo mechanizmas.

Naujos redakcijos Valstybės reguliuojamų kainų gamtinių dujų sektoriuje nustatymo metodika:

- įtvirtinti gamtinių dujų kainų viršutinės ribos koregavimo principai, taikant sąnaudų koregavimo koeficientus;
- numatytas veiklos sąnaudų efektyvumo skatinimo mechanizmas;
- įtvirtinta, kad pirmųjų naujo reguliavimo periodo metų veiklos ir darbo užmokesčio sąnaudos bus nustatomos pagal pagrįstus faktinius audituotus ar Komisijos nustatytus priešpaskutinių metų duomenis, įvertinus vartotojų kainų indekso pokyčius bei prognozuojamus darbo užmokesčio pokyčius, sumažintus efektyvumo koeficientu;
- numatyti principai, kuriais vadovaujantis bus atliekamos veiklų sąnaudų ir darbo užmokesčio korekcijos;
- keičiami 1 ir 2 vartotojų pogrupio režiai: 1 gr. vartotojams priskiriami asmenys, kurie suvartoja iki 3120 kWh arba 300 m³ gamtinių dujų (buvo – iki 5200 kWh arba iki 500 m³), 2 gr. vartotojais bus laikomi asmenys, suvartojantys nuo 3121 kWh arba nuo 301 m³ iki 207980 kWh arba iki 20000 m³ (buvo – nuo 5200 kWh arba nuo 500 m³ iki 207980 kWh arba iki 20000 m³).

3.4. Gamtinių dujų sektoriaus reguliuojamų kainų nustatymas

Gamtinių dujų sektoriuje Komisija reguliavimą taiko **39 ūkio subjektų atžvilgiu**. Iš jų **9 nustatomos (koreguojamos) pajamų ir (ar) kainų viršutinės ribos, reguliuojama veiklos apskaita ir sąnaudų atskyrimas**, siekiant išvengti veiklų kryžminio subsidijavimo. Komisija taip pat taiko reguliavimą 4 įmonėms, centralizuotai tiekiančioms suskystintas naftos dujas (SND).

Kainų ir (ar) pajamų viršutinės ribos nustatomos 5 metų laikotarpiui, kartą per metus jos gali būti koreguojamos. Komisija kartą per metus patvirtina konkrečias perdavimo ir skirstymo kainas, patikrinusi, ar jos nediskriminuoja atskirų vartotojų grupių ir neviršija nustatytos pajamų ar kainos viršutinės ribos. Gamtinių dujų tarifai buitiniams vartotojams tvirtinami kas pusę metų, kas ketvirtį – tikslinė gamtinių dujų kaina bei, esant poreikiui, perskaičiuojama gamtinių dujų tiekimo saugumo papildoma dedamoji prie gamtinių dujų perdavimo kainos.

Reguliuojamas turtas ir investicijų grąža

Komisija 2018 m. 3 infrastruktūrinėms įmonėms koregavo kainų viršutines ribas, 3 gamtinių dujų įmonėms nustatyta pajamų viršutinė riba 5 metų reguliavimo periodui.

12 lentelė. Gamtinių dujų sektoriaus infrastruktūrinių paslaugų kainų viršutinių ribų dinamika, Eur už MWh, 2013–2019 m.

Ūkio subjektas	Nuo 2013-01-01	Nuo 2014-01-01	Nuo 2015-01-01	Nuo 2016-01-01	Nuo 2017-01-01	Nuo 2018-01-01	Nuo 2019-01-01	Pokytis 2019 / 2018 m., proc.
AB „Energijos skirstymo operatorius“, skirstymas	5,00	6,40	7,47	7,92	7,25	5,52	5,32	-3,62
UAB „Fortum Heat Lietuva“, skirstymas	4,19	4,43	6,14	6,47	6,25	5,82	7,03	20,79
UAB „Intergas“, skirstymas	2,57	2,55	2,73	7,61	8,17	8,89	10,54	18,56
UAB „Druskininkų dujos“, skirstymas*	40,38	37,18	35,09	37,75	-	-	-	-
AB agrofirma „Josvainiai“, skirstymas	1,81	1,96	2,05	1,68	1,79	1,10	1,20	9,09
AB „Achema“**	1,07					0,88	0,88	-

*UAB „Druskininkų dujos“ gamtinių dujų skirstymo licencija panaikinta nuo 2016 m. lapkričio 1 d.

** AB „Achema“ gamtinių dujų skirstymo licencija panaikinta nuo 2019 m. sausio 24 d.

Šaltinis – Komisija.

13 lentelė. Lietuvos gamtinių dujų perdavimo sistemos įleidimo ir išleidimo taškuose paslaugų kainų viršutinės ribos, 2015–2018 m. ir 2019 m. gamtinių dujų perdavimo ilgalaikių perdavimo paslaugų kainos, Eur/MWh/parą/metus,

		2015 m.	2016 m.	2017 m.	2018 m.	2019 m.	Pokytis 2018 ir 2019 m. proc.
Įleidimo taškuose	Kotlovkos DAS	49,58	32,32	31,74	32,91	43,46	32,1
	Kiemėnų DAS	49,58	32,32	31,74	32,91	43,46	32,1
	Klaipėdos DAS*	0*	10,5*	20,03*	32,91	9,56**	-71,0
Išleidimo taškuose	Vidiniame išleidimo taške	300,68	428,82	421,81	282,76	308,25	9,0
	Kiemėnų DAS	49,58	38,05	36,02	40,68	152,95***	276,0***
	Šakių DAS	54,02	58,82	56,73	64,77	48,06	25,8

* SGGT įleidimo taške pajėgumų kainos viršutinei ribai taikomas pereinamasis periodas ir nustatytas kainos augimų lygiomis dalimis per trejus metus iki AB „Amber Grid“ 2014–2018 m. reguliavimo periodo pabaigos.

**SGGT įleidimo taške ilgalaikių perdavimo paslaugų pajėgumų kainai taikoma 75 proc. nuolaida.

***ženklų skirtumą sąlygoja naujai taikomas „pašto ženklo“ principas, įtvirtintas Valstybės reguliuojamos gamtinių dujų perdavimo veiklos pajamų ir kainų nustatymo metodikoje, patvirtintoje Komisijos 2018 m. spalio 5 d. nutarimu Nr. O3E-314.

Šaltinis – Komisija.

Perdavimo veikla

AB „Amber Grid“ perdavimo kainos viršutinės ribos naujam reguliavimo periodui 2019–2023 m. nustatymas: Komisija 2019 m. nustatė 43 922,96 tūkst. Eur perdavimo veiklos pajamų lygį, t. y. 12,64 proc. mažesnę nei nustatytas 2017 m. (49 475,65 tūkst. Eur), ir atitinkamai 14,59 proc. didesnis, negu 2018 m. nustatytas (2018 m. buvo įvertintas 11 mln. Eur viršpelnis – 37 515,31 tūkst. Eur).

Komisija nustatė perdavimo paslaugų kainas kiekviename įleidimo ir išleidimo taške.

14 lentelė. AB „Amber Grid“ perdavimo paslaugos kainų viršutinių ribų kitimas 2015–2018 m. ir 2019 m. gamtinių dujų perdavimo ilgalaikių perdavimo paslaugų kainos, Eur/MWh/para/metus

		2015 m.	2016 m.	2017 m.	2018 m.	2019 m.*	Pokytis 2018 ir 2019 m. proc.
Įleidimo taškuose	Kotlovkos DAS	49,58	32,32	31,74	32,91	43,46	32,1
	Kiemėnų DAS	49,58	32,32	31,74	32,91	43,46	32,1
	Klaipėdos DAS	0	10,5	20,03	32,91	9,56**	-71,0
Išleidimo taškuose	Vidiniame išleidimo taške	300,68	428,82	421,81	282,76	308,25	9,0
	Kiemėnų DAS	49,58	38,05	36,02	40,68	152,95	276,0
	Šakių DAS	54,02	58,82	56,73	64,77	48,06	25,8

*2019 m. pradėtas taikyti naujas „pašto ženklų“ principas, įtvirtintas Valstybės reguliuojamos gamtinių dujų perdavimo veiklos pajamų ir kainų nustatymo metodikoje, patvirtintoje Komisijos 2018 m. spalio 5 d. nutarimu Nr. O3E-314.

** Klaipėdos DAS įleidimo taške taikoma 75 proc. nuolaida.

Šaltinis – Komisija.

Siekiant sudaryti prielaidas gamtinių dujų rinkos plėtrai, efektyviam alternatyvių gamtinių dujų tiekimo šaltinių naudojimui, naujų tiekėjų atsiradimui bei konkurencinių sąlygų susiformavimui,

2015 m. SGDT įleidimo taške pajėgumų kainos viršutinė riba buvo nustatyta lygi nuliui. 2016 m. SGDT įleidimo taške suskaičiuotai kainai Komisija taikė pereinamąjį periodą ir nustatė kainos augimą lygiomis dalimis per trejus metus iki AB „Amber Grid“ 2014–2018 m. reguliavimo periodo pabaigos:

2016 m. – 1/3 nuo SGDT įleidimo taške pajėgumų kainos viršutinės ribos dydžio;

2017 m. – 2/3 nuo SGDT įleidimo taške pajėgumų kainos viršutinės ribos dydžio;

2018 m. – kaina lygi SGDT įleidimo taške pajėgumų kainos viršutinės ribos dydžiui.

SGD terminalo įleidimo taške, taip pat įleidimo iš infrastruktūros, sukurtos siekiant pašalinti valstybių narių dujų perdavimo sistemų atskirtį, taškuose ir išleidimo į tokią infrastruktūrą taškuose gali būti taikoma perdavimo kainos nuolaida, siekiant didinti energijos tiekimo saugumą ir skatinti gamtinių dujų rinkos konkurencingumą.

2020 m. planuojama taikyti 75 proc. nuolaida SGD terminalo įleidimo taške (Klaipėdos DAS). Vidutinės dujų tarpvalstybiniam transportavimui numatomų pajėgumų vieneto kainos procentinis santykis su vidutine vidiniams sistemos naudotojams numatomų pajėgumų vieneto kaina siekia 5,88 proc., t. y. perdavimo paslaugos kainos įleidimo bei išleidimo taškuose tenkina sistemos naudotojų nediskriminavimo sąlygą.

Vidutinė kaina už pajėgumų vieneta 2019 m. Lietuvos perdavimo sistemos vidiniame taške sudaro 308,25 Eur/(MWh/para/metus), t. y. didėja 9 proc.

15 lentelė. Investicijų grąža perdavimo veikloje, 2014–2019 m.*

Rodikliai	2014 m.	2015 m.	2016 m.	2017 m.	2018 m.	2019 m.
Reguliuojamo turto vertė (RAB), tūkst. Eur	153.898	179.330	188.293	188.445	216.759	218.268
Nustatyta investicijų grąžos norma, %	7,09	7,09	7,09	7,09	7,09	3,33
Faktinė investicijų grąžos norma, %	7,05	7,86	12,24	9,49	6,23	-
Komisijos nustatyta investicijų grąža, tūkst. Eur	10.911	12.715	13.350	13.361	12.182,7	7.268,32
Faktinė investicijų grąža, tūkst. Eur	10.856	14.106	23.050	17.886**	13.510,2	-

*Iki 2013 m. liepos 31 d. AB „Lietuvos dujos“, vėliau – AB „Amber Grid“.

Šaltinis – Komisija.

Skirstymo veikla

Komisija, išanalizavusi AB „Energijos skirstymo operatorius“ 2018 m. faktinius duomenis bei įvertinusi pateiktus prognozuojamus duomenis, 2019 m. **nustatė 5,32 Eur/MWh (be PVM) gamtinių dujų skirstymo kainos viršutinę ribą**. Palyginus su 2018 m., ji mažėja 3,62 proc., arba 0,20 Eur/MWh. Kainos viršutinė riba iš esmės mažėja įmonei gavus 2014–2016 m. didesnę nei leistiną investicijų grąžą, atitinkamai ta suma mažinant sąnaudas ateities laikotarpiams.

Vidutinė gamtinių dujų skirstymo kaina – 5,32 Eur už MWh – mažėja 3,5 proc., palyginus su 2018 m. (5,52 Eur už MWh). Konkrečios gamtinių dujų skirstymo kainos diferencijuojamos atskiroms vartotojų grupėms pagal suvartojamų dujų kieki.

Kainų pokytį iš esmės lėmė paskirstomų gamtinių dujų kiekiai. AB „Energijos skirstymo operatoriaus“ duomenimis, 2019 m. bus paskirstyta 7.443.000 MWh gamtinių dujų, t. y. 6,3 proc. daugiau negu planuotas kiekis 2018 m. (7.001.151 MWh). Tačiau I ir II grupės vartotojams paskirstomas gamtinių dujų kiekis mažėja, todėl jiems šiek tiek auga gamtinių dujų kaina.

16 lentelė. AB „Energijos skirstymo operatorius“ 2014–2018 m. ir 2019 m. skirstymo veiklos investicijų grąžos rodikliai

Rodikliai	2014 m.	2015 m.	2016 m.	2017 m.	2018 m.	2019 m.
Reguliuojamo turto vertė (RAB), tūkst. Eur	122.039	123.695	125.991	125.025	145.561	186.913
Nustatyta investicijų grąžos norma, %	7,09	7,09	7,09	7,09	7,09	3.58
Faktinė investicijų grąžos norma, %	9,15	11,94	18,88	16,25	7,16	-
Komisijos nustatyta investicijų grąža, tūkst. Eur	8.653	8.770	8.932	8.864	10.320	6.691
Faktinė investicijų grąža, tūkst. Eur	11.167	14.764	23.798	20.314	10.419	-

Šaltinis – Komisija.

17 lentelė. 2014–2019 m. gamtinių dujų skirstymo įmonių investicijų grąžos rodikliai

Ūkio subjektas	Metai	Reguliuojamo turto vertė (RAB), tūkst. Eur	Nustatyta investicijų grąžos norma, %	Faktinė investicijų grąžos norma, %	Komisijos nustatyta investicijų grąža, tūkst. Eur	Faktinė investicijų grąža, tūkst. Eur
UAB „Intergas“, (reguliavimo periodas 2015–2019 m.)	2014 m.	9 874,59	7,12	-3,37	703,31	-332,57
	2015 m.	14 272,5	6,86	-3,2	979,1	-455,85
	2016 m.	13 583,7	6,86	-0,92	931,8	-125,28
	2017 m.	13 264,15	6,86	1,99	909,9	264,27
	2018 m.	13 782,21	6,86	-1,00	945,5	-138,32
	2019 m.*	13 553,64	6,86	-	929,78	-
AB „Josvainiai“ skirstymas (reguliavimo periodas 2014–2018 m.)	2014 m.	123,32	7,09	15,30	8,71	18,87
	2015 m.	119,96	7,09	22,72	8,62	27,25
	2016 m.	116,59	7,09	14,11	8,39	16,45
	2017 m.	111,69	7,09	13,44	8,09	15,01
	2018 m.	108,47	7,09	26,6	7,69	28,86
	2019 m.*	112,80	3,85	-	4,34	-
UAB „Fortum Heat Lietuva“ skirstymas (reguliavimo periodas, 2015–2019 m.)	2014 m.	827,43	7,12	4,17	60,97	35,68
	2015 m.	805,40	6,86	-6,79	55,25	-54,72
	2016 m.	790,34	6,86	8,17	54,217	62,94
	2017 m.	770	6,86	8,70	52,82	67,01
	2018 m.	749,75	6,86	1,39	51,43	10,45
	2019 m.*	734,67	6,86	-	50,40	-

*Komisijos nustatyta. investicijų grąža

Šaltinis – Komisija.

Suskystintų gamtinių dujų terminalas (SGDT)

Valstybės reguliuojamų kainų gamtinių dujų sektoriuje nustatymo metodika – pakeista atsižvelgiant į Suskystintų gamtinių dujų terminalo įstatymo pakeitimą:

- vietoje kainų viršutinių ribų reguliavimo numatytas pajamų viršutinių ribų reguliavimas;
- atsisakyta paskirtojo tiekėjo SGD tiekimo kainos reguliavimo ir SGD būtiniojo kiekio pardavimo kainos nustatymo;
- pakeistas SGD tiekimo saugumo papildomos dedamosios prie gamtinių dujų perdavimo kainos (Saugumo dedamoji) skaičiavimas: į šią kainą įtraukiamos sąnaudos, susidariusios dėl skirtumo tarp paskirtojo tiekėjo SGD terminalo būtiniojo kiekio įsigijimo kainos ir Komisijos nustatytos vidutinės faktinės gamtinių dujų importo į Lietuvos Respubliką kainos, skaičiuojant ataskaitinio laikotarpio kiekvieno mėnesio išdujintą ir (ar) perkrautą SGD būtiniojo kiekio dalį, būtiniojo kiekio sąnaudas technologinėms reikmėms, būtiniojo kiekio tiekimo ilgalaikės garantijos finansavimo sąnaudas.

Vidutinės svartinės gamtinių dujų importo kainos nustatymo metodika:

- paskirtojo tiekėjo SGD terminalo būtiniojo kiekio tiekimo pagrįstomis sąnaudomis pripažįstamas skirtumas tarp paskirtojo tiekėjo už SGD terminalo būtiniojo kiekio įsigijimą mokėtinos kainos už per ataskaitinį mėnesį išdujintą ir (ar) perkrautą SGD kiekį ir Komisijos nustatytos vidutinės faktinės ataskaitinio mėnesio svartinės gamtinių dujų importo į Lietuvos Respubliką kainos.

Komisija 2018 m. koregavo **SGD pakartotinio dujinimo veiklos pajamų lygį** 2019 m. – SGD pakartotinio dujinimo veiklai nustatytų pajamų lygis 2019 m. (66 555 625 Eur), palyginti su 2018 m., didėja 2776 tūkst. Eur, t. y. 4,35 proc.

SGD pakartotinio dujinimo kainos viršutinė riba, skaičiuojama vartojimo pajėgumų vienetui, 2019 m. sudaro **429,81 Eur/(MWh/parą/metus)**, t. y. 19,88 proc. daugiau negu 2018 m. Pokytį iš esmės lėmė mažesni prognozuojami vartojimo pajėgumai 2019 m. ir planuojamos didesnės SGD plaukiojančios saugyklos su dujinimo įrenginiu ilgalaikės nuomos sutartimi nustatytos sąnaudos, susijusios su valiutos kurso santykio pasikeitimu, planuojamais būtinaisiais sausojo doko remonto darbais ir SGD laivo-saugyklos klasės atitikties patikrinimais.

18 lentelė. AB „Klaipėdos nafta“ SGD pakartotinio dujinimo veiklos investicijų grąžos rodikliai, 2015–2019 m.

Rodikliai	2015 m.	2016 m.	2017 m.	2018 m.	2019 m.
Reguliuojamo turto vertė (RAB), tūkst. Eur	86 569,69	67 118,72	61 999,9	55 899,9	51 236,43
Nustatyta investicijų grąžos norma, %	6,86	6,86	6,86	6,86	6,86
Faktinė investicijų grąžos norma, %	9,03	6,02	10,05	7,08	-
Komisijos nustatyta investicijų grąža, tūkst. Eur	5 938,68	4 604,34	4 253,20	4 253,2	3 514,82
Faktinė investicijų grąža, tūkst. Eur	7 816,8	4 041,2	6 232,5	3 795,76*	-

Šaltinis – Komisija.

Konkrečių SGD pakartotinio dujinimo kainų nustatymas

SGD pakartotinio dujinimo kaina susideda iš pastoviosios ir kintamosios dalies: pastovioji dalis skaičiuojama nustatytų perdavimo sistemos naudotojų vartojimo pajėgumų vienetui (Eur/(MWh/parą/metus)), kintamoji dalis – planuojamo išdujinti SGD kiekio vienetui (Eur/MWh).

SGD terminalo operatorius nustato SGD pakartotinio dujinimo kainos kintamąją dalį, atsižvelgdamas į regioninės gamtinių dujų rinkos vystymo eigą, galimybes užtikrinti diversifikuotą gamtinių dujų tiekimą Lietuvos Respublikos gamtinių dujų vartotojams efektyvios konkurencijos rinkoje sąlygomis ir taikydamas lyginamosios analizės principą pagal kitų SGD terminalų pakartotinio dujinimo paslaugos kainų duomenis.

Komisija patvirtino SGD pakartotinio dujinimo kainos pastoviąją dalį – **390,42 Eur/(MWh/parą/metus)**, ir kintamąją kainos dalį – **0,13 Eur/MWh**. Suskaičiuota SGD pakartotinio dujinimo kainos pastovioji dalis yra įtraukiama į Saugumo dedamąją.

Tiekimo veikla

Tiekimo saugumo papildomos dedamosios prie gamtinių dujų perdavimo kainos nustatymas: SGD terminalo, jo infrastruktūros ir jungties įrengimo sąnaudos, kurių nėra galimybės finansuoti iš kitų SGD terminalo projektą įgyvendinančiai bendrovei prieinamų šaltinių, taip pat SGD terminalo, jo infrastruktūros ir jungties visos pastoviosios eksploatavimo sąnaudos, kurios nėra įtrauktos į kitas valstybės reguliuojamas kainas, bei SGD terminalo būtinąjo kiekio tiekimo pagrįstos sąnaudos Komisijos nustatyta tvarka įtraukiamos į Saugumo dedamąją.

Saugumo dedamoji apskaičiuota kaip SGD pakartotinio dujinimo kainos pastoviosios dalies (390,42 Eur/(MWh/parą/metus)), SGD terminalo būtinąjo kiekio tiekimo pagrįstos sąnaudos ir SGD terminalo lėšų administravimo sąnaudų, tenkančių vienam vartojimo pajėgumų vienetui, suma.

Nuo 2019 m. sausio 1 d. įsigaliojus naujai Suskystintų gamtinių dujų terminalo įstatymo redakcijai, keitėsi į Saugumo dedamąją įskaičiuojamų sąnaudų struktūra: į saugumo dedamąją nėra įskaičiuojamos paskirtojo tiekėjo veiklos sąnaudos (įtraukiama tik SGD terminale technologinėms reikmėms sunaudoto SGD kiekio sąnaudos, banko garantijos sąnaudos) bei įvertinamas skirtumas tarp gamtinių dujų importo kainos ir paskirtojo tiekėjo būtinąjo kiekio įsigijimo kainos.

19 lentelė. Gamtinių dujų tiekimo saugumo papildoma dedamoji prie perdavimo kainos iki 2019 m. sausio 1 d.

	Iki 2016- 05-01	Nuo 2016- 05-01	Nuo 2016- 07-01	Nuo 2017- 01-01	Nuo 2017-07- 01	Nuo 2018- 01-01	Nuo 2018- 07-01
Gamtinių dujų tiekimo saugumo papildoma dedamoji, Eur/(MWh/para/metus)	510,16	315,97	354,61	473,60	454,25	487,38	469,99
Skystinimo kainos pastovioji dalis, skirta pastoviosioms eksploatavimo sąnaudoms, reikalingoms SGD terminalo veiklai užtikrinti, kompensuoti	259,84	259,84	259,84	361,84	361,84	351,83	351,83
Paskirtojo gamtinių dujų tiekimo kaina	166,66	72,24	107,2	166,15	153,15	139,29	131,35
Nesuvartoto būtinojo kiekio realizavimo gamtinių dujų rinkoje pajamų skirtumo dedamoji	82,99	-2,28	1,85	-51,97	-58,19	9,25	-0,21
Skystinimo kainos dedamoji	-	-6,53	-6,83	-2,87	-3,03	-	-
Kompensacija dėl vartojimo pajėgumų perskaičiavimo	-	-7,98	-8,16	-0,16	-0,17	-13,24	-13,24
SGD terminalo lėšų administravimo sąnaudų dedamoji	0,67	0,68	0,71	0,61	0,65	0,25	0,25

Šaltinis – Komisija.

20 lentelė. Gamtinių dujų tiekimo saugumo papildoma dedamoji prie perdavimo kainos nuo 2019 m. sausio 1 d.

Gamtinių dujų tiekimo saugumo papildoma dedamoji, Eur/(MWh/para/metus)	Nuo 2019-01-01
	559,34
Skystinimo kainos pastovioji dalis, skirta pastoviosioms eksploatavimo sąnaudoms, reikalingoms SGD terminalo veiklai užtikrinti, kompensuoti	390,42
Skirtumas tarp paskirtojo tiekėjo už SGD terminalo būtinojo kiekio įsigijimą mokėtinos kainos už per ataskaitinį mėnesį išdujintą ir (ar) perkrautą SGD kiekį ir Komisijos nustatytos vidutinės importo kainos	108,17
Paskirtojo tiekėjo SGD terminale technologinėms reikmėms sunaudoto SGD kiekio sąnaudos	20,74
SGD terminalo būtinojo kiekio tiekimo ilgalaikės garantijos finansavimo sąnaudos	1,63
Faktinių ir prognozuotų SGD terminalo būtinojo kiekio tiekimo pagrįstų sąnaudų skirtumo dedamoji	37,94
SGD terminalo lėšų administravimo sąnaudų dedamoji	0,44

Šaltinis – Komisija.

Tikslinė gamtinių dujų kaina: Komisija 2018 m. I ketv. nustatė 19,60 Eur/MWh tikslinę gamtinių dujų kainą, už kurią paskirtasis tiekėjas parduoda gamtines dujas energijos gamintojams. Tikslinė gamtinių dujų kaina perskaičiuojama kas ketvirtį.

2018 m. vasario 28 d. nustatyta tikslinė kaina 2018 m. II ketv. – 18,97 Eur/MWh. 2018 m. gegužės 17 d. nustatyta tikslinė kaina 2018 m. III ketv. – 22,71 Eur/MWh, 2018 m. rugpjūčio 31 d. nustatyta tikslinė kaina 2018 m. IV ketv. – 22,88 Eur/MWh. Atsižvelgiant į Suskystintų gamtinių dujų terminalo įstatymo pakeitimą, nuo 2019 m. sausio 1 d. nėra skaičiuojama tikslinė gamtinių dujų kaina – Komisija, skaičiuodama Saugumo dedamąją, naudoja vidutinę gamtinių dujų importo kainą.

21 lentelė. Tikslinė gamtinių dujų kaina, Eur/MWh, 2017–2018 m.

2017 m. I pusm.	2017 m. III ketv.	2017 m. IV ketv.	2018 m. I ketv.	2018 m. II ketv.	2018 m. III ketv.	2018 m. IV ketv.
16,45	18,74	17,42	19,60	18,97	22,71	22,88

Šaltinis – Komisija.

Tarifai buitiniams vartotojams

Gamtinių dujų tarifai buitiniams vartotojams perskaičiuojami du kartus per metus. Gamtinių dujų tarifas buitiniams vartotojams susideda iš pastoviosios dalies, kuri mokama kas mėnesį, nepriklausomai nuo suvartojamų gamtinių dujų kiekio, ir kintamosios dalies – mokama už suvartojamą gamtinių dujų kiekį. Metų viduryje perskaičiuojama tik kintamoji tarifo dalis.

Į gamtinių dujų tarifą **buitiniams vartotojams** įskaičiuojama:

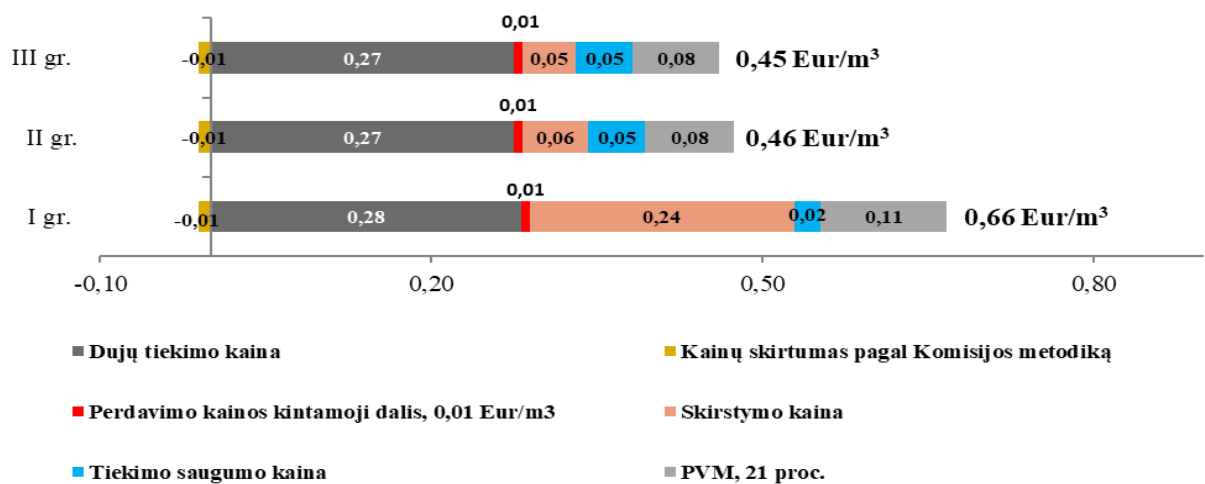
- prognozuojama gamtinių dujų kaina;
- tiekimo paslaugos kaina;
- tiekimo saugumo kainą;
- perdavimo kaina (įvertinus ir Saugumo dedamąją);
- skirstymo kaina;
- skirtumas tarp ankstesnio tarifų galiojimo laikotarpio prognozuotų ir faktinių gamtinių dujų (produkto) kainų.

22 lentelė. Gamtinių dujų tarifai buitiniams vartotojams (Eur su PVM/m³)

Įmonė	Grupė	2018 m. I pusm.		2018 m. II pusm.		2019 m. I pusm.		Pokytis, Eur	
		Pastovioji i tarifo dalis	Kintamoji tarifo dalis	Pastovioji tarifo dalis	Kintamoji tarifo dalis	Pastovioji tarifo dalis	Kintamoji tarifo dalis	Pastovioji tarifo dalis	Kintamoji tarifo dalis
UAB „Lietuvos dujų tiekimai“	I gr.	0,56	0,59	0,56	0,59	0,56	0,66	0,00	0,07
	II gr.	3,99	0,39	3,99	0,39	3,99	0,46	0,00	0,07
	III gr.	3,99	0,38	3,99	0,38	3,99	0,45	0,00	0,07
UAB „Fortum Heat Lietuva“	II gr.	3,42	0,46	3,42	0,56	4,31	0,61	0,89	+0,05
AB agrofirma „Josvainiai“	I gr.	0,63	0,45	0,63	0,41	0,63	0,48	0,00	+0,07
	II gr.	3,99	0,38	3,99	0,35	3,99	0,41	0,00	+0,06
UAB „Intergas“	I gr.	1,45	0,53	1,45	0,55	1,45	0,57	0,00	+0,02
	II gr.	1,45	0,46	1,45	0,48	1,45	0,51	0,00	+0,03

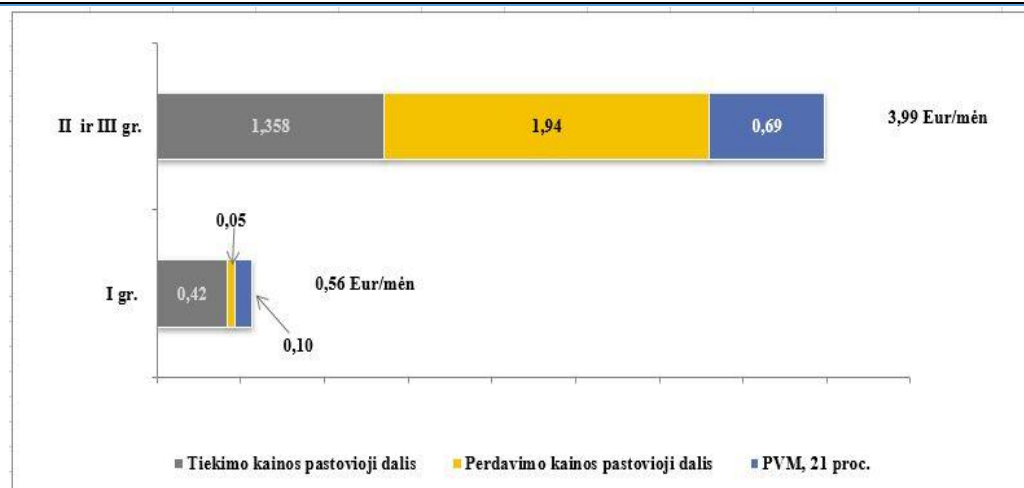
Šaltinis – Komisija.

20 pav. UAB „Lietuvos energijos tiekimas“ buitinių vartotojų gamtinių dujų tarifo kintamosios dalies struktūra 2019 m. I pusm.

Šaltinis – Komisija.

21 pav. UAB „Lietuvos energijos tiekimas“ buitinių vartotojų gamtinių dujų tarifo pastoviosios dalies struktūra 2019 m. I pusm.

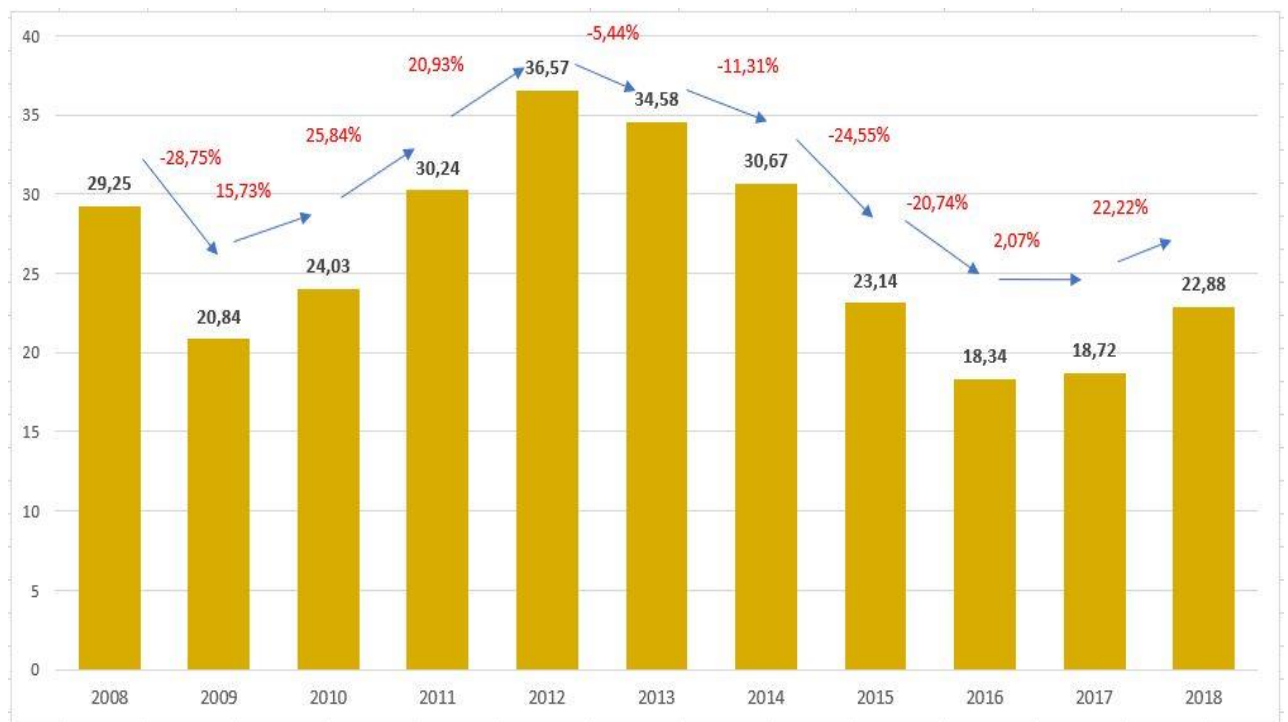
Šaltinis – Komisija.

Pastovus mokestis per mėnesį mokamas dujų sistemos funkcionalumui palaikyti bei galiai (pralaidumo užsitikrinimui) magistraliniuose dujotiekiuose rezervuoti, užtikrinant, kad kiekvienas vartotojas bet kuriuo momentu galėtų gauti kokybišką paslaugą. Taip pat į pastovų mokestį yra įskaičiuotos išlaidos apskaitai, sutarčių sudarymui (tiekimo kaina).

Importo kainos

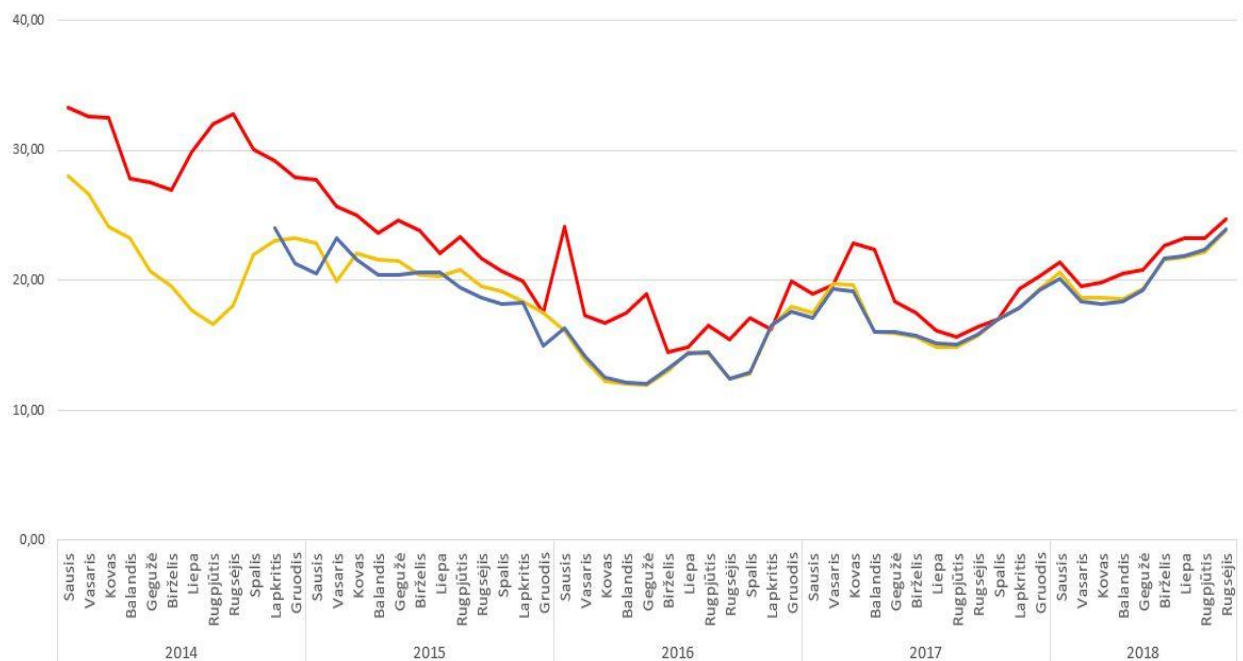
Gamtinių dujų importo kaina ateinančiam pusmečiui prognozuojama pagal kintančių importo kainos dedamųjų prognozę. Pajamų skirtumas, kuris susidaro dėl skirtumo tarp prognozuotos ir faktinės importo kainos, įvertinamas nustatant gamtinių dujų kainą kitam pusmečiui.

22 pav. Vidutinė svertinė gamtinių dujų kaina (Eur/MWh) bei gamtinių dujų importo kainos pokytis (proc.)

Šaltinis – Komisija.

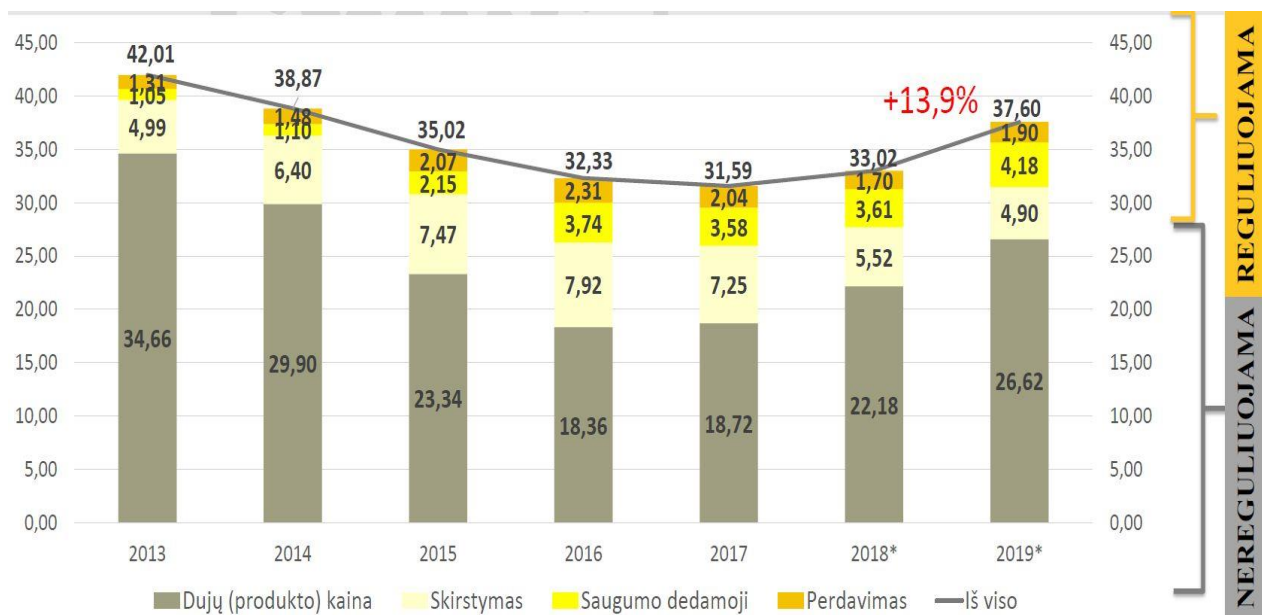
23 pav. Kainos gamtinių dujų biržose ir gamtinių dujų importo kainos, Eur/MWh

— Vidutinė svertinė importo kaina Lietuvoje — TTF (ICE) — ICE Endex GASPOOL Futures

Šaltinis – Komisija.

24 pav. Gamtinių dujų kainos struktūra, Eur/MWh

Šaltinis – Komisija.

Centralizuotai tiekiamos suskystintos naftos dujos (SND)

Komisija 2018 m. SND įmonėms patvirtino kainas, galiojančias nuo 2018 m. gruodžio 2 d. AB „Suskystintos dujos“, UAB „Varėnos dujos“ centralizuotai tiekiamų SND kainos buvo nustatytos vienašališkai. UAB „Panemunės dujos“ 2018 m. gruodžio 1 d. nutraukė centralizuotai tiekiamų SND tiekimą Druskininkų miesto vartotojams, kuriems nenutrūkstamą gamtinių dujų tiekimą užtikrina AB „Energinijos skirstymo operatorius“.

23 lentelė. Centralizuotai tiekiamų suskystintų naftos dujų kainos (Eur be PVM), 2015–2019 m.

		2015 m.	2016 m.	2017 m.	2018 m.	2019 m.	Pokytis, proc.
AB „Suskystintos dujos“	Pastovioji dalis, Eur/mėn.	2,65	2,69	2,84	2,76	3,34	17,37%
	Kintamoji dalis, Eur/m³	1,70	1,06	1,19	1,34	1,48	9,46%
UAB „Saurida“	Pastovioji dalis, Eur/mėn.	3,01	2,08	2,30	2,98	3,13	4,79%
	Kintamoji dalis, Eur/m³	1,62	1,04	1,55	1,52	2,00	24,00%
UAB „Literma“	Pastovioji dalis, Eur/mėn.	3,11	4,71	7,77	7,10	9,61	26,12%
	Kintamoji dalis, Eur/m³	1,67	0,63	0,60	1,14	1,59	28,30%
UAB „Varėnos dujos“	Pastovioji dalis, Eur/mėn.	3,11	3,23	3,28	3,13	3,55	11,83%
	Kintamoji dalis, Eur/m³	1,65	1,09	0,99	0,99	1,07	7,48%
UAB „Panemunės dujos“*	Pastovioji dalis, Eur/mėn.	Kainos nebuvo nustatytos			3,39	Kainos nebuvo nustatytos	
	Kintamoji dalis, Eur/m³				1,22		

*Iki 2016 m. lapkričio centralizuotai tiekiamų SND tiekimo veiklą Druskininkų savivaldybėje vykdė UAB „Druskininkų dujos“.

Šaltinis – Komisija.

Vartotojų prijungimo įkainis

2018 m. pradėti rengti **Gamtinių dujų naujų vartotojų prijungimo įkainių skaičiavimo metodikos pakeitimai**, leisiantys objektyviau paskirstyti naujų vartotojų prijungimo prie gamtinių dujų sistemos kaštus (įvertinami viso kvartalo dujofikavimo duomenys: būtinos investicijos, potencialų vartotojų skaičius, reikalingas nutiesti dujotiekio ilgis), su kitais teisės aktais suvienodinami buitinių vartotojų priskyrimo į pogrupius režiai). Metodikos [pakeitimai patvirtinti 2019 m. balandžio mėn.](#)

Buitinių vartotojų gamtinių dujų sistemų prijungimo įkainis susideda iš dviejų dalių: pastoviosios, nepriklausančios nuo atstumo, ir kintamosios dalies, t. y. už kiekvieną nutiestą dujotiekio metrą. Komisija nustato naujų buitinių vartotojų gamtinių dujų sistemų prijungimo įkainius, jie gali būti koreguojami ne dažniau nei kartą per metus.

2019 m. palikti galioti ankstesniais metais AB „Energijos skirstymo operatorius“ taikyti prijungimo įkainiai: buitiniams vartotojams, suvartojantiems iki 500 m³ dujų per metus, prijungimo įkainis lieka nepasikeitęs, t. y. pastovioji dalis – 962,46 Eur, kintamoji dalis – 41,17 Eur/m.

24 lentelė. Prijungimo įkainių buitiniams vartotojams, suvartojantiems daugiau kaip 500 m³ dujų per metus, kitimas 2009–2018 m.

Rodiklis	Įkainis, nepriklausantis nuo atstumo, Eur	Įkainis už nutiestą dujotiekio metrą, Eur/m
Prijungimo įkainis 2009 m.	454,60	25,85
Prijungimo įkainis 2010–2011 m.	406,21	27,36
Prijungimo įkainis 2012 m.	361,75	14,56
Prijungimo įkainis 2013 m.	265,16	16,52
Prijungimo įkainis 2014 m.	208,34	16,15
Prijungimo įkainis 2015 m.	208,31	14,59
Prijungimo įkainis 2016 m.	200,79	11,72
Prijungimo įkainis 2017–2018 m.	228,12	13,67

Šaltinis – Komisija.

3.5. Atsinaujinančių energijos išteklių sektoriaus teisinio reguliavimo pasikeitimai

Šiuo metu yra priimti Lietuvos Respublikos atsinaujinančių išteklių energetikos įstatymo pakeitimai, įsigaliosiantys 2019 m. gegužės 1 d., kuriais numatoma nauja skatinimo schema atsinaujinančius energijos išteklius naudojančioms elektros energijos gamintojams, taikant ne Perteklinės elektros energijos supirkimo tarifus ar Maksimalius tarifus, o elektros energijos iš atsinaujinančių išteklių kainos priedą prie biržos kainos, t. y. keičiami atsinaujinančių energetikos išteklių paramos principai. Komisijai priskirta kompetencija tvirtinti elektros energijos iš atsinaujinančių išteklių didžiausios kainos ir elektros energijos iš atsinaujinančių išteklių atskaitinės kainos nustatymo metodikas ir pagal jas suskaičiuotas konkrečias kainas, kurios bus naudojamos nustatyti kainos priedui, dėl kurio bus varžomasi skatinimo kvotų paskirstymo aukcionuose.

Naujos redakcijos **Elektros energija gaminančių vartotojų naudojimosi elektros tinklais paslaugų kainos skaičiavimo metodika:**

- vienanarė paslaugų kaina, kai mokama už 1 kWh atgauto iš elektros tinklų elektros energijos kiekio;
- vienanarė paslaugų kaina, kai mokama už 1 kW gaminančio vartotojo elektrinės įrengtosios galios;
- dvinarė paslaugų kainą, kai mokama už 1 kWh atgauto iš elektros tinklų elektros energijos kiekio ir už 1 kW gaminančio vartotojo elektrinės įrengtosios galios;
- procentas elektros energijos kiekio, gaminančio vartotojo patiekto kaupimo laikotarpiu į elektros tinklus, kuriuo gaminantis vartotojas atsiskaito už naudojimąsi elektros tinklais.

Šie pakeitimai įtvirtino **kelias atsiskaitymo alternatyvas** gaminantiems vartotojams už pasinaudojimą elektros tinklais.

3.6. Atsinaujinančių energijos išteklių sektoriaus tarifų nustatymas

Lietuvoje elektros energijos, pagamintos iš atsinaujinančių energijos išteklių (AEI), dalis, palyginus su galutiniu elektros energijos suvartojimu 2018 m., sudarė 18,7 proc. (numatytas uždavinys iki 2020 m.: ES galutiniame energijos suvartojimo balanse elektros energijos, pagamintos iš AEI, dalis turėtų padidėti iki 20 proc.

2018 m. iš AEI pagaminta 2 091,79 GWh, galutinis suvartojimas – 11 175,6 GWh. 2017 m. iš AEI buvo pagaminta 2 432,80 GWh, galutinis suvartojimas – 10746,6 GWh.

2018 m., palyginti su 2017 m., labiausiai – 16,1 proc. – mažėjo vėjo elektrinių gamyba (nuo 1357,1 iki 1138,6 GWh) ir hidro gamyba – 25,7 proc. (nuo 573,08 iki 425,65 GWh). Tam daugiausia įtakos turėjo nepalankios oro sąlygos. Atliekas deginančių elektrinių gamyba mažėjo 6,2 proc. (nuo 75,9 iki 71,2 GWh).

Saulės elektrinių, kurių šiuo metu statoma daugiausia, 2018 m., palyginus su 2017 m., gamyba augo 19,4 proc. (nuo 67,1 iki 80,1 GWh), biokuro elektrinių gamyba – 4,6 proc. (nuo 359,7 iki 376,2 GWh).

Elektros energijos supirkimas

Komisija ne dažniau kaip kas pusę metų atlieka elektros energijos gamybos iš skirtingų atsinaujinančių energijos išteklių plėtros įvertinimą **ir peržiūri elektros energijos, pagamintos naudojant atsinaujinančius energijos išteklius, fiksuotų tarifų didžiausius galimus dydžius aukcionuose dalyvaujantiems gamintojams** (Maksimalūs tarifai) ir **perteklinės elektros energijos supirkimo tarifus** (Supirkimo tarifai).

Įvertinusi elektros energijos gamybos iš skirtingų atsinaujinančių energijos išteklių plėtrą bei tai, kad skatinimo kvota elektrinėms, naudojančioms atsinaujinančius energijos išteklius yra išnaudota, Komisija 2019 m. I pusm. paliko galioti tuos pačius Maksimalius tarifus ir Supirkimo tarifų dydžius, kurie buvo nustatyti 2018 m. II pusm.

25 lentelė. Elektros energijos, pagamintos naudojant atsinaujinančius energijos išteklius, fiksuoti tarifai 2018 m. I pusm., II pusm., 2019 m. I pusm.

Elektrinės tipas pagal technologiją	Įrengtoji galia, kW	2018 m. I pusm.–2018 m. II pusm., 2019 m. I pusm. tarifas, EUR/kWh (be PVM)
Saulės šviesos elektrinės (neintegruotos į pastatą)	Iki 10 kW	0,136
	Nuo 10 iki 100 kW	0,124
	Nuo 100 iki 350 kW	0,115
	Virš 350 kW	0,122
Saulės šviesos elektrinės (integruotos į pastatą)	Iki 10 kW	0,169
	Nuo 10 iki 100 kW	0,152
	Nuo 100 iki 350 kW	0,141
	Virš 350 kW	0,148
Vėjo energijos elektrinės	Iki 10 kW	0,052
	Nuo 10 kW iki 350 kW	0,050
	Virš 350 kW	0,041
Hidroenergijos elektrinės	Iki 10 kW	0,059
	Nuo 10 kW iki 350 kW	0,053
	Nuo 350 kW iki 1000 kW	0,053
	Virš 1000 kW	0,047
Biomasės jėgainės (eksploatuojamos elektrinės rekonstrukcija)	Iki 10 kW	0,046
	Nuo 10 kW iki 350 kW	0,040
	Nuo 350 kW iki 5000 kW	0,040
	Virš 5000 kW	0,035
Biomasės elektrinės (naujos elektrinės statyba)	Iki 10 kW	0,066
	Nuo 10 kW iki 350 kW	0,057
	Nuo 350 kW iki 5000 kW	0,057
	Virš 5000 kW	0,051
Biodujų elektrinės, gaminančios elektros energiją iš sąvartynuose išgaunamų biodujų	Iki 10 kW	0,111
	Nuo 10 kW iki 500 kW	0,106
	Virš 500 kW	0,086
Biodujų elektrinės, gaminančios elektros energiją iš biodujų išgaunamų anaerobiniu ar kitu būdu perdirbant biodegraduojančias organinės kilmės atliekas ar substratus	Iki 10 kW	0,134
	Nuo 10 kW iki 500 kW	0,122
	Nuo 500 kW iki 1000 kW	0,116
	Nuo 1000 kW iki 2000 kW	0,110
	Virš 2000 kW	0,107

Šaltinis – Komisija.

Gaminantys vartotojai

Komisija nustato elektros energiją gaminančių vartotojų naudojimosi elektros tinklais paslaugų kainą. 2018 m. nustatytos naudojimosi AB „Energijos skirstymo operatorius“, AB „Achema“, AB „Akmenės cementas“, AB „Dainavos elektra“, UAB „Lifosa“ elektros tinklais paslaugų kainos 2019 m.

26 lentelė. Elektros energiją gaminančių vartotojų naudojimosi elektros tinklais paslaugų kainos 2019 m. (be PVM)

		AB „Energijos skirstymo operatorius“	AB „Achema“	AB „Akmenės cementas“	UAB „Dainavos elektra“	AB „Lifosa“
Vienanarė paslaugų kaina, mokama už 1 kWh atgauto iš ST elektros energijos kiekio, kurį gaminantis vartotojas prieš tai buvo pagaminęs ir patiekęs į ST (Eur/kWh)	VĮ	0,0170	-	0,0217	0,01183	0,04234
	ŽĮ	0,0352	0,01783	0,0426	0,02697	0,11178
Vienanarė paslaugų kaina, mokama už 1 kW gaminančio vartotojo elektrinės įrengtosios galios (Eur/kW/mėn.)	VĮ	10,38 Eur/kW (0,87 Eur/kW/mėn.)	-	13,239 Eur/kW (1,103 Eur/kW/mėn.)	7,218 Eur/kW (0,601 Eur/kW/mėn.)	25,832 Eur/kW (2,153 Eur/kW/mėn.)
	ŽĮ	21,48 Eur/kW (1,79 Eur/kW/mėn.)	10,876 Eur/kW (0,906 Eur/kW/mėn.)	25,985 Eur/kW (2,165 Eur/kW/mėn.)	16,451 Eur/kW (1,371 Eur/kW/mėn.)	68,182 Eur/kW (5,682 Eur/kW/mėn.)
Dvinarė paslaugų kaina (Eur/kWh/mėn. ir Eur/kW/mėn.)	VĮ	0,0085 Eur/kWh ir 5,19 Eur/kW (0,43 Eur/kW/mėn.)	-	0,01085 Eur/kWh ir 6,620 Eur/kW (0,552 Eur/kW/mėn.)	0,00592 Eur/kWh ir 3,609 Eur/kW (0,301 Eur/kW/mėn.)	0,02117 Eur/kWh ir 12,916 Eur/kW (1,076 Eur/kW/mėn.)
	ŽĮ	0,0176 Eur/kWh ir 10,74 Eur/kW (0,90 Eur/kW/mėn.)	0,00892 Eur/kWh ir 5,438 Eur/kW (0,453 Eur/kW/mėn.)	0,0213 Eur/kWh ir 12,993 Eur/kW (1,083 Eur/kW/mėn.)	0,01349 Eur/kWh ir 8,226 Eur/kW (0,685 Eur/kW/mėn.)	0,05589 Eur/kWh ir 34,091 Eur/kW (2,841 Eur/kW/mėn.)
Elektros energijos kiekio, gaminančio vartotojo patiekto kaupimo laikotarpiu į elektros tinklus, procentinis dydis, kuriuo gaminantis vartotojas atsiskaito už naudojimąsi elektros tinklais (proc.)	VĮ	20 proc.	-	27 proc.	22 proc.	42 proc.
	ŽĮ	36 proc.	54 proc.	44 proc.	28 proc.	57 proc.

Šaltinis – Komisija.

Biodujų supirkimas į gamtinių dujų sistemas

Komisija nustato biodujų, pagamintų naudojant atsinaujinančius energijos išteklius, tiekiamų į gamtinių dujų sistemas, supirkimo tarifus. Įvertinus gamybos plėtrą bei faktinį pagamintą biodujų kiekį, veikiančių ir statomų gamybos įrenginių pajėgumų sumą, 2019 m. palikti galioji 2018 m. nustatyti tarifai.

27 lentelė. Biodujų supirkimo į gamtinių dujų sistemas tarifai 2016–2019 m.

Elektrinės tipas pagal technologiją	Technologinis pajėgumas, kWh/val.	2016 m.	2017 m.	2018 m.	2019 m.	Pokytis (proc.), 2019/2018
		Tarifas, EUR/kWh (be PVM)				
Biodujų elektrinės išgaunančios dujas iš sąvartynų	TP ≤ 1300 kWh/val.	0,035	0,034	0,034	0,034	0
	1300 kWh/val. < TP	0,027	0,026	0,026	0,026	0
Biodujų elektrinės anaerobiniu ar kitu būdu perdirbančios biodegrazuojančias organinės kilmės atliekas ar substratus	TP ≤ 1300 kWh /val.	0,078	0,072	0,072	0,072	0
	1300 kWh /val. < TP ≤ 2600 kWh /val.	0,067	0,062	0,062	0,062	0
	2600 kWh /val. < TP ≤ 5200 kWh /val.	0,064	0,059	0,059	0,059	0
	TP > 5200 kWh /val.	0,062	0,057	0,057	0,057	0

Šaltinis – Komisija.

3.7. Šilumos sektoriaus teisinio reguliavimo pasikeitimai

Šilumos sektoriaus įmonių apskaitos atskyrimo ir sąnaudų paskirstymo reikalavimų aprašas:

- detaliai reglamentuotas šilumos gamybos (įskaitant perkamą šilumą) veiklos verslo vieneto paslaugų išskaidymas;
- išskirtas naujas verslo vienetas – neatsiskaitomųjų šilumos apskaitos prietaisų aptarnavimo veikla;
- numatyti ilgalaikio turto ir sąnaudų paskirstymo principai tarp šilumos (produkto) gamybos ir šilumos poreikio pajėgumų ir rezervinės galios užtikrinimo paslaugų šilumos tiekėjo aptarnaujamose šilumos tiekimo teritorijose, kuriose veikia/neveikia nepriklausomi šilumos gamintojai;
- kt.

Naujos redakcijos Šilumos gamybos, perdavimo, mažmeninio aptarnavimo, karšto vandens tiekimo ir atsiskaitomųjų karšto vandens apskaitos prietaisų aptarnavimo veiklu lyginamosios analizės aprašas:

- lyginamieji rodikliai pakoreguoti pagal Šilumos kainų nustatymo metodikos sąnaudų grupes;
- atitinkamų sąnaudų grupių būtinoms sąnaudoms skaičiuoti numatyti papildomi lyginamieji rodikliai (vandens sąnaudų šilumos gamybos technologinėms reikmėms, sąskaitų vartotojams parengimo ir pateikimo sąnaudų, vartotojų mokėjimų administravimo ir surinkimo sąnaudų, einamojo remonto ir aptarnavimo sąnaudų karšto vandens tiekimo veikloje);
- numatytas šilumos tiekimo veiklos vidutinio mėnesinio bruto darbo užmokesčio rodiklis;
- lyginamieji elektros energijos sąnaudų rodikliai vertinami atsižvelgiant į suminį atitinkamos grupės ir (ar) pogrupio elektros energijos sąnaudų lyginamąjį rodiklį;
- kt.

Šilumos kainų nustatymo metodika:

- 2018 m. vasario mėn. atlikti metodikos pakeitimai pagal naujos redakcijos Šilumos supirkimo ir (ar) gamybos tvarkos ir sąlygų aprašą ir Vidutinės biokuro kainos nustatymo tvarkos ir sąlygų aprašą;
- tais atvejais, kai kuras, naudojamas šilumos ir (ar) karšto vandens gamybai, įsigyjamas ne per gamtinių dujų biržą, pagrįstomis sąnaudomis pripažįstama ir į šilumos bei (ar) karšto vandens kainas gali būti įskaičiuojamos įmonės gamtinių dujų įsigijimo sąnaudos, nevirsijančios vidutinės gamtinių dujų biržos kainos;
- reglamentuotas darbo užmokesčio sąnaudų įtraukimas į kainą, įvertinant realią situaciją darbo rinkoje bei jo pokyčių tendencijas.

3.8. Šilumos sektoriaus reguliuojamų kainų nustatymas

Šilumos sektoriuje Komisija **reguliuoja centralizuotos šilumos tiekėjus**, kurie per metus realizuoja ne mažiau kaip 10 GWh šilumos: **nustato šilumos bazinių kainų dedamąsias**, tikrina kasmet perskaičiuotas šilumos kainų dedamąsias ir, jei reikia, nurodo kainų nustatymo pažeidimus.

Šilumos ūkio įstatymas suteikia teisę Komisijai vienašališkai nustatyti šilumos kainų dedamąsias, jei savivaldybės nepašalina nurodytų pažeidimų arba laiku nenustato šilumos kainų dedamųjų.

Reguliuojamas turtas ir investicijų grąža

2018 m. Komisija šilumos sektoriuje reguliavimą taikė 76 ūkio subjektų atžvilgiu: 49 šilumos tiekėjai, 26 reguliuojami nepriklausomi šilumos gamintojai ir 1 karšto vandens tiekėjas.

28 lentelė. 2018 m. šilumos tiekimo įmonių reguliuojamo turto vertė, kainos, pelno normos

Eil. Nr.	Ūkio subjektas	Reguliuojamo turto vertė, mln. Eur	2018 m. vidutinė nustatyta kaina, ct/kWh (be PVM)	Vidutinės kainos pokytis per 2018 m., proc.	2018 m. šilumos tiekimo veiklos investicijų grąžos norma (WACC), proc.
1.	UAB „Akmenės energija“	4,30	5,08	-5,8	6,10
2.	UAB „Anykščių šiluma“	4,36	6,37	3,9	3,40
3.	Balterma ir ko, UAB	0,31	6,47	-3,5	5,18
4.	UAB „Birštono šiluma“	0,74	5,34	4,4	6,27
5.	UAB „Elektrėnų komunalinis ūkis“	2,18	4,97	4,8	5,53
6.	UAB Ignalinos šilumos tinklai	4,02	6,32	3,1	5,61
7.	AB „Jonavos šilumos tinklai“	8,27	4,77	2,3	7,27
8.	UAB „Fortum Joniškio energija“	2,36	6,66	7,4	7,45
9.	UAB „Kaišiadorių šiluma“	2,71	6,16	5,3	9,31
10.	AB „Kauno energija“	85,63	5,00	3,2	5,49
11.	AB „Klaipėdos energija“	38,81	5,04	6,6	6,01
12.	UAB „Kretingos šilumos tinklai“	2,08	6,40	7,5	5,25
13.	UAB „Lazdijų šiluma“	1,45	6,29	7,9	6,37
14.	UAB „Litesko“ filialas „Alytaus energija“	10,56	4,85	-21,2	6,74
15.	UAB „Litesko“ filialas „Telšių šiluma“	5,04	6,81	-0,8	5,42
16.	UAB „Litesko“ filialas „Vilkaviškio šiluma“	4,10	7,63	8,8	7,49
17.	UAB „Litesko“ filialas „Kelmės šiluma“	3,64	6,42	11,1	5,21
18.	UAB „Litesko“ filialas „Biržų šiluma“	4,70	8,76	3,0	3,46
19.	UAB „Litesko“ filialas „Druskininkų šiluma“	9,38	5,35	0,4	4,75
20.	UAB „Litesko“ filialas „Marijampolės šiluma“	18,42	6,78	1,3	6,58
21.	UAB „Litesko“ filialas „Marijampolės šiluma“ Kazlų Rūda (nuo 2018 m. gegužės 1 d. UAB „Kazlų Rūdos šilumos tinklai“)	3,29	7,46	5,4	4,55
22.	UAB „Mažeikių šilumos tinklai“	10,99	5,36	10,6	3,87
23.	UAB „Molėtų šiluma“	2,31	5,11	-3,7	5,17
24.	UAB „Nemenčinės komunalininkas“	1,16	7,29	7,1	6,03
25.	UAB „Nemėžio komunalininkas“	2,25	6,54	-	6,27
26.	UAB „Pakruojo šiluma“	2,05	6,21	-12,6	7,16
27.	UAB „Palangos šilumos tinklai“	16,36	5,72	-1,6	5,21
28.	AB „Panevėžio energija“	53,82	5,31	1,3	3,53
29.	UAB „Plungės šilumos tinklai“	5,27	5,86	10,7	6,37
30.	„Pravieniškų pataisos namai-atviroji kolonija“	-	7,59	3,8	0,00*
31.	AB „Prienu šilumos tinklai“	1,44	6,43	3,4	6,37
32.	UAB „Radviliškio šiluma“	4,78	4,97	3,5	6,84
33.	UAB „Raseinių šilumos tinklai“	3,68	5,38	-5,4	7,92
34.	UAB „Skuodo šiluma“	3,71	6,44	-23,5	2,00

35.	UAB „Šakių šilumos tinklai“	2,45	6,17	0,6	9,88
36.	UAB „Šalčininkų šilumos tinklai“	2,10	6,44	5,1	7,64
37.	AB „Šiaulių energija“	26,40	4,44	8,7	6,51
38.	UAB „Šilalės šilumos tinklai“	1,62	5,09	3,5	6,37
39.	UAB „Šilutės šilumos tinklai“	6,26	4,67	4,2	6,28
40.	UAB „Širvintų šiluma“	2,29	5,24	7,8	6,37
41.	UAB „Fortum Švenčionių energija“	3,07	5,45	3,7	4,70
42.	UAB „Tauragės šilumos tinklai“	6,41	4,68	2,5	3,50
43.	UAB „Trakų energija“	5,72	7,11	4,1	3,71
44.	UAB „Ukmergės šilumos“ (Ukmergės m. ir Dukstynos k. vartotojams)	2,53	5,79	3,9	9,68
45.	UAB „Ukmergės šilumos“ (Šventupės gyvenvietės vartotojams)		6,49	-4,3	
46.	UAB „Utenos šilumos tinklai“	7,70	3,92	1,9	6,60
47.	UAB „Varėnos šiluma“	3,01	5,15	6,1	4,87
48.	VšĮ „Velžio komunalinis ūkis“	-	6,51	5,4	0,00*
49.	AB „Vilniaus šilumos tinklai“)	69,75	4,75	9,6	5,33
50.	VĮ „Visagino energija“	13,01	5,50	12,0	6,19

* – pelno nesiekiančios įmonės, todėl reguliuojamo turto vertė nenurodoma.

Šaltinis – Komisija.

Komisija priėmė sprendimus **dėl ilgalaikio turto nusidėvėjimo** (amortizacijos) skaičiavimo laikotarpių derinimo 2 šilumos tiekėjams: UAB „Plungės šilumos tinklai“ ir UAB „Skuodo šiluma“.

Bazinės kainos / perskaičiavimas

Bazinės kainos

2018 m. Komisija **6 šilumos tiekėjams** nustatė naujas šilumos **bazines kainas**, iš jų **3 šilumos tiekėjams** šilumos kainos pirmiesiems šilumos bazinės kainos galiojimo metams nustatytos vienašališkai.

Komisijai nustačius naujas bazines šilumos kainas, šilumos kainos mažėjo: AB „Kauno energija“ (8,3 proc.) ir AB „Klaipėdos energija“ (13,3 proc.).

29 lentelė. Šilumos tiekimo sektoriaus 2018 m. kainų / pajamų palyginimas

Ūkio subjektai, kuriems 2018 m. nustatytos šilumos bazinių kainų dedamosios	Galiojusi kaina, Eur ct/kWh	Ūkio subjekto projektas, Eur ct/kWh	Komisijos nustatyta, Eur ct/kWh	Kainos pokytis nuo ūkio subjekto projekto, proc.	Nepripažinta gautinų pajamų, tūkst. Eur
UAB „Jonavos šilumos tinklai“	5,05	5,77	5,06	-12,3	750,2
AB „Kauno energija“	4,55	5,09	4,17	-18,1	10 576,2
AB „Klaipėdos energija“	4,62	4,37	4,05	-7,3	2 316,6
UAB „Kretingos šilumos tinklai“	6,16	6,34	6,19	-2,4	55,5
UAB „Lazdijų šiluma“	6,29	7,03	6,61	-6,0	57,5
UAB „Šalčininkų šilumos tinklai“	6,75	6,25	6,15	-1,6	28,4
Komisija 15 šilumos tiekimo įmonių atliko šilumos kainų dedamųjų perskaičiavimą					1 794,8
Iš viso:					15 579,2

Šaltinis – Komisija.

Perskaičiavimas

2018 m. Komisija išnagrinėjo 15 šilumos kainų perskaičiavimo projektų: 8 iš jų su pažeidimais (nutarimais konstatuojami pažeidimai), 6 be savivaldybių tarybų sprendimo (kaina nustatyta vienašališkai). 4 savivaldybės Komisijos konstatuotų pažeidimų neištaisė. Iš viso šilumos kainos **vienašališkai nustatytos 10 šilumos tiekėjų**.

Karštas vanduo

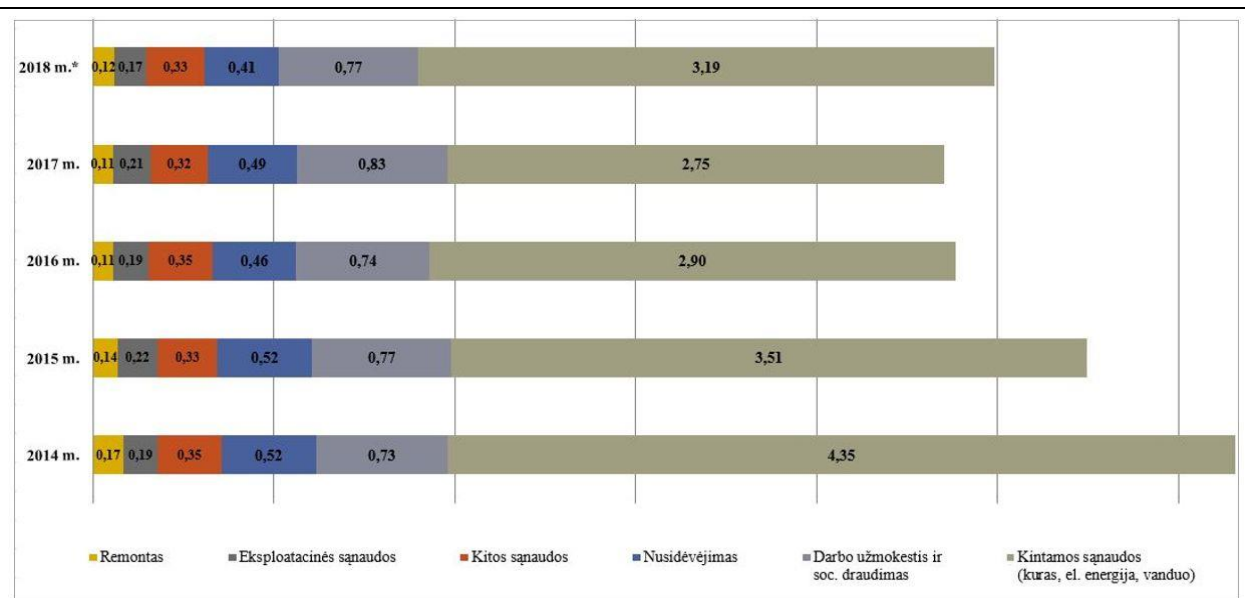
2018 m. Komisija karšto vandens kainas nustatė 17 karšto vandens tiekėjų.

Lyginamieji rodikliai

Komisija paskelbė 2017 m. lyginamuosius šilumos gamybos, perdavimo, mažmeninio aptarnavimo, karšto vandens tiekimo ir atsiskaitomųjų karšto vandens apskaitos prietaisų aptarnavimo veiklos technologinius, darbo našumo ir kitus lyginamuosius rodiklius.

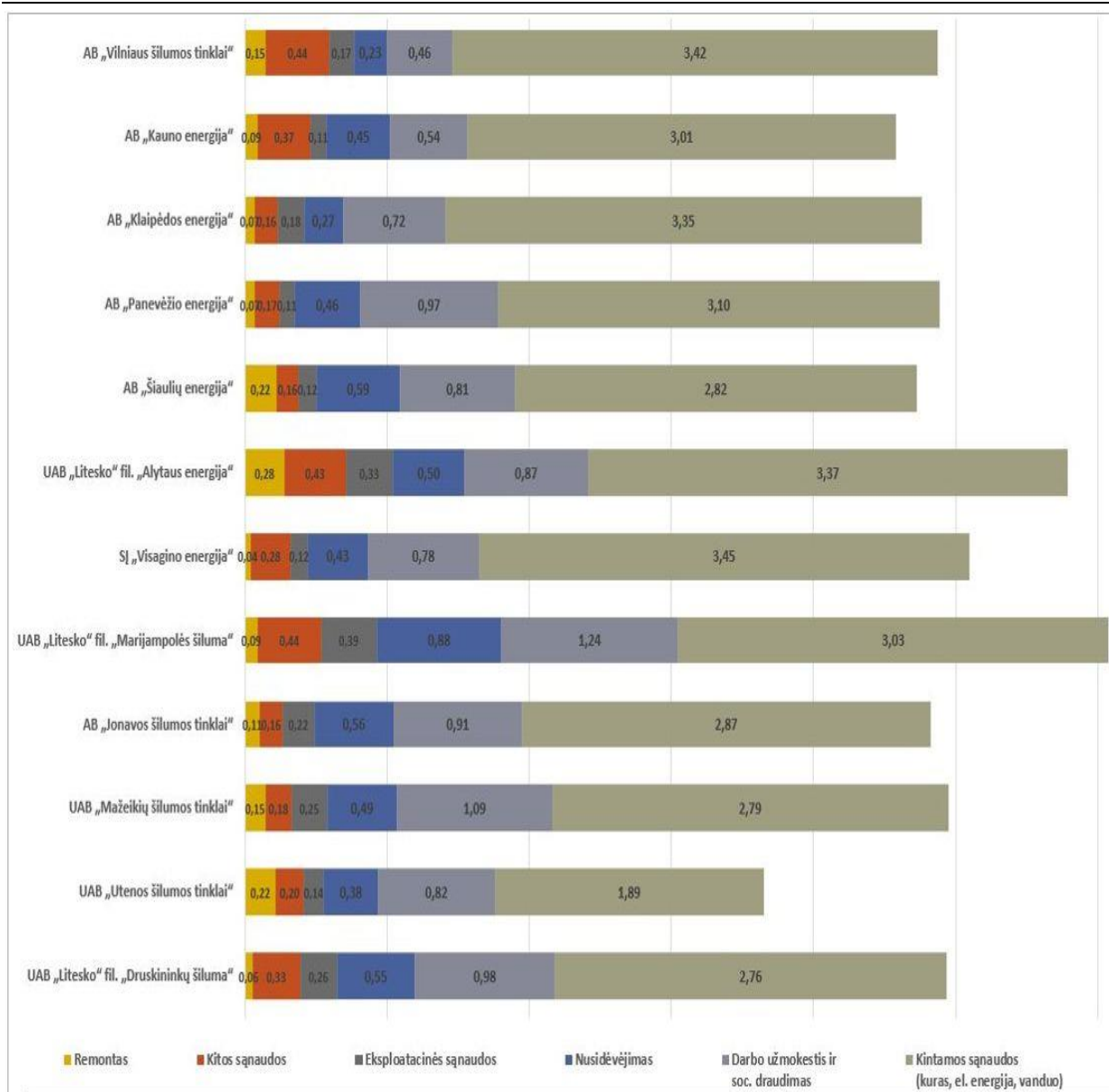
Šie duomenys naudojami skaičiuojant įmonių bazines šilumos ir karšto vandens kainas, atliekant kasmetinius šilumos kainų perskaičiavimus, taip pat skaičiuojant atsiskaitomųjų karšto vandens apskaitos prietaisų aptarnavimo mokestį, kurį nustato savivaldybių tarybos ir kt. Komisija šilumos sektoriaus įmonių 2017 m. lyginamiesiems rodikliams skaičiuoti naudojo 59 reguliuojamų ūkio subjektų duomenis.

25 pav. Šilumos sektoriaus įmonių sąnaudų struktūra 2014–2018 m., ct/kWh

Šaltinis – Komisija.

26 pav. Didžiausių šilumos tiekimo įmonių 2018 m. sąnaudų struktūra, ct/kWh

Šaltinis – Komisija.

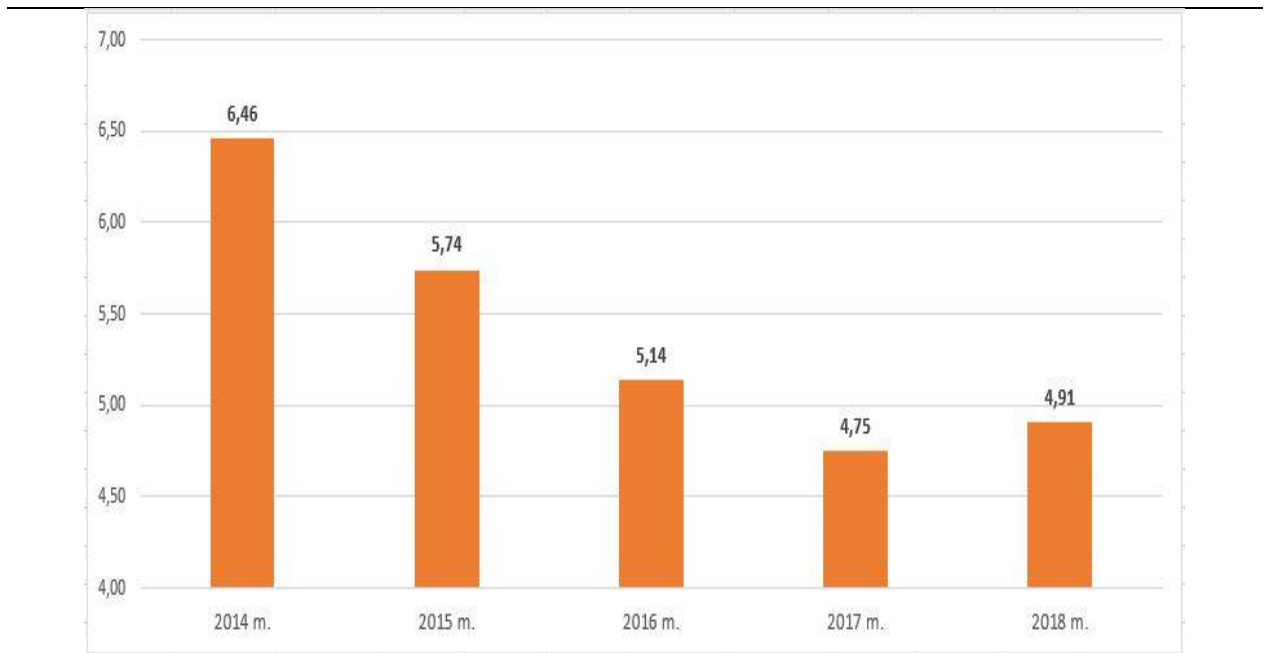
Vidutinė svertinė metinė šilumos kaina

Vidutinė svertinė metinė šilumos energijos kaina 2018 m., palyginti su 2017 m., didėjo 3,37 proc. – nuo 4,75 iki 4,91 ct/kWh (be PVM).

Šilumos kainos didėjimą iš esmės lėmė sumažėjęs realizuotinos šilumos kiekis ir biokuro (skiedrų) kainos augimas (2018 m., palyginus su 2017 m., biokuro (skiedrų) kaina išaugo 27,93 proc. – nuo 145,65 Eur/tne iki 186,33 Eur/tne).

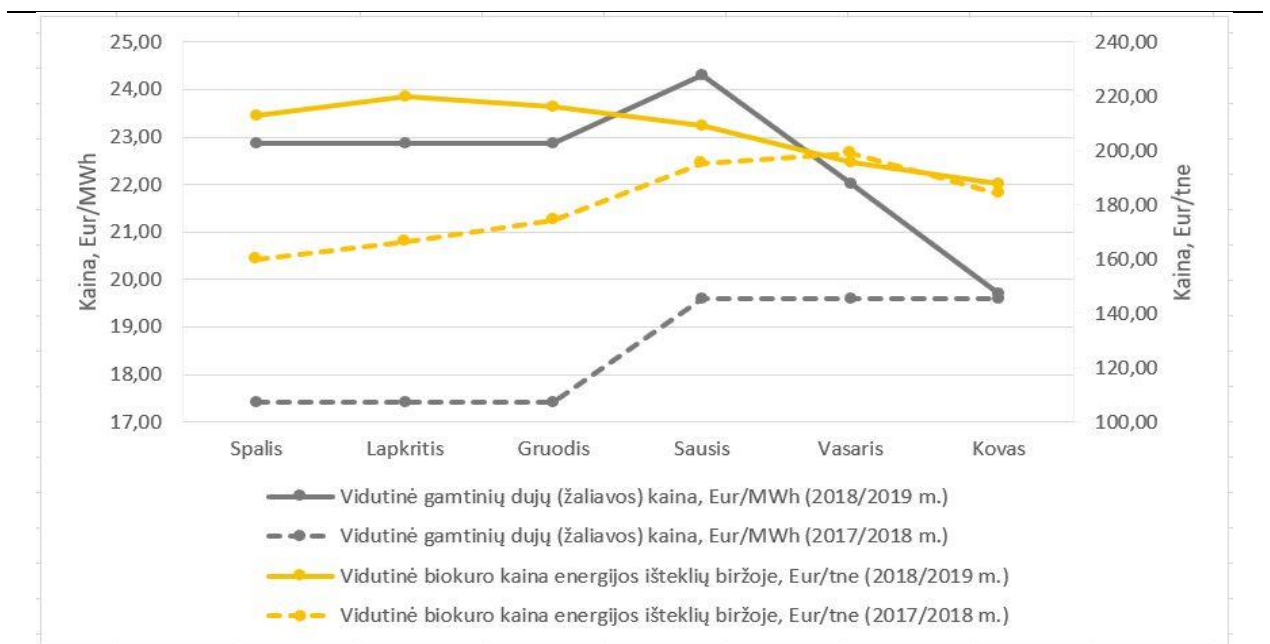
Svertinė metinė šilumos energijos kaina per paskutinius 5 metus sumažėjo 23,99 proc.

27 pav. Vidutinė svertinė metinė šilumos energijos kaina, ct/kWh, be PVM, 2014–2018 m.

Šaltinis – Komisija.

28 pav. Gamtinių dujų ir biokuro kainų pokytis atskirais šildymo sezonais

Šaltinis – Komisija.

Šilumos kaina vartotojams

Šilumos kaina vartotojams yra perskaičiuojama kiekvieną mėnesį, įskaičiuojant aktualias kuro kainas. Vidutinė centralizuotai tiekiamos šilumos kaina 2019 m. balandžio mėn. buvo 4,97 ct/kWh, t. y. 1,78 proc. mažesnė nei 2018 m. balandžio mėn. (5,06 ct/kWh).

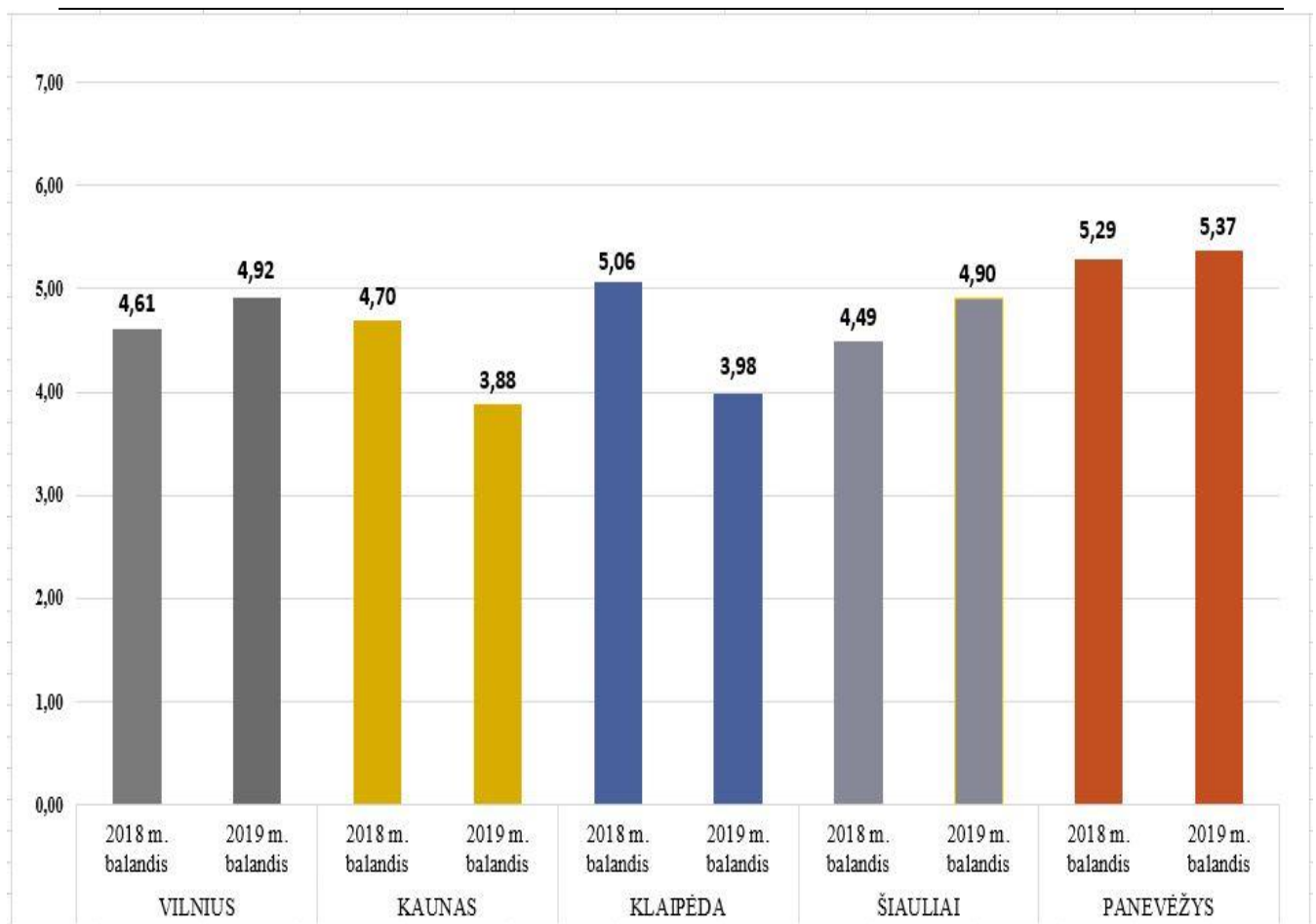
Didžiąją dalį (apie 50 proc.) šilumos kainos vartotojams sudaro kuro ir perkamos šilumos įsigijimo sąnaudos, kurių dydis priklauso nuo kuro kainų rinkoje. Likusią dalį kainos sudaro

nusidėvėjimo (amortizacijos), remonto, darbo užmokesčio sąnaudos, investicijų grąžą ir kitos sąnaudos.

2019 m. balandžio mėn. Lietuvoje už šilumą mažiausiai mokėjo AB „Kauno energija“ vartotojai, daugiausia – UAB „Litesko“ filialo „Biržų šiluma“ vartotojai. Nors Biržuose šilumai gaminti naudojamo kuro struktūroje 88 proc. sudaro biokuras, tačiau čia šilumos kaina išlieka aukšta dėl naudojamo biokuro rūšies (dalį naudojamo biokuro sudaro medienos granulės) ir mažesnio realizuojamos šilumos kiekio.

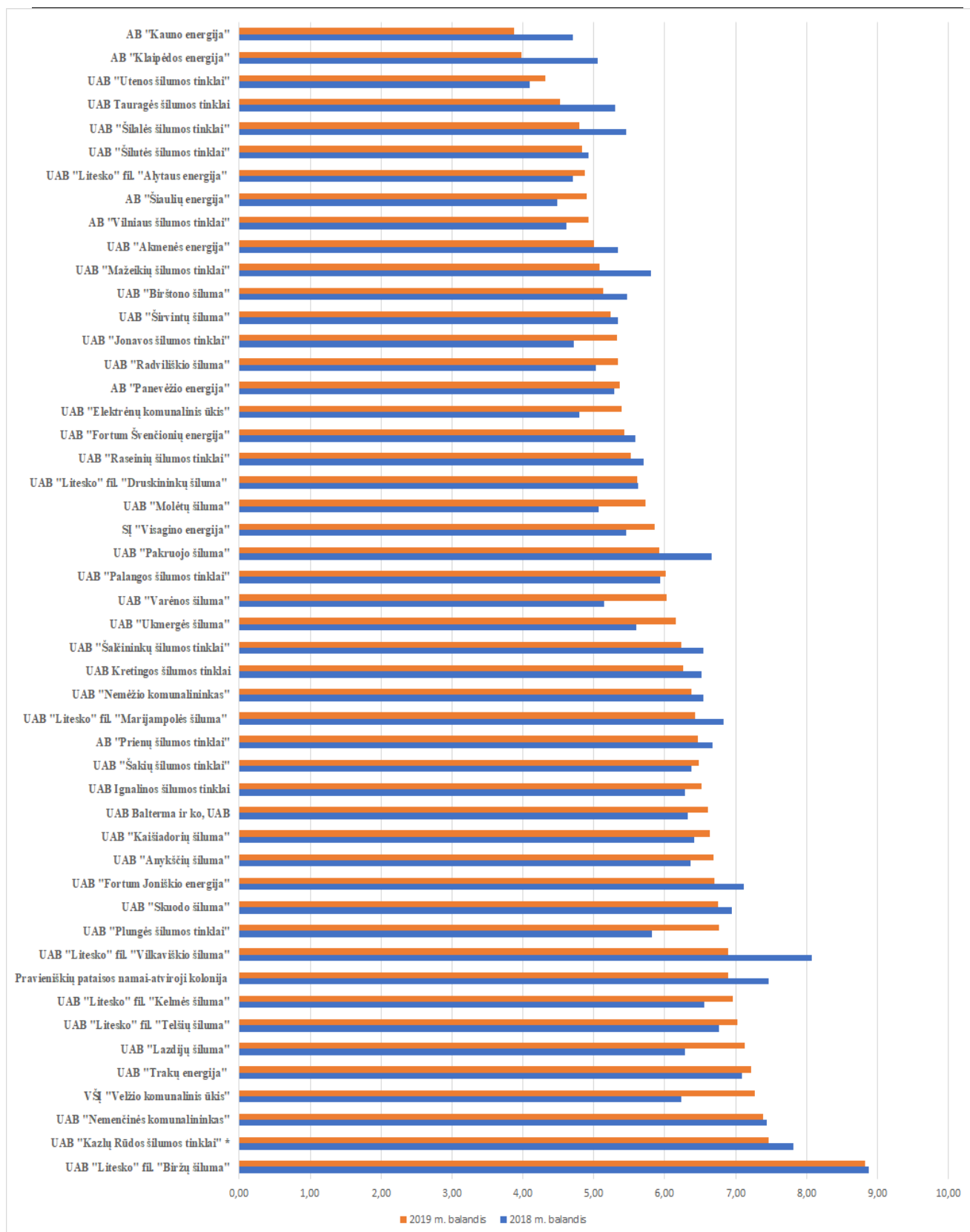
2019 m. balandžio mėn., palyginus su 2018 m. balandžio mėn., daugiausia šilumos kaina mažėjo AB „Kauno energija“ (17,45 proc.) ir UAB „Litesko“ filialo „Vilkaviškio šiluma“ (14,62 proc.) vartotojams.

29 pav. Šilumos kaina didžiuosiuose miestuose, ct/kWh be PVM, 2019 m. balandžio mėn. ir 2018 m. balandžio mėn.

Šaltinis – Komisija.

30 pav. Šilumos kaina 2019 m. balandžio mėn. ir 2018 m. balandžio mėn., ct/kWh be PVM

*Iki 2018 m. gegužės 1 d. šilumą tiekė UAB „Litesko“ filialas „Marijampolės šiluma“ Kazlų Rūdoje
Šaltinis – Komisija.

3.9. Nepriklausomi šilumos gamintojai (NŠG)

2018 m. veiklą vykdė **43 nepriklausomi šilumos gamintojai (NŠG)**, iš kurių **27 yra reguliuojami** (taikoma privaloma šilumos gamybos kainodara). Šilumos gamybos veiklą pradėjo vykdyti 2 nauji nepriklausomi šilumos gamintojai (jų veikla nereguliuojama), nepriklausomo šilumos gamintojo veiklą nustojo vykdyti 2 Komisijos nereguliuojami ūkio subjektai.

Lietuvos Respublikos konkurencijos taryba 2017 m. gruodžio 19 d. buvo pradėjusi tyrimą dėl Komisijos priimtų sprendimų, susijusių su šilumos gamybos kaina, atitikties Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymo 4 straipsnio reikalavimams. Konkurencijos tarybos tyrimas pradėtas konstatavus, jog Konkurencijos tarybai pateikta informacija sudaro pagrindą įtarti, kad **Komisijos sprendimai neužtikrina sąžiningos konkurencijos šilumos gamybos rinkoje veikiantiems subjektams. Tyrimas nutrauktas**, Komisijai 2018 m. vasario 28 d. patvirtinus naujos redakcijos Šilumos supirkimo iš nepriklausomų šilumos gamintojų tvarkos ir sąlygų aprašą, taip pat Šilumos kainų nustatymo metodiką bei Vidutinės biokuro kainos nustatymo tvarkos ir sąlygų aprašo pakeitimus.

Šilumos supirkimo ir (ar) gamybos tvarkos ir sąlygų aprašas, Šilumos kainų nustatymo metodika ir Vidutinės biokuro kainos nustatymo tvarkos ir sąlygų aprašas:

- suvienodintos konkurencinės sąlygos šilumos tiekėjams ir nepriklausomiems šilumos gamintojams;
- sudarytos galimybės šilumą vartotojams gaminti pigiausiais ir efektyviausiais gamybos įrenginiais, kurie atrenkami aukciono būdu;
- šilumos tiekimo įmonės, dalyvaudamos šilumos supirkimo aukcione, turi atsižvelgti į visą šilumos gamybos savikainą, t. y. įvertinti tiek pastoviuosius šilumos gamybos įrenginių išlaikymo, tiek kintamuosius šilumos gamybos kaštus (anksčiau tai buvo taikoma tik nepriklausomiems šilumos gamintojams);
- skaidresnė ir aiškesnė šilumos supirkimo aukciono organizavimo tvarka;
- numatytas dviejų mėnesių į priekį aukciono periodas leidžia efektyviai susiplanuoti kuro įsigijimus už ekonomiškiausią kainą;
- įtvirtinti objektyvūs principai, kaip yra nustatoma šilumos supirkimo aukcione viršutinė kainos riba pagal šilumos poreikio pokytį, keičiantis sezonams;
- numatyti kiti papildomi instrumentai, kurie užtikrina šilumos tiekimo vartotojams patikimumą ir kokybę;
- įtvirtinti objektyvūs principai, kaip bus nustatoma šilumos supirkimo aukcione viršutinė kainos riba pagal šilumos poreikio pokytį, keičiantis sezonams;
- numatytas centralizuotos šilumos tiekėjų rezervinių ir pikinių įrenginių sąnaudų padengimas (80 proc. viso šilumos poreikio).

Nešildymo sezono metu	Šildymo sezono metu
<ul style="list-style-type: none"> • Šilumos supirkimo kainos viršutinė riba bus nustatoma atskirai kiekvienoje centralizuoto šildymo sistemoje pagal konkretaus šilumos tiekėjo <u>pikinio šilumos gamybos įrenginio kintamąją dalį</u> (daugeliu atveju tai yra gamtinių dujų įsigijimo kaina) arba pagal efektyvų rinkoje esantį <u>biokuro šilumos gamybos įrenginį</u> (su visais kaštais), <u>priklausomai nuo to, kuriuo atveju formuojasi mažesnė viršutinė riba.</u> • Viršutinė kainos riba atskiruose regionuose gali skirtis tik dėl sistemos dydžio ir įsigyjamo kuro kainos tam tikroje sistemoje arba regione. Atskiros centralizuoto šilumos tiekėjo šilumos gamybos sąnaudos nebus vertinamos. 	<ul style="list-style-type: none"> • Šilumos supirkimo kainos viršutinė riba bus nustatoma pagal rinkoje esantį <u>efektyvų šilumos gamybos biokuro įrenginį</u> (su visais kaštais). • Viršutinė kainos riba atskiruose regionuose gali skirtis tik dėl sistemos dydžio ir biokuro kainos biržoje tam tikrame regione, šiuo atveju nebus vertinamos atskiros centralizuoto šilumos tiekėjo šilumos gamybos sąnaudos.
<p>Šilumos tiekėjai dalyvaus šilumos supirkimo aukcione tokiomis pat sąlygomis kaip ir nepriklausomi šilumos gamintojai. Aukciono laimėtojas bus efektyviausias šilumos gamintojas, pasiūlęs šilumą už mažiausią kainą, t. y. gyventojams bus teikiama šiluma, pagaminta efektyviausio gamybos įrenginio.</p>	

Teisės aktų paketas, reikalingas šilumos supirkimo el. erdvėje procedūroms organizuoti: patvirtintas Šilumos aukciono reglamentas, atitinkamai pakeistas Šilumos supirkimo iš nepriklausomų šilumos gamintojų tvarkos ir sąlygų aprašas, Šilumos kainų nustatymo metodika, Energetikos, geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo, paviršinių nuotekų tvarkymo įmonių informacijos teikimo taisyklės, Naudojimosi šilumos perdavimo tinklais sąlygų sąvadas, Viešai skelbiamos informacijos tvarkos aprašas.

Pagal naują tvarką (šilumos aukcionai perkelti į elektroninę erdvę, o jų organizavimas ir vykdymas pavedamas energijos išteklių biržos operatoriui) pirmasis šilumos aukcionas įvyko 2018 m. gegužės 20 d.

Šilumos gamybos kaina

Komisija reguliuoja nepriklausomus šilumos gamintojus, kurie:

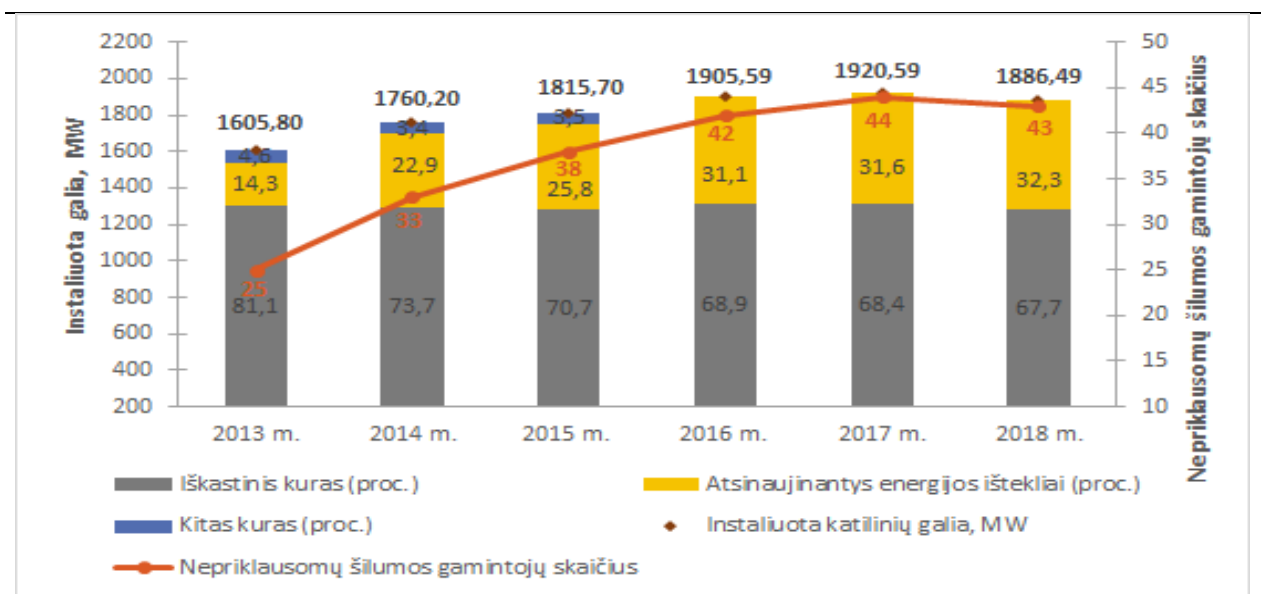
- yra gavę ES finansinę, savivaldybės ar kitokią paramą;
- gauna remtiną elektros tarifą, t. y. naudoja viešuosius interesus atitinkančių paslaugų (VIAP) lėšas ar atsinaujinančių energijos išteklių naudojimui skatinti taikomas fiksuoto tarifo priemones;
- pagaminama šiluma sudaro daugiau nei 1/3 centralizuotos šilumos tiekimo sistemos poreikio.

Komisija priėmė 10 sprendimų dėl nepriklausomų reguliuojamų šilumos gamintojų šilumos gamybos kainų (2 sprendimai dėl bazinių šilumos kainų nustatymo bei 8 sprendimai dėl šilumos kainos perskaičiavimo). Reguluojamiems nepriklausomiems šilumos gamintojams, kaip šilumos tiekėjams, taikomas mažiausių sąnaudų principas, t. y. užtikrinant, kad vartotojams šiluma būtų tiekiama mažiausiomis sąnaudomis.

Instaliuota galia

2018 m. veiklą vykdžiusių nepriklausomų šilumos gamintojų instaliuota šilumos gamybos galia siekė 1886,49 MW, iš kurių 608,71 MW galios šilumos gamybos įrenginiai naudoja atsinaujinančius energijos išteklius. 2018 m. naujai veiklą pradėjusių nepriklausomų šilumos gamintojų instaliuota galia siekė 25 MW.

31 pav. NŠG skaičiaus bei instaliuotų pajėgumų pokytis, 2013–2018 m.

Šaltinis – Komisija.

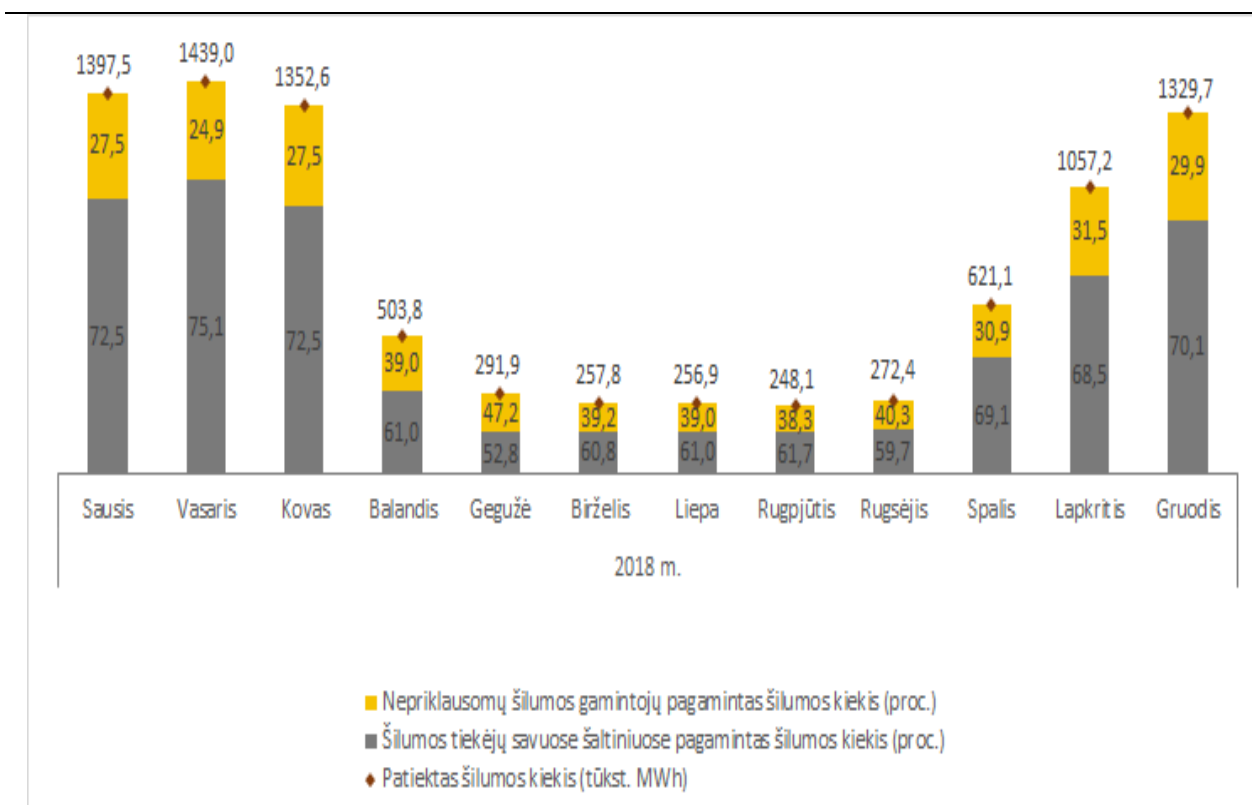
Parduodama šiluma

2018 m. Šilumos ūkio įstatymas numatė pareigą šilumos tiekėjams supirkti visą nepriklausomų šilumos gamintojų parduodamą šilumą, pagamintą iš atsinaujinančiųjų energijos išteklių, deginant atliekas, iš iškastinio kuro, atitinkančią kokybę, tiekimo patikimumo ir aplinkosaugos reikalavimus, jei šiluma parduodama pigiau nei šilumos tiekėjo palyginamosios šilumos gamybos sąnaudos, t. y. neviršijama kaina, už kurią šilumos tiekėjas šilumą pasigaminęs savo įrenginiuose.

2018 m. nepriklausomi šilumos gamintojai iš viso šilumos tiekėjams pardavė 2 776 tūkst. MWh šilumos už vidutinę 2,66 ct/kWh kainą. Reguluojamų nepriklausomų šilumos gamintojų šilumos tiekėjams parduotas šilumos kiekis sudarė 1 349 tūkst. MWh, t. y. 48,6 proc. visos nepriklausomų šilumos gamintojų šilumos parduotos šilumos, vidutinė kaina – 2,54 ct/kWh.

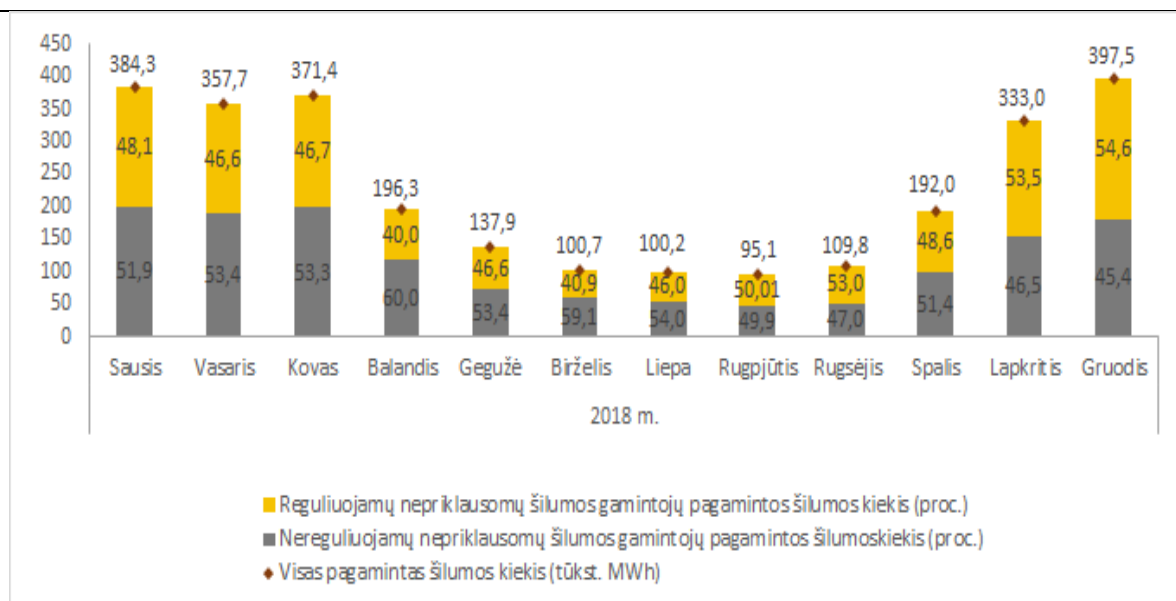
Reguluojamų nepriklausomų šilumos gamintojų šilumos tiekėjams parduotas šilumos kiekis sudarė 14,9 proc. viso (CŠTĮ, reguliuojamų ir nereguluojamų NŠG) pagaminto šilumos kiekio.

32 pav. NŠG šilumos tiekėjams parduodamos šilumos dalis (proc.),
patiektas šilumos kiekis (tūkst. MWh), 2018 m.

Šaltinis – Komisija.

33 pav. Komisijos reguliuojamų ir nereguliuojamų NŠG pagaminamo šilumos kiekio proporcija 2018 m.

Šaltinis – Komisija.

3.10. Vandens sektoriaus teisinio reguliavimo pasikeitimai

Geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo bei paviršinių nuotekų tvarkymo paslaugų įmonių apskaitos atskyrimo ir susijusių reikalavimų aprašas:

- suvienodintas sąnaudų grupavimas ir ilgalaikio turto nusidėvėjimo laikotarpiai su kitais Komisijos reguliuojamais sektoriais;
- reglamentuoti reguliuojamų įmonių apskaitos atskyrimo ir sąnaudų paskirstymo procesai, t. y. išdėstyti turto likutinių verčių ir nusidėvėjimo sąnaudų skaičiavimo principai ir kt.;
- apibrėžtos ilgalaikio turto nuomos pajamų paskirstymo ir turtinių įnašų apskaitos nuostatos;
- kt.

3.11. Vandens sektoriaus reguliuojamų kainų nustatymas

Geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo sektoriuje 2018 m. Komisija reguliavimą taikė 70 licencijuotų geriamojo vandens tiekėjų ir nuotekų tvarkytojų (67 ūkio subjektai vykdė geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo veiklą, 3 ūkio subjektai – geriamojo vandens tiekimo veiklą) ir 3 paviršinių nuotekų tvarkytojams.

Reguliuojamas turtas ir investicijų grąža

30 lentelė. 2018 m. vandens tiekimo įmonių reguliuojamo turto vertė, kainos, pelningumas

Eil. Nr.	Ūkio subjektas	Reguliuojamo turto vertė bazinėse kainose, mln. Eur	Vidutinė nustatyta kaina, Eur/m ³ *	Vidutinės kainos pokytis, proc.	2018 m. reguliuojamos veiklos grynas pelningumas /nuostolingumas, proc.
1	UAB „Vilniaus vandenys“	114,82	1,10	-12,0	13,10%
2	UAB „Kauno vandenys“	85,92**	1,35		7,60%
3	AB „Klaipėdos vanduo“	60,84	1,62	3,2	9,91%

4	UAB „Šiaulių vandenys“	46,99**	2,23		2,57%
5	UAB „Aukštaitijos vandenys“	26,19	1,48		10,16%
6	UAB „Dzūkijos vandenys“	16,95	1,89		-2,31%
7	UAB „Utenos vandenys“	13,41**	1,96		13,98%
8	UAB „Palangos vandenys“	11,56	2,01	0,5	-9,51%
9	UAB „Jonavos vandenys“	8,80**	1,64		1,58%
10	UAB „Anykščių vandenys“	7,61**	3,19		-21,20%
11	UAB „Kėdainių vandenys“	9,31	2,36	-1,7	2,50%
12	UAB „Sūduvos vandenys“	6,59	1,90		0,99%
13	UAB „Panevėžio gatvės“ (paviršinės nuotekos)	7,15	0,09		20,89%
14	UAB „Prienų vandenys“	6,50**	3,09		3,74%
15	UAB „Ukmergės vandenys“	6,20**	2,05		-0,81%
16	UAB „Kelmės vanduo“	6,17	3,17	36,1	-11,10%
17	UAB „Raseinių vandenys“	6,08	2,73		-2,96%
18	VĮ „Visagino energija“	5,77	2,76	-2,1	9,24%
19	UAB „Biržų vandenys“	5,30	2,72	1,1	3,59%
20	UAB „Druskininkų vandenys“	5,06	1,42	-	-0,93%
21	UAB „Telšių vandenys“	5,49	2,10	0,9	8,55%
22	UAB „Kretingos vandenys“	1,88	2,75	3,4	5,93%
23	UAB „Plungės vandenys“	4,78**	2,09		16,07%
24	UAB „Šakių vandenys“	3,41	2,34		3,38%
25	UAB „Tauragės vandenys“	5,00	2,50	13,1	5,71%
26	UAB „Trakų vandenys“	3,56	2,30	-8,4	-9,60%
27	UAB „Mažeikių vandenys“	4,13	1,91	-2,1	5,41%
28	UAB „Rokiškio vandenys“	4,09	1,71	0,6	-0,49%
29	UAB „Skuodo vandenys“	4,07	2,72	6,7	0,26%
30	UAB „Radviliškio vanduo“	3,81	2,47	6,9	1,71%
31	UAB „Jurbarko vandenys“	3,96	2,56	20,2	3,81%
32	UAB „Lazdijų vanduo“	3,94	3,11	3,7	-7,94%
33	UAB „Pakruojos vandentiekis“	3,73	3,39	11,5	10,06%
34	UAB „Kupiškio vandenys“	5,18**	2,60		-17,35%
35	UAB „Joniškio vandenys“	4,29**	2,66		-2,81%
36	UAB „Giraitės vandenys“	3,65	2,03		-1,59%
37	UAB „Šilutės vandenys“	3,43	2,47	0,4	-3,46%
38	UAB „Pasvalio vandenys“	3,45	1,51	-	1,40%
39	UAB „Varėnos vandenys“	3,41**	1,82		-1,37%
40	UAB „Kaišiadorių vandenys“	4,25**	2,28		19,53%
41	UAB „Vilkaviškio vandenys“	1,95	2,04		-5,54%
42	UAB „Molėtų vanduo“	2,44	3,56	43,5	1,84%
43	UAB „Neringos vanduo“	0,50	3,37	5,6	-11,55%
44	UAB „Birštono vandentiekis“	1,93**	2,15		10,76%
45	UAB „Šilalės vandenys“	2,03	2,48	4,2	0,99%
46	UAB „Širvintų vandenys“	1,39**	2,67		4,76%
47	UAB „Akmenės vandenys“	1,58	2,41		0,98%
48	UAB „Ignalinos vanduo“	0,99	2,66	-1,1	-4,62%

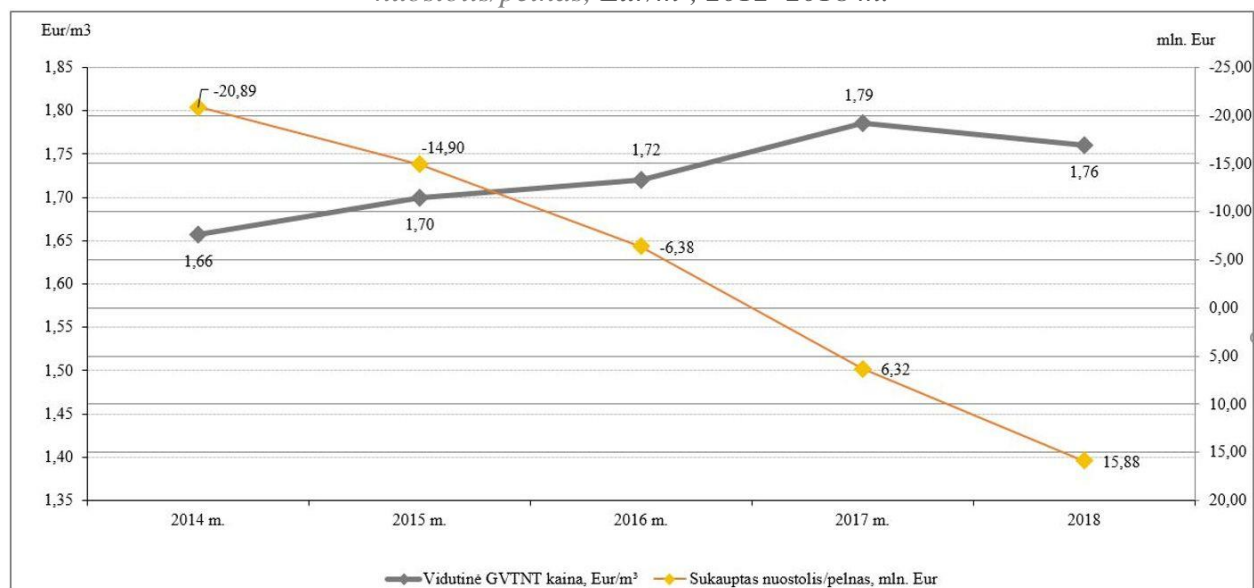
49	UAB „Zarasų vandenys“	1,41	2,79	1,5	6,61%
50	UAB „Kuršėnų vandenys“	15,36**			-37,59%
51	UAB „Nemėžio komunalininkas“	1,50	1,85	-4,6	-2,43%
52	UAB „Nemenčinės komunalininkas“	0,60	2,22	26,1	-45,32%
53	UAB „Kazlų Rūdos komunalininkas“	0,15	2,33	-2,1	-1,65%
54	UAB „Simno komunalininkas“	1,76	3,37	4,98	-11,59%
55	UAB „Elektrėnų komunalinis ūkis“	2,84	1,95	-	-3,12%
56	UAB „Rietavo komunalinis ūkis“	1,51	3,07	30,6	-14,72%
57	UAB „Kalvarijos komunalininkas“	0,61	2,28		-7,14%
58	UAB „Pagėgių komunalinis ūkis“	0,60	2,50	-8,4	8,02%
59	UAB „Didžiasalio komunalinės paslaugos“	-	1,96	-1,5	-14,03%
60	UAB „Eišiškių komunalinis ūkis“	-	1,88	10,6	-9,32%
61	UAB „Tvarkyba“	0,004	2,13	-18,1	1,26%
62	UAB „Baisogalos bioenergija“	0,02	2,25	8,7	-15,71%
63	Individuali Juozo Oleko įmonė „Liepsnelė“	0,001	0,89	14,1	-41,35%
64	IĮ Emilijos Kaminskienės	0,002	1,18	-17,5	-28,35%
65	VšĮ „Antazavės vanduo“	-	1,28	30,6	-5,41%
66	UAB „Pabradės komunalinis ūkis“	0,11	1,66	-5,7	-1,62%
67	VšĮ „Velžio komunalinis ūkis“	0,07	1,98	16,5	-19,81%
68	Skemų socialinės globos namai	0,02	0,77	-6,1	-702,44%
69	Jotainių socialinės globos namai	-	1,72	-18,5	-364,15%
70	Prūdiškių socialinės globos namai	0,09	1,71	42,5	22,90%
71	UAB „Grinda“ (paviršinės nuotekos)	15,64	0,17	70,0	-6,46%
72	UAB „Visagino būstas“ (paviršinės nuotekos)	0,01	0,29	383,0	11,65%
73	UAB „Didma“	0,98**	-	-	-82,45%

*pateikiamos savivaldybių arba Komisijos nustatytos arba su Komisija suderintos kainos.

** 2018 m. faktinė reguliuojamo turto balansinė vertė

Šaltinis – Komisija

34 pav. Geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo vidutinė kaina ir sukauptas nuostolis/pelnas, Eur/m³, 2012–2018 m.

Šaltinis – Komisija.

Bazinės paslaugų kainos

2018 m. Komisija gavo 10 geriamojo vandens tiekėjo, nuotekų tvarkytojų ir paviršinių nuotekų tvarkytojų prašymų derinti geriamojo vandens tiekimo, nuotekų tvarkymo ir paviršinių nuotekų tvarkymo paslaugų bazines kainas ir 32 ūkio subjektų prašymus derinti perskaičiuotas geriamojo vandens tiekimo, nuotekų tvarkymo ir paviršinių nuotekų tvarkymo paslaugų bazines kainas.

2018 m. Komisija suderino 18 ūkio subjektų bazines kainas (kai kurios pateiktos derinti 2017 m.), ir 30 perskaičiuotų bazinių kainų. Atlikusi sąnaudų pagrįstumo analizę ir įvertinusi planuojamas atlikti investicijas, Komisija geriamojo vandens tiekėjams ir nuotekų tvarkytojams nustatė efektyvumo didinimo užduotis ir dalį sąnaudų nepripažino būtinosiomis.

31 lentelė. Vandens sektoriaus vidutinių kainų / sąnaudų palyginimas (tiems ūkio subjektams, kuriems Komisija suderino bazines kainas 2018 m.)

Ūkio subjektas	Galiojanti, Eur/m ³	Ū. s. projektas, Eur/m ³	Komisijos suderinta, Eur/m ³	Skirtumas nuo ū. s. projekto, %	Nepripažinta sąnaudų, tūkst. Eur
UAB „Molėtų vanduo“	2,48	3,69	3,56	-3,5	-41,0
UAB „Jurbarko vandenys“	2,13	2,67	2,56	-4,1	-25,3
UAB „Tauragės vandenys“	2,21	2,46	2,50	1,6	9,2
UAB „Elektrėnų komunalinis ūkis“	1,95	2,15	1,95	-9,4	-190,7
UAB „Pakruojo vandentiekis“	304	3,63	3,48	-4,1	-11,4
UAB „Rietavo komunalinis ūkis“	2,35	3,01	3,07	2,0	8,5
UAB „Ignalinos vanduo“	2,69	2,58	2,66	3,1	4,5
UAB „Lazdijų vanduo“	3,00	3,21	3,11	-3,1	-6,5
UAB „Pabradės komunalinis ūkis“	1,76	1,86	1,66	-10,8	-93,0
UAB „Kelmės vanduo“	2,33	2,87	3,17	10,5	70,3
UAB „Radviliškio vanduo“	2,31	2,58	2,47	-4,3	-8,6
UAB „Telšių vandenys“	2,08	2,36	2,10	-11,0	-323,6
VšĮ „Velžio komunalinis ūkis“	1,70	1,99	1,98	-0,5	-18,6
Skemų socialinės globos namai	0,70	0,74	0,77	4,1	1,0
Jotainių socialinės globos namai	2,11	2,23	1,72	-23,0	-6,8
Prūdiškių socialinės globos namai	1,20	1,92	1,71	-10,9	-1,2
UAB „Grinda“	0,10	0,18	0,17	-5,6	-124,5
UAB „Visagino būstas“	0,06	0,34	0,29	-14,7	-33,4
Iš viso nepripažinta sąnaudų:					-791,1

Šaltinis – Komisija.

Iš 18 suderintų bazinių kainų 6 ūkio subjektai atlieka ir paviršinių nuotekų tvarkymo paslaugas (iki 2014 m. pakeisto Geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo įstatymo įsigaliojimo, paviršinių nuotekų tvarkymo paslaugų kainos nebuvo derinamos Komisijoje).

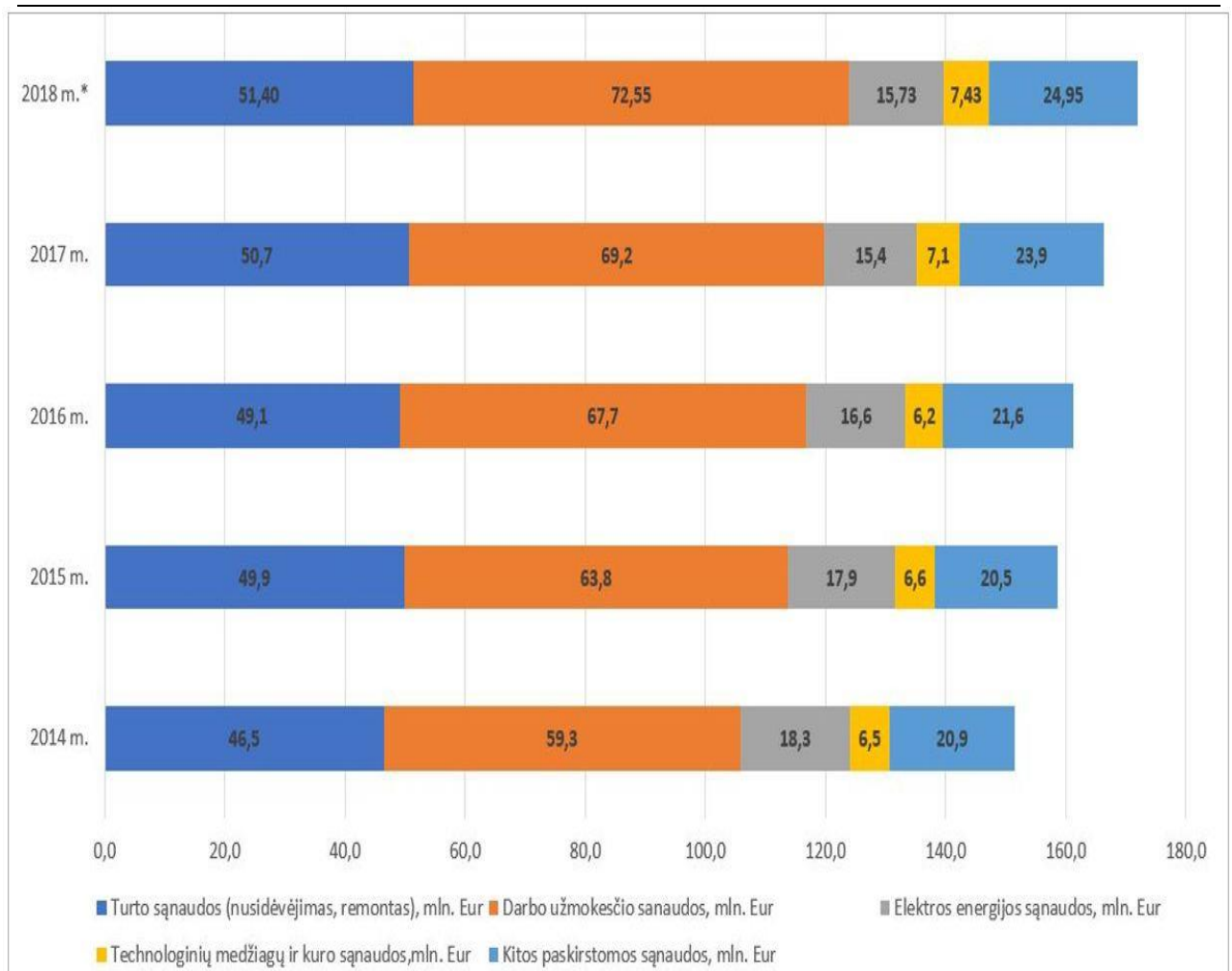
2018 m. pagrindinės kainų didėjimo priežastys:

- mažėjanti geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo paslaugų realizacija;
- investicijų gražos įvertinimas kainose;
- ilgalaikio turto nusidėvėjimo sąnaudų didėjimas dėl atliktų investicijų išaugus reguliuojamo turto vertei;
- darbo užmokesčio sąnaudų didėjimas ir kt.

Lyginamieji rodikliai

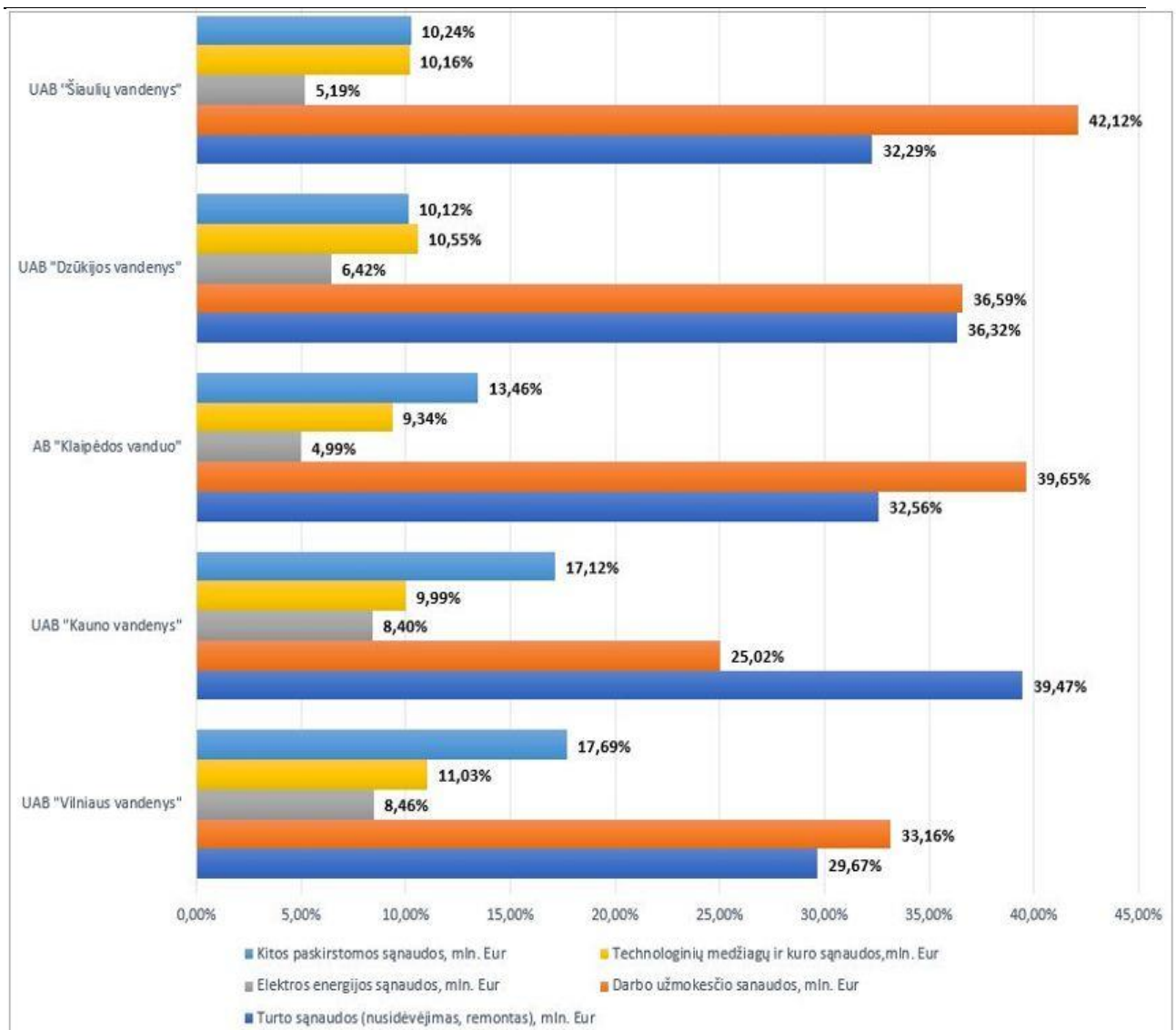
Siekdama didinti vandens tiekimo įmonių veiklos efektyvumą, ekonominį skaidrumą, nustatyti įmonių būtinąsias sąnaudas bei palyginti atitinkamoms grupėms priklausančių įmonių veiklą, Komisija apskaičiavo ir viešai paskelbė lyginamuosius rodiklius. Komisija, atlikusi vandens įmonių teikiamų duomenų analizę ir nustačiusi lyginamuosius rodiklius, juos skelbia ne vėliau kaip iki kiekvienų metų liepos 1 d.

35 pav. Geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo sektoriaus sąnaudų struktūra 2014–2018 m., mln. Eur

Šaltinis – Komisija.

36 pav. Didžiausių geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo įmonių sąnaudų pasiskirstymas 2018 m., proc.

Šaltinis – Komisija.

Kainų derinimas, nustatymas ir taikymas

Komisija, derindama geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo paslaugų kainas, įvertina investicijų atsipirkimo ir veiklos išlaidų pagrįstumą. 2018 m. Komisijos suderintas teikiamų paslaugų kainas taikė 68 geriamojo vandens tiekėjai ir (arba) nuotekų tvarkytojai iš 70 licencijuotų šias paslaugas galinčių teikti ūkio subjektų ir 3 paviršinių nuotekų tvarkytojai. Komisijos suderintas kainas geriamojo vandens tiekėjai ir nuotekų tvarkytojai pradeda taikyti po to, kai jas patvirtina savivaldybių tarybos.

Iš 18 suderintų ūkio subjektų bazinių geriamojo vandens tiekimo, nuotekų tvarkymo ir paviršinių nuotekų tvarkymo paslaugų bazinių kainų 5 savivaldybių (Vilniaus ir Visagino miestų, Jurbarko, Kelmės, Molėtų) tarybos nepriėmė sprendimo dėl bazinių kainų nustatymo.

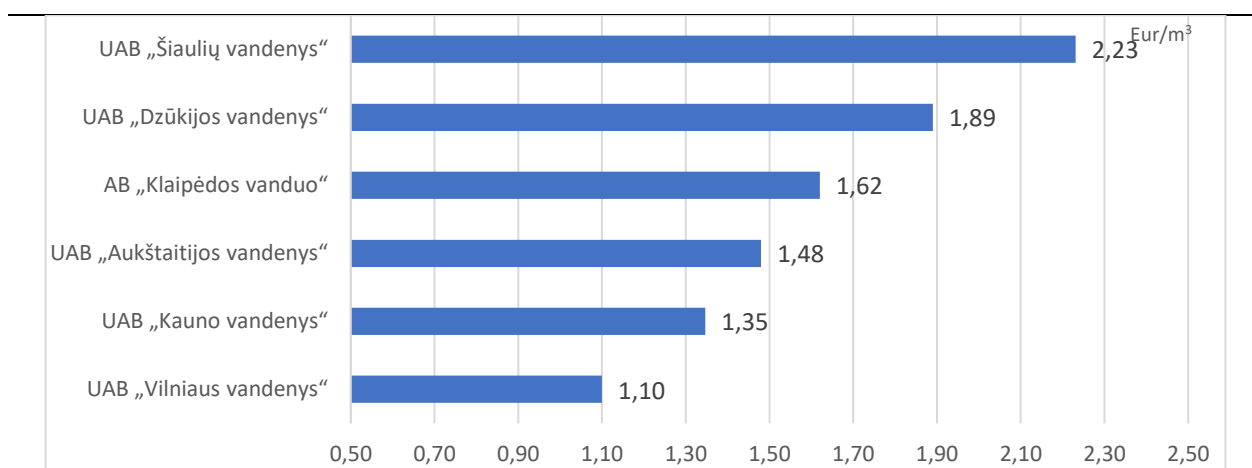
Iš 30 suderintų ūkio subjektų perskaičiuotų bazinių kainų 9 savivaldybių (Klaipėdos miesto ir Klaipėdos rajono, Visagino miesto, Palangos miesto, Šilalės, Rokiškio, Biržų, Pasvalio ir Kretingos rajonų) tarybos nepriėmė sprendimo dėl perskaičiuotų bazinių kainų nustatymo.

Savivaldybės tarybai per 30 kalendorinių dienų nenustačius geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo paslaugų bazinių ir perskaičiuotų bazinių kainų, Komisija turi teisę kainas nustatyti vienašališkai.

2018 m. Komisija vienašališkai nustatė UAB „Visagino būstas“, UAB „Jurbarko vandenys“, UAB „Kelmės vanduo“, UAB „Grinda“, UAB „Molėtų vanduo“, AB „Klaipėdos vanduo“, VĮ „Visagino energija“, UAB „Biržų vandenys“, UAB „Kretingos vandenys“, UAB „Šilalės vandenys“, UAB „Rokiškio vandenys“ ir UAB „Raseinių vandenys“ geriamojo vandens tiekimo, nuotekų tvarkymo ir paviršinių nuotekų tvarkymo paslaugų bazines ir perskaičiuotas bazines kainas.

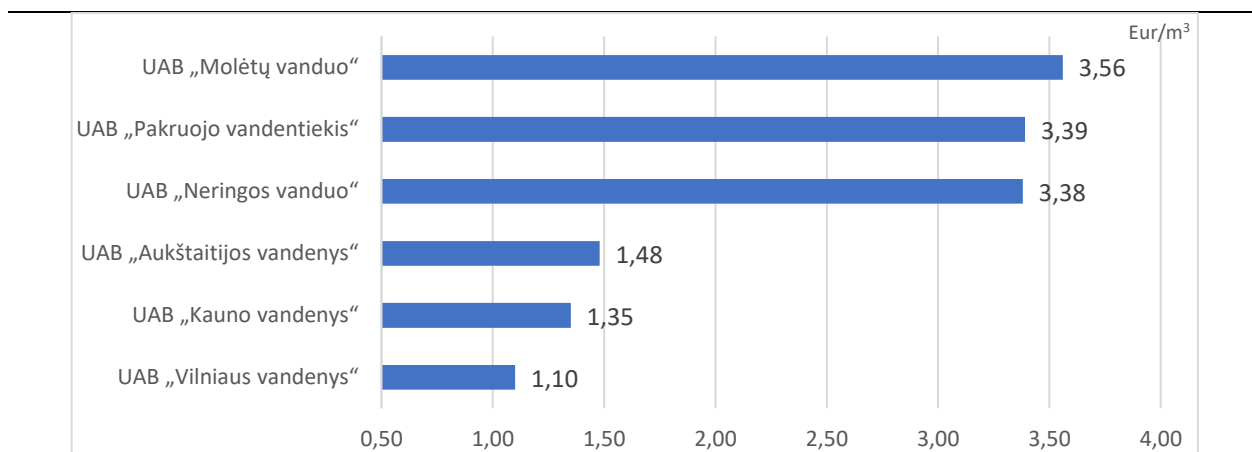
Vartotojų mokumo riba

37 pav. 2018 m. galiojusios vidutinės nustatytos geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo paslaugų kainos didžiuosiuose Lietuvos miestuose, Eur/m³

Šaltinis – Komisija.

38 pav. 2018 m. galiojusios didžiausios ir mažiausios nustatytos vidutinės geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo paslaugų kainos, Eur/m³

Šaltinis – Komisija.

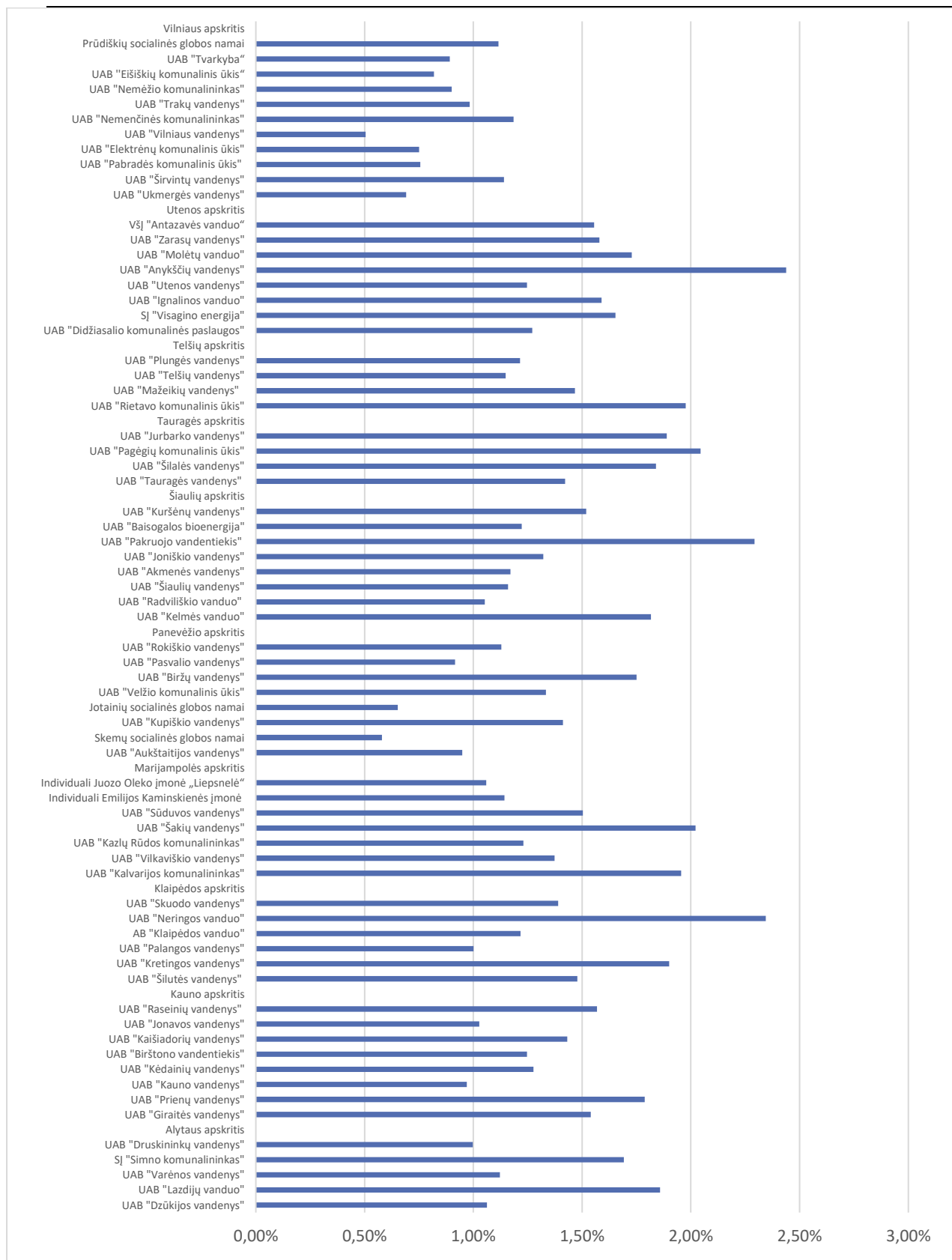
Komisija kiekvienais metais įvertina, ar, nustačius naujas bazines kainas, vartotojų mokama suma už geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo paslaugas neviršys 4 proc. vidutinių mėnesio šeimos pajamų. Komisija 2018 m. atliko vartotojų mokamos sumos už geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo paslaugas vertinimą:

- didžiausia vartotojų, už geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo paslaugas atsiskaitančių pagal daugiabučių namų butuose įrengtą apskaitą, mokama suma sudaro 2,44 proc. vidutinių namų ūkio mėnesio pajamų (šią sumą moka Anykščių rajono gyventojai);

- mažiausiai už paslaugas moka Vilniaus miesto gyventojai – 0,50 proc. vidutinių namų ūkio mėnesio pajamų.

Ūkio subjektų, teikiančių geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo paslaugas Komisijos reguliuojamomis kainomis, aptarnaujamų vartotojų mokama suma už paslaugas neviršija 4 proc. vidutinių mėnesio šeimos pajamų.

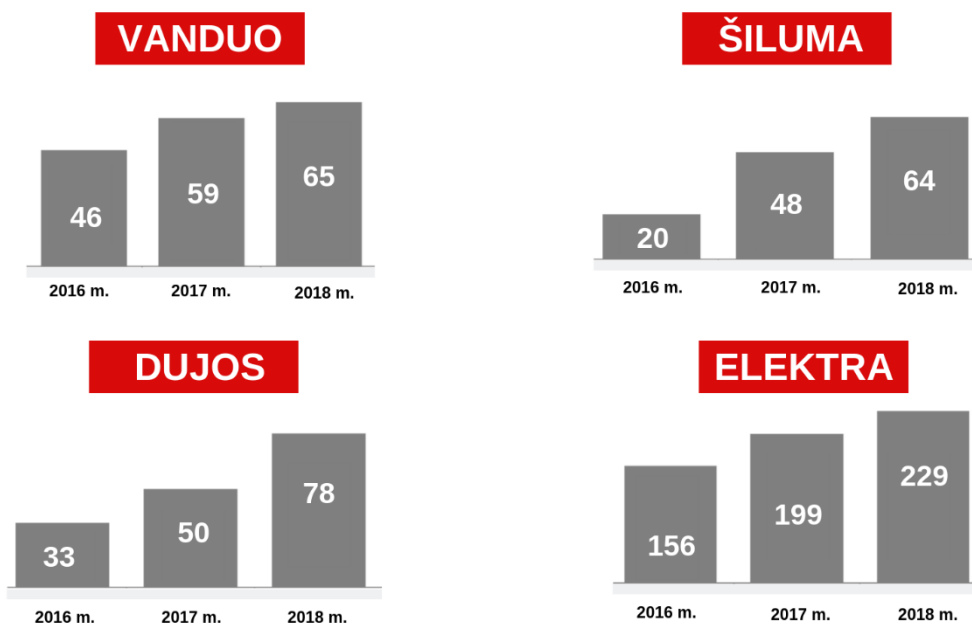
39 pav. Vartotojų, už geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo paslaugas atsiskaitančių pagal daugiabučių namų butuose įrengtą apskaitą, mėnesio namų ūkio išlaidų procentas nuo vidutinių mėnesio šeimos pajamų pagal apskritis

Šaltinis – Komisija.

4. INVESTICIJOS IR PASLAUGŲ KOKYBĖ

Faktiškai atliktų investicijų dinamika pagal sektorius, 2016–2018 m., vnt.

Energetikos įmonių investicijų projektų derinimo Valstybinėje kainų ir energetikos kontrolės komisijoje tvarkos aprašas:

- patikslinti finansinės grynosios dabartinės vertės ir finansinės vidinės grąžos normos apibrėžimai. Dėl atliktų pakeitimų įvestos naujos grynujų pajamų, grynujų pinigų srauto ir likutinės vertės, projekto ataskaitinio laikotarpio sąvokos;
- patikslinta likutinės vertės sąvoka, detalizuojant, kad skaičiavimuose naudojamos reguliuojamos veiklos apskaitoje įvertintos turto vertės ir atitinkamai reguliuojamos veiklos apskaitoje įvertintos sukauptos nusidėvėjimo ar amortizacijos sumos;
- atliekant investicijų projekto finansinį vertinimą ir kaštų bei naudos analizę, investicijų projekto ataskaitinis laikotarpis nustatomas lygus sukuriama turto eksploatacijos (nusidėvėjimo) laikotarpiui, bet ne ilgesnis kaip 25 m.;
- numatyta, kad investuojant į infrastruktūrą, kurios sudedamųjų dalių eksploatavimo (nusidėvėjimo) laikotarpiai skiriasi, projekto ataskaitinio laikotarpio trukmė yra lygi turto, kuriam numatoma išleisti didžiąją dalį lėšų, naudingo tarnavimo laikotarpiui, bet ne ilgesnė nei 25 m.;
- atsižvelgiant į Gamtinių dujų įstatymo pakeitimus, pakoreguotas dujų perdavimo sistemos operatoriaus dešimtmečio tinklo plėtros plano pateikimo dažnumas: numatyta, kad planas bus tvirtinamas kas dveji metai (dabar – kasmet).

Komisija derina investicijų projektus, susijusius su naujų energetikos objektų statyba, esamų energetikos objektų atstatymu, modernizacija, rekonstrukcija ar veikiančių energetikos objektų plėtra ir kt. Energetikos įstatymas numato pareigą Komisijai vertinti investicijų pagrįstumą. **Jei investicijos nėra suderintos su Komisija**, jos negali būti pripažintos pagrįstomis ir nėra įskaičiuojamos į reguliuojamų paslaugų kainas.

4.1. Investicijos

Elektros sektorius

2018 m. bendra faktiškai atliktų investicijų suma elektros energetikos sektoriuje sudaro **229,3 mln. Eur** ir, palyginus su 2017 m., didėja 15,13 proc. (199,16 mln. Eur).

Elektros energetikos sektoriuje investicijos daugiausia buvo skirtos esamos sistemos atnaujinimui bei sistemų saugumui ir tiekimo patikimumui užtikrinti.

Komisijos suderintų investicijų elektros sektoriuje – perdavimo, skirstymo, gamybos – suma 2018 m. sudaro **474,60 mln. Eur**.

Elektros energijos perdavimo įmonės investicijas, kurių vertė mažesnė nei 3,5 mln. Eur, teikia derinti Komisijai bendru sąrašu. 2018 m. Komisija suderino investicijų į elektros energetikos perdavimo sistemą už 219,739 mln. Eur.

32 lentelė. Svarbesnės investicijos į elektros energijos perdavimo sistemą (suderinta 2018 m.)

Įmonė	Investicinis projektas	Planuojama finansavimo struktūra, proc.
AB „Litgrid“	Šiaurės rytų Lietuvos elektros perdavimo tinklo optimizavimas ir paruošimas sinchroniniam darbui su Kontinentinės Europos energetikos sistema	ES parama – 49,4 proc., įmonės nuosavos/skolintos lėšos – 50,6 proc.
	Bendrai derinamų investicijų sąrašas	Įmonės nuosavos/skolintos lėšos – 100 proc.
	Sistemos valdymo ir duomenų centro saugos projektas	ES parama – 49,54 proc., įmonės nuosavos/skolintos lėšos – 50,46 proc.
	Baltijos šalių elektros energijos sistemos integravimas į Europos tinklus ir sinchronizavimas su jais	ES parama – 75 proc., įmonės nuosavos/skolintos lėšos – 25 proc.
	330 KV Bitėnų SP išplėtimas į 330/110/10 KV Bitėnų TP (II etapas) ir 110 KV EPL Pagėgiai–Bitėnai statyba*	ES parama – 47,4 proc.; perkrovų valdymo pajamos – 52,6 proc.

Šaltinis – Komisija.

AB „Litgrid“ investicinis projektas „330 KV Bitėnų SP išplėtimas į 330/110/10 KV Bitėnų TP II etapas) ir 110 KV EPL Pagėgiai–Bitėnai statyba“, suderintas Komisijos 2018 m. sausio mėn., buvo įtrauktas į 2017 m. veiklos ataskaitą, todėl, skaičiuojant investicijų padidėjimą, šio projekto vertė (beveik 7,67 mln. Eur) nėra vertinama.

Perdavimo tinklo dešimties metų plėtros planas

Komisija įvertino Dešimties metų elektros energijos perdavimo tinklo plėtros planą. Perdavimo sistemos operatorius AB „Litgrid“ kiekvienais metais parengia ir teikia Komisijai ateinančių dešimties metų plėtros planą. Komisija, jį derindama, įvertina perdavimo sistemos operatoriaus jau įgyvendintas investicijas arba atitinkamai koreguoja anksčiau suderintas, bet dar neįgyvendintas investicijas, jų atlikimo terminus, darbų sumas ir kt.

Bendro intereso projektai

Komisijos suderinta [Lietuvai tenkanti bendro intereso projekto „Baltijos šalių elektros energijos sistemos integravimas į Europos tinklus ir sinchronizavimas su jais“ investicijų dalis](#) – 167,045 mln. Eur. Baltijos reguliavimo institucijų vadovai 2018 m. rugsėjo mėn. pasirašė bendrą Baltijos šalių nacionalinių reguliavimo institucijų kaštų pasidalinimo susitarimą, kuris yra vienas iš reikalavimų perdavimo sistemos operatoriams kreipiantis dėl ES lėšų, siekiant finansuoti dalį investicijų projekto kaštų.

[Europos Komisija skyrė finansavimą Baltijos šalių energetikos sistemos sinchronizacijai su kontinentinės Europos tinklais](#): trims Baltijos šalims iš Europos infrastruktūros tinklų priemonės (*angl. Connecting Europe Facility, CEF*) iš viso skirta 323 mln. Eur, iš šios sumos 125 mln. Eur – Lietuvos elektros energetikos sistemai.

ES lėšomis bus finansuojama 75 proc. I etapo sinchronizacijos projektų vertės – tai maksimali galima parama energetikos infrastruktūros projektams.

Sinchronizacijos projektas yra vienas pagrindinių Nacionalinės energetikos strategijos tikslų: suderintos investicijos leis užtikrinti patikimą Baltijos šalių elektros energijos sistemų veikimą, integruojant jas į Europos tinklus ir sinchronizuojant su jais.

Skirstymo veikla

Elektros energijos skirstymo įmonės investicijas, kurių vertė mažesnė nei 1,5 mln. Eur, teikia derinti Komisijai bendru sąrašu. 2018 m. Komisija suderino elektros energijos skirstymo operatoriaus investicijų už 252,498 mln. Eur sumą.

33 lentelė. Svarbesnės investicijos į elektros energijos skirstymo sistemą (suderinta 2018 m.)

Įmonė	Investicinis projektas	Planuojama finansavimo struktūra, proc.
AB „Energijos skirstymo operatorius“	<u>Bendrai derinamų investicijų elektros energetikos sektoriuje sąrašas*</u>	Įmonės nuosavos/skolintos lėšos – 100 proc.
	<u>2019–2021 m. investicijos</u>	ES parama – 50 proc., įmonės nuosavos/skolintos lėšos – 50 proc.

Šaltinis – Komisija.

**Suderinta 2019 m.*

Gamtinių dujų sektorius

2018 m. bendra faktiškai atliktų investicijų suma gamtinių dujų sektoriuje sudaro **78,3 mln. Eur** ir, palyginus su 2017 m., didėja 57,9 proc. (49,6 mln. Eur).

Didžiausią įtaką gamtinių dujų sektoriuje investicijų sumos didėjimui turėjo AB „Energijos skirstymo operatorius“ investicijos į naujų gamtinių dujų vartotojų prijungimą.

Komisijos suderintų investicijų gamtinių dujų sektoriuje – perdavimo, skirstymo, skystinimo (SGDT) – suma 2018 m. sudaro **19,84 mln. Eur**.

Gamtinių dujų sektoriuje veikiantys reguliuojami ūkio subjektai kasmet bendru sąrašu teikia derinti Komisijai tas investicijas, kurių kiekvienos atskirai vertė neviršija 2 mln. Eur arba kurių vertė sudaro mažiau nei 5 proc. visų planuojamų metinių investicijų sumos ir mažiau nei 0,15 mln. Eur (didesnės vertės investicijos derinamos atskirai, įvertinant ekonominį naudingumą, atsiperkamumą ir įtaką reguliuojamų paslaugų kainoms).

Kartu Komisija užtikrina ir ankstesniais laikotarpiais atliktų investicijų kontrolę, įvertindama faktinę įgyvendinimo sumą ir kitus pasikeitimus.

Perdavimo veikla

Komisija bendrai derinamų investicijų sąrašu 2018 m. suderino AB „Amber Grid“ investicijas į gamtinių dujų perdavimo sistemą už 5,71 mln. Eur.

34 lentelė. Svarbesnės investicijos į gamtinių dujų perdavimo sistemą (suderinta 2018 m.)

Įmonė	Investicinis projektas	Planuojama finansavimo struktūra, proc.
AB „Amber Grid“	Čiaupų mazgų pakeitimas ir prijungimas prie nuotolinio valdymo sistemos SCADA	ES parama – 50 proc., įmonės nuosavos/skolintos lėšos – 50 proc.
	Kontrolinio įtaiso paleidimo ir priėmimo kamerų įrengimas ir dujų perdavimo sistemos operatyvaus technologinio valdymo diegimas (II etapas)	ES parama – 50 proc., įmonės nuosavos/skolintos lėšos – 50 proc.

Šaltinis – Komisija.

Investicijų projektai suderinti su sąlyga, kad 50 proc. šių projektų finansavimo struktūroje sudarys ES struktūrinių fondų parama nuo visų tinkamų finansuoti projekto išlaidų.

Perdavimo tinklo dešimties metų plėtros planas

Komisija įvertino [Dešimties metų gamtinių dujų perdavimo tinklo plėtros planą](#). Perdavimo sistemos operatorius, įvertinęs rinkos dalyvių siūlymus ir poreikius, faktinę perdavimo sistemos būklę, kasmet teikia 10 m. į priekį numatomas atlikti investicijas, atitinkamai koreguodamas ankstesniais metais atliktus ar planuotus darbus. Plane turi būti nurodyta svarbiausia reikalinga įrengti ar atnaujinti perdavimo infrastruktūra, įvardijamos naujos investicijos ir tos investicijos, dėl kurių jau priimtas sprendimas, darbų finansavimas ir įgyvendinimo terminai.

Skirstymo veikla

Bendrai derinamų investicijų sąrašu Komisija 2018 m. suderino AB „Energijos skirstymo operatorius“ investicijas į gamtinių dujų skirstymo sistemą už 13,91 mln. Eur sumą.

35 lentelė. Svarbesnės investicijos į gamtinių dujų skirstymo sistemą (suderinta 2018 m.)

Įmonė	Investicinis projektas	Planuojama finansavimo struktūra, proc.
AB „Energijos skirstymo operatorius“	Skirstomųjų dujotiekių katodinės saugos priežiūros automatizavimas įdiegiant nuotolinio stebėjimo ir valdymo sistemą.	ES parama – 50 proc., įmonės nuosavos/skolintos lėšos – 50 proc.

Šaltinis – Komisija.

Investicijų projektai suderinti su sąlyga, kad 50 proc. šio projektų finansavimo struktūroje sudarys ES struktūrinių fondų parama nuo visų tinkamų finansuoti projekto išlaidų.

Igyvendindamos investicijų projektus bendrovės siekia užtikrinti dujų sistemos objektų technologinio proceso nuolatinę kontrolę, dujų apskaitos prietaisų duomenų surinkimą ir dujų tiekimo saugumą ir patikimumą.

Suskystintų gamtinių dujų terminalas (SGDT)

Komisija 2018 m. suderino AB „Klaipėdos nafta“ (skystinimas) investicijų už 0,219 mln. Eur. Didžioji dalis investicijų skirtos įsigyti naują ar modernizuoti turimą turtą, būtiną SGD terminalo veikimo saugumui ir patikimumui užtikrinti. Tai informacinių ir kibernetinės saugos priemonių diegimas, papildomos įrangos, reikalingos efektyviai organizuoti SGD perkrovos iš laivo-saugyklos į mažus dujovežius veiklą, įsigijimas ir kt.

Šilumos sektorius

Šilumos sektoriuje faktiškai atliktos investicijos 2018 m. sudarė **64,45 mln. Eur**, iš jų į šilumos gamybą – 26,25 mln. Eur, į šilumos perdavimą – 37,92 mln. Eur, į mažmeninį aptarnavimą – 0,28 mln. Eur. Palyginus su 2017 m., šilumos sektoriaus investicijos didėja 34,83 procentais (2017 m. investuota 47,80 mln. Eur).

2018 m. iš viso buvo derinamos 29 šilumos tiekėjų ir 2 reguliuojamų nepriklausomų šilumos gamintojų investicijos arba koreguojamos ankstesniais sprendimais suderintos investicijos (pasikeitus investicijų projektų sumai po viešųjų pirkimų procedūros, faktinės investicijų vertės pokytis atlikus darbus ir kt.).

2018 m. šilumos tiekėjai derino investicijas, kurios bus įgyvendinamos su ES struktūrinių fondų parama (planuojama, kad paramos intensyvumas sieks iki 50 proc.). Šios investicijos dažniausia yra susijusios su šilumos tiekimo sistemų modernizavimu, susidėvėjusių trasų rekonstrukcija, taip pat investicijos į iškastinio kuro mažinimą šilumos gamyboje, t. y. į efektyvius biokuro šilumos gamybos įrenginius.

36 lentelė. 2018 m. didžiausių šilumos tiekimo įmonių investicijos (tūkst. Eur)

Eil. Nr.	Ūkio subjektas	Investuota 2018 m.	iš jų ES fondų lėšos	Investicijų paskirtis		
				Šilumos tiekimo tinklai	Šilumos gamybos įrenginiai	Kita paskirtis
1.	UAB „Vilniaus šilumos tinklai“	15191,30	1727,49	7550,89	7614,61	25,80
2.	AB „Kauno energija“	6431,07	1,05	3333,72	2868,85	228,51
3.	AB „Klaipėdos energija“	11068	2165	4579	6489	0
4.	AB „Šiaulių energija“	4733,98	1824,75	4560,25	173,72	0
5.	AB „Panevėžio energija“	11932	5079	7921	4011	0

Šaltinis – Komisija.

Vandens sektorius

Pagal Geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo įstatymą vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros savivaldybės teritorijoje plėtros planus tvirtina savivaldybių tarybos. Komisija, derindama geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo paslaugų kainas, įvertina būtinąsias veiklos planų įgyvendinimo sąnaudas, pagrįstumą ir įtaką kainai.

Pagal preliminarinius duomenis, 2018 m. į geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūrą buvo investuota **64,9 mln. Eur**, iš kurių 16 proc. lėšų skirta iš Europos Sąjungos struktūrinių fondų, valstybės ir savivaldybės lėšos investicijų finansavimo struktūroje sudarė 33 proc., 44 proc. – pačių vandens tiekėjų lėšos ir paskolos, 7 proc. – už kitas lėšas sukurtas turtas. Palyginus su 2017 m., investicijų apimtys didėja 10,16 proc. (2017 m. – 65 mln. Eur).

Investicijos buvo skiriamos paslaugų plėtrai, kokybei, tiekimo patikimumui didinti ir sąnaudoms mažinti.

37 lentelė. 2018 m. investicijos geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo sektoriuje (tūkst. Eur)

Eil. Nr.	Ūkio subjektas	Investuota 2018 m.	iš jų ES fondų lėšos	Investicijų paskirtis		
				Vandentieki o ir nuotekų tinklai	Paslaugų kokybės gerinimo priemonė*	Kita paskirtis
1.	UAB „Vilniaus vandenys“	8 685,57	0,00	6 251,56	630,77	1 803,24
2.	UAB „Vilkaviškio vandenys“	8 575,33	0,00	6 058,47	2 493,52	23,34
3.	AB „Klaipėdos vanduo“	7 857,40	1 174,50	3 686,00	2 826,90	1 344,50
4.	UAB „Nemėžio komunalininkas“	6 553,52	4 248,17	4 283,17	1 029,08	1 241,28
5.	UAB „Giraitės vandenys“	3 137,38	144,63	1 249,65	0,00	1 887,72
6.	UAB „Sūduvos vandenys“	2 909,70	368,19	2 626,79	261,41	21,50
7.	UAB „Ukmergės vandenys“	2 529,68	107,28	963,86	1 473,90	91,92
8.	UAB „Šiaulių vandenys“	2 360,25	802,98	398,76	428,06	1 533,43
9.	UAB „Tauragės vandenys“	1 586,30	833,40	1 586,30	0,00	0,00
10.	UAB „Mažeikių vandenys“	1 509,64	0,00	1 098,28	141,14	270,23
11.	UAB „Kėdainių vandenys“	1 493,92	0,00	1 320,75	160,39	12,78
12.	UAB „Jonavos vandenys“	1 469,11	0,00	1 370,53	0,00	98,58
13.	VĮ „Visagino energija“	1 258,59	585,50	1 173,64	76,30	8,64
14.	UAB „Šilutės vandenys“	1 033,19	394,75	577,21	402,47	53,51
15.	UAB „Aukštaitijos vandenys“	1 008,94	0,00	461,56	275,96	271,42
16.	UAB „Nemenčinės komunalininkas“	930,80	0,00	259,73	483,80	187,27
17.	UAB „Rietavo komunalinis ūkis“	911,28	0,00	711,76	96,46	103,06
18.	UAB „Dzūkijos vandenys“	726,29	0,00	181,75	369,19	175,35
19.	UAB „Kazlų Rūdos komunalininkas“	692,34	443,98	676,04	13,85	2,45
20.	UAB „Kalvarijos komunalininkas“	683,71	0,00	0,00	683,71	0,00
21.	UAB „Telšių vandenys“	666,00	229,00	379,00	184,00	103,00
22.	UAB „Pagėgių komunalinis ūkis“	636,62	0,00	403,93	224,28	8,41
23.	UAB „Plungės vandenys“	623,55	0,00	229,41	244,71	149,42
24.	UAB „Radviliškio vanduo“	623,10	0,00	233,41	186,61	203,09
25.	UAB „Palangos vandenys“	533,58	0,00	252,26	96,31	185,01
26.	UAB „Rokiškio vandenys“	456,65	320,74	41,32	325,11	90,22
27.	UAB „Molėtų vanduo“	451,71	0,00	44,60	403,92	3,19
28.	UAB „Anykščių vandenys“	451,60	220,20	65,10	296,30	90,20

29.	UAB „Akmenės vandenys“	411,92	0,00	298,36	17,36	96,20
30.	UAB „Druskininkų vandenys“	375,17	69,58	163,16	36,37	175,64
31.	UAB „Šilalės vandenys“	371,00	137,00	8,00	207,00	156,00
32.	UAB „Ignalinos vanduo“	353,37	164,68	48,15	288,50	16,72
33.	UAB „Zarasų vandenys“	329,39	76,61	0,00	297,23	32,16
34.	UAB „Raseinių vandenys“	299,42	0,00	169,08	52,21	78,13
35.	UAB „Varėnos vandenys“	286,35	91,51	199,92	32,78	53,65
36.	UAB „Neringos vanduo“	275,20	0,00	128,83	28,49	117,88
37.	UAB „Kelmės vanduo“	219,89	0,00	24,50	93,81	101,59
38.	UAB „Utenos vandenys“	197,56	0,00	94,22	64,79	38,55
39.	UAB „Pakruojo vandentiekis“	193,96	124,31	89,21	104,75	0,00
40.	UAB „Kaišiadorių vandenys“	168,50	0,00	0,00	0,00	168,50
41.	UAB „Šakių vandenys“	160,00	0,00	38,00	7,40	114,60
42.	UAB „Joniškio vandenys“	126,19	0,00	9,77	0,00	116,42
43.	UAB „Kupiškio vandenys“	120,66	0,00	10,66	89,67	20,33
44.	UAB „Pasvalio vandenys“	118,74	0,00	1,97	30,88	85,89
45.	Kiti 29 ūkio subjektai	580,31	18,35	176,47	32,90	370,94
46.	Iš viso	64 943,36	10 555,37	38 045,13	15 192,27	11 705,96

*Nuotekų valymas, nuotekų dumblo tvarkymas, vandens kokybės gerinimas
Šaltinis – Komisija.

4.2. Paslaugų kokybė

Elektros sektorius

Elektros energetikos įstatymas numato pareigą Komisijai nustatyti elektros energijos persiuntimo patikimumo ir paslaugų kokybės reikalavimus bei kontroliuoti, kaip jų laikomasi.

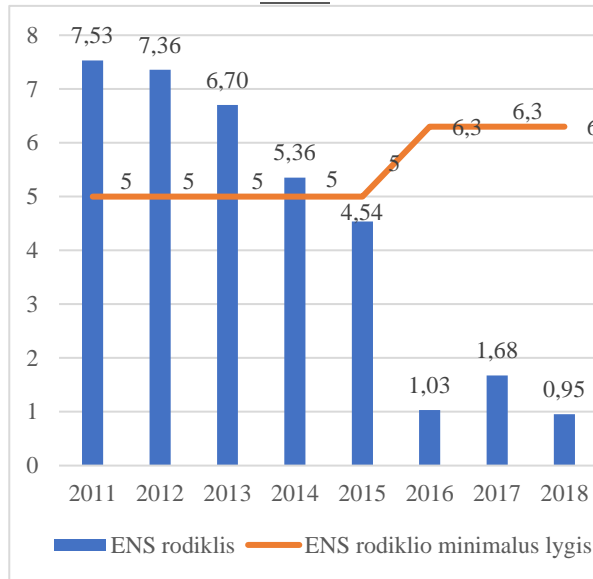
Atsižvelgiant į pasikeitusius Elektros energijos persiuntimo patikimumo ir paslaugų kokybės reikalavimus, iki naujo reguliavimo periodo kalendorinių metų balandžio 15 d. nustatomi elektros energijos persiuntimo patikimumo ir paslaugų kokybės reikalavimai naujam reguliavimo periodui. 2016–2020 m. laikotarpiui rodikliai nustatyti atsižvelgiant į 2011–2015 m. faktinių persiuntimo patikimumo rodiklių vidurkį.

Elektros energijos persiuntimo patikimumo ir paslaugų kokybės rodikliai bei jų minimalūs lygiai atskirai skaičiuojami elektros energijos perdavimo sistemai bei skirstymo tinklui. Kuo rodiklio reikšmė mažesnė, tuo elektros energijos persiuntimo patikimumo lygis yra geresnis. Skaičiavimuose vertinami tik tie atvejai, kai elektros energijos persiuntimo nutraukimas įvyko dėl sistemos operatoriaus atsakomybei priskiriamų priežasčių arba dėl nenustatytų priežasčių. Nutraukimai, kurie įvyko dėl *force majeure* ar išorinio poveikio priežasčių, patikimumo rodikliams įtakos neturi.

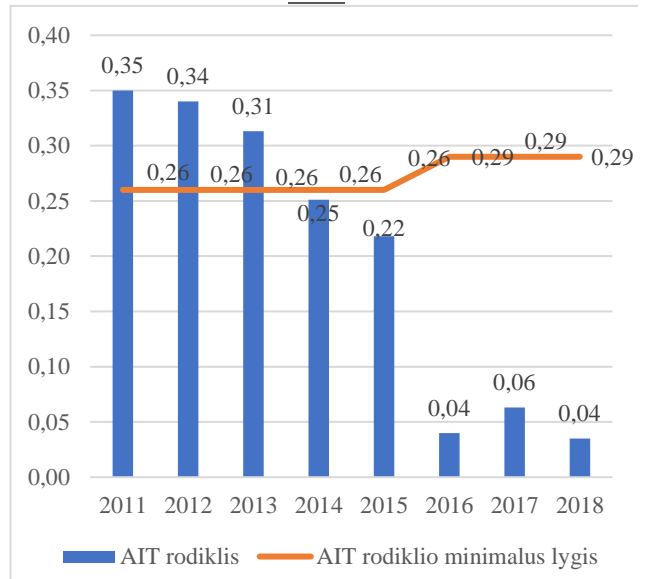
Elektros energijos persiuntimo patikimumas **perdavimo tinklais** yra vertinamas dviem rodikliais:

- Perdavimo tinklu neperduotos elektros energijos kiekiu (angl. *energy not supplied*) (toliau – ENS);
- Vidutine elektros energijos perdavimo nutraukimo trukme (angl. *average interruption time*) (toliau – AIT).

40 pav. ENS ir šio rodiklio minimalus lygis,
MWh

41 pav. AIT ir šio rodiklio minimalus lygis,
min.

Šaltinis – Komisija.

Komisijos 2018 m. nustatyti patikimumo rodikliai įpareigoja perdavimo sistemos operatorių užtikrinti, kad techninė paslaugų kokybė bus geresnė arba lygi minimaliems reikalavimams, t. y. vartotojams elektros energijos vidutinė nutraukimo trukmė neturėtų būti ilgesnė nei 0,29 min., nepersiuštos elektros energijos kiekis būtų ne didesnis kaip 6,3 MWh.

2018 m., palyginus su ankstesniems metams nustatytu minimaliu lygiu, persiuntimo patikimumas pagal ENS rodiklį buvo 84,86 proc. mažesnis (neviršijo nustatytos maksimalios reikšmės), pagal AIT rodiklį – 87,93 proc. mažesnis (neviršijo nustatytos maksimalios reikšmės).

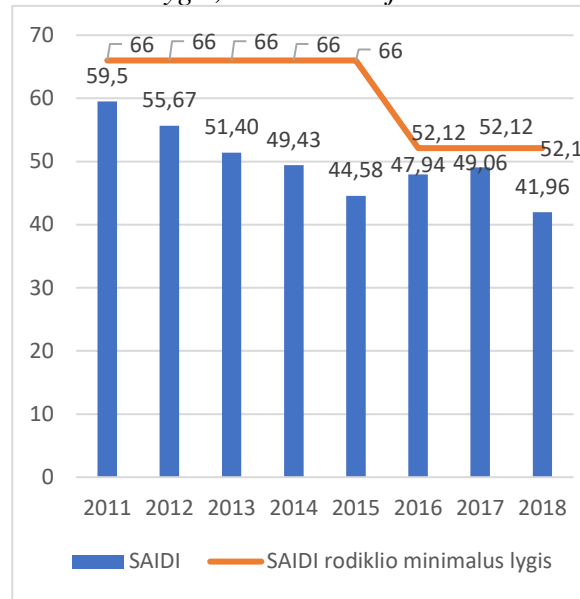
Elektros energijos persiuntimo patikimumas **skirstomaisiais tinklais** yra vertinamas dviem rodikliais:

- Sistemos ilgų elektros energijos skirstymo nutraukimų vidutinės trukmės rodikliu (angl. *system average interruption duration index*) (toliau – SAIDI);
- Sistemos ilgų elektros energijos skirstymo nutraukimų vidutinio dažnumo rodikliu (angl. *system average interruption frequency index*) (toliau – SAIFI).

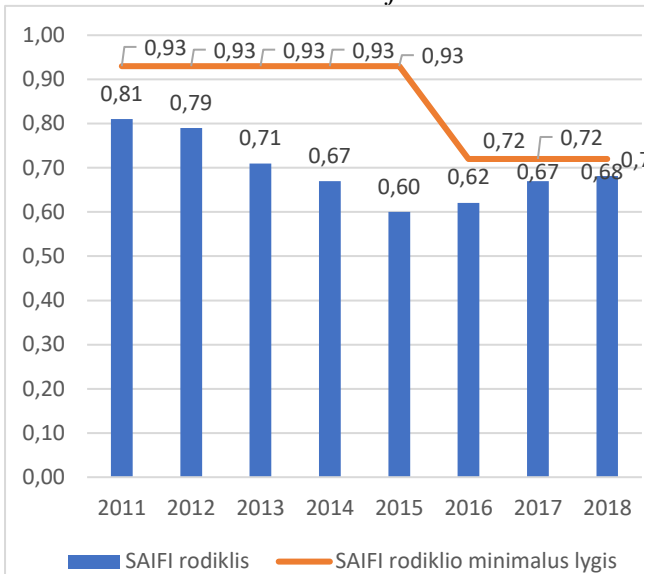
2018 m. Komisijos nustatyti patikimumo rodikliai skirstomųjų tinklų operatorius įpareigoja užtikrinti, kad techninė paslaugų kokybė bus geresnė arba lygi minimaliems reikalavimams, t. y. vartotojams elektros energijos vidutinė nutraukimo trukmė (SAIDI) neturėtų būti ilgesnė nei 52,12 min. per metus, vartotojui tenkantis vidutinis nutraukimų skaičius (SAIFI) dėl operatoriaus kaltės neturėtų būti didesnis nei 0,72 karto.

2018 m., lyginant su ankstesniems metams nustatytu minimaliu lygiu, persiuntimo patikimumas pagal SAIDI rodiklį buvo 19,5 proc. mažesnis (neviršijo nustatytos maksimalios reikšmės), pagal SAIFI rodiklį buvo 5,37 proc. mažesnis (neviršijo nustatytos maksimalios reikšmės).

42 pav. SAIDI ir šio rodiklio minimalus lygis, min. vartotojui

43 pav. SAIFI ir šio rodiklio minimalus lygis, kartai vartotojui

Šaltinis – Komisija.

2018 m., palyginus su 2017 m., AB „Energijos skirstymo operatorius“ SAIDI rodiklis sumažėjo 14,5 proc., SAIFI rodiklis išaugo 1,7 proc.

Dėl mikrotrūkių

Komisija koordinuoja procesą dėl galimų sprendimo būdų bei priemonių, siekiant išspręsti elektros įtampos svyravimų, mikrotrūkių problematiką Lietuvoje, tinklo kokybės gerinimo efektą Lietuvos konkurencingumo didinimui. Perdavimo bei skirstymo sistemos operatoriai rengia registratorių diegimo planus, surinkus informaciją, bus nustatyta elektros tinklų kokybė ir priimti tolesni sprendimai gerinti tinklo kokybinius parametrus, bei bus vykdoma tolesnė nuosekli tinklo stebėseną.

Gamtinių dujų sektorius

Lietuvos Respublikos gamtinių dujų įstatymas numato pareigą Komisijai nustatyti gamtinių dujų įmonių paslaugų kokybės, įskaitant patikimumo, rodiklius ir jų įvertinimo tvarką.

Pagal Komisijos patvirtintą Gamtinių dujų teikiamų paslaugų patikimumo ir kokybės rodiklių, jų įvertinimo tvarkos aprašą, minimalūs kokybės lygiai kiekvienai dujų įmonei nustatomi individualiai konkrečiam kainų reguliavimo periodui.

Pagrindiniai nenutrūkstanto gamtinių dujų tiekimo kokybės rodikliai:

- vidutinė nutraukimų trukmė vienam vartotojui (angl. *system average interruption duration index* – SAIDI);
- vidutinis nutraukimų skaičius, tenkantis vienam sistemos vartotojui (angl. *system average interruption frequency index* – SAIFI) per ataskaitinį laikotarpį.

SAIDI ir SAIFI rodikliai diferencijuojami pagal nutraukimo priežastis. Komisija kiekvienai dujų įmonei yra individualiai nustačiusi minimalius kokybės lygius reguliavimo periodui.

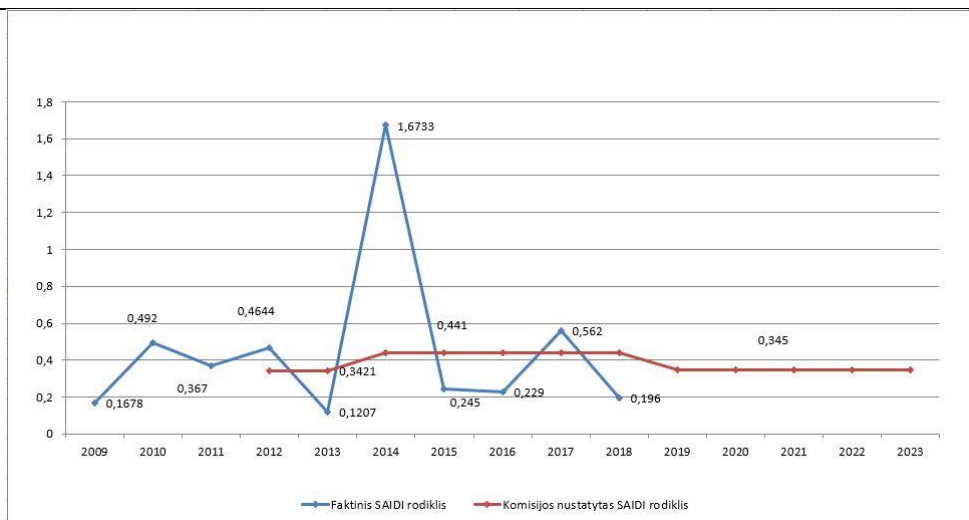
Komisija 2018 m. gegužės mėn. konstatavo, kad AB „Amber Grid“, AB „Achema“, UAB „Intergas“, UAB „Fortum Heat Lietuva“, AB agrofirmos „Josvainiai“ faktiniai veiklos kokybės rodikliai tenkina konkrečiai dujų įmonei nustatytus minimalius kokybės

lygius. AB „Energijos skirstymo operatorius“ 2 faktiniai veiklos kokybės rodikliai, t. y. SAIDI ir ATSV (laiku išsiųstų atsakymų naujam vartotojui į jo prašymą prijungti procentinė dalis) netenkina konkrečiai dujų įmonei nustatytų minimalių kokybės lygių. Kiti AB „Energijos skirstymo operatorius“ faktiniai veiklos kokybės rodikliai tenkina dujų įmonei nustatytus minimalius kokybės lygius.

Dujų įmonėms, kurios teikia paslaugas žemesniais parametrais, nei joms nustatyti minimalūs kokybės rodiklių lygiai, yra taikomos ekonominės poveikio priemonės.

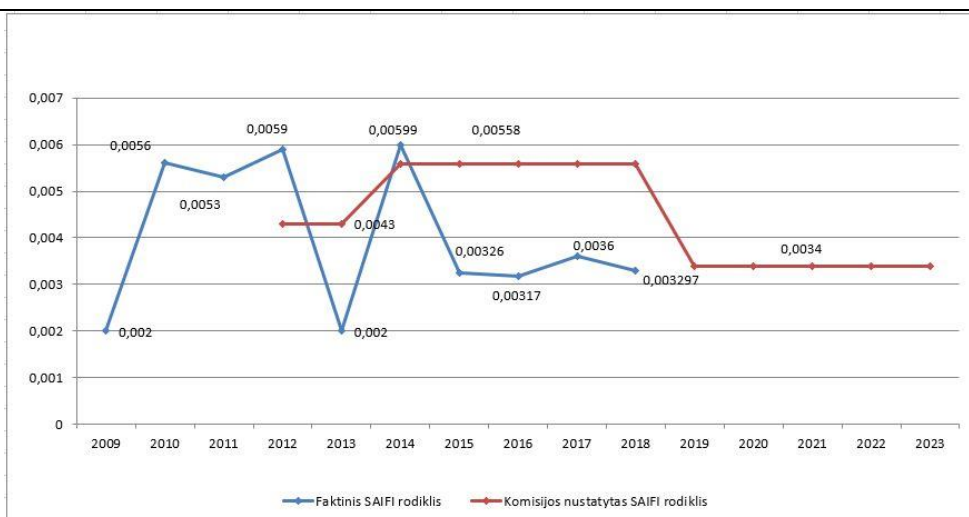
Komisija 2018 m. rugpjūčio mėn. AB „Amber Grid“, AB agrofirmas „Josvainiai“ ir AB „Energijos skirstymo operatorius“ nustatė minimalius kokybės lygius **naujam 5 metų reguliavimo periodui**.

44 pav. AB „Energijos skirstymo operatorius“ SAIDI rodiklis neplanuotiems nutraukimams dėl operatoriaus atsakomybės

Šaltinis – Komisija.

45 pav. AB „Energijos skirstymo operatorius“ SAIFI rodiklis neplanuotiems nutraukimams dėl operatoriaus atsakomybės

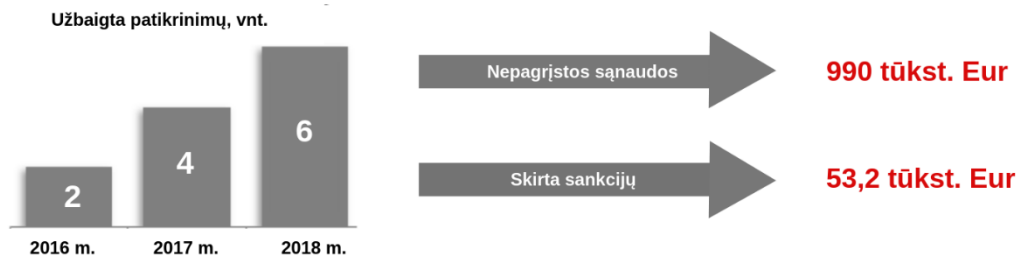

Šaltinis – Komisija.

2018 m., palyginus su 2017 m., AB „Energijos skirstymo operatorius“ rodikliai pagerėjo: vidutinė neplanuotų nutraukimų trukmė mažėjo nuo 0,562 iki 0,196 min./vartotojui, nutraukimų skaičius – nuo 0,0036 iki 0,003297 karto/vartotojui. Kitos gamtinių dujų skirstymo įmonės gamtinių dujų tiekimo nutraukimų neturėjo.

5. RINKOS PRIEŽIŪRA IR STEBĖSENA

PATIKRINIMAI IR SANKCIJOS 2018 M.

5.1. Teisinio reguliavimo pasikeitimai

Europos Komisijos 2017 m. vasario 15 d. sprendimu Nr. C(2017)860 buvo pradėta pažeidimo procedūra Nr. 2016/2069 dėl 2009 m. liepos 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2009/72/EB dėl elektros energijos vidaus rinkos bendrųjų taisyklių, panaikinančios Direktyvą 2003/54/EB, ir 2009 m. liepos 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2009/73/EB dėl gamtinių dujų vidaus rinkos bendrųjų taisyklių, panaikinančios Direktyvą 2003/55/EB (toliau kartu – direktyvos), netinkamo perkėlimo.

Europos Komisija nurodė, kad Lietuvos nacionalinėje teisėje numatytas sankcijų diferencijavimas, ribojant nacionalinės reguliavimo institucijos įgaliojimus pačiai nustatyti sankcijos dydį, sumažina nacionalinės reguliavimo institucijos veiksmų laisvę ir tai rodo, kad direktyvos perkeltos neteisingai. Sprendime akcentuojama, kad nacionalinei reguliavimo institucijai turėtų būti priskirta kompetencija pagal bet kokią atitinkamą teisiškai privalomą reguliavimo institucijos sprendimą nustatytų įpareigojimų nevykdančioms įmonėms skirti veiksmingas, proporcingas ir atgrasančias sankcijas.

Atsižvelgus į minėtą Europos Komisijos sprendimą, Lietuvos Respublikos Seimas 2017 m. birželio 29 d. priėmė Lietuvos Respublikos energetikos įstatymo pakeitimą, kuriuo panaikintas Komisijos skiriamų sankcijų diferencijavimas: **už reguliuojamosios veiklos sąlygų pažeidimus Komisija gali skirti iki 10 proc. energetikos įmonės metinių pajamų piniginę baudą ir įtvirtinta Komisijai galimybė pačiai nustatyti skiriamos sankcijos dydį.** Komisija nauja redakcija išdėstė Sankcijų skyrimo taisykles ir Energetikos įmonių reguliuojamos veiklos patikrinimų tvarkos aprašą.

Energetikos įmonių reguliuojamos veiklos patikrinimų tvarkos aprašas:

- detalizuoti veiksmai, kuriuos Komisija ir jos įgalioti darbuotojai gali atlikti patikrinimų metu;
- numatytos Komisijos, jos įgaliotų darbuotojų, energetikos įmonių bei kitų fizinių ir juridinių asmenų teisės bei pareigos patikrinimų metu;

- įtvirtintas ilgesnis terminas patikrinimui atlikti (iki 9 mėn.) ir numatyta galimybė patikrinimo laikotarpį pratęsti ilgesniam terminui (iki 6 mėn.);
- numatytas ilgesnis terminas teikti pastabas patikrinimo akto projektui ir įvardintos objektyvios aplinkybės, dėl kurių patikrinimo aktas tikrinimo komisijos nario gali būti nepasirašytas;
- apibrėžti atvejai, kai patikrinimas gali būti sustabdytas ar nutrauktas.

Sankcijų skyrimo taisyklės:

- numatyti didesni maksimalūs sankcijų dydžiai;
- galimybė skirti sankciją energetikos įmonėms, fiziniams ir juridiniams asmenims už Komisijos, jos įgaliotų darbuotojų ar pasitelktų specialistų ir ekspertų reikalavimų nevykdymą;
- atsisakyta reikalavimo, prieš skiriant sankciją, skirti terminą pažeidimui ištaisyti.

Energetikos įmonių technologinio, finansinio ir vadybinio pajėgumo įvertinimo tvarkos aprašas:

- atsisakyta reikalavimo gamtinių dujų tiekimo ir nepriklausomo elektros energijos tiekimo leidimus turinčioms įmonėms teikti informaciją, susijusią su finansinio pajėgumo vertinimu, tiekimo veiklos gryniaisiais pinigais ir jų ekvivalentais, gautinomis ir mokėtinomis sumomis;
- supaprastinti reikalavimai gamtinių dujų rinkos operatoriaus veiklą vykdančioms asmenims teikti informaciją, susijusią su finansinio pajėgumo vertinimu;
- pakoreguota teikiamų finansinių ataskaitų forma, suvienodinant su kitiems sektoriams taikomais reikalavimais;
- numatytas įpareigojimas įmonėms teikti ataskaitas elektronine forma Komisijos Duomenų surinkimo ir analizės informacinėje sistemoje (DSAIS).

Pakeistos Energetikos, geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo, paviršinių nuotekų tvarkymo įmonių informacijos teikimo taisyklės, mažinant administracinę naštą gamtinių dujų sektoriaus dalyviams. Vėliau taisyklės išdėstytos nauja redakcija. Tai leidžia užtikrinti kiek įmanoma vienodą teisinį reglamentavimą visuose Komisijos reguliuojamuose sektoriuose – elektros, dujų, šilumos, vandens, gauti išsamią informaciją apie ūkio subjektų vykdomą veiklą, mažinti administracinę naštą ir kt.

5.2. Patikrinimai ir sankcijos

Komisijos atliekami ūkio subjektų reguliuojamos veiklos patikrinimai gali būti **planiniai ir neplaniniai**. 2018 m. planinių ir neplaninių patikrinimų metinis planas viešai skelbiamas Komisijos interneto svetainėje.

Neplaninis patikrinimas atliekamas tuo atveju, jei Komisija gauna informacijos apie ūkio subjekto veiklą, galinčią prieštarauti teisės aktams, taip pat tuo atveju, kai siekiama užtikrinti ankstesnio patikrinimo metu nustatytų teisės aktų pažeidimų pašalinimą.

Už reguliuojamos veiklos sąlygų pažeidimus Energetikos įstatymas bei Geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo įstatymas numato galimybę **taikyti sankcijas ūkio subjektams**. Komisija 2018 m. **6 ūkio subjektams skyrė finansinio pobūdžio sankcijas, 1 ūkio subjektui – AB agrofirmai „Josvainiai“ skirtas įspėjimas**.

Baigti patikrinimai

UAB „Geros dujos“ reguliuojamos veiklos neplaninis patikrinimas: Komisija nustatė, kad bendrovė vartotojų sąskaitose nurodė didesnius gamtinių dujų kiekius, didesnius vartojimo ir ilgalaikius užsakomuosius pajėgumus bei nesilaikė sutarčių nuostatų su dalimi vartotojų, dėl ko

gavo daugiau pajamų – bendrovė už 2016–2017 m. liepos mėn. **nepagrįstai surinko 99 193,46 Eur sumą.**

Už atlikto patikrinimo metu nustatytus pažeidimus UAB „Geros dujos“ skirta 22 866,96 Eur dydžio bauda (6 proc. nuo reguliuojamos veiklos pajamų). Už tai, kad atliekant patikrinimą bendrovė nepateikė Komisijos nurodytos informacijos nustatytais terminais, Komisija bendrovei skyrė 1 143 Eur dydžio baudą (0,3 proc. nuo reguliuojamos veiklos pajamų) ir įpareigojo grąžinti permokas vartotojams.

AB agrofimos „Josvainiai“ planinis patikrinimas: bendrovė į gamtinių dujų skirstymo veiklos sąnaudas 2014–2017 m. **nepagrįstai įtraukė 19 119 Eur** ir atitinkamai nustatė gamtinių dujų skirstymo kainos viršutinei ribai skaičiuoti reikalingas RAB vertes.

Už patikrinimo metu nustatytus pažeidimus Komisija AB agrofimai „Josvainiai“ skyrė įspėjimą.

Pravieniškių pataisos namų-atvirosios kolonijos neplaninis patikrinimas: patikrinimas pradėtas po to, kai į Komisiją kreipėsi Lietuvos Respublikos teisingumo ministerija, prašydama nustatyti, ar Pravieniškių pataisos namai-atviroji kolonija 2016–2017 m. laikotarpiu tinkamai nustatė palyginamąsias šilumos gamybos sąnaudas, ar nesudarė išskirtinių sąlygų nepriklausomam šilumos gamintojui UAB „Prasila“ aukštesne kaina parduoti šilumą. Patikrinimo metu nustatyta, kad dėl neteisingai apskaičiuotų ir taikytų palyginamųjų šilumos gamybos sąnaudų laikotarpiu nuo 2016 m. spalio 1 d. iki 2018 m. kovo 31 d. Pravieniškių pataisos namai-atviroji kolonija patyrė **126 157,77 Eur** nepagrįstų šilumos įsigijimo sąnaudų.

Už patikrinimo metu nustatytus pažeidimus Komisija **Pravieniškių pataisos namams-atvirajai kolonijai skyrė 1081 Eur dydžio baudą** (0,1 proc. nuo reguliuojamos veiklos pajamų).

AB „Kauno energija“ neplaninis patikrinimas: Komisija nustatė, kad bendrovė nuo 2016 m. rugpjūčio 1 d. iki 2018 m. sausio 31 d. **neteisingai skaičiavo palyginamąsias šilumos gamybos sąnaudas**, dėl ko vartotojams į šilumos kainą **buvo įskačiuota 653 481 Eur nepagrįstų šilumos įsigijimo sąnaudų.**

Už atlikto patikrinimo metu nustatytus pažeidimus AB „Kauno energija“ skirta 11 598 Eur dydžio bauda (0,02 proc. nuo reguliuojamos veiklos pajamų).

UAB „Vilniaus vandenys“ neplaninis patikrinimas: patikrinimas pradėtas po to, kai Vilniaus miesto, Vilniaus rajono, Šalčininkų rajono, Švenčionių rajono savivaldybių tarybų sprendimuose nustatyta vidutinei atsiskaitomųjų apskaitos prietaisų priežiūros ir vartotojų aptarnavimo paslaugos kainai abonentams, perkantiems geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo paslaugas, parinktas **neteisingas diferencijavimo** pagal nuotekų priėmimo punkte esančio vamzdžio skersmenį **principas**. Nustatytos **nepagrįstai gautos pajamos – 80 901 Eur** bus grąžintos vartotojams.

UAB „Anykščių vandenys“ planinis patikrinimas (užbaigta 2019 m.): Komisija nustatė, kad bendrovė 2014–2016 m. laikotarpiu neteisingai vykdė sąnaudų paskirstymą tarp atskirų veiklų, taip pat **nepagrįstai gavo 11,40 tūkst. Eur pajamų, kurios bus grąžintos vartotojams, mažinant geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo paslaugų kainas** ateities laikotarpiais.

Vykstantys patikrinimai

2018 m. pradėti du AB „Energijos skirstymo operatorius“ patikrinimai:

- neplaninis patikrinimas, siekiant įvertinti, ar bendrovė nuo 2012 m. sausio 1 d. iki 2018 m. vasario 28 d. laikėsi **elektros energijos persiuntimo patikimumo ir paslaugų kokybės**

reikalavimų. Patikrinime dalyvauja Valstybinės energetikos inspekcijos specialistai, jį planuojama užbaigti 2019 m. birželio mėn.;

- planinis patikrinimas, siekiant **įvertinti reguliuojamo turto verčių priskyrimo vidutinei ir žemai įtampoms** 2016–2018 m. pagrįstumą. Planuojama, kad patikrinimas bus baigtas 2019 m. birželio mėn.

Tęsimas **UAB „Prienu energija“** (dabar UAB „Trakų energija) planinis patikrinimas: siekiama įvertinti bendrovės 2013 m. spalio 1 d. – 2016 m. rugsėjo 30 d. laikotarpio **reguliuojamai veiklai priskirtų sąnaudų**, dengiamų reguliuojamos veiklos pajamomis, **pagrįstumą**. Patikrinimą numatoma užbaigti 2019 m. spalio mėn.

Taip pat Komisija, atsižvelgdama į tai, kad suskystintų naftos dujų tiekimo veiklą vykdanči bendrovė **UAB „Literma“** nepateikė 2017 m. audituotos metinės reguliuojamos veiklos pajamų ir sąnaudų ataskaitos bei atitinkamos informacijos, skyrė UAB „Literma“ 381 Eur dydžio baudą (0,62 proc. nuo reguliuojamos veiklos pajamų).

Į planinių patikrinimų planą įtrauktas UAB „**Litesko**“ patikrinimas, kurio tikslas – įvertinti 2015–2017 m. reguliuojamoms veikloms priskirtų sąnaudų, dengiamų reguliuojamos veiklos pajamomis, pagrįstumą. Šiuo metu vykdomos audito paslaugų viešojo pirkimo procedūros.

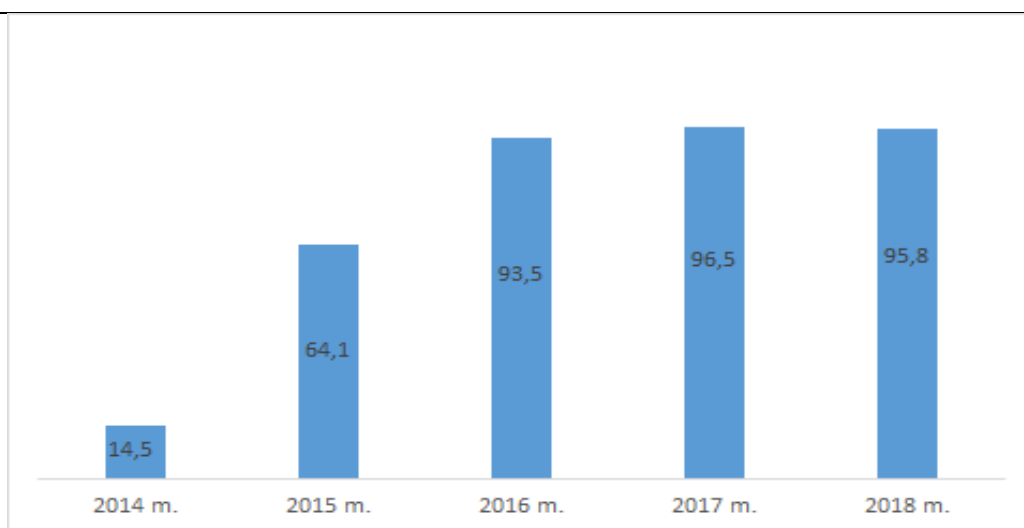
2018 m. buvo du kartus vykdyti UAB „Litesko“ 2014–2016 m. reguliuojamoms veikloms priskirtų sąnaudų, dengiamų reguliuojamų veiklų pajamomis, audito paslaugų pirkimai. Pirkimo procedūros neįvyko dėl pirkimo sąlygų neatitikimo, antru atveju nebuvo pateiktas nei vienas pasiūlymas.

5.3. Energijos išteklių birža

Energijos išteklių rinkos įstatyme įtvirtinta, kad nuo 2016 m. šilumos tiekėjai, reguliuojami nepriklausomi šilumos gamintojai bei šilumą ir elektros energiją bendrame technologiniame cikle gaminantys gamintojai, kurie elektros ir (ar) šilumos energijos gamybai naudoja biokurą, energijos išteklių **biržoje privalo įsigyti 100 proc. reikalingo biokuro kiekio** (2015 m. buvo taikomas reikalavimas įsigyti ne mažiau kaip 50 proc., 2014 m. – 10 proc. reikalingo biokuro kiekio).

Šis reikalavimas netaikomas tuo atveju, jeigu pagrindžiama, kad energijos išteklių biržoje dėl objektyvių priežasčių nebuvo galima įsigyti reikalingo kiekio atitinkamos rūšies biokuro arba kitur tai buvo galima padaryti ekonomiškai naudingiau.

46 pav. Energetikos įmonių energijos išteklių biržoje įsigytas biokuro kiekis, proc.

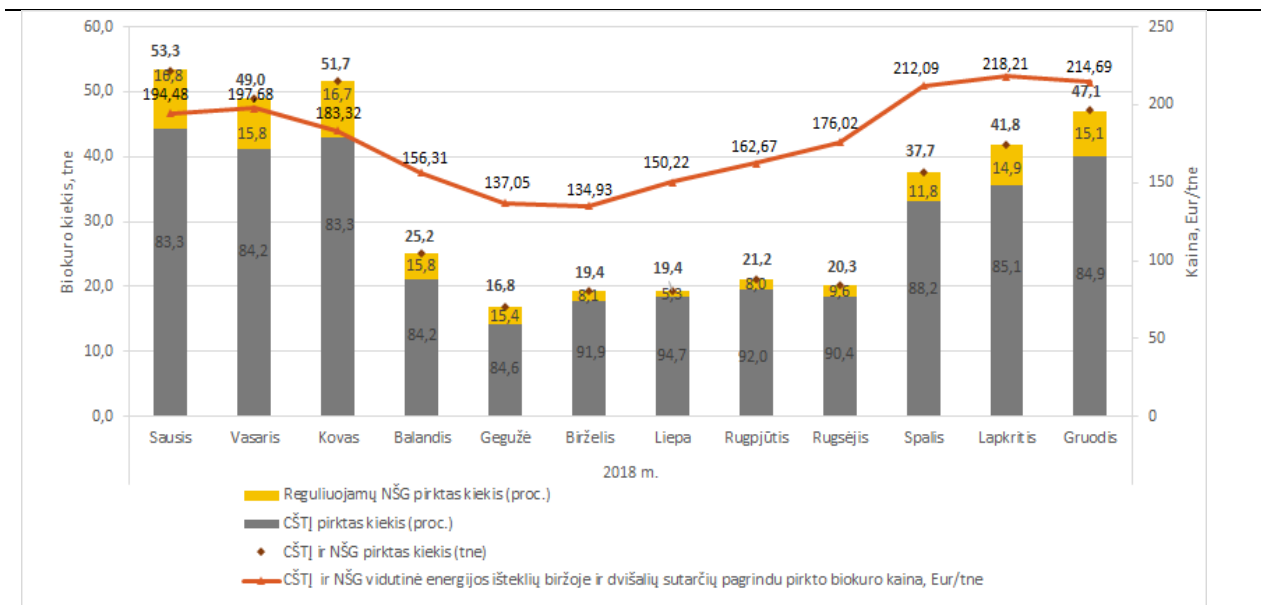

Šaltinis – Komisija.

Iš viso 2018 m. šilumos ir (ar) elektros gamybai biokurą Lietuvoje naudojo 58 Komisijos reguliuojamos energetikos įmonės, iš kurių 45 centralizuoto šilumos tiekimo įmonės (įskaitant atskirus UAB „Litesko“ filialus) ir 13 reguliuojamų nepriklausomų šilumos gamintojų.

2018 m. energijos išteklių biržoje buvo įsigyta 95,8 proc. viso biokuro kiekio, vidutinė biokuro kaina – 188,59 Eur/t_{ne}, t. y. 27,9 proc. didesnė, palyginti su 2017 m. Pagal dvišalius sandorius įsigyta 4,2 proc. biokuro, vidutinė kaina 171,20 Eur/t_{ne}, t. y. 18,8 proc. didesnė, palyginti su 2017 m. 2018 m. šilumos sektoriaus dalyviai iš viso nupirko 402 872,78 t_{ne} biokuro, t. y. 1,4 proc. mažiau nei 2017 m., vidutinė įsigijimo kaina – 187,53 Eur/t_{ne}.

47 pav. 2018 m. CŠTĮ ir reguliuojamų NŠG pirktų biokuro kiekis (proc.) ir vidutinė mokėta kaina, Eur/t_{ne}

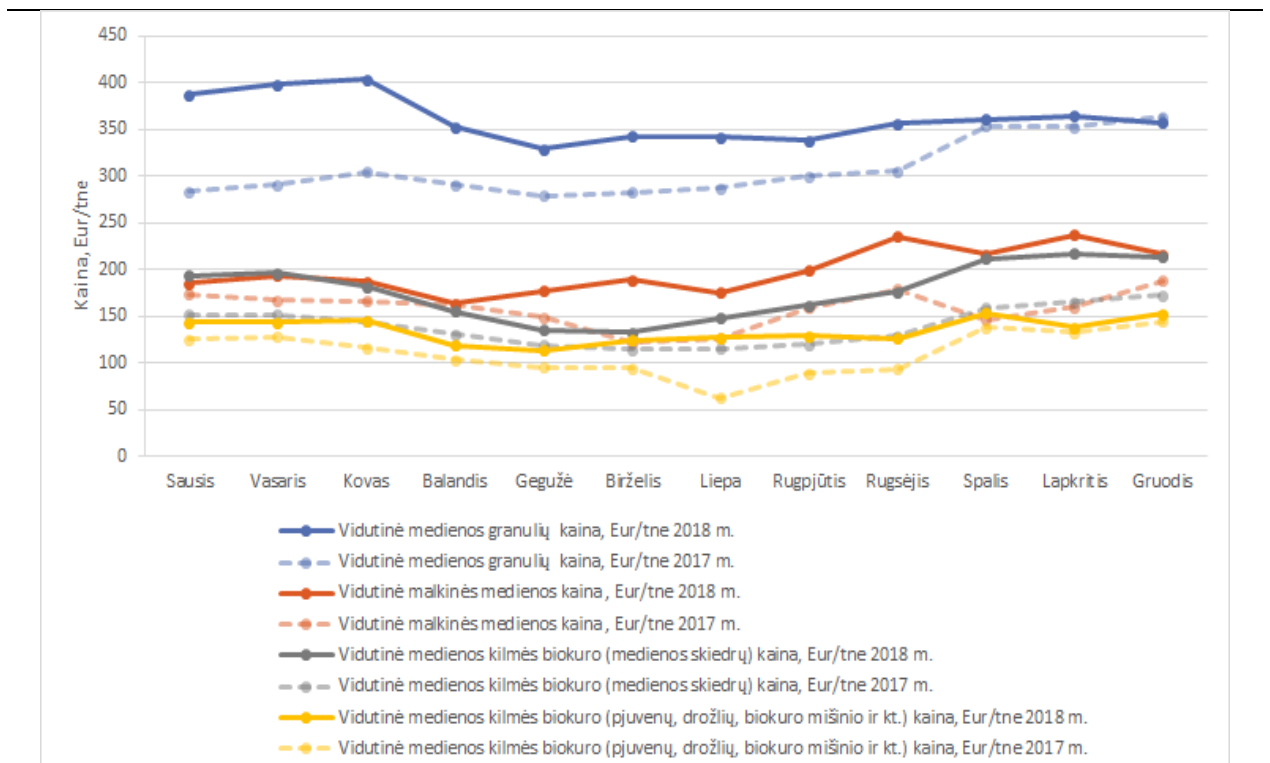
Šaltinis – Komisija.

Komisija dviem šilumos tiekimo įmonėms – UAB „Ignalinos šilumos tinklai“ ir UAB „Mažeikių šilumos tinklai“, kurios 2016 m. neįvykdė Energijos išteklių rinkos įstatymo 19¹ straipsnio 1 dalyje nustatyto privalomo įpareigojimo ne mažiau kaip 100 proc. elektros ir (ar) šilumos energijos gamybai naudojamo biokuro įsigyti energijos išteklių biržoje, skyrė pinigines baudas.

UAB „Ignalinos šilumos tinklai“ skirta 1980 Eur dydžio bauda (0,17 proc. nuo reguliuojamos veiklos pajamų), UAB „Mažeikių šilumos tinklai“ – 9 589 Eur dydžio bauda (0,16 proc. nuo reguliuojamos veiklos pajamų). Už analogiškos Energijos išteklių rinkos įstatyme įtvirtintos pareigos neįvykdymą 2017 m. Komisija UAB „Ignalinos šilumos tinklai“ skyrė 4 557 Eur dydžio baudą (0,34 proc. nuo reguliuojamos veiklos pajamų).

Komisija viešai skelbia šių biokuro rūšių kainas: vidutinę medienos kilmės biokuro (vidutinę energijos išteklių biržos), vidutinę medienos kilmės biokuro (vidutinę biokuro rūšių, kuriomis neprekiuojama energijos išteklių biržoje), malkinės medienos, medienos granulių ir briketų. Vidutinę atitinkamos rūšies biokuro kainą sudaro žaliavos įsigijimo ir transportavimo išlaidos.

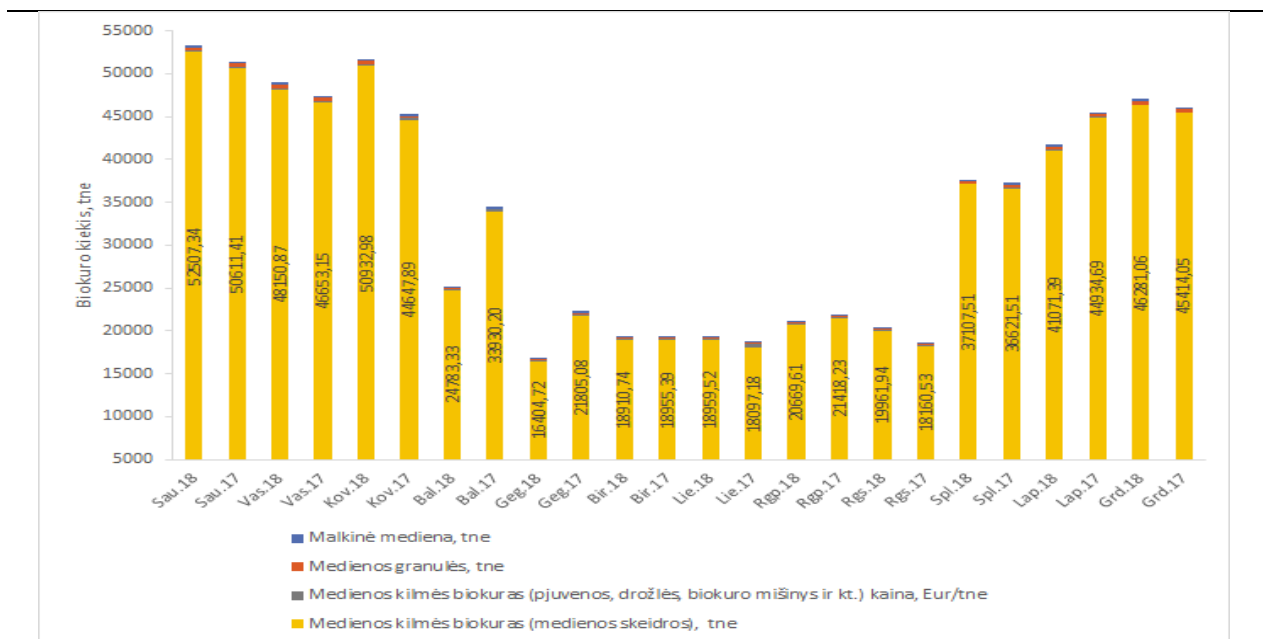
48 pav. Šilumos įmonių įsigyto atskirų biokuro rūšių kaina, 2017 ir 2018 m.

Šaltinis – Komisija.

2018 m. medienos kilmės biokuro (medienos skiedrų) nupirkta 98,3 proc., 0,8 proc. medienos granulių, 0,6 proc. malkinės medienos ir 0,3 proc. medienos kilmės biokuro (pjuvenų, drožlių, biokuro mišinio ir kt.). 2018 m., palyginti su 2017 m., vidutinė medienos kilmės biokuro (pjuvenų, drožlių, biokuro mišinio ir kt.) kaina didėjo 30,7 proc., medienos kilmės biokuro (medienos skiedrų) kaina didėjo 27,9 proc., vidutinė malkinės medienos kaina didėjo 26,4 proc., medienos granulių kaina (su transportavimu) didėjo 16,9 proc.

49 pav. Šilumos įmonių įsigyto atskirų biokuro rūšių kiekis, 2017 ir 2018 m.

Šaltinis – Komisija.

5.4. Pažeidimų priežasčių analizė

Ekonomikos ir inovacijų ministerija pagal Pažangumo vertinimo (švieslentės) metodiką įvertino, kaip ūkio subjektų veiklos priežiūrą atliekančios institucijos įgyvendina pažangias verslo priežiūros priemones ir diegia kitas moderniasias veiklos praktikas, susijusias su verslo priežiūra. Atsižvelgdama į pateiktas rekomendacijas, Komisija atliko **pažeidimų priežasčių analizę** ir apžvelgia **konsultavimo veiklą**, išskirdama aktualiausius klausimus ūkio subjektams, daugiausia neaiškumų keliančias teisės aktų nuostatas, įstatymuose ir kituose teisės aktuose nustatytų reikalavimų ūkio subjektams nesilaikymo ar netinkamo vykdymo priežastis.

Komisija, atlikusi **pažeidimų priežasčių analizę**, stebi, kad dažnu atveju, net ir vertinant identiškus ūkio subjektų pažeidimus, priežastys yra individualios, todėl ir jas identifikuoti galima tik vertinant kiekvieną pažeidimą individualiai.

Vienas iš pavyzdžių – bendrovės vis dar nesilaiko nuo 2014 m. Energijos išteklių rinkos įstatyme įtvirtintos prievolės elektros ir (ar) šilumos energijos gamybai naudojamą biokurą išigyti energijos išteklių biržoje. UAB „Mažeikių šilumos tinklai“ tai argumentavo anksčiau sudarytais ilgalaikiais dvišaliais sandoriais, UAB „Ignalinos šilumos tinklai“, teikdama paaiškinimus, nurodė, kad bendrovė neturi finansinių ir organizacinių galimybių pirkti energijos išteklius biržoje (tiek bendrovė netenkina biržos operatoriaus keliamų reikalavimų, tiek bendrovės netenkina biržos operatoriaus sąlygos), o kitais metais UAB „Ignalinos šilumos tinklai“, atlikusi analogišką pažeidimą, tik jau už kitą laikotarpį, iš viso nesutinka su konstatuotu pažeidimu ir jį neigia. Taigi, apibendrinant aptartus atvejus, galima išskirti, jog ūkio subjektai neįgyvendina aukščiau nurodytos prievolės dėl pačių ūkio subjektų priimtų valingų sprendimų (sudaro dvišalius sandorius, kurie neatitinka teisės aktų reikalavimų) arba tam tikrais atvejais dėl nepakankamų finansinių pajėgumų.

Komisija, atlikusi patikrinimus, taip pat identifikavo tam tikrus pažeidimus. Pavyzdžiui, patikrinimo metu nustatyta, kad AB „Kauno energija“ neteisingai apskaičiavo palyginamąsias šilumos gamybos sąnaudas. Bendrovė, teikdama paaiškinimus, nurodė, jog dėl nežinojimo netinkamai interpretavo teisės aktų nuostatas. AB agrofirmos „Josvainiai“ patikrinimo metu nustatyta, kad bendrovė neteisingai atskyrė ir (ar įtraukė) gamtinių dujų skirstymo veiklos sąnaudas. Vertinant pažeidimo aplinkybes, pastebėta, kad bendrovė nesilaikė teisės aktuose nustatytų reikalavimų dėl jų netinkamo supratimo, kas ir galėjo lemti netinkamą reguliuojamos veiklos sąlygų vykdymą.

Tam tikrais atvejais bendrovės iš viso nesutinka su Komisijos nustatytais pažeidimais ir neigia jų padarymo faktą. Pavyzdžiui, UAB „Geros dujos“, patikrinimo metu nevykdydama Komisijos darbuotojų teisėtų reikalavimų ir nepateikdama nurodytos informacijos nustatytais terminais, apsiribojo paaiškinimais, jog pateikė visą turimą informaciją. UAB „Geros dujos“ atlikto patikrinimo metu nustatyta nemažai pažeidimų, dėl kurių Komisija taip pat skyrė sankciją ir kreipėsi į Lietuvos Respublikos generalinę prokuratūrą, informuodama apie galimai padarytas nusikalstamas veikas, numatytas Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 182 str. 2 dalyje (Sukčiavimas) ir 222 str. (Apgaulingas apskaitos tvarkymas). Bendrovė nesutiko su nustatytais pažeidimais, dėl kurių nepagrįstai susirinko beveik 99 193,46 Eur, ir juos neigė.

UAB „Literma“, kuri nepateikė 2017 m. audituotos metinės reguliuojamos veiklos pajamų ir sąnaudų ataskaitos bei informacijos pagal Centralizuotai tiekiamų suskystintų naftos dujų kainų nustatymo metodiką, teikdama paaiškinimus nurodė, kad patiria nuostolius ir planavo nutraukti veiklą, todėl neįvykdė teisės aktuose įtvirtintų reikalavimų.

Apibendrinant, darytina išvada, kad pažeidimų priežastys yra individualios ir tiesiogiai priklauso nuo pažeidimo pobūdžio bei ūkio subjekto, padariusio pažeidimą. Tačiau, įvertinus aptartus atvejus, galima išskirti tokias esmines priežastis:

- ūkio subjektų netinkamas situacijos vertinimas;
- nepakankami finansiniai pajėgumai;
- kompetencijos trūkumas;

- netinkamas teisės aktų interpretavimas;
- valingas (tyčinis) tam tikrų veiksmų atlikimas (teisės aktų pažeidimas).

5.5. Konsultavimas ir metodinė pagalba

Ūkio subjektų konsultavimas veiklos vykdymo klausimais yra neatsiejama ūkio subjektų veiklos priežiūros vykdymo dalis. Komisija reguliariai susitinka su reguliuojamų įmonių, suinteresuotų institucijų atstovais, dalyvauja Lietuvos šilumos tiekėjų asociacijos (LŠTA), kitų asociacijų renginiuose, siekdama aptarti aktualius reguliuojamos veiklos klausimus, problematiką, įsiklausyti į rinkos dalyvių poreikius, įvertinti būtinybę tobulinti teisės aktus ir kt. **2018 m. Komisija organizavo 189 susitikimus su reguliuojamų įmonių, institucijų atstovais. Dažniausiai prašyta konsultacijų elektros, gamtinių dujų, šilumos sektorių reguliavimo klausimais ir kt.**

Taip pat Komisija, apibendrinusi dažniausiai ūkio subjektų, vykdančių veiklą elektros, gamtinių dujų, šilumos ir vandens sektoriuose, teikiamus paklausimus dėl reguliuojamos veiklos sąlygų, interneto svetainėje www.regula.lt parengė atskirą skiltį „**Metodinė pagalba**“. Taip siekiama mažinti administracinę naštą ūkio subjektams, užtikrinti efektyvesnę bei operatyvesnę informacijos gavimą.

Ūkio subjektai, pasirinkę jiems aktualų sektorių, skiltyje „Metodinė pagalba“ gali greitai ir patogiai rasti atsakymus į įvairius su reguliuojama veikla susijusius klausimus, taip pat rekomendacijas dėl korektiško duomenų pateikimo, Komisijai vykdant ūkio subjektų priežiūrą. Šilumos sektoriuje klausimai ir atsakymai atskirai pateikiami centralizuoto šilumos tiekimo įmonėms ir nepriklausomiems šilumos gamintojams.

Komisija, atsižvelgdama į aktualius teisės aktų pasikeitimus, rinkos dalyvių poreikius, nuolat atnauja ir papildo skiltyje „Metodinė pagalba“ teikiamą informaciją. Teikiamos konsultacijos yra rekomendacinio pobūdžio, parengtos esant tam tikroms faktinėms aplinkybėms, ir kiekvienu konkrečiu atveju situacija turėtų būti nagrinėjama individualiai.

5.6. Ūkio subjektų ginčai

Komisija ne teismo tvarka nagrinėja tarp energetikos įmonių kylančius ginčus dėl energetikos įmonių veiklos ar neveikimo tiekiant, skirstant, perduodant, laikant energiją, dėl teisės energetikos įmonėms pasinaudoti tinklais ir sistemomis nesuteikimo, dėl prisijungimo, energijos ir energijos išteklių tiekimo srautų balansavimo, kainų ir tarifų taikymo.

2018 m. ikiteismine tvarka išnagrinėti du ginčai tarp ūkio subjektų.

AB „Klaipėdos energija“ kreipėsi į Komisiją dėl ginčo su UAB „Fortum Klaipėda“ dėl AB „Klaipėdos energija“ patirtų balansavimo sąnaudų už 2017 m. lapkričio mėn.

Komisija, išnagrinėjusi ginčą, patenkino AB „Klaipėdos energija“ reikalavimus ir įpareigojo UAB „Fortum Klaipėda“ atlyginti 52 584,47 Eur patirtas balansavimo sąnaudas. Komisija nustatė, kad tuo atveju, jei nepriklausomas šilumos gamintojas ties dispečerinio valdymo grafike nustatytos galios riba nepatiekia šilumos kiekio, o šilumos tiekėjas atitinkamai turėjo koreguoti dispečerinio valdymo grafiką, nepriklausomas šilumos gamintojas privalo padengti šilumos tiekėjo patirtas balansavimo sąnaudas.

Nepriklausomo šilumos gamintojo dengtinės balansavimo sąnaudos priklauso nuo gamintojo faktiškai pagaminto ir į tinklus patiekto šilumos kiekio ir šilumos kiekio, kurį gamintojas privalėjo pagaminti bei patiekti pagal numatytą dispečerinio valdymo planą, neatitikties.

UAB „Prasila“ kreipėsi į Komisiją dėl ginčo su Pravieniškių pataisos namais-atvirąja kolonija dėl atsisakymo sudaryti šilumos pirkimo–pardavimo sutartį.

Komisija, išnagrinėjusi ginčą, iš dalies tenkino UAB „Prasila“ reikalavimus: Pravieniškių pataisos namai-atviroji kolonija įpareigota pasirašyti katilinės bandomosios eksploatacijos darbų baigimo aktą. Šilumos pirkimo–pardavimo sutartis sudaroma tuomet, kai iki šilumos tiekimo tiekėjui pradžios tiekėjo nustatyta tvarka gamintojas atliko ir sėkmingai užbaigė bandomąją eksploataciją (paleidimo–derinimo darbus), kurios rezultatus šalys patvirtina pasirašydamos bandomosios eksploatacijos užbaigimo aktą. Katilinės bandomosios eksploatacijos užbaigimo akto pasirašymas yra vienas iš UAB „Prasila“ prijungimo prie Pravieniškių pataisos namų-atvirosios kolonijos šilumos perdavimo tinklo etapų.

6. VIENINGA ES REGULIAVIMO APLINKA

6.1. Regioninės rinkos – ES tinklų kodeksų įgyvendinimas

Elektros sektorius

Sinchronizacija su kontinentiniais tinklais

2018 m. rugpjūčio mėn. Komisija suderino Lietuvai tenkančią bendro intereso projekto „**Baltijos šalių elektros energijos sistemos integravimas į Europos tinklus ir sinchronizavimas su jais**“ investicijų dalį – 167,045 mln. Eur. Bendra Baltijos šalyse įgyvendinamų investicijų vertė – 432,55 mln. Eur.

Visas Sinchronizacijos projektas bus įgyvendinamas 3 etapais. Komisijos suderinta investicijų suma apima I etapo darbus, lėšos bus skiriamos Lietuvos perdavimo tinklo infrastruktūrai, reikalingai geresniam Baltijos valstybių energijos sistemų integravimui į kontinentinės Europos tinklus ir integracijai į rinką. Dėl Sinchronizacijos projekto 2 ir 3 etapų perdavimo sistemos operatoriai pateiks atskiras investicijų derinimo paraiškas, dėl jų nacionalinės reguliavimo institucijos turės priimti atskirtus sprendimus.

Remiantis Baltijos šalių perdavimo sistemos operatorių **atliktos kaštų ir naudos analizės** rezultatais, kiekviena Baltijos šalis gauna teigiamą grynąją naudą, todėl kiekvienos šalies investicijų kaštai dengiami atitinkamo Baltijos šalių perdavimo sistemos operatoriaus.

Priėmus Latvijos ir Estijos nacionalinėms reguliavimo institucijoms sprendimus dėl investicijų kaštų dalies, 2018 m. rugsėjo mėn. Baltijos reguliavimo institucijų vadovai pasirašė **bendrą Baltijos šalių nacionalinių reguliavimo institucijų kaštų pasidalinimo susitarimą**, kuris yra vienas iš reikalavimų perdavimo sistemos operatoriams kreipiantis dėl ES lėšų, siekiant finansuoti dalį investicijų projekto kaštų.

Europos Komisija taip pat skyrė finansavimą šiam svarbiam projektui: trims Baltijos šalims iš Europos infrastruktūros tinklų priemonės (*angl. Connecting Europe Facility, CEF*) iš viso skirta 323 mln. Eur, iš šios sumos 125 mln. Eur – Lietuvos elektros energetikos sistemai. Visos šios priemonės leis užtikrinti patikimą Baltijos šalių elektros energijos sistemų veikimą, integruojant jas į Europos tinklus ir sinchronizuojant su jais.

Rinkų susiejimas (prekyba)

Vienas esminių įvykių 2018 m. elektros energetikos rinkoje Lietuvos ir visos Europos mastu yra **2018 m. birželio mėn. pradėjusi veikti XBID** (*angl. cross border intraday*) projekto – bendros Europos einamosios dienos rinkos IT platformos – pirmasis etapas. Ši sistema sudarys **sąlygas nepertraukiamai prekybai ir sandorių sudarymui** tarp rinkos dalyvių prekybos pavedimų vienoje prekybos zonoje ir atitinkamų prekybos pavedimų kitoje zonoje rinkai prieinamų tarp sisteminių pralaidumų ribose. I etape dalyvauja Austrija, Belgija, Danija, Estija, Ispanija, Latvija, Lietuva, Norvegija, Nyderlandai, Portugalija, Prancūzija, Suomija, Švedija ir Vokietija.

Kitos Europos šalys ketina dalyvauti antrame XBID įgyvendinimo etape, kuris planuojamas 2019 m. pirmąjį pusmetį. Šiuo tikslu Komisija patvirtino **ES prekybos elektros energija platformose taisykles**, kurios, atsižvelgiant į Pajėgumų paskirstymo ir įtampų valdymo gaires – CACM (*angl. Capacity Allocation & Congestion Management*), įtvirtina bendrus ES prekybos elektros energija platformų funkcionavimo mechanizmus ir principus, užtikrinančius **veiksmingą bendros rinkos susiejimo procesą**. Taip pat Komisija patvirtino **Vienodus reikalavimus suprekiautos elektros energijos perdavimui**: įtvirtinti vieningi visoje Europos Sąjungoje suprekiautos elektros energijos skaičiavimo principai perdavimo sistemos operatoriams bei bendra informacijos mainų tvarka tarp biržos operatorių ir perdavimo sistemos operatorių.

Komisija patvirtino AB „Litgrid“ kartu su Latvijos ir Švedijos perdavimo sistemos operatoriais suderintus pasiūlymus dėl tarpzoninio rizikos draudimo galimybių, kurie leis užtikrinti galimybę didmeninės elektros energijos rinkos dalyviams įsigyti ilgalaikio tarpzoninio rizikos draudimo produktus, t. y. apsisaugoti nuo kainų svyravimo, įsigyjant kitos šalies produktus.

AB „Litgrid“ pasiūlymus dėl tarpzoninių rizikos apsidraudimo galimybių parengė kartu su Švedijos, Latvijos elektros energijos perdavimo sistemos operatoriais bei bendradarbiaujant su Lenkijos operatoriumi. Priimtas sprendimas, kad didmeninių rinkų veikimas būtų skatinamas investuojant į perdavimo tinklo pralaidumų didinimą, svarbiausias jų – trečios Estijos–Latvijos perdavimo jungties statyba. Šis projektas įtrauktas į bendro intereso projektų sąrašą, numatoma jungties eksploatacijos pradžia – 2020 m. pabaiga.

Perdavimo sistemos operatoriai prognozuoja, kad pralaidumų tarp Estijos–Latvijos padidėjimas 2020 m. sumažins kainų skirtumus tarp Baltijos šalių, todėl rinkos dalyviai turės galimybę pasinaudoti likvidžiausiais Skandinavijos šalių kainų rizikos draudimo produktais.

Perdavimo sistemos operatoriai pasiūlymus dėl tarpzoninio rizikos draudimo galimybių turi atnaujinti ne rečiau kaip kas 4 metus, įvertinant egzistuojančių elektros energijos išvestinių finansinių priemonių efektyvumą bei kitus veiksnius.

Komisija, atlikusi Lietuvos elektros energijos **kainų svyravimų rizikos draudimo galimybių analizę**, 2017 m. gegužės mėn. konstatavo, kad: Lietuvos kainų zona neturi konkrečiai sukurtos *Nasdaq* išvestinių finansinių priemonių apsidraudimo produkto – Lietuvos rinkos kainos panašiosios į Latvijos, todėl Lietuvos didmeninės energijos rinkos dalyviams palankiausias produktas siūlomas šioje šalyje; Lietuvos kainų zonoje tarpzoninės rizikos valdymo priemonės nėra pakankamai efektyvios, palyginus su Skandinavijos šalimis.

Komisija, atsižvelgdama į CACM, patvirtino AB „Litgrid“ kartu su Latvijos ir Estijos elektros perdavimo sistemos operatoriais parengtą bendrą pasiūlymą dėl daugiau nei vieno elektros energijos biržos operatoriaus veikimo Baltijos šalių prekybos zonose. Tai užtikrins vienodas ir nediskriminuojančias sąlygas naudotis tarpzoniniu elektros energijos perdavimo pralaidumu, jei vienoje prekybos zonoje yra daugiau nei vienas paskirtasis elektros energijos rinkos operatorius. Prekybos zonoje negali būti taikomi apribojimai prieigai prie perdavimo sistemos pralaidumo, o kiekvienas paskirtasis elektros energijos rinkos operatorius turi vienodas galimybes naudotis tarpzoniniu pralaidumu – visų elektros energijos rinkos dalyvių pavedimai, neatsižvelgiant į tai, kokio paskirtojo elektros energijos rinkos operatoriaus paslaugomis jie naudojami, vertinami vienodai.

Šiuo metu Lietuvoje elektros energija prekiauja Nord Pool Spot birža, taip pat veiklą **pradės vykdyti EPEX Spot biržos operatorius**, kai bus parengti atitinkami susitarimai, kad Lietuvos, Latvijos ir Estijos prekybos zonose galėtų pradėti veikti keli paskirtieji elektros energijos rinkos operatoriai. Komisija 2017 m. patvirtino, kad EPEX Spot turi teisę teikti kitos paros ir einamosios paros prekybos paslaugas.

Pralaidumai

Europos einamosios dienos rinkų sujungimas yra esminis žingsnis siekiant užbaigti Europos vidaus energijos rinkos kūrimą. Dėl technologinės pažangos, atsinaujinančių energijos išteklių integracijos, didėjant nekonvencinės, staigiai ir dažnai kintančios elektros energijos gamybai Europoje, einamosios dienos prekybos rinkų sujungimas tarpsisteminei prekybai yra labai svarbus sprendimas, suteikiantis galimybę rinkos dalyviams išlaikyti savo prekybos ir vartojimo ar gamybos balansą.

Iki šiol Lietuva kartu su Latvijos bei Estijos perdavimo sistemos operatoriais turėjo bendrą pralaidumų skaičiavimo metodiką. Įgyvendinant CACM, įvertinus Lietuvos jungtis su Švedija,

Lenkija, o iš Estijos pusės su Suomija, 2017 m. sukurtas **bendras Baltijos pralaidumo skaičiavimo regionas**, apimantis Švediją, Suomiją, Lenkiją bei Baltijos šalis. Atitinkamai šio regiono perdavimo sistemos operatoriai parengė, o nacionalinės reguliavimo institucijos patvirtino [Bendro koordinuoto pralaidumo skaičiavimo metodiką Baltijos pralaidumo skaičiavimo regionui](#). Ši metodika reglamentuoja tarpzoninio **pralaidumo** apskaičiavimo, tiekimo ir **paskirstymo** tvarką tarp Lietuvos, Latvijos, Estijos, taip pat Lenkijos, Švedijos, Suomijos elektros energetikos **sistemų ateinančių metų, mėnesio ir savaitės laikotarpiams**, taip pat apima tarpzoninio pralaidumo apskaičiavimą, nustatymą ir paskirstymą kitos dienos ir einamosios dienos laikotarpiams. Šie skaičiavimai reikalingi elektros rinkos dalyviams, vykdant prekybą biržoje ar dvišaliais sandoriais. Tai dar vienas svarbus žingsnis kuriant vieningą vidaus energijos rinką.

Vadovaujantis Europos Komisijos Reglamentu, kuriuo nustatomos pralaidumo paskirstymo ir perkrovos valdymo gairės, 2019 m. patvirtinta AB „Litgrid“ kartu su kitais Baltijos pralaidumo skaičiavimo regiono – Estijos, Latvijos, Švedijos, Lenkijos bei Suomijos – perdavimo sistemos operatoriais parengta [Bendroji visu Baltijos pralaidumo skaičiavimo regiono perdavimo sistemos operatorių koordinuoto apkrovų perskirstymo ir kompensacinės prekybos metodika](#); siekiama koordinuoti Baltijos pralaidumo skaičiavimo regiono perdavimo sistemos operatorių veiksmus, siekiant **veiksmingai pašalinti tarpvalstybinių tinklų perkrovas**, nepaisant to, ar fizinės perkrovos priežastys yra už šių operatorių kontroliuojamos teritorijos (t. y. veiklos) ribų, ar ne. Taip pat užtikrinama, kad perkrovos nebūtų perkeliamos kitai valstybei.

Komisija, atsižvelgdama į Europos Komisijos Reglamento reikalavimus dėl prognozuojamo pralaidumo paskirstymo gairių, patvirtino [Gamybos ir apkrovų duomenų teikimo metodiką](#). Patvirtinta Gamybos ir apkrovų duomenų teikimo metodika įpareigoja atsakingus elektros energijos rinkos subjektus teikti su generavimo šaltinių ir apkrovos įrenginių techninėmis charakteristikomis, eksploatacine parengtimi susijusius duomenis, informaciją apie generavimo šaltinių darbo grafiką, apkrovos paskirstymą perdavimo sistemos operatoriui.

Atsižvelgdama į Europos Komisijos Reglamento reikalavimus dėl pralaidumo paskirstymo ir perkrovos valdymo gairių, pagal kurias atliekami skaičiavimai arba diegiamas bendras kitos paros ir einamosios paros prekybos rinkų susiejimo mechanizmas, Komisija patvirtino [Pakaitinių procedūrų nustatymo metodiką](#): tuo atveju, jei vykdant bendrą kitos paros prekybos rinkų susiejimą nepavyktų apskaičiuoti pralaidumų ir kainų kiekvienai pralaidumų skaičiavimo regiono prekybos zonai, būtų taikomi praėjusios dienos prekybos rezultatai, įskaitant elektros energijos biržoje susiformavusias elektros energijos rinkos kainas ir išduotus pralaidumus tarpsteminėms jungtims. Tai leistų užtikrinti efektyvų, skaidrų ir nediskriminacinį pralaidumų paskirstymą. Įgyvendinus pakaitines procedūras dėl disbalanso susidarancios išlaidos ar pajamos Baltijos pralaidumų skaičiavimo regiono jungiamosiose linijose būtų laikomos regioninėmis išlaidomis ar pajamomis.

Komisija 2018 m. patvirtino Lietuvos, Latvijos ir Estijos perdavimo sistemos operatorių pateiktą [Tarpzoninio pralaidumo skaičiavimo, skyrimo ir paskirstymo su trečiosiomis šalimis sąlygas, nuostatas ir metodiką](#), kuri įsigaliojo nuo 2019 m. vasario 1 d.

Estijos, Latvijos reguliavimo institucijos bei Komisija 2018 m. spalio mėn. informavo Baltijos šalių elektros energijos perdavimo sistemos operatorius, kad iš esmės pritaria šiai metodikai ir mano, jog ši metodika yra **reikalinga siekiant tolesnio pralaidumo skaičiavimo ir paskirstymo principų su trečiosiomis šalimis**. Šioje metodikoje nelieta garantuoto 200 MW pralaidumo ties Lietuvos–Baltarusijos siena, t. y. šios perdavimo jungties laisvas pralaidumas kiekvieną valandą priklausys nuo elektros perdavimo sistemos išnaudojimo intensyvumo Latvijos–Estijos skerspjūvyje. Taip pat nustatyta, kad **nuo elektros energijos gamybos Astravo branduolinės elektrinės** technologinių bandymų pradžios jungiamųjų linijų tarp Lietuvos ir Baltarusijos **pralaidumai prekybai bus lygūs 0 MW**, t. y. į Lietuvos Respublikos elektros energijos rinką negalės patekti elektros energija iš trečiųjų šalių, kuriose veikia nesaugios branduolinės elektrinės. Ši nuostata įtvirtinta vadovaujantis Lietuvos Respublikos būtinųjų

priemonių, skirtų apsisaugoti nuo trečiųjų šalių nesaugių branduolinių elektrinių keliamų grėsmių, įstatymu.

Perdavimo sistemos eksploatavimas ir sistemos veikimas

2018 m. perdavimo sistemos operatoriai aktyviai pradėjo įgyvendinti elektros energijos perdavimo sistemos eksploatavimo ir elektros sistemos avarių šalinimo ir veikimo atkūrimo ES tinklų kodeksus, vienas svarbiausių dokumentų – [Bendro tinklo modelių sudarymo metodika](#).

Ši metodika visiems ES elektros energijos perdavimo sistemų operatoriams nustato vienodus reikalavimus sistemų eksploatavimui, saugumui užtikrinti, tinklo kokybės parametru skaičiavimui ir stebėjimui, informacijos rinkimui ir analizei. Turint vieningą perdavimo sistemų operatorių duomenų apdorojimą ir palyginamumą, bus galima identifikuoti perdavimo sistemų „silpnąsias“ vietas ir atitinkamai priimti sprendimus, užtikrinančius patikimą perdavimo tinklo veikimą.

Komisijos patvirtinta metodika buvo antrasis teisės aktas, kuriant bendrą Europos tinklo modelį. 2017 m. gegužės mėn. buvo patvirtinta [Bendro tinklo modelių sudarymo metodika](#), kuri projektuoja perdavimo sistemos pralaidumus, o 2018 m. lapkričio mėn. patvirtinta [Bendro tinklo modelio metodika](#) dėl ilgalaikių prognozuojamų pralaidumų pagal Prognozuojamo pralaidumo paskirstymo gaires (angl. *Forward Capacity Allocation* – FCA).

Atitinkamai sukūrus bendrą tinklo modelį – iš pradžių regioniniu mastu (Lietuvos, Latvijos, Estijos, Suomijos, Švedijos ir Lenkijos), o paskui ir visos Europos – bus **užtikrintas vieningas ir patikimas elektros energijos tinklo eksploatavimas bei veikimas**, efektyvus operatorių bendradarbiavimas, saugesnis ir ekonomiškai efektyvesnis Europos elektros energijos tinklo vystymas.

Komisija, [įgyvendindama ES tinklų kodeksus](#), kuriais nustatomos pralaidumų paskirstymo ir perkrovos valdymo gairės (CACM), FCA, vartotojų prijungimo reikalavimai, reikalavimai generatoriams, aukštosios įtampos nuolatinės srovės sistemų ir nuolatinės srovės linija jungiamų elektros jėgainių parko modulių prijungimo prie tinklo, elektros energijos perdavimo sistemos eksploatavimo elektros sistemos avarių šalinimo ir veikimo atkūrimo ir balansavimo reikalavimai, patvirtino ir kitus įgyvendinamuosius teisės aktus.

Prijungimo reikalavimai

Komisija, įgyvendindama Europos Sąjungos tinklų kodeksą (Europos Komisijos reglamentą (ES) Nr. 2016/631), patvirtino parametrus, kuriais vadovaudamiesi AB „Litgrid“ ir AB „Energijos skirstymo operatorius“ prijungs naujus generatorius prie elektros energijos tinklo. Pagal minėtą tinklo kodeksą **visiems rinkos dalyviams** turi būti užtikrintos **sąžiningos konkurencijos sąlygos** elektros energijos vidaus rinkoje, sistemos saugumas, nustatyti reikalavimai integruojant iš atsinaujinančiųjų išteklių pagamintą elektros energiją, numatytos priemonės palengvinti prekybą elektros energija visoje Europos Sąjungoje.

Pagal Reglamentą (ES) 2017/1485, kuriuo nustatomos elektros energijos perdavimo sistemos eksploatavimo gairės, patvirtinti AB „Litgrid“ kartu su kitais Europos elektros energijos perdavimo sistemų operatoriais parengti **Pagrindiniai organizaciniai reikalavimai, funkcijos, pareigos, susijusios su duomenų mainais ir eksploatavimo saugumu (KORRR)**. Šie KORRR taikomi Europos perdavimo sistemos operatoriams, skirstymo sistemos operatoriams ir elektros energijos gamintojams, prijungtiems prie perdavimo sistemos. KORRR europiniu mastu nustato vienodą skelbiamų duomenų apimtį bei šių duomenų mainų organizavimo procesą siekiant, kad kiekvienas infrastruktūros valdytojas galėtų gauti reikiamus duomenis apie tinklo, kurio dalis daro įtaką jų įrenginiams, būklę.

Šiais dokumentais siekiama dar labiau integruoti nacionalines elektros energijos rinkas Europos Sąjungos mastu bei harmonizuoti perdavimo sistemos operatyvinio valdymo principus.

Elektros energijos balansavimas

Elektros energijos rinkos dalyvių tarpusavio santykius, vykdant didmeninę prekybą elektros energija Lietuvos Respublikos teritorijoje, reglamentuoja Prekybos elektros energija taisyklės, balansavimo energijos kainos skaičiuojamos pagal Balansavimo energijos kainos reguliavimo tvarkos aprašą. Komisija, atsižvelgdama į Baltijos šalių elektros energijos perdavimo sistemų operatorių parengtą Baltijos šalių harmonizuotą disbalanso apskaitos modelį, kuris nustato vienodus balansavimo rinkų veikimo principus, 2017 m. patvirtino naujos redakcijos Balansavimo energijos kainos reguliavimo tvarkos aprašą: sudarytos **vienodos sąlygos veikti visiems balansavimo rinkų** dalyviams Lietuvoje, Latvijoje ir Estijoje – iki tol kiekviena valstybė buvo apibrėžusi atskirus balansavimo energijos kainos nustatymo principus. Bendra Baltijos šalių balansavimo rinka pradėjo veikti 2018 m. sausio 1 d.

Naudojimosi jungiamosiomis linijomis (NJL) tarifas

Komisija pagal 2014 m. kovo mėn. įsigaliojusius Elektros energetikos įstatymo pakeitimus nustato naudojimosi jungiamosiomis linijomis tarifą, kuris taikomas elektros energijos eksportui į trečiąsias šalis. 2019 m. nustatytas 5,71 Eur/MWh tarifas, t. y. 0,18 proc. mažesnis nei 2018 m. (5,72 Eur/MWh).

Perkrovų valdymo pajamos (ITC)

Tais atvejais, kai jungiama linija, jungianti nacionalinius perdavimo tinklus, negali priimti visų fizinių srautų, atsirandančių dėl rinkos dalyvių vykdomos tarptautinės prekybos, nes trūksta atitinkamų jungiamųjų linijų ar nacionalinių perdavimo sistemų pajėgumų, dėl susidariusios perkrovos atsakingos šalies perdavimo sistemos operatorius moka mokestį. 2018 m. AB „Litgrid“ gavo 12,2 mln. Eur perkrovų pajamų. Visas šias lėšas planuojama panaudoti strateginiams projektams įgyvendinti.

Gamtinių dujų sektorius

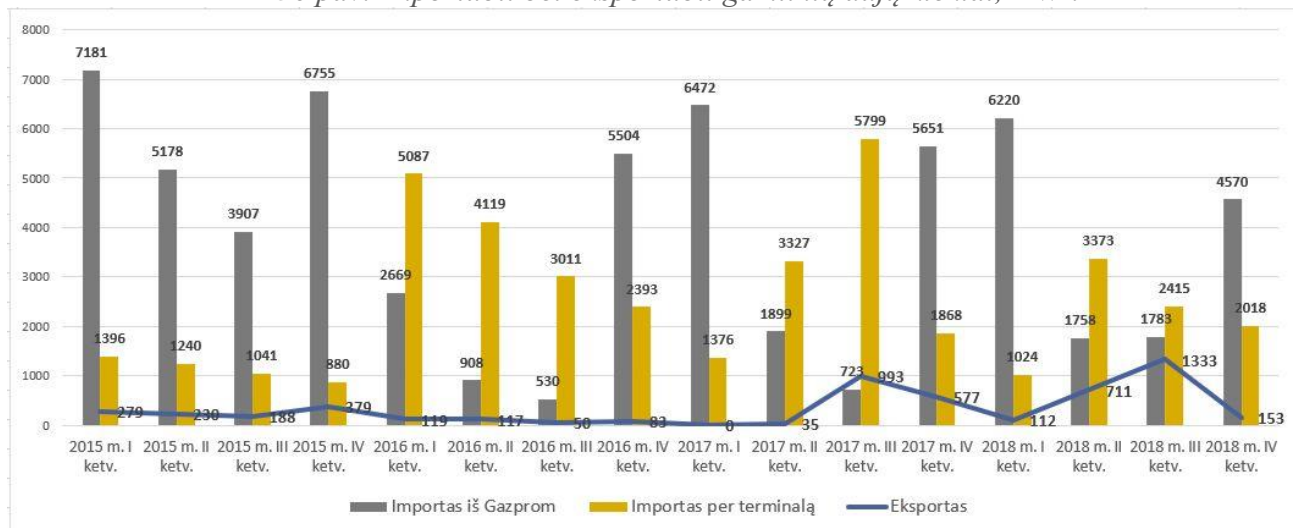
Regioninės gamtinių dujų rinkos kūrimo procesas

Komisija nuo 2015 m. bendradarbiauja darbo grupėje (*angl. regional gas market coordination group* – RGMCG), kuriant trijų Baltijos šalių ir Suomijos gamtinių dujų rinką, kurios tikslas – sukurti vieningos gamtinių dujų rinkos veikimo taisykles, įskaitant bendros kainodaros principus. 2018 m. išryškėjo Baltijos ir Suomijos gamtinių dujų rinkos kontūrai vykdant prekybą, kuriant kainodaros taisykles, siekiant sudaryti palankesnes sąlygas pasinaudojimui gamtinių dujų perdavimo sistema.

Prekyba

Komisija 2018 m. birželio mėn. suderino UAB „GET Baltic“ prekybos gamtinių dujų biržoje reglamento pakeitimus, kurie užtikrina didesnę gamtinių dujų biržos likvidumą Lietuvos, Latvijos ir Estijos prekybos aikštelėse. Minėtas reglamentas pritaikytas susietojo pajėgumų paskirstymo būdai (*angl. implicit capacity allocation*) einamosios paros produktui. 2018 m. į Lietuvą importuota 23,16 TWh gamtinių dujų, 38 proc. šio kiekio išdujinta Klaipėdos SGD terminale, likęs kiekis (beveik 62 proc.) importuotas per Kotlovkos ir Kiemėnų taškus.

50 pav. Importuoti bei eksportuoti gamtinių dujų kiekiai, MWh

Šaltinis – Komisija.

Regioninė kainodara

Lietuvos Respublikos Seimui priėmus Gamtinių dujų įstatymo pakeitimus, Komisijai numatyta pareiga užtikrinti, jog gamtinių dujų perdavimo paslaugų kainodaros modelis, perdavimo sistemų operatorių intersisteminių kompensavimo tvarka, jeigu ji taikoma, ir dujų perdavimo paslaugų kainos taikomos regiono mastu turi teikti ekonominę naudą šalies vartotojams. Sprendimą dėl Lietuvos prisijungimo prie regioninės rinkos zonos priims Vyriausybė, įvertinusi Energetikos ministerijos ir Komisijos pateiktas išvadas dėl tokio sprendimo ekonominės naudos šalies vartotojams.

Siekiant sukurti bendrą Baltijos šalių ir Suomijos regioninę gamtinių dujų rinką, 2018 m. Komisija patvirtino naują Valstybės reguliuojamos gamtinių dujų perdavimo veiklos pajamų ir kainų nustatymo metodiką, kuri įtvirtina „pašto ženklą“ gamtinių dujų perdavimo kainų skaičiavimo principą. „Pašto ženklą“ metodologija numato pajamų lygio pasidalinimą tarp įleidimo–išleidimo taškų pagal nustatytą įleidimo–išleidimo santykį ir standartiniu atveju lemia vienodus gamtinių dujų perdavimo sistemos įleidimo ir vienodus išleidimo taškų tarifus. Taip pat numatyta galimybė taikyti nuolaidą suskystintų gamtinių dujų (SGD) terminalo įleidimo taške, siekiant didinti gamtinių dujų importo šaltinių konkurenciją.

Sprendimas dėl „pašto ženklą“ metodologijos taikymo buvo priimtas atlikus išsamią analizę, siekiant nustatyti geriausią gamtinių dujų perdavimo paslaugų tarifų nustatymo metodiką, kuri būtų taikoma Baltijos ir Suomijos gamtinių dujų perdavimo įleidimo–išleidimo sistemoje. [Suomijos, Estijos, Latvijos ir Lietuvos nacionalinės reguliavimo institucijos sudarė sutartį su konsultacine įmone „Baringa Partners“ dėl tyrimo atlikimo.](#)

Tyrimo metu buvo analizuojamos trys alternatyvios gamtinių dujų perdavimo paslaugų tarifų nustatymo metodikos – „pašto ženklą“, „pajėgumų ir atstumo įverčio“ ir matricos. Atsižvelgiant į reguliavimo institucijų pasirinktą gamtinių dujų perdavimo paslaugų tarifų nustatymo metodiką, buvo parengtas Baltijos ir Suomijos gamtinių dujų perdavimo įleidimo–išleidimo sistemos tarifų nustatymo modelis bei pasiūlytos metodologinės gairės.

Atsižvelgiant į 2017 m. kovo 16 d. Europos Komisijos reglamento (ES) Nr. 2017/460, kuriuo nustatomas suderintos gamtinių dujų perdavimo tarifų struktūros tinklo kodeksas, 26 ir 28 straipsnių reikalavimus, 2019 m. kovo mėn. [viešajai konsultacijai buvo paskelbtas dokumentas dėl Lietuvos gamtinių dujų perdavimo sistemos operatoriaus AB „Amber Grid“ teikiamų](#)

paslaugų kainų nustatymo metodikos. Konsultacija apima metodines nuostatas likusiam dabartinio reguliuojamojo laikotarpio periodui, t. y. 2020-2023 metams. Pagal metodiką apskaičiuotos perdavimo paslaugų kainos, jų prognozės ir pridedami kainų skaičiavimo modeliai yra tik orientaciniai. Galutinis sprendimas dėl taikytinų kainų bus priimtas po viešos konsultacijos, įvertinant konsultacijos metų gautas rinkos dalyvių pastabas, pasiūlymus ir Energetikos reguliuojančių institucijų bendradarbiavimo agentūros (ACER) rekomendacijas, bei įvertinant nustatytą leidžiamų pajamų 2020 m. dydį.

Viešojo konsultacija teikiama 2 skirtingais scenarijais, kadangi 2018 m. Baltijos ir Suomijos valstybėms nepavyko susitarti dėl visoms šalims priimtino rezultato. Šalims daugiausiai diskusijų kilo dėl nuolaidų paskirstymo Klaipėdos SGD terminalui ir Inčukalnio saugyklos perdavimo tarifuose ir intersisteminio kompensavimo tvarkos taikymo. Atsižvelgiant į tai, Suomija, Estija ir Latvija (toliau – Finestlat) nuo 2020 m. suformuos bendrą zoną, kur bus panaikinami tarpvalstybiniai gamtinių dujų perdavimo sistemos įleidimo-išleidimo taškai – taikoma nulinė kainodara, o gamtinių dujų įleidimas į Finestlat zoną, nepriklausomai nuo šalies – turės vienodą kainą. Lietuva prie Finestlat zonos galėtų prisijungti vėlesniame etape, kai bus rasti kompromisiniai sprendimai tenkinantys visas šalis.

Naudojimosi sistema ir balansavimo taisyklių derinimas

Kuriant regioninę rinką svarbu turėti bendrą balansavimo zoną ir bendrą pajėgumų paskirstymą tarp visų perdavimo sistemos operatorių. Latvijos ir Estijos perdavimo sistemos operatoriai 2019 m. pateikė derinti bendras naudojimosi perdavimo sistema ir balansavimo taisykles. Komisija, atsižvelgdama į tai, 2019 m. kovo mėn. pateikė pastabas minėtoms taisyklėms.

Leidimų išdavimo tvarka

Komisija dar 2016 m. teikė pasiūlymus dėl gamtinių dujų tiekimo veiklos vykdymo sąlygų liberalizavimo, supaprastinant gamtinių dujų tiekimo leidimų išdavimo tvarką, atsisakant oficialaus licencijomis reguliuojamą veiklą prižiūrinčios institucijos priimamo dokumento, suteikiančio teisę vykdyti minėtą veiklą, išdavimo. Lietuvos Respublikos Seimas 2017 m. gruodžio mėn. priėmė atitinkamus teisės aktų pakeitimus ir nuo 2018 m. gamtinių dujų sektoriuje leidimai išduodami supaprastinta tvarka, kuri buvo suderinta su Baltijos šalių reguliavimo institucijomis.

Tinklų kodeksai

Pajėgumų paskirstymo tinklų kodeksas

2017 m. liepos 1 d. Baltijos šalių gamtinių dujų perdavimo sistemos operatoriai pradėjo naudoti susietųjų pajėgumų paskirstymo būdą (angl. *implicit capacity allocation model*), kad efektyviau paskirstytų trumpalaikius gamtinių dujų perdavimo pajėgumus sujungimo taškuose tarp Baltijos šalių. Pajėgumų paskirstymas susietas su dujų prekyba gamtinių dujų biržoje UAB „GET Baltic“. Tuo pat metu UAB „GET Baltic“ gamtinių dujų biržos prekybos aikštelės pradėjo veikti ir Latvijoje bei Estijoje, ir birža tapo regionine.

Atsižvelgiant į Baltijos šalių perdavimo sistemos operatorių diegiamą susietųjų pajėgumų paskirstymo modelį – Lietuvos ir Latvijos perdavimo sistemų sujungimo taške keitėsi pajėgumų paskirstymo ir gamtinių dujų kiekio paraiškų bei kiekių priskyrimo tvarka. Komisija pritarė Naudojimosi AB „Amber Grid“ gamtinių dujų perdavimo sistema taisyklių pakeitimui: numatytas susietųjų pajėgumų paskirstymo būdo Kiemėnų įleidimo-išleidimo taške taikymas; nustatyti ankstesni pajėgumų užsakymo terminai, siekiant juos suvienodinti su pajėgumų užsakymo terminais, taikomais Latvijos perdavimo sistemos operatoriaus, kas leidžia lanksčiau užsakyti ir

Lietuvos, ir Latvijos perdavimo sistemų pajėgumus; numatyta galimybė taikyti mokestį už nepanaudotus pajėgumus; įtvirtinta galimybė operatoriui siūlyti apribotuosius pajėgumų produktus, suteikiančius teisę transportuoti dujas tik į konkretų ar konkrečius perdavimo sistemos taškus, ir kt.

Balansavimo tinklo kodeksas

Komisija, siekdama sudaryti galimybes rinkos dalyviams efektyviau balansuoti jiems priskiriamus gamtinių dujų kiekius, įgyvendindama Europos Komisijos reglamento reikalavimus dėl gamtinių dujų balansavimo, suderino AB „Amber Grid“ gamtinių dujų perdavimo sistemos balansavimo taisyklių pakeitimus: ribinė balansavimo dujų pirkimo–pardavimo kaina nustatoma remiantis gamtinių dujų biržos kaina; nuo 2019 m. kovo 31 d. netaikoma tolerancijos riba, t. y. disbalanso dujų kiekis, už kurį disbalanso mokestis skaičiuojamas taikant vidutinę svertinę prekybos platformoje (biržoje) Lietuvos virtualiame prekybos taške suprekiatų gamtinių dujų kainą. Pagal Balansavimo tinklo kodeksą, tolerancijos ribą, t. y. laikinąsias priemones, ne ilgesniam kaip 5 metų laikotarpiui gamtinių dujų perdavimo sistemos operatorius galėjo taikyti tik tuo atveju, jei didmeninė prekyba trumpalaikiais standartizuotais dujų tiekimo produktais nebuvo pakankamai likvidi ir taip siekdamas ją paskatinti.

Pajėgumų paskirstymo, sistemos sąveikos ir duomenų mainų tinklų kodeksai

Atsižvelgdama į Europos Komisijos perdavimo tinklų balansavimo kodekso nuostatas, Komisija patvirtino AB „Amber Grid“ parengtą gamtinių dujų perdavimo tinklų balansavimo kodekso laikinųjų priemonių ataskaitą ir pratęsė taikomą tolerancijos lygį (laikinąją priemonę) iki 2019 m. balandžio 16 d.

Tolerancijos lygis – tai didžiausias leistinas nukrypti dujų kiekis nuo sistemos naudotojo per parą planuoto suvartoti dujų kiekio, iki kurio disbalanso mokestis skaičiuojamas pagal vidutinę svertinę dujų kainą. Laikinąsias priemones, t. y. tolerancijos ribą, gamtinių dujų perdavimo sistemos operatorius taiko tik tuo atveju, jei didmeninė prekyba trumpalaikiais standartizuotais dujų tiekimo produktais nėra pakankamai likvidi ir taip siekiama ją paskatinti. Po 2019 m. balandžio 16 d., **už visą priskiriamą** disbalanso kiekį taikomas pagal ribinę dujų pirkimo–pardavimo kainą nustatytas disbalanso mokestis.

6.2. Didmeninių energijos rinkų priežiūra

Komisija kartu su Energetikos reguliavimo institucijų bendradarbiavimo agentūra (ACER), įgyvendindama Reglamentą Nr. 1227/2011 dėl didmeninės energijos rinkos vientisumo ir skaidrumo (REMIT), vykdė nuolatinę didmeninės elektros energijos ir gamtinių dujų rinkų priežiūrą, viešai neatskleistos informacijos atskleidimo platformose^[1] skelbiamos informacijos analizę Lietuvos prekybos zonoje (nustatyti 7 netinkamai / netiksliai paskelbti skubūs rinkos pranešimai (UMM)).

Komisija 2018 m. taip pat vykdė rinkos dalyvių registraciją (užregistruoti 5 rinkos dalyviai), dvišalių sutarčių dėl didmeninių energetikos produktų vertinimą ir atitiktį REMIT reikalavimams, rinkos dalyvių biržose teiktų pavedimų ir sudarytų sandorių stebėseną. ACER vykdo stebėseną Europos Sąjungos lygiu, šiuo tikslu sukurta pranešimų apie galimus pažeidimus platforma. Per šią platformą Komisija 2018 m. gavo 3 pranešimus apie galimus REMIT pažeidimus elektros energetikos sektoriuje – šiuo metu vykdoma minėtų pažeidimų analizė, taip

^[1] <https://umm.nordpoolgroup.com/#/messages?publicationDate=lastweek&eventDate=nextyear>
<https://umm.getbaltic.com/public-umm>

pat Komisijos iniciatyva atliekamas vertinimas dėl galimo REMIT pažeidimo gamtinių dujų sektoriuje.

Pastebėjusi, kad vieno ūkio subjekto sudaromi sandoriai atitinka Pinigų plovimo ir terorizmo finansavimo įstatymo nustatytą neįprastų sandorių kriterijų (**t. y. sandoriai sudaromi be aiškaus ekonominio pagrindo**), Komisija apie tokius sandorius pateikė informaciją Finansinių nusikaltimų tyrimų tarnybai. Pinigų plovimo ir įtartinų piniginių operacijų ar sandorių atpažinimo kriterijų sąraše įtvirtinta, kad vienas iš pinigų plovimo ir įtartinų piniginių operacijų ar sandorių atpažinimo kriterijų, susijusių su finansų įstaigos ar kito subjekto kliento ar jo atstovo vykdomomis piniginėmis operacijomis ar sandoriais, yra tai, ar klientas atlieka pinigines operacijas, ar sudaro sandorius be aiškaus ekonominio pagrindo. Komisijos vertinimu, pagal sutartis vykdoma prekyba neturi aiškaus ekonominio pagrindo.

Įgyvendinant REMIT reikalavimus dėl gaunamos informacijos konfidencialumo, vientisumo ir apsaugos, bei Energetikos reguliavimo institucijų bendradarbiavimo agentūros (ACER) nustatytus reikalavimus REMIT informacijos teikimui, 2018 m. Briuselyje ACER organizavo Informacijos saugumo įgyvendinimo grupės (RISIG) narių susitikimą, skirtą įvertinti (*Peer Review*) Komisijoje įdiegtos informacijos saugumo valdymo sistemos (ISVS) atitiktį ACER keliamiems saugumo reikalavimams dėl prieigos prie ACER duomenų platformos.

Komisijai buvo pateiktos ACER RISIG grupės sprendimas ir 11 pastabų / rekomendacijų, kurias Komisija privalo įgyvendinti, siekdama gauti REMIT informaciją. Atsižvelgiant į pastabas tobulinama ISVS, fizinės aplinkos saugumas, vidaus procedūros ir kt.

Komisija taip pat informavo ACER apie tai, kad 2 iš 11 pastabų reikalauja investicijų ir viešojo pirkimo procedūrų organizavimo.

Atsižvelgdama į ACER rekomendacijas Komisija:

- nustatė saugumo procedūras, skirtas užtikrinti informacijos saugą skirtingose informacijos tvarkymo aplinkose;
- įgyvendina Trečiųjų šalių kontrolę, nustatydama saugumo reikalavimus pradinėje stadijoje, t. y. taikomus visiems Komisijos pirkimams, susijusiems su informacinių išteklių įsigijimu (reikalavimai tiekėjams, paslaugoms ir personalui);
- nustatė ir užtikrina saugumo reikalavimus viso informacijos gyvavimo ciklo metu, įskaitant jos valdymą incidentų ir kritinių situacijų metu;
- parengė visą dokumentaciją, skirtą REMIT tinklo komponentų įsigijimui ir konfigūravimui (viešajam pirkimui vykdyti).

Artimiausiu metu turi būti vykdomi pirkimai, REMIT tinklo diegimas ir konfigūravimas, bei REMIT dokumentacijos peržiūra ir patvirtinimas įsakymu.

6.3. Dalyvavimas ES teisėkūroje

Komisija pateikė 90 pozicijų dėl ES dokumentų, gautų suderinti iš Lietuvos Respublikos valstybės institucijų. Pagrindinės ES teisės aktų iniciatyvos 2018 m. – „Žiemos“ arba Švarios energijos paketo svarstymas Taryboje ir Tarybos, Europos Komisijos ir Europos Parlamento triloguose, Trečiojo energetikos paketo dujų direktyvos pakeitimai, Geriamojo vandens direktyvos pakeitimai.

DALYVAVIMAS ES TEISĖKŪROJE

LINESIS

Lietuvos narystės ES
informacinė sistema

90

pozicijų ir reakcijų į pozicijas
dėl ES dokumentų

Pagrindinės Europos Komisijos
iniciatyvos

„Žiemos“ paketo svarstymas

Dujų direktyvos pakeitimai

Geriamojo vandens direktyvos
pakeitimai

Šaltinis – Komisija

2016 m. lapkritį išplatinto „Žiemos“ paketo siūlymais Europos Komisija kelia tris pamatinius tikslus 2030-iesiems metams: užtikrinti energijos vartojimo efektyvumą, ES pasaulinę lyderystę atsinaujinančių energijos išteklių srityje ir sudaryti tinkamas sąlygas vartotojams aktyviai dalyvauti energetikos rinkose. „Žiemos“ paketas įgalina vartotojus tapti aktyviais energetikos rinkos dalyviais: vartotojai taptų ir energijos gamintojais (angl. *prosumer*), galės dalyvauti vadinamosiose energijos bendrijose (angl. *citizen energy communities*), keistų savo energijos vartojimo įpročius ir prisidėtų prie energijos paklausos valdymo (angl. *demand side response*), kadangi sudaromos sąlygos rinktis dinaminių kainų sutartis (angl. *dynamic electricity price contract*), turėti pažangią apskaitos sistemą (angl. *smart metering systems*), greičiau pakeisti energijos tiekėją (ne vėliau kaip iki 2026 m. tiekėją bus galima pakeisti per 24 valandas). Europos Komisija, ES Taryba ir Europos Parlamentas bendrą sutarimą dėl „Žiemos“ paketo pasiekė 2018 m. pabaigoje, 2019 m. kovą paketas patvirtintas balsuojant Europos Parlamente, 2019 m. gegužę numatytas formalus tvirtinimas ES Taryboje ir oficialus paskelbimas. Tuomet prasidės numatytų nuostatų perkėlimas į nacionalinę teisę.

2017 m. lapkritį Europos Komisijos pateiktame Trečiojo energetikos paketo **dujų direktyvos pakeitimo projekte** numatoma, kad esamoms ir būsimoms dujotiekių jungtims su trečiosiomis šalimis turi būti taikomos ES energetikos teisės nuostatos dėl veiklų atskyrimo, trečiosios šalies prieigos, tarifų nustatymo, veiklos skaidrumo. Šių pakeitimų svarstymas ES Taryboje ir Europos Parlamente vyko 2018 metais, sutarimas pasiektas 2019 m. pradžioje. 2019 m. balandį pakeitimai formaliai patvirtinti Europos Parlamente ir ES Taryboje bei numatytas jų oficialus paskelbimas.

Europos Komisija pasiūlymus dėl Dujų paketo, pakeisiančio dabar galiojančius Trečiojo energetikos paketo dujų direktyvą ir reglamentą, ketina išplatinti 2020-aisiais. Europos energetikos reguliuotojų taryba (angl. *Council of European Energy Regulators* – CEER), vienijanti Europos energetikos reguliuotojus, jau 2019 m. pradeda rengtis naujam Dujų paketui: energetikos reguliuotojai teikia siūlymus, kokios Trečiojo energetikos paketo nuostatos dujų srityje tobulintinos, atsižvelgiant į „Žiemos“ paketo pakeitimus elektros srityje, taip pat per 2019 m.

ketinama atnaujinti dokumentą dėl reguliavimo prioritetų dujų srityje (angl. *Energy Regulation: A bridge to 2025*).

Lietuva remia, kad naujasis Dujų paketas toliau stiprintų nuostatas dėl regioninio bendradarbiavimo, jame būtų apibrėžtas Europos Komisijos, ACER vaidmuo, įgyvendinant regioninių rinkų integracijos projektus, bei būtų aptartos techninės regioninių rinkų integracijos sąlygos, kaip pvz., ITC modelio principai.

Numatoma, kad Europos Komisija 2019–2020 metais toliau rengs ir pristatys **Dujų paketo pakeitimus**, kuriais turėtų būti efektyvinamas ES gamtinių dujų rinkų veikimas bei didinama nauda vartotojams. Šiuo metu rengiamos Europos Komisijos studijos šiomis temomis: 1) likvidumo didinimas taikant bendras dujų ir pajėgumų perdavimo programas (angl. *Enhancing liquidity by combined gas and capacity release programmes*); 2) tyrimas apie nesuderintų tarifų iškraipomąjį poveikį (angl. *Distortive effects of non-harmonised tariffs*); 3) licencijų ir reguliavimo reikalavimai (angl. *Licensing and regulatory requirements*); 4) specialusis reguliavimas (angl. *Tailor made regulation*); 5) SGD terminalų reguliavimo sistema (angl. *Regulatory framework for LNG terminals*).

6.4. Dalyvavimas Europos ir tarptautinėse reguliuotojų vienijančiose asociacijose

52 pav. Dalyvavimas Europos ir tarptautinėse reguliuotojų vienijančiose asociacijose

 	<ul style="list-style-type: none"> - 8 ACER Reguliotojų valdybos ir CEER Generalinės Asamblėjos posėdžiai - Nuolat dalyvaujama Dujų, Elektros, Rinkos integralumo ir skaidrumo, Vartotojų ir mažmeninių rinkų, Skirstymo sistemų, Tarptautinių ryšių darbo grupių bei pogrupių posėdžiuose - Pagrindiniai dokumentai, iniciatyvos: 3D strategija, MMR, RFR, ataskaitos apie atsinaujinančių išteklių naudojimo energetikoje skatinimą, išmaniųjų technologijų plėtrą, dujų sektoriaus ateities iššūkius
	<ul style="list-style-type: none"> - 3 Generalinės Asamblėjos posėdžiai, Techninė ir Institucinė darbo grupė - 2019 m. gegužę numatytas GA susitikimas Vilniuje
	<ul style="list-style-type: none"> - 2 vadovų susitikimai ir 1 Generalinės Asamblėjos posėdis - Nuolat dalyvaujama Licencijavimo, Tarifų, Vartotojų darbo grupėse
	<ul style="list-style-type: none"> - 1 Ekonominių reguliuotojų tinklo (angl. <u>Network of Economic Regulators</u>, NER) susitikimas

Šaltinis – Komisija.

Siekdami užtikrinti Lietuvos interesų atstovavimą dėl geresnio energetikos ir vandens sektorių reguliavimo ir jo harmonizavimo, Komisijos atstovai nuolat dalyvauja – teikia pozicijas, pasiūlymus – Europos ir tarptautinių reguliuotojų vienijančių asociacijų veikloje:

- Energetikos reguliuotojų bendradarbiavimo agentūros (angl. *Agency for the Cooperation of Energy Regulators* – ACER);
- Europos energetikos reguliuotojų tarybos (angl. *Council of European Energy Regulators* – CEER);
- Energetikos reguliuotojų forumo (angl. *Energy Regulators Forum* – ERF);
- Europos vandens reguliuotojų asociacijos (angl. *European Water Regulators* – WAREG);
- Regioninės energetikos reguliuotojų asociacijos (angl. *Energy Regulators Regional Association* – ERRA).

2018 m. Lietuvai įstojus į Ekonominio bendradarbiavimo plėtros organizaciją (angl. *Organisation for Economic Cooperation and Development* – OECD), Komisijos atstovai pradėjo dalyvauti OECD Ekonominių reguliuotojų tinklo (angl. *Network of Economic Regulators* – NER) veikloje.

2018 m. įvyko **8 ACER Reguliuatorių valdybos** (angl. *Board of Regulators* – BoR) posėdžiai, kuriuose aptarti su tinklų kodeksų įgyvendinimu, infrastruktūros projektų planavimu ir priežiūra, didmeninės rinkos veikimu ir priežiūra susiję klausimai. 2018 m. įvyko **8 CEER Generalinės Asamblėjos** (angl. *General Assembly* – GA) **posėdžiai**, kuriuose daugiausia dėmesio buvo skirta klausimams, susijusiems su **3D strategija** (angl. *Digitalisation, Decarbonisation, Dynamic Regulation*), inovacijomis ir aktyvesniu vartotojų dalyvavimu energetikos sektoriuje, reguliuotojų atstovavimo stiprinimu bei tarptautiniu bendradarbiavimu. Kaip ir 2017 m., 2018 m. CEER rengė pozicijas, atspindinčias visų reguliuotojų nuomonę dėl Europos Komisijos pasiūlytų elektros sektorių reglamentuojančių teisės aktų pakeitimų, t. y. vadinamojo „Žiemos“ arba Švarios energijos paketo bei dėl dujų direktyvos pakeitimų. Kiti pagrindiniai 2018 m. ACER ir CEER posėdžiuose patvirtinti dokumentai ir iniciatyvos: ataskaitos apie atsinaujinančių išteklių naudojimo skatinimą ir reguliavimą ES šalyse (angl. *Status Review of Renewable Support Schemes in Europe for 2016 and 2017, Public Document* [Tendering procedures for RES in Europe](#)); apie išmaniųjų technologijų plėtrą (angl. [Report on Smart Technology Development](#)), apie reguliavimo režimus energetikos srityje (angl. [Report on Regulatory Frameworks in European Energy Networks](#) – RFR), ataskaita kibernetinio saugumo Europos elektros ir dujų sektoriuose tema (angl. [Cybersecurity Report on Europe's Electricity and Gas Sectors](#)), studija dėl dujų sektoriaus ateities (angl. [Study on the Future Role of Gas from a Regulatory Perspective](#)), ACER ir CEER 2017 m. elektros ir gamtinių dujų rinkų stebėsenos ataskaita (angl. [Market Monitoring Report](#) – MMR). Taip pat aktualu, kad siekiant stiprinti energetikos reguliuotojų bendradarbiavimą Europoje, Viduržemio jūros, Pietryčių Europos, Juodosios jūros regionuose 2018 metų pabaigoje CEER pasirašė tarptautinio bendradarbiavimo susitarimą su Rytų Europos bei Viduržemio jūros regionui atstovaujančiomis reguliuotojų asociacijomis – Energijos Bendrijos Reguliuatorių Valdyba (angl. *Energy Community Regulatory Board* – ECRB) ir Viduržemio jūros reguliuotojų asociacija (angl. *Association of Mediterranean Energy Regulators* – MEDREG).

Taip pat aktualu, kad CEER 2018 m. rengė ir 2019 m. pirmoje pusėje ketina pristatyti gamtinių dujų ir elektros perdavimo sistemos operatorių palyginamųjų rodiklių, skirtų veiklos efektyvumui įvertinti, analizę (angl. *Pan-European Gas/Electricity TSO Efficiency Benchmarking*), kurioje dalyvauja ir Lietuva.

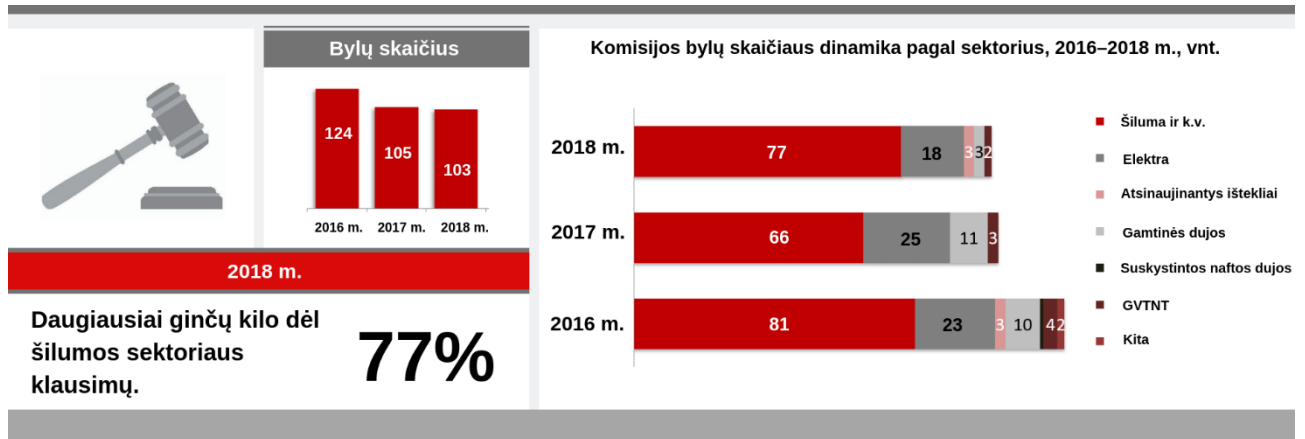
Kiti svarbesni 2018 m. susitikimai:

2 ERRA vadovų susitikimai ir 1 Generalinė Asamblėja. Komisijos atstovai taip pat aktyviai dalyvauja ERRA Tarifų, Licencijavimo ir Vartotojų darbo grupėse.

WAREG 3 Generalinės Asamblėjos posėdžiai Belgijoje, Bulgarijoje ir Juodkalnijoje. Komisijos atstovai dalyvauja WAREG Generalinėse Asamblėjose, Institucinės ir Techninės darbo grupių veikloje. 2018 metais rengta ir patvirtinta WAREG pozicija dėl direktyvos dėl žmonėms vartoti skirto vandens kokybės pakeitimų, diskutuota dėl investicijų poreikio vandens sektoriuje. 2019 m. gegužės mėnesį [WAREG](#) Generalinė asamblėja bei darbo grupių susitikimai vyks Vilniuje.

Komisijos atstovai pradėjo dalyvauti OBPO NER veikloje. Šis tinklas yra atviras ir unikalus pasaulinis forumas, kuriame skatinamas įvairių reguliavimo institucijų, veikiančių energetikos, vandens, transporto ir ryšių sektoriuose, dialogas. NER nariai dalijasi patirtimi, aptaria iššūkius, novatoriškus sprendimus ir prioritetus reguliuotojų veiklai, diskutuoja geresnio reguliuotojų valdymo (angl. *governance*) ir nepriklausomumo temomis.

7. TEISMINIAI PROCESAI

2018 m. Komisija 48 bylose dalyvavo kaip atsakovė, 39 bylose teikė išvadą, į 15 bylų įtraukta kaip trečiasis asmuo ir tik 1 byloje dalyvavo kaip pareiškėja (Komisijos funkcijoms vykdyti Komisija prašė teismo išreikalauti būtiną informaciją iš UAB „Vilniaus energija“). 54 bylos, į kurių nagrinėjimą buvo įtraukta Komisija, yra administracinės ir 49 – civilinės.

2018 m. buvo pradėta 19 bylų – jos tęsiasi iki šiol. 22 bylos, pradėtos anksčiau nei 2018 m., jau yra užbaigtos; 62 bylos tęsiasi iki šiol. Išsami teisminių ginčų apžvalga skelbiama Komisijos interneto svetainės rubrikoje „[Teisminiai ginčai](#)“.

7.1. Šilumos sektorius

Komisija, vadovaudamasi VAAT 2015 m. gruodžio 11 d. sprendimu, kuris įsiteisėjo 2017 m. sausio 24 d. LVAT priėmus nutartį, buvo įpareigota iš naujo apskaičiuoti UAB „Vilniaus energija“ šilumos bazinės ir karšto vandens kainas. Šį teismo sprendimą Komisija įvykdė 2018 m. balandžio mėn. priimdama atitinkamus nutarimus. UAB „Vilniaus energija“ kreipėsi į teismą, prašydama panaikinti minėtus Komisijos nutarimus. UAB „Vilniaus energija“ nuomone, Komisija netinkamai įgyvendino VAAT 2015 m. gruodžio 11 d. sprendimą, neteisėtai koregavo 2007–2008 m. pelną, neteisėtai ir nepagrįstai perskaičiavo 2010–2015 m. bazinės šilumos ir karšto vandens kainos dedamąsias, atliko ir procedūrinių pažeidimų. Įvykdžius teismo sprendimą ir priėmus skundžiamus nutarimus, nustatyta, jog UAB „Vilniaus energija“ papildomai gautų pajamų suma sudaro 7 480 363,14 Eur. Taip pat, vykdant VAAT 2015 m. gruodžio 11 d. sprendimą, UAB „Vilniaus energija“ papildomai inicijavo kitus teisminius procesus:

- kreipėsi į teismą, prašydama panaikinti Komisijos 2017 m. kovo 14 d. nutarimą, kuriuo Komisija konstatavo, kad UAB „Vilniaus energija“ per nustatytus terminus nepateikė prašytos informacijos, – VAAT UAB „Vilniaus energija“ skundą atmetė kaip nepagrįstą;

- kreipėsi į teismą, prašydama panaikinti Komisijos 2017 m. gegužės 31 d. nutarimą, kuriuo Komisija konstatavo, kad UAB „Vilniaus energija“ per Komisijos nustatytus terminus nepateikė prašytos informacijos. UAB „Vilniaus energija“ nuomone, nutarimas buvo priimtas Komisijai peržengiant kompetencijos ribas, atlikus teisės aktuose neapibrėžtą procedūrą, o UAB „Vilniaus energija“ pateikė visą teisės aktuose numatytą informaciją – VAAT UAB „Vilniaus energija“ skundą atmetė kaip nepagrįstą.

Dėl Komisijos atlikto UAB „Vilniaus energija“ planinio patikrinimo 2018 m. tęsėsi inicijuoti teisminiai procesai: UAB „Vilniaus energija“ kreipėsi į teismą dėl Komisijos 2016 m. rugsėjo 26 d. nutarimo, kuriuo buvo patvirtintas UAB „Vilniaus energija“ patikrinimo aktas, ir 2016 m. rugsėjo 26 d. protokolinio sprendimo panaikinimo. UAB „Vilniaus energija“

reikalavimus grindė tuo, kad buvo padaryti procedūriniai pažeidimai, patikrinimo aktas ir jo išvados surašytos neteisėtai ir nepagrįstai, taikant lyginamosios analizės metodą.

Komisija, atlikusi UAB „Vilniaus energija“ patikrinimą, nustatė, jog 2012–2014 m. bendrovė **nepagrįstai į šilumos kainas įtraukė daugiau kaip 24,30 mln. Eur.** VAAT UAB „Vilniaus energija“ skundą atmetė kaip nepagrįstą. Šiuo metu bendrovės apeliacinį skundą nagrinėja LVAT.

UAB „Vilniaus energija“ kreipėsi į teismą dėl 2017 m. kovo 24 d. nutarimo, kuriuo Komisija, atsižvelgdama į patikrinimo rezultatus, skyrė UAB „Vilniaus energija“ 1 307 740,67 Eur dydžio baudą, panaikinimo. Byla sustabdyta, kol įsiteisės galutinis teismo sprendimas byloje dėl planinio UAB „Vilniaus energija“ patikrinimo teisėtumo.

UAB „Vilniaus energija“ kreipėsi į teismą ir dėl Komisijos 2016 m. spalio mėn. nutarimų, kuriais buvo nustatytos bazinės šilumos kainos ir karšto vandens kainos, panaikinimo. Bendrovė savo reikalavimus grindė tuo, kad Komisija nepagrįstai rėmėsi patikrinimo akto išvadomis, įvertino 11,236 mln. Eur apskaičiuotą patikrinimo rezultatą ir atitinkamai neteisėtai sumažino naujo periodo šilumos bazinę kainą. Byla sustabdyta, kol įsiteisės galutinis teismo sprendimas byloje dėl planinio UAB „Vilniaus energija“ patikrinimo teisėtumo.

UAB „Litesko“ kreipėsi į teismą, nes nesutinka su Komisijos 2018 m. rugsėjo 27 d. nutarimu, kuriuo buvo konstatuota, kad Kelmės rajono savivaldybės taryba nepašalina Komisijos 2018 m. liepos 31 d. nutarime nurodytų pažeidimų, ir nutarė vienašališkai nustatyti laikinas UAB „Litesko“ filialo „Kelmės šiluma“ šilumos kainos dedamąsias:

UAB „Litesko“ savo argumentus grindžia tuo, kad Komisija rėmėsi klaidingais ir nepagrįstais investicijų gražos normos skaičiavimais, neužtikrinančiais protingumo kriterijų atitinkančio investicijų gražos dydžio, o apskaičiuodama šilumos kainos dedamųjų galiojimo laikotarpiu šilumos kainoje įskaitytų ir faktinių kuro kainų skirtumą vadovavosi netinkamomis teisės normomis ir jas taikė.

VAAT 2019 m. vasario 14 d. sprendimu atmetė UAB „Litesko“ skundą, kaip nepagrįstą, kurį UAB „Litesko“ apskundė apeliacine tvarka LVAT. **Dėl Komisijos sprendimo, kurį skundžia UAB „Litesko“, vartotojai papildomai sutaupė beveik 172 tūkst. Eur.**

LVAT nagrinėja bylą pagal UAB „Litesko“ ir UAB „Vilniaus energija“ apeliacinį skundą dėl VAAT sprendimo atmesti UAB „Vilniaus energija“ ir UAB „Litesko“ skundą dėl Komisijos nutarimo, kuriuo nustatytas pažeidimas, vykdant licencijuojamą veiklą, panaikinimo. Komisija konstatavo, kad įmonės neteisėtai vartotojams, gyvenantiems daugiabučiuose namuose, kuriuose UAB „Vilniaus energija“ ir UAB „Litesko“ nevykdo karšto vandens tiekėjų funkcijų, ir daugiabučiuose namuose, kuriuose jos, kaip karšto vandens tiekėjos, įvykdė pareigą sutvarkyti apskaitą, pateikė apmokėti dėl įmonių kaltės susidariusią nepriemoką už šilumos kiekį, viršijusį Komisijos nustatytus energijos sąnaudų normatyvus cirkuliacijai, ir įpareigojo įmones pašalinti nustatytus licencijuojamos veiklos pažeidimus. **Įmonių vartotojams sąskaitose pateikta apmokėti suma sudarė apie 921 tūkst. Eur.**

LVAT nagrinėjamas UAB „Litesko“ skundas dėl Komisijos priimtų nutarimų panaikinimo. Įmonė nesutinka su Komisijos nutarimais bendrovės Alytaus filialui nustatytomis šilumos bazinėmis kainomis ir karšto vandens kainomis. UAB „Litesko“ filialo „Alytaus energija“ šilumos bazinės kainos projekte planuojamos sąnaudos (įskaitant investicijų gražą) sudarė 14 941,9 tūkst. Eur, Komisija būtinosiomis sąnaudomis pripažino 10 361,9 tūkst. Eur, **t. y. 4 580,0 tūkst. Eur, arba 30,7 proc. mažiau, nei planavo bendrovė.**

LVAT, išnagrinėjęs Lietuvos Respublikos Seimo nario pareiškimą ištirti Komisijos 2018 m. vasario 28 d. nutarimu patvirtinto šilumos supirkimo iš nepriklausomų šilumos gamintojų tvarkos

ir sąlygų aprašo teisėtumą, neskundžiamu sprendimu pripažino, kad Komisijos priimti sprendimai neprieštarauja įstatymams. Teismas konstatavo, kad **Komisija, priimdama sprendimus, vadovaujasi teisės aktų nuostatomis ir siekia užtikrinti veiksmingą konkurenciją šilumos gamybos segmente, taip garantuodama, kad vartotojams šiluma būtų tiekama mažiausiomis sąnaudomis**.

Nagrinėdama kitą norminę administracinę bylą dėl Komisijos Šilumos kainų nustatymo metodikoje įtvirtintų kainodaros principų, numatančių šilumos bazinės kainos pastoviosios dedamosios perskaičiavimą atsižvelgiant į pagaminto ir realizuoto šilumos kiekio neatitikimą tarp nustatyto ir faktiškai pagaminto ir realizuoto šilumos kiekio, LVAT išplėstinė teisėjų kolegija pripažino, kad Šilumos kainų nustatymo metodikoje įtvirtintu teisiniu reglamentavimu **buvo užtikrinti mažiausių sąnaudų vartotojams ir būtinų sąnaudų susigrąžinimo bei konkurencijos tarp šilumos gamintojų principai**. Šis sprendimas susijęs su kita byla, kurioje nagrinėjamas Komisijos UAB „Vilniaus energija“ nustatytų šilumos kainų 2014 m. pagrįstumas (skaičiuodama pagaminto ir realizuoto šilumos kiekio neatitikimą tarp nustatyto ir faktiškai pagaminto ir realizuoto šilumos kiekio, Komisija į kainą atsisakė įtraukti 74,7 tūkst. Eur). Ši byla buvo sustabdyta, siekiant išanalizuoti Šilumos kainų nustatymo metodikos teisėtumą. LVAT konstatavus Šilumos kainų nustatymo metodikos nuostatų teisėtumą, bylos nagrinėjimas dėl Komisijos nustatytų 2014 m. kainų bus atnaujintas.

UAB „Ignalinos šilumos tinklai“, nesutikdama su Komisijos 2018 m. gruodžio 27 d. nutarimu paskirta 4 557 Eur pinigine bauda už tai, kad bendrovė neįsigijo Energijos išteklių rinkos įstatyme numatyto minimalios privalomo įsigyti biokuro kiekio dalies energijos išteklių biržoje, kreipėsi į teismą, prašydama panaikinti šį nutarimą. UAB „Ignalinos šilumos tinklai“ teigimu, Komisija, priimdama nutarimą, nepateikė teisiškai reikšmingų skaičiavimų, įrodymų, kitų faktinių aplinkybių, pagrindžiančių, jog biokuras įsigytas ekonomiškai nenaudingai. Už 2016 m. sudarytus ekonomiškai nenaudingus sandorius Komisija UAB „Ignalinos šilumos tinklai“ nubaudė 2018 m.

Komisijos sprendimą skirti baudą dėl energijos išteklių biržoje neįsigyto numatyto biokuro kiekio teismui skundė ir dar viena šilumos tiekimo įmonė: UAB „Mažeikių šilumos tinklai“ nesutiko su Komisijos 2018 m. kovo 23 d. nutarimu, kuriuo bendrovei skirta 9 589 Eur bauda. UAB „Mažeikių šilumos tinklai“ nuomone, Komisija, priimdama ginčijamą nutarimą:

- pažeidė bendrąjį teisės principą *lex retro non agit*;
- įvykdė administracinę procedūrą tuo pačiu klausimu, kurį jau išnagrinėjo teismas;
- neįvertino teisės aktuose numatytos išimties iš Energijos išteklių rinkos įstatymo 19¹ straipsnio reikalavimų;
- praleido nuobaudos skyrimo terminą.

VAAT 2018 m. spalio 16 d. sprendimu atmetė UAB „Mažeikių šilumos tinklai“ skundą kaip nepagrįstą. Bendrovė su apeliaciniu skundu kreipėsi į LVAT.

7.2. Elektros sektorius

UAB „Energijos skirstymo operatorius“ kreipėsi į teismą dėl Komisijos 2015 m. birželio 4 d. nutarimo, kuriuo bendrovei buvo skirta **300 tūkst. Eur bauda už patikrinimo metu nustatytus pažeidimus** bei įpareigojimas ištaisyti reguliuojamų sąnaudų ataskaitas. Komisija, 2014 m. atlikusi elektros energijos skirstymo operatoriaus patikrinimą, nustatė, kad:

- į reguliuojamos skirstymo veiklos sąnaudas 2011 m. nepagrįstai įtraukta 8,2243 mln. Eur, 2012 m. – 13,1522 mln. Eur ir 2013 m. – 7,3870 mln. Eur;
- į reguliuojamos elektros energijos visuomeninio tiekimo veiklos sąnaudas 2011 m. nepagrįstai įtraukta 0,1611 mln. Eur, 2012 m. – 0,7339 mln. Eur, 2013 m. – 0,8069 mln. Eur;
- į elektros energijos įsigijimo sąnaudas 2011–2013 m. nepagrįstai įtraukta 0,3116 mln. Eur suma.

Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas (toliau – LVAT) neskundžiama nutartimi konstatavo, kad **Komisija teisėtai skyrė** AB „Energijos skirstymo operatorius“ **300 tūkst. Eur baudą** už esminių Energetikos įstatymo ir Elektros energetikos įstatymo nuostatų, kurių tikslas – užtikrinti, kad vartotojai už suvartotą elektros energiją mokėtų ekonomiškai pagrįstą kainą, pažeidimą.

AB „Achema“, AB „Orlen Lietuva“ ir AB „Lifosa“ kreipėsi į LVAT, prašydamos panaikinti Komisijos sprendimus, kuriais nustatytos VIAP kainos 2013, 2014, 2015, 2016, 2017, 2018 ir 2019 m., – iš viso minėtoms įmonėms apskaičiuota sumokėti 37,98 mln. Eur VIAP lėšų. Minėtos įmonės nesutinka mokėti VIAP kainos ir kvestionuoja teisės aktuose įtvirtinto VIAP teisinio reguliavimo suderinamumą su Europos Sąjungos teise. Atsižvelgiant į tai, LVAT, nagrinėdamas bylą dėl 2014 m. Komisijos nustatytų VIAP kainų pagrįstumo, kreipėsi į Europos Sąjungos Teisingumo Teismą su prašymu priimti prejudicinį sprendimą dėl Lietuvos nacionalinėje teisėje įtvirtintos VIAP schemos atitikties valstybės pagalbai ir jos suderinamumo su Europos Sąjungos teise. Atsižvelgiant į šį kreipimąsi, visos (išskyrus bylą pagal AB „Achema“ skundą dėl 2013 m. VIAP) nacionaliniuose teismuose nagrinėjamos VIAP bylos yra sustabdytos.

AB „Energijos skirstymo operatorius“, nesutikdama su Komisijos 2018 m. spalio 17 d. nutarimu, kuriuo Komisija AB „Energijos skirstymo operatorius“ nustatė 2019 m. leistinus skirstymo paslaugos pajamų lygius, įvertindama pusę investicijų grąžos dydžio, viršijančio nustatytą dydį 2016–2017 m. – 27 980,987 tūkst. Eur vidutinės įtampos tinkluose ir 12 540,002 tūkst. Eur – žemos įtampos tinkluose, kreipėsi į Vilniaus apygardos administracinį teismą. AB „Energijos skirstymo operatorius“ nuomone, Komisija: neteisėtai ir nepagrįstai panaudojo 2016–2017 m. faktinę istorinę turto bazės vertę vietoje ilgojo laikotarpio vidutinių padidėjimo sąnaudų modeliu apskaičiuotos turto bazės vertės; koreguodama bendrovės investicijų grąžos dydį, vadovavosi nuostatomis, taikomomis tik veiklos efektyvumo rodikliams, apimantiems tik ekonomiškai pagrįstus (būtinus) metinius operacinius kaštus, sukėlė neigiamas finansines pasekmes bendrovei ir tretiesiems asmenims. Bendrovei veiklos sąnaudų 2019–2020 m. laikotarpiu buvo sumažintos 53,53 mln. Eur. AB „Energijos skirstymo operatorius“ 2019 m. balandžio 4 d. atsiėmė skundą, todėl teisminis procesas (2019 m. balandžio 10 d. nutartis) nutrauktas.

UAB Kauno termofikacijos elektrinė, nesutikdama su Komisijos 2017 m. rugsėjo 29 d. nutarimu, kuriuo Komisija, atlikusi bendrovės neplaninį veiklos patikrinimą, konstatavo bendrovės nepagrįstai gautiną sumą – bendrovė kryžminiu būdu subsidijavo neremtiną elektros energijos gamybos veiklą 26 285 Eur suma ir gavo 718 704 Eur papildomų pajamų – kreipėsi į teismą. VAAT bendrovės skundą atmetė kaip nepagrįstą. Bendrovė su apeliaciniu skundu kreipėsi į LVAT.

2018 m. teismuose buvo tęsiamas AB „Lietuvos energijos gamyba“ skundų dėl Komisijos priimtų sprendimų, kuriais rezervo paslaugų biudžetas buvo sumažintas 4,0 mln. Eur, nagrinėjimas. Administraciniai teismai toliau nagrinėjo bylas dėl elektros energijos rezervinės galios užtikrinimo paslaugų kainų viršutinių ribų nustatymo 2015–2018 m. – šiose bylose pirmosios instancijos teismas atmetė visus keturis AB „Lietuvos energijos gamyba“ skundus. 2018 m. gegužės 17 d. nutartimi LVAT atmetė AB „Lietuvos energijos gamyba“ atskirąjį skundą dėl VAAT sprendimo nutraukti administracinę bylą dėl elektros energijos rezervinės galios rinkos tyrimo neatlikimo ir 2012 m. atlikto tyrimo rezultato nebetaikymo. LVAT išaiškino, kad reikalavimas pripažinti Komisijos nutarimą dėl 2012 m. tyrimo rezultatų nebegaliojančiu yra nepriskirtas administracinių teismų kompetencijai.

7.3. Dujų sektorius

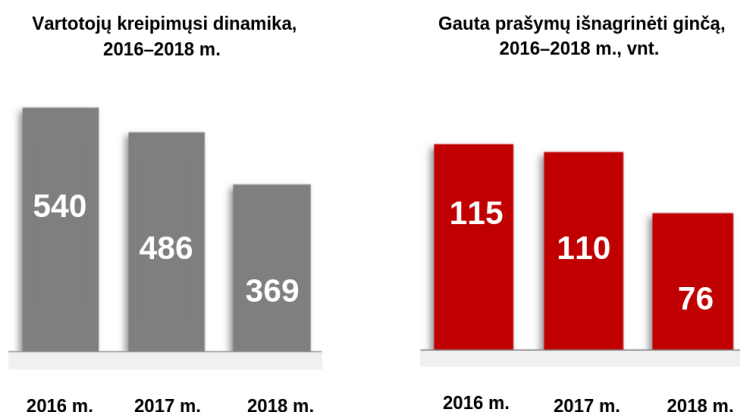
AB „Achema“, nesutikdama mokėti suskystintų gamtinių dujų (SGD) terminalo priedo ir saugumo dedamosios, ginčijo Komisijos nustatytas lėšas, skirtas SGD terminalo, jo infrastruktūros ir jungties įrengimo bei eksploatavimo sąnaudoms ar jų daliai kompensuoti 2013, 2015, 2016, 2017 ir 2018 metams.

Konstitucinis Teismas 2015 m. balandžio 3 d. nutarimu pripažino, kad Lietuvos Respublikos suskystintų gamtinių dujų terminalo įstatyme įtvirtintas reglamentavimas neprieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijai. Atsižvelgiant į tai, VAAT, nagrinėdamas bylą dėl 2013 m. Komisijos nustatyto SGDT priedo, 2015 m. gegužės 28 d. sprendimu atmetė AB „Achema“ skundą, kaip nepagrįstą. Šiuo metu bylą nagrinėja LVAT, kitų bylų nagrinėjimas sustabdytas.

UAB „Geros dujos“, nesutikdama su Komisijos 2018 m. rugsėjo 21 d. nutarimu, kuriuo **Komisija įpareigojo bendrovę grąžinti vartotojams 99 193,46 Eur sumą** bei perskaičiuoti vartotojų mokėtinas sumas už laikotarpį nuo 2017 m. rugpjūčio mėn. iki 2018 m. rugpjūčio mėn., pateikė skundą VAAT. UAB „Geros dujos“ savo argumentus grindžia tuo, kad Komisija nustatė per trumpą terminą įpareigojimams įvykdyti bei neįvertino, kad bendrovė teisingai skaičiavo vartojimo ir užsakomųjų pajėgumų dydžius, vadovaudamasi perdavimo sistemos operatoriaus AB „Amber Grid“ naudojimosi AB „Amber Grid“ gamtinių dujų sistema taisyklėmis. VAAT 2019 m. sausio 16 d. priėmė sprendimą, kuriuo atmetė bendrovės skundą kaip nepagrįstą. Sprendimas yra įsiteisėjęs.

8. VARTOTOJŲ INTERESŲ GYNIMAS IR VEIKLOS VIEŠUMAS

VARTOTOJŲ TEISIŲ IR TEISĖTŲ INTERESŲ GYNIMAS

70 proc.

respondentų pasitiki
Komisija, kaip neteisminių
būdu ginčus nagrinėjančia
institucija.

(„Spinter tyrimai“)

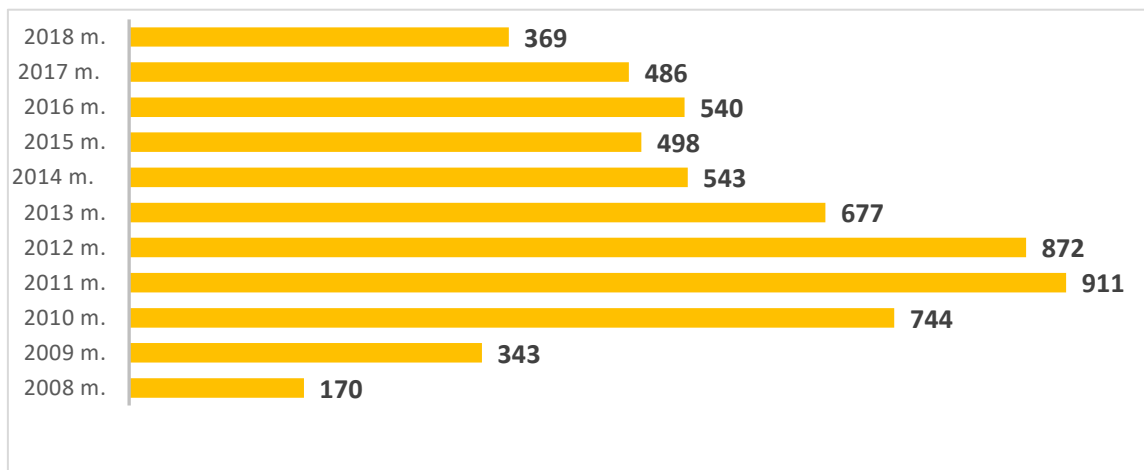
8.1. Vartotojų kreipimaisi

Efektyvus **vartotojų konsultavimas** energetikos ir geriamojo vandens tiekimo bei nuotekų tvarkymo sektorių klausimais, aktualios informacijos teikimas, operatyvus reagavimas į vartotojams kylančias problemas – Komisijos veiklos prioritetas. Vartotojai į Komisiją gali kreiptis raštu, taip pat skambinti nemokama informacijos linija 8 800 20500 arba pateikti užklausimą internetu.

Komisija nagrinėja **ginčus tarp vartotojų ir ūkio subjektų** dėl energetikos įmonių veiklos ar neveikimo tiekiant, skirstant, perduodant, laikant energiją, teisės energetikos įmonėms pasinaudoti tinklais ir sistemomis nesuteikimo, prisijungimo, energijos ir išteklių tiekimo srautų balansavimo, kainų ir tarifų taikymo. Taip pat nagrinėjami ginčai, kylantys tarp geriamojo vandens tiekėjų, nuotekų tvarkytojų, paviršinių nuotekų tvarkytojų, nuotekų transportavimo paslaugas teikiančių asmenų, abonentų bei vartotojų ir kt.

2018 m. Komisija gavo **369 vartotojų kreipimūsi** (raštu). **Tai mažiausias kreipimūsi skaičius nuo 2010 m.** (palyginus su 2010 m., jų sumažėjo beveik perpus).

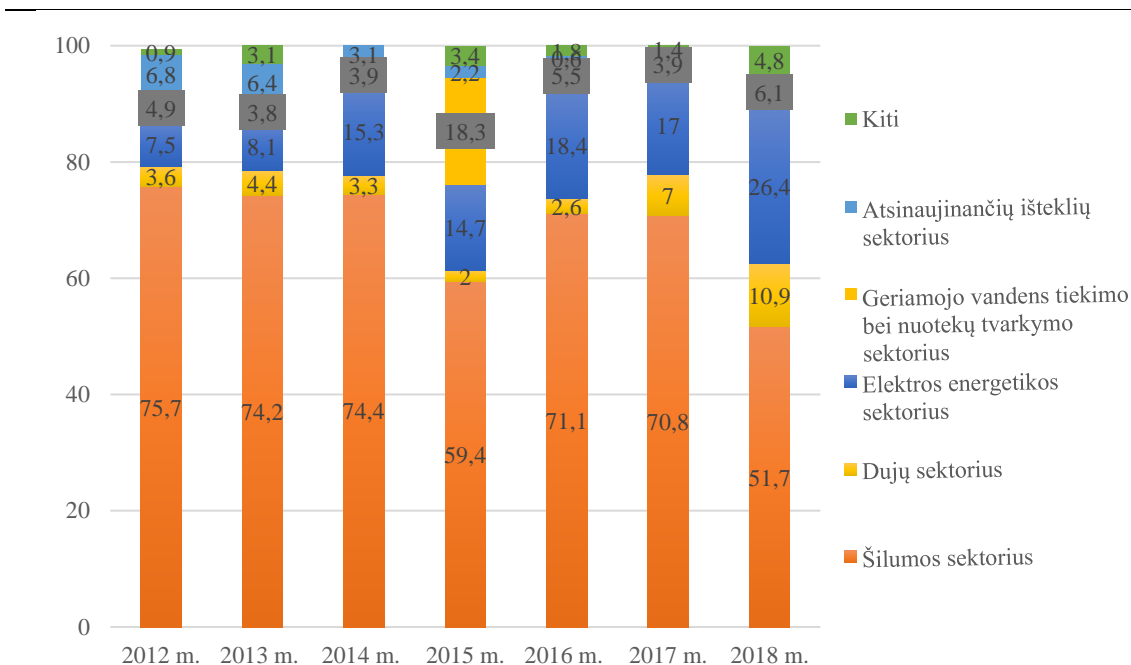
53 pav. 2008–2018 m. Komisijos gautų vartotojų kreipimūsi dinamika (vnt.)

Šaltinis – Komisija.

Komisija sulaukia **daugiausia vartotojų kreipimūsi** dėl šilumos sektoriaus įmonių veiklos – 2018 m. tai sudarė apie 52 proc. visų gautų kreipimūsi. Tai yra mažiausia kreipimūsi dėl šilumos sektoriaus procentinė dalis nuo 2012 m. Kreipimaisi dėl elektros energijos sektoriaus 2018 m. sudaro 26 proc., dėl gamtinių dujų – 10,9 proc. Priešingai nei šilumos sektoriuje, elektros ir gamtinių dujų sektoriuose stebimas kreipimūsi skaičiaus augimas.

54 pav. 2012–2018 m. vartotojų kreipimaisi pagal sektorius (proc.)

Šaltinis – Komisija.

2018 m. dėl **šilumos** sektoriaus buvo gauti **194 kreipimaisi**. Vartotojai dažniausiai kreipėsi dėl pareigos mokėti už šilumos kiekį bendrosioms reikmėms ir šio kiekio apskaičiavimo teisingumo, mokėjimo už nepaskirstytą karšto vandens kiekį pagrįstumo. Taip pat išlieka aktualūs klausimai dėl karšto vandens apskaitos prietaisų įrengimo / keitimo bei atsiskaitymo už karštą vandenį, kai vartotojas teisės aktuose nustatyta tvarka nesudaro galimybės karšto vandens tiekėjo atstovams jo bute įrengti / pakeisti karšto vandens apskaitos prietaisą, bei mokesčio už karšto vandens temperatūros palaikymą pagrįstumo.

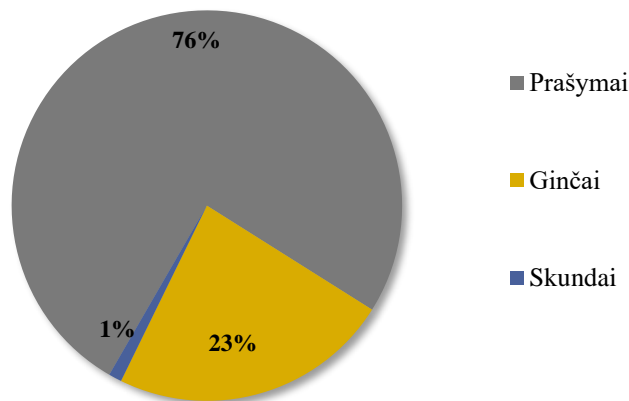
2018 m. gauta daugiau vartotojų kreipimūsi, susijusių su **gamtinių dujų** sektoriumi: gautas **41 kreipimasis**, t. y. 11 proc. nuo bendro skaičiaus. Palyginimui, 2015 m. gamtinių dujų sektoriaus kreipimaisi sudarė tik 2 proc. Vartotojams aktualiausi prijungimo ir atsijungimo nuo gamtinių dujų skirstymo sistemos klausimai: įmokų apskaičiavimas, prijungimo sąlygos, kvartalų formavimas, savalaikis darbų vykdymas pagal sudarytas sutartis, taip pat atsiskaitymo už suvartotas gamtines dujas ar suskystintas naftos dujas klausimai.

Dėl **elektros** sektoriaus gauti **99 kreipimaisi**, t. y. 26 proc. nuo bendro kreipimūsi skaičiaus. Kaip ir ankstesniais metais, vartotojai dažniausiai kreipėsi dėl jiems apskaičiuotų mokėjimų už suvartotą elektros energiją, vartotojų elektros įrenginių prijungimo prie elektros tinklų sąlygų bei įkainių, prijungimo prie tinklo darbų neįvykdymo (vėlavimo) pagal sutartyje nustatytus terminus.

Dėl **geriamojo vandens ir nuotekų tvarkymo** sektoriaus gauti **23 kreipimaisi**: prašyta paaiškinti, ar teisingai taikomos kainos už geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo paslaugas, atsiskaitymųjų apskaitos prietaisų priežiūrą ir kt.

2018 m., kaip ir ankstesniais metais, į Komisiją vartotojai dažniausiai (**76 proc.**) kreipėsi prašydami **suteikti informaciją ar gauti konsultaciją (prašymai)**, rečiau (**23 proc.**) – siekdami **apginti pažeistas teises ar teisėtus interesus (ginčai, skundai)**.

55 pav. 2018 m. kreipimaisi pagal kreipimosi tikslą (proc.)

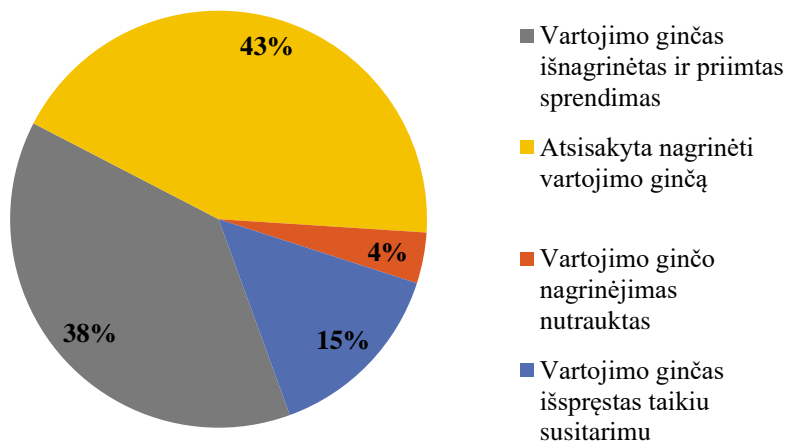
Šaltinis – Komisija.

8.2. Ginčų nagrinėjimas

Komisija nagrinėja ginčus, kylančius tarp vartotojų ir energetikos įmonių, taip pat ginčus, kylančius tarp geriamojo vandens tiekėjų, nuotekų tvarkytojų, paviršinių nuotekų tvarkytojų, nuotekų transportavimo paslaugas teikiančių asmenų, abonentų ir vartotojų.

2018 m. Komisija neteismine tvarka išnagrinėjo 76 ginčus. Vidutinė ginčų neteisminio sprendimo procedūros trukmė – 46 dienos (teisės aktai numato terminą iki 90 dienų).

56 pav. 2018 m. gautų ir išnagrinėtų vartojimo ginčų rezultatai (proc.)

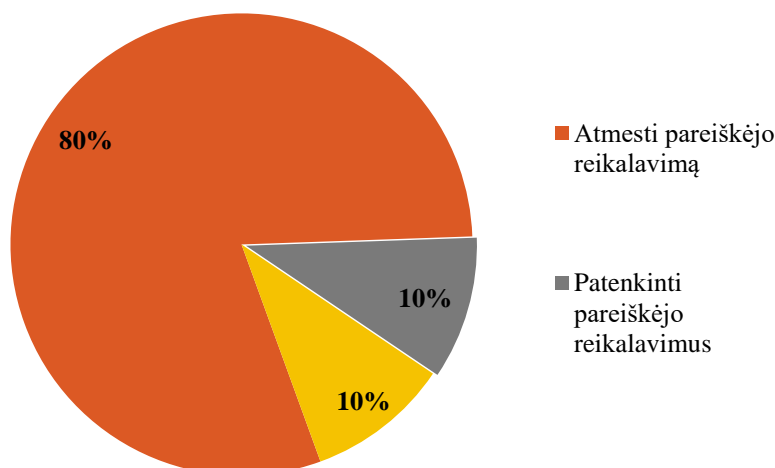

Šaltinis – Komisija.

Iš esmės buvo **nagrinėjami 29** vartotojų ir energetikos bei geriamojo vandens įmonių ginčai. Komisija pripažino, kad vartotojai 6 atvejais buvo teisūs, ir įpareigojo įmones perskaičiuoti mokėjimus už šilumą bei elektros energiją, kuo greičiau prijungti vartotoją prie elektros skirstomojo tinklo ir kt.

Dažnu atveju vartotojai, nepasitikėdami energetikos, geriamojo vandens paslaugų teikėjais, kreipiasi į Komisiją dėl nešališko ginčo nagrinėjimo.

57 pav. 2018 m. išnagrinėjus vartojimo ginčus, priimti sprendimai (proc.)

Šaltinis – Komisija.

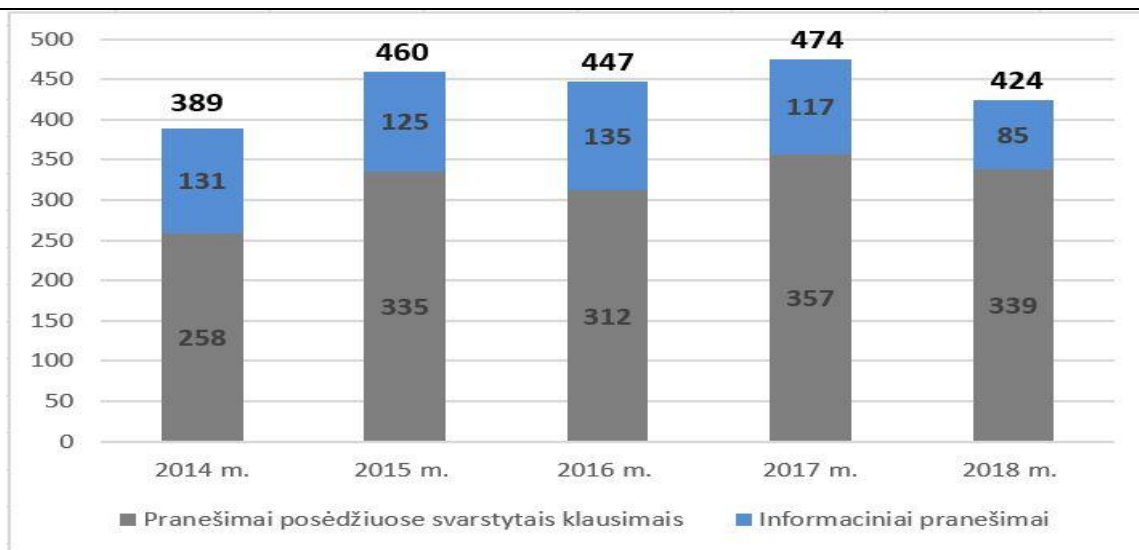
Vartotojų prašymų neteismine tvarka išnagrinėtų ginčų dalis nuo bendro kreipimosi skaičiaus sudaro apie ketvirtadalį, šis procentas iš esmės nekinta trečius metus iš eilės. Tai rodo pasitikėjimą Komisija, kaip ginčus neteismine tvarka nagrinėjančia institucija, jos kompetencija ir didėjantį vartotojų informuotumą apie galimybes apginti savo interesus.

8.3. Informacinė veikla

Vienas Komisijos veiklos prioritetų – efektyvus visuomenės ir žiniasklaidos informavimas apie priimamus sprendimus. 2018 m. iš viso buvo parengti **424 pranešimai**, iš jų 83 proc. – Komisijos posėdžiuose svarstytais klausimais.

Pagrindinė **Komisijos informacijos sklaidos priemonė – interneto svetainė www.regula.lt**, Komisijos informaciniai pranešimai taip pat skelbiami **[BNS spaudos centre](#)** aktualiais klausimais informuojama regioninė spauda.

58 pav. Komisijos parengtų ir išplatintų pranešimų dinamika, vnt., 2014–2018 m.

Šaltinis – Komisija.

Siekiant žiniasklaidos atstovus supažindinti su svarbiais pasikeitimais šilumos sektoriuje – 2018 m. vasario 28 d. patvirtinta nauja šilumos supirkimo tvarka – suorganizuoti mokymai (2018 m. vasario mėn.). 2018 m. spalio mėn. žiniasklaidos atstovams vyko mokymai elektros ir dujų klausimais.

Skatinant visuomenę aktyviau domėtis Komisijos veikla, didinti vartotojų energetinį raštingumą, toliau plėtojama ir tobulinama edukacinė interneto svetainė www.energetikosabc.lt. 2018 m. svetainėje buvo daugiau orientuojamasi į vizualiai patrauklius naudingus praktinius patarimus bei Komisijos priimamus sprendimus dėl vartojimo ginčų tarp buitinių vartotojų ir energetikos įmonių. Svetainėje galima rasti informacijos apie įvairias energetinio raštingumo didinimo iniciatyvas, renginius ir seminarus, sudaryta galimybė tiesiogiai vartotojams pateikti klausimą ir gauti atsakymus. Per 2018 m. svetainę aplookė beveik 19 tūkst. lankytojų.

Socialiniai tinklai: siekiant pasiekti platesnę auditoriją, taip pat ieškant patrauklių komunikavimo su vartotojais formų, daug dėmesio skiriama plėtojant Komisijos įvaizdį socialiniuose tinkluose. Atsižvelgdama į vartotojų poreikius, 2019 m. sausio mėn. atnaujinta 2017 m. sukurta edukacinė paskyra socialiniame tinkle „Facebook“ – paskyros pavadinimas „Energetikos ABC“ pakeistas į „Valstybinė kainų ir energetikos kontrolės komisija“. Keitėsi ne tik paskyros pavadinimas, bet ir skelbiamos informacijos pobūdis: atsirado daugiau vaizdo medžiagos, vaizdo įrašų, specialistų komentarų, naudingų patarimų ir kt. Siekiama kurti šiuolaikiškos, atviros, tiek vartotojams, tiek verslui patrauklios institucijos įvaizdį.

Komisija su suinteresuotomis žmonių grupėmis (Komisijos darbuotojais, energetikos sektoriaus įmonių specialistais, asociacijų atstovais ir t. t.) bendrauja ir socialiniame tinkle [LinkedIn](https://www.linkedin.com/company/energetikosabc/). Didžiąją dalį pranešimų sudaro žinutės apie laisvas darbo vietas, siekiant pritraukti kompetentingų savo srities specialistų.

8.4. Švietimo programa

Komisija 2018 m. vykdė Energetikos bei geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo paslaugų vartotojų švietimo ugdymo 2016–2018 m. programą.

Įgyvendinant šią programą, buvo atliktos dvi reprezentatyvios Lietuvos gyventojų apklausos („Spinter tyrimai“):

- „Vartotojų pasitikėjimas energijos rinka“, kurios tikslas – išsiaiškinti vartotojų pasitikėjimo lygį energijos rinka;
- „Vartotojų švietimo poreikio energetikos ir geriamojo vandens sektoriuje nustatymas“, kurios tikslas – nustatyti vartotojų švietimo poreikį energetikos ir geriamojo vandens sektoriuose.

Daugumai (64 proc.) Lietuvos gyventojų įdomu, kas vyksta elektros, dujų, šilumos bei geriamojo vandens sektoriuose. Tai rodo, kad Komisijos aktyvi švietėjiška veikla prisideda prie visuomenės informuotumo didinimo. 70 proc. respondentų pasitiki Komisija, kaip ne teismo būdu vartojimo ginčus nagrinėjančia institucija.

Atsižvelgiant į apklausų duomenis, bus rengiama nauja 2019–2021 m. Energetikos bei geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo paslaugų vartotojų švietimo ugdymo programa.

9. KOMISIJOS VEIKLOS EFEKTYVUMAS

Komisijos nariai

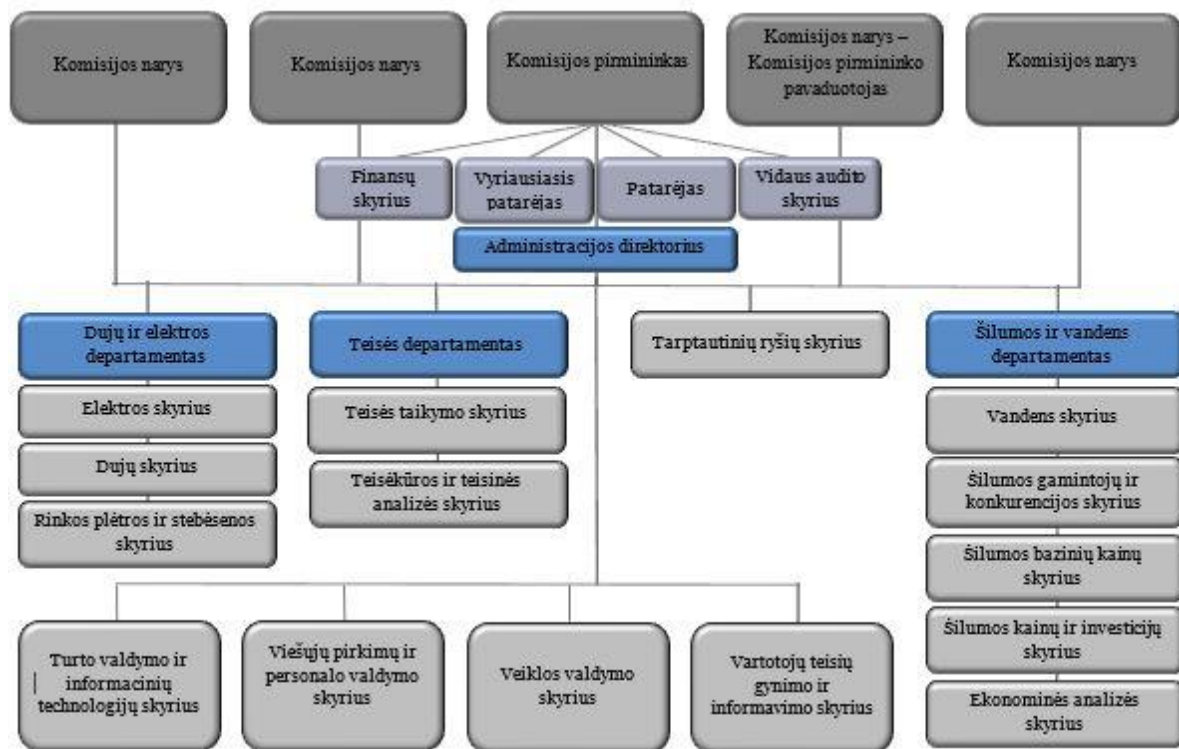

Lietuvos Respublikos Seimui priėmus 2019 m. vasario 14 d. Energetikos įstatymo pakeitimus, nuo 2019 m. liepos 1 d. Valstybinė energetikos inspekcija prie Energetikos ministerijos (toliau – Inspekcija) reorganizuojama jungimo būdu – prie reorganizavime dalyvaujančios Komisijos prijungiama Inspekcija ir Komisijos pavadinimas bus keičiamas į **Valstybinę energetikos reguliavimo tarybą (VERT)**.

Šia reorganizacija siekiama sukurti stiprią, turinčią tiek ekonomines, tiek technines kompetencijas, energetikos reguliavimo, priežiūros bei kontrolės sistemą. 2019 m. būtina išgryninti procesus, peržiūrėti vidaus teisės aktus, informacinės saugos reikalavimus, vidaus kontrolės procedūras.

Komisijoje įdiegta kokybės vadybos sistema pagal ISO standartą, todėl visi procesai atitinkamai bus pritaikyti ir Inspekcijos funkcijoms.

Komisijos struktūra:

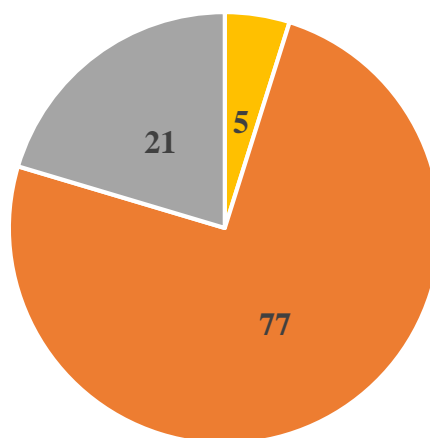
* Patvirtinta Valstybinės kainų ir energetikos kontrolės komisijos pirmininko 2018 m. rugpjūčio 2 d. įsakymu Nr. OIE-135

9.1. Struktūra ir darbuotojai

2018 m. pabaigoje Komisijoje dirbo **5 valstybės pareigūnai**, **77 valstybės tarnautojai** ir **21 darbuotojas**, dirbantis pagal darbo sutartį (iš viso 103).

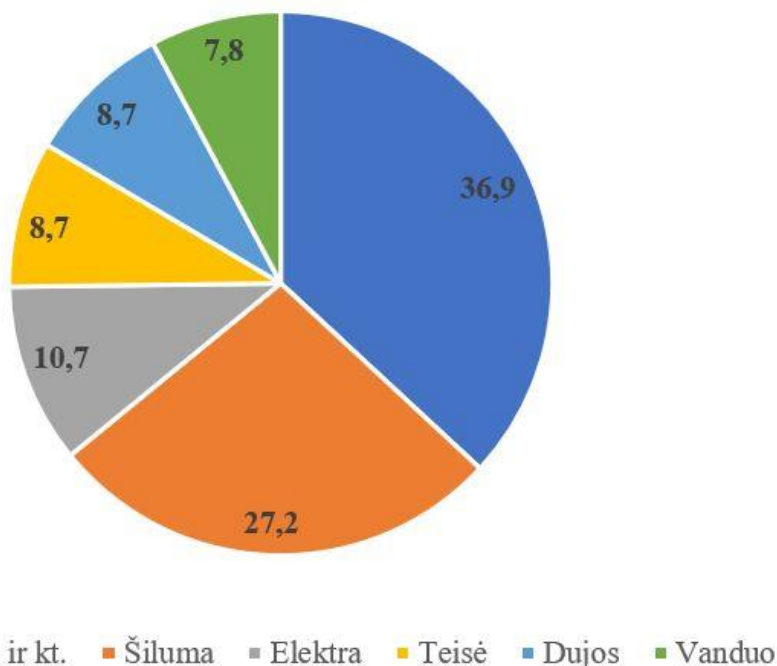
2018 m. birželio 1 d. Komisijos nariu paskirtas **Renatas Pocius**, kuris pakeitė Komisijos narį Darių Biekšą.

59 pav. Komisijos darbuotojų pasiskirstymas pagal darbo teisinių santykių visumą, vnt.

■ Valstybės pareigūnai ■ Valstybės tarnautojai ■ Darbuotojai, dirbantys pagal darbo sutartį

60 pav. Komisijos darbuotojų pasiskirstymas pagal sektorius, proc. (darbuotojų skaičius – 103)

Šaltinis – Komisija.

Į darbą Komisijoje 2018 m. konkurso būdu priimti 5 valstybės tarnautojai, taip pat 1 pakaitinis valstybės tarnautojas. 7 valstybės tarnautojai tarnybinio kaitumo būdu perkelti į Komisiją iš kitų valstybės institucijų. 2018 m. priimta 14 naujų darbuotojų, dirbančių Komisijoje pagal darbo sutartį. Komisijoje darbą baigė 18 darbuotojų.

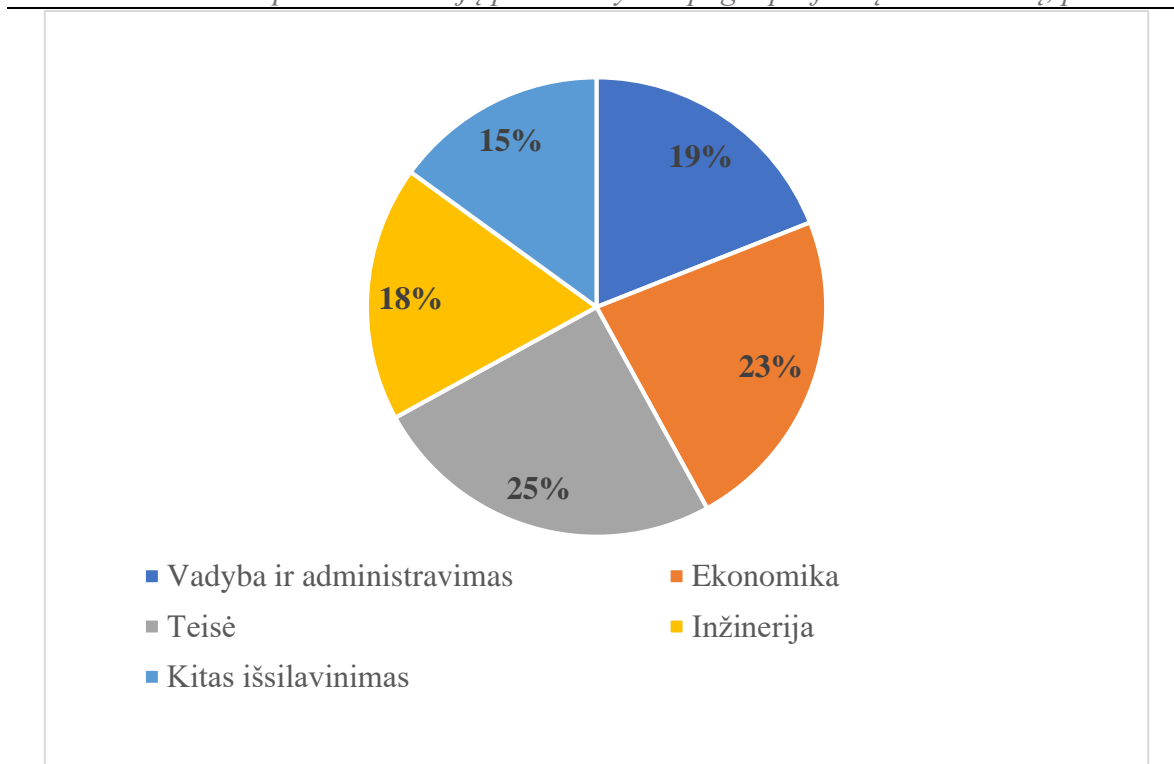
Siekiant sklandesnio Komisijos darbo, tolygesnio darbo krūvių pasiskirstymo, **Komisijoje 2018 m. vyko struktūriniai pertvarkymai:**

Data	Pertvarkymas
2018 m. balandžio 1 d.	Įsteigtas naujas Komisijos padalinys – Teisės departamentas ir jame esantys du struktūriniai padaliniai: Teisės taikymo skyrius bei Teisėkūros ir teisinės analizės skyrius (atitinkamai panaikintas Teisės skyrius). Įsteigtas Viešųjų pirkimų ir personalo valdymo skyrius bei Turto valdymo ir informacinių technologijų skyrius (atitinkamai panaikintas Turto valdymo ir viešųjų pirkimų skyrius, darbuotojai pagal atliekamas funkcijas perkelti į atitinkamus skyrius).
2018 m. birželio 1 d.	Panaikintas Šilumos ir vandens departamento Šilumos skyrius ir vietoj jo įsteigti du Šilumos ir vandens departamento padaliniai: Šilumos kainų ir investicijų bei Šilumos bazinių kainų skyriai.
2018 m. liepos 11 d.	Įsteigta Komisijos patarėjo, kuriam pavesta vykdyti Komisijos informacijos saugos įgaliojimo funkcijas, pareigybė.
2018 m. rugsėjo 1 d.	Įsteigtas naujas Dujų ir elektros departamento Rinkos plėtros ir stebėsenos skyrius.

2018 m. pabaigoje Komisijoje dirbo **71 (71,7 proc.) moteris** ir **28 (28,3 proc.) vyrai**. Vidutinis Komisijos darbuotojų amžius yra 37 metai.

Iš 103 Komisijos darbuotojų **97 turi aukštąjį universitetinį arba jam prilygintą išsilavinimą (94,2 proc.)**. 2 Komisijos darbuotojai yra apgynę daktaro disertaciją. 2018 m. gruodžio mėn. pagal profesinį išsilavinimą Komisijos darbuotojai pasiskirstė taip: teisė – 24, ekonomika – 23, vadyba ir administravimas – 19, inžinerija – 18, kitas išsilavinimas – 15.

61 pav. Darbuotojų pasiskirstymas pagal profesinį išsilavinimą, proc.

Šaltinis – Komisija.

Kvalifikacijos kėlimas

2018 m. dauguma Komisijos darbuotojų kėlė kvalifikaciją dalyvaudami mokymuose. Komisijai patvirtinti 2018 m. asignavimai kvalifikacijai kelti sudarė 35 000,00 Eur, panaudota – 27 937,32 Eur. Tai sudarė 79,8 proc. patvirtintų ataskaitinio laikotarpio asignavimų kvalifikacijai kelti.

Komisija, siekdama kuo efektyviau panaudoti turimas lėšas kvalifikacijai kelti, organizuoja **tikslinius mokymus darbuotojams, sudarydama atskiras grupes**. Mokymams vykstant Komisijos patalpose, yra apmokoma daugiau darbuotojų, efektyviau naudojamas darbo laikas. Tokiu principu buvo organizuojami Finansinių priemonių rinkų ir prekybos energetikos sektoriuje reguliavimo, nustatyto Finansinių priemonių rinkų direktyvoje (MiFID II), mokymai, Audito proceso mokymai, Audito proceso ir jo praktinių pavyzdžių mokymai bei anglų kalbos mokymai grupėse. Visi Komisijos darbuotojai turėjo galimybę dalyvauti mokymuose „Konstruktyvaus bendradarbiavimo stiprinimas“. Komisijos valstybės tarnautojai dalyvavo įvadiniuose valstybės tarnautojų mokymuose bei kituose mokymuose, atlikdami bendrąsias funkcijas.

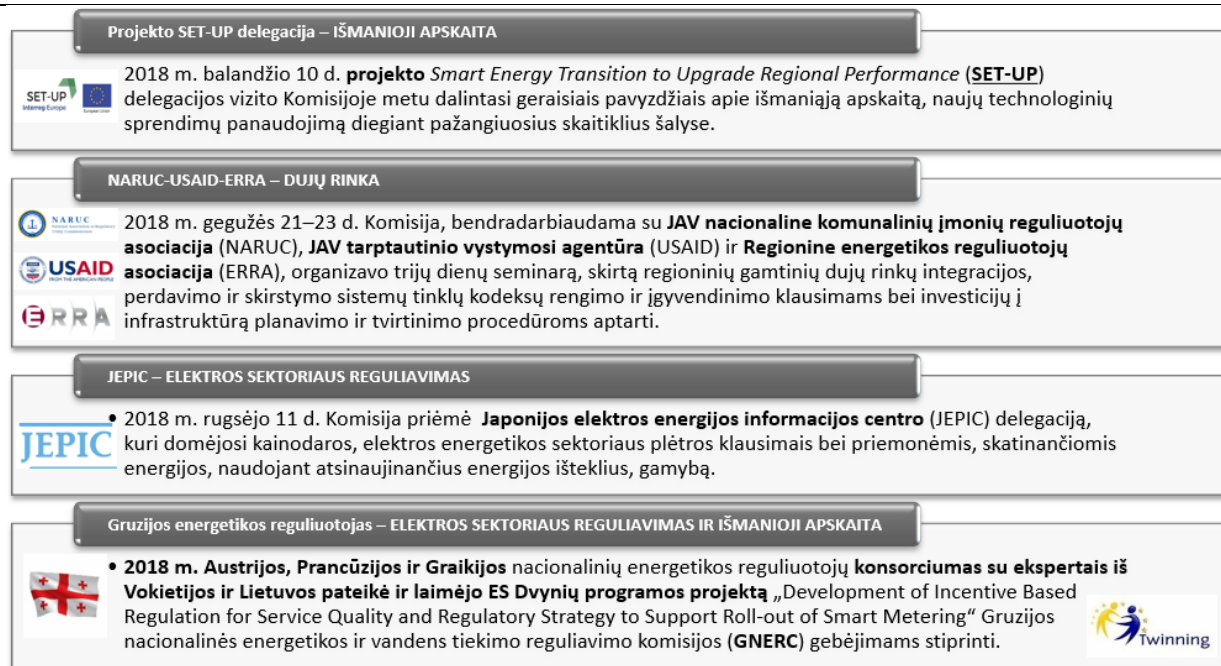
Taip pat Komisijos darbuotojai dalyvavo Bendrojo duomenų apsaugos reglamento, valstybės atsakomybės verslo subjektams ir fiziniams asmenims aktualijų, dokumentų valdymo, Darbo kodekso praktinio taikymo, mažos vertės viešųjų pirkimų, valstybės tarnybos reformos, integruotos vadybos sistemos vidaus audito, buhalterijų ir kituose mokymuose.

Specialios žinios buvo plečiamos dalyvaujant konferencijose ir seminaruose užsienyje, kuriuos organizavo Europos energetikos reguliuotojų taryba (CEER), Regioninė energetikos reguliuotojų asociacija (ERRA). Mokymuose Komisijos darbuotojai įgijo žinių ir jas gilino. Apie pagrindinių skirstomųjų tinklų operatorių reguliavimo principus energetikos sektoriuje,

piktnaudžiavimą didmeninėje elektros prekybos rinkoje ir piktnaudžiavimą rinkos galia, investicijų į energetikos sektorių programas. Taip pat dalyvauta ekonomikos bei infrastruktūros reguliavimo konferencijose, keliama kvalifikacija inovacijų ir reguliavimo, efektyvų kibernetinės saugos reguliavimo seminaruose, dalyvauta specializuotuose mokymuose dėl 2011 m. spalio 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento Nr. 1227/2011 dėl didmeninės energijos rinkos vientisumo ir skaidrumo įgyvendinimo. Tarptautiniai seminarai, konferencijos ir darbo susitikimai, kuriuose dalyvavo Komisijos darbuotojai, skelbiami [Komisijos interneto svetainėje](#).

9.2. Partnerystė ir patirties sklaida

62 pav. Komisijos patirties sklaida ir partnerystė

Šaltinis – Komisija.

Budapešte, Vengrijos Respublikoje, Komisijos atstovai dalijosi gerąja praktika **Regioninės energetikos reguliuotojų asociacijos** (angl. *Energy Regulators Regional Association* – ERRA) projekto susitikime, kurio tikslas buvo aptarti šalių atsinaujinančių išteklių skatinimo schemas, jų įgyvendinimą ir gerąsias praktikas. [Projektas](#) vykdytas pagal 2017 m. gruodžio 6 d. susitarimą tarp Lietuvos, Vengrijos ir Armėnijos energetikos reguliuotojų bei ERRA.

Komisijoje lankėsi projekto **Smart Energy Transition to Upgrade Regional Performance (SET-UP) delegacija**. SET-UP projekto partneriai iš Bretanės inovacijų plėtros agentūros ir Bretanės regiono tarybos (Prancūzija), Pietų transdunojaus regiono energetikos agentūros (Vengrija), Andalūzijos energetikos agentūros (Ispanija), Algarvės regioninės energetikos ir aplinkos agentūros (Portugalija), Regeno pietvakarių inovacijų centro, Lesterio energetikos agentūros (Jungtinė Karalystė) ir Kauno regioninės energetikos agentūros (Lietuva) dalinosi geraisiais pavyzdžiais apie išmaniąją apskaitą, naujų technologinių sprendimų panaudojimą diegiant pažangiuosius skaitiklius šalyse. Komisijos atstovai pristatė informaciją apie teises nuostatas, skatinant elektros gamybą, naudojant atsinaujinančių išteklių technologijas ir tiekimą į tinklus. Bendras SET-UP projekto tikslas yra pagerinti 6 partnerių regionų energetinį efektyvumą dėl pažangiųjų tinklų politikos stiprinimo.

Komisijos atstovai dalyvavo tradiciniuose **Baltijos regiono energetikos ir vandens sektoriaus forumuose** Tartu (Estija). **Gamtinių dujų sektoriuje** diskutuota apie tolesnius žingsnius kuriant regioninę gamtinių dujų rinką, daug dėmesio skirta aptarti efektyviausius

modelius gamtinių dujų perdavimo paslaugų kainoms regione nustatyti, sukurti reikalingą infrastruktūrą ir kt. Elektros energetikos sektoriuje pagrindinis dėmesys buvo skiriamas tinklų kodeksų įgyvendinimui, taip pat aptarti reguliuotojams ir perdavimo sistemos operatoriams kylantys iššūkiai, siekiant efektyvios regioninės elektros rinkos. Vandens sektoriuje pastebėta, kad Baltijos šalių vandens tiekėjai tarpusavyje aktyviai keičiasi informacija, tad dažnėja atvejų, kai įmonės savo argumentus dėl taikomo reguliavimo grindžia kaimyninių šalių patirtimi.

Komisija, bendradarbiaudama su JAV nacionaline komunalinių įmonių reguliuotojų asociacija (angl. *National Association of Regulatory Utility Commissioners* – NARUC), JAV tarptautinio vystymosi agentūra (angl. *U.S. Agency for International Development* – USAID) ir ERRRA, organizavo trijų dienų **seminarą, skirtą regioninių gamtinių dujų rinkų integracijos, perdavimo ir skirstymo sistemų tinklų kodeksų rengimo ir įgyvendinimo klausimams bei investicijų į infrastruktūrą planavimo ir tvirtinimo procedūroms aptarti**. Seminare dalyvavo reguliavimo institucijų atstovai iš JAV, Europos Sąjungos (toliau – ES), Energijos Bendrijos (angl. *Energy Community*) šalių. Lietuvos atstovai pasidalino patirtimi kuriant regioninę Baltijos šalių ir Suomijos gamtinių dujų rinką bei numatomą ES dujų tinklų kodeksų įgyvendinimą regioniniu lygmeniu. Seminaro dalyviams pristatyti atvejai dėl gamtinių dujų saugyklų ir suskystintų gamtinių dujų terminalų infrastruktūros reguliavimo.

Komisija priėmė **Japonijos elektros energijos informacijos centro** (angl. *Japan Electric Power Information Center* – JEPIC) **delegaciją**. Susitikime kalbėta apie Komisijai priskirtas funkcijas, vartotojų teisių apsaugos aktualijas, dalintasi patirtimi kainodaros srityje, aptarta elektros energetikos sektoriaus plėtra ir priemonės, skatinančios energijos, naudojant atsinaujinančius energijos išteklius, gamybą. Svečiai taip pat domėjosi elektros rinkos liberalizavimo klausimais, garantinio tiekimo veikla.

Komisijos atstovai dalyvavo Suomijoje vykusiame **Baltijos šalių ir Suomijos dujų rinkos forume**, kuriame aptarti Baltijos–Suomijos dujų rinkos kūrimo iššūkiai. 2019 m. tradicinius Baltijos regiono energetikos forumus numatyta surengti Latvijoje (I pusmetį) ir Lietuvoje (II pusmetį).

Austrijos, Prancūzijos ir Graikijos nacionalinių energetikos reguliuotojų konsorciumas su ekspertais iš Vokietijos ir Lietuvos pateikė ir laimėjo ES Dvynių programos projektą „Development of Incentive Based Regulation for Service Quality and Regulatory Strategy to Support Roll-out of Smart Metering“ Gruzijos nacionalinės energetikos ir vandens tiekimo reguliavimo komisijos (GNERC) gebėjimams stiprinti. Projekto veiklomis planuojama sustiprinti GNERC, kaip nepriklausomo reguliuotojo, gebėjimus išmaniosios apskaitos srityje, numatytas Komisijos eksperto dalyvavimas teikiant profesionalias konsultacijas apie sąnaudų ir kaštų analizę diegiant išmaniuosius skaitiklius šalyse.

9.3. Vidaus auditai

Kokybės vadybos sistemos ISO LST EN ISO 9001:2008 auditas

Komisijos strateginis tikslas – užtikrinti vartotojams energetinių paslaugų kokybę ir prieinamumą, sudarant lygias veiklos sąlygas visiems rinkos dalyviams. Komisijos veiklos kokybę lemia trijų pagrindinių suinteresuotų šalių – vartotojų, reguliuojamų ūkio subjektų ir visuomenės – interesų derinimas. Komisija, siekdama užtikrinti rezultatyvią kokybės vadybos sistemą, remiasi rizikų valdymu. 2017 m. gruodžio mėn. Komisijos kokybės vadybos sistemos veiklos procesų rizikos buvo įvertintos remiantis Nesėkmių modelio ir pasekmių analizės metodu.

2015 m. kovo 20 d. Komisijai buvo išduotas sertifikatas, kuris patvirtino, kad Komisijoje yra įdiegta kokybės vadybos sistema, atitinkanti LST EN ISO 9001:2008 kokybės standarto reikalavimus. Kokybės vadybos sistemos persertifikavimo auditas vyko 2018 m. sausio 30–31 d.

Komisijos pirmininko įsakymu (2019 m. sausio 16 d. Nr. O1E-8) patvirtinta atnaujinta Kokybės politika ir tikslai. 2019 m. sausio 29–30 d. vyko išorinis priežiūros auditas, trūkumų nenustatyta, Kokybės vadybos sistemos sertifikatas pratęstas.

Vidaus auditai

2018 m. Komisijos Vidaus audito skyrius atliko šiuos veiklos ir valdymo vidaus auditus:

- užbaigtas 2017 m. pradėtas Komisijos sudarytų sutarčių vykdymo vidaus auditas;
- atitikties Bendrajam duomenų apsaugos reglamentui vidaus auditas;
- Komisijos turto naudojimo vidaus auditas;
- viešųjų pirkimų prevencinės kontrolės patikrinimas;
- Kokybės vadybos sistemos (Komisijoje įdiegto kokybės vadybos modelio, atitinkančio LST EN ISO 9001:2008 standarto reikalavimus) vidaus auditas;
- Komisijos administracijos struktūros įvertinimo vidaus auditas (vidaus audito ataskaitos projektas su audituojamaisiais suderintas 2018 m. Vidaus audito ataskaita pateikta 2019 m.).

Vidaus auditų metu buvo vertinamas Komisijos sudarytų pirkimo sutarčių vykdymas bei už sutarčių vykdymą atsakingų asmenų pareigos ir atsakomybės; asmens duomenų tvarkymo Komisijoje atitiktis Bendrajam duomenų apsaugos reglamentui; Komisijos turto tvarkymo atitiktis teisės aktų reikalavimams; įvykdytų viešųjų pirkimų procedūrų atitiktis reglamentuojantiems teisės aktams ir Komisijos vidaus procedūroms; Kokybės vadybos sistemos veiklos procesų aprašuose nustatytų reikalavimų laikymasis, rizikos veiksnių valdymas ir įdiegtos kontrolės priemonės; Komisijos administracijos struktūros ir vykdomų funkcijų atitiktis teisės aktų reikalavimams. Atlikus vidaus auditus pateiktos 32 rekomendacijos veiklai tobulinti, 27 iš jų įgyvendintos, likusių 5 – nesuėję rekomendacijų įgyvendinimo terminai ir jų įgyvendinimas tęsiamas 2019 m.

Apibendrinant visų per ataskaitinį laikotarpį atliktų vidaus auditų rezultatus, įgyvendintas rekomendacijas, **vidaus kontrolės sistema Komisijoje vertinama kaip gera ir tobulintina**, atsižvelgiant į vidaus audito ataskaitose pateiktas rekomendacijas.

9.4. Korupcijos prevencija

Komisijoje 2018 m. **atliktas korupcijos pasireiškimo tikimybės įvertinimas**. Nustatyta, kad nors teoriškai tikėtina korupcijos pasireiškimo tikimybė, t. y. vykdant Komisijos funkcijas gali atsirasti prielaidos korupcinio pobūdžio nusikalstamoms veikoms, tačiau **Komisijoje įdiegtos vidinės kontrolės priemonės tokią galimybę sumažina iki minimumo.**

Siekiant efektyviai valdyti korupcijos rizikos veiksnius ir iki minimumo sumažinti korupcijos pasireiškimo tikimybę atitinkamose Komisijos veiklos srityse bei užtikrinti skaidrią, veiksmingą ir viešą Komisijos darbuotojų veiklą, **įgyvendinama Komisijos 2016–2019 metu kovos su korupcija programa**, kurioje numatomos korupcijos prielaidų ir sąlygų mažinimo bei šalinimo, atsakomybės už korupcinio pobūdžio teisės pažeidimus įgyvendinimo gairės.

Komisijos Teisės departamentas, vykdydamas korupcijos programos įgyvendinimo stebėseną ir vertinimą, parengė priemonių plano įgyvendinimo stebėsenos ir vertinimo ataskaitą. Programos priemonių planas per ataskaitinį laikotarpį buvo vykdomas laikantis Programos nuostatų, principų bei strateginių tikslų.

9.5. Informacinės sistemos

REMIT (2011 m. spalio 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 1227/2011 dėl didmeninės energijos rinkos vientisumo ir skaidrumo – REMIT): įgyvendinant 2011 m. spalio 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 1227/2011 dėl didmeninės energijos rinkos vientisumo ir skaidrumo (REMIT) 12 straipsnio 1 dalyje nustatytus reikalavimus užtikrinti pagal REMIT 4 straipsnio 2 dalį, 7 straipsnio 2 dalį, 8 straipsnio 5 dalį ir 10 straipsnį gaunamos informacijos konfidencialumą, vientisumą ir apsaugą, bei Energetikos reguliavimo institucijų bendradarbiavimo agentūros (ACER) nustatytus reikalavimus REMIT informacijos teikimui, 2018 m. Briuselyje Komisijos atstovai dalyvavo ACER Informacijos saugumo įgyvendinimo grupės (RISIG) narių susitikime, kuriame įvertintos (*Peer Review*) Komisijoje įdiegtos informacijos saugumo valdymo sistemos (ISVS) atitiktį ACER keliamiems saugumo reikalavimams.

Komisijai buvo pateiktos ACER RISIG grupės sprendimas ir 11 pastabų / rekomendacijų, kurias Komisija privalo įgyvendinti, siekdama gauti REMIT informaciją. Atsižvelgiant į pastabas tobulinama ISVS, fizinės aplinkos saugumas, vidaus procedūros ir kt.

Komisija taip pat informavo ACER apie tai, kad 2 iš 11 pastabų reikalauja investicijų ir viešojo pirkimo procedūrų organizavimo.

DSAIS: nuo 2015 m. Komisija naudoja duomenų surinkimo informacinę sistemą (DSAIS), kurios pagrindinė funkcija – leisti reguliuojamiems ūkio subjektams pateikti įvairius duomenis, deklaruoti reikiamus rodiklius ir pateikti kitą informaciją elektroniniu pavidalu, taip užtikrinant efektyvesnį duomenų surinkimo procesą.

Ataskaitas per DSAIS teikia 409 registruoti ūkio subjektai, jas peržiūri apie 60 Komisijos specialistų. 2018 m. DSAIS buvo pateikta apie 6500 ataskaitų.

Siekiant tobulinti DSAIS funkcionalumą, buvo parengta DSAIS vystymo darbų ataskaita, inicijuotas priežiūros paslaugų pirkimas, kurį įvykdžius bus patobulintas duomenų į DSAIS sistemą pateikimas ir t.t.

KITI INFORMACINIAI IŠTEKLIAI: siekdama įgyvendinti Bendrųjų elektroninės informacijos saugos reikalavimų apraše ir Organizacinių ir techninių kibernetinio saugumo reikalavimų, taikomų kibernetinio saugumo subjektams, apraše nustatytus reikalavimus, 2019 m. Komisija parengs dokumentų valdymo sistemos („Avilys“) ir kitų Komisijos valdomų informacinių išteklių saugos dokumentus.

9.6. Duomenų sauga

Įgyvendinant 2016 m. balandžio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 2016/679 **dėl fizinių asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo** ir kuriuo panaikinama Direktyva 95/46/EB (toliau – BDAR) reikalavimus, parengti šie teisės aktai:

- Duomenų subjektų teisių įgyvendinimo Valstybinėje kainų ir energetikos kontrolės komisijoje aprašas;
- Komisijos darbuotojų, buvusių darbuotojų, praktikantų ir pretendentų asmens duomenų saugojimo politika;
- Vaizdo stebėjimo sistemų naudojimo ir vaizdo duomenų tvarkymo Valstybinėje kainų ir energetikos kontrolės komisijoje taisyklės.

Komisijos pirmininko įsakymu buvo paskirtas Duomenų apsaugos pareigūnas. Įgyvendinant BDAR preambulės 82 punkto, BDAR 30 straipsnio ir 49 straipsnio 6 dalies reikalavimus, **Komisijoje nuo 2018 m. tvarkomi duomenų tvarkymo veiklos įrašai**, kuriuose detalai nurodoma, kokius duomenis, kokiais teisėtais pagrindais ir kokiais tikslais tvarko Komisija.

Siekiant užtikrinti tinkamą asmens duomenų saugumą, inicijuojant prekių ir (ar) paslaugų viešuosius pirkimus, susijusius su ryšių ir informacinių sistemų priežiūra, vystymu ar informacinių išteklių įsigijimu, saugumo reikalavimai, asmens duomenų tvarkymo reikalavimai yra nustatomi pirminiame etape, t. y. inicijuojant pirkimo procedūras. Pirkimo dokumentai yra derinami su informacijos saugos įgaliotiniu ir duomenų apsaugos pareigūnu.

Komisijos darbuotojams buvo organizuoti mokymai saugaus informacijos ir teisėto asmens duomenų tvarkymo klausimais. Nuolat teikiamos konsultacijos telefonu ir individualiai, taip pat rengiami informaciniai pranešimai, atmintinės.

Komisijos 2019–2021 m. Strateginis veiklos valdymo planas papildytas priemone „Tobulinti Komisijos darbuotojų kvalifikaciją, įskaitant informacijos (duomenų) apsaugos srityje“.

Komisijos Vidaus darbo tvarkos taisyklės buvo papildytos šiomis su informacijos ir asmens duomenų apsauga susijusiomis nuostatomis:

- darbuotojų supažindinimo su informacijos saugą ir asmens duomenų tvarkymą reglamentuojančiais teisės aktais;
- asmens duomenų tvarkymo teisiniais pagrindais;
- asmens duomenų saugumo pažeidimų aptikimo, kompetentingos institucijos (Valstybinės duomenų apsaugos inspekcijos) informavimo ir duomenų saugumo pažeidimo tyrimo procedūromis.

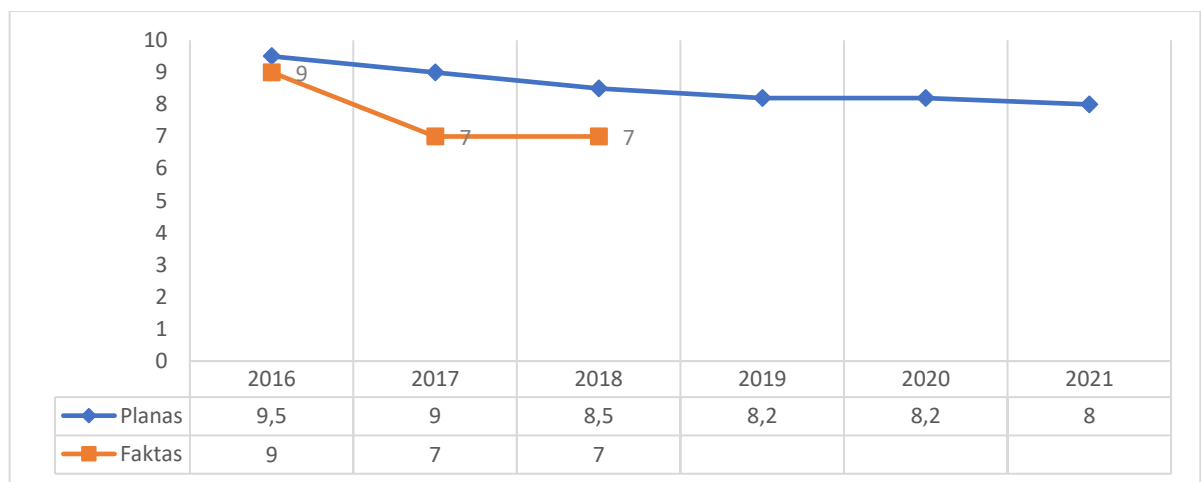
10. STRATEGINIS PLANAVIMAS IR FINANSAVIMAS

10.1. Strateginis planavimas

Komisijos strateginis tikslas – užtikrinti vartotojams energetinių paslaugų kokybę ir prieinamumą, sudarant lygias veiklos sąlygas visiems rinkos dalyviams.

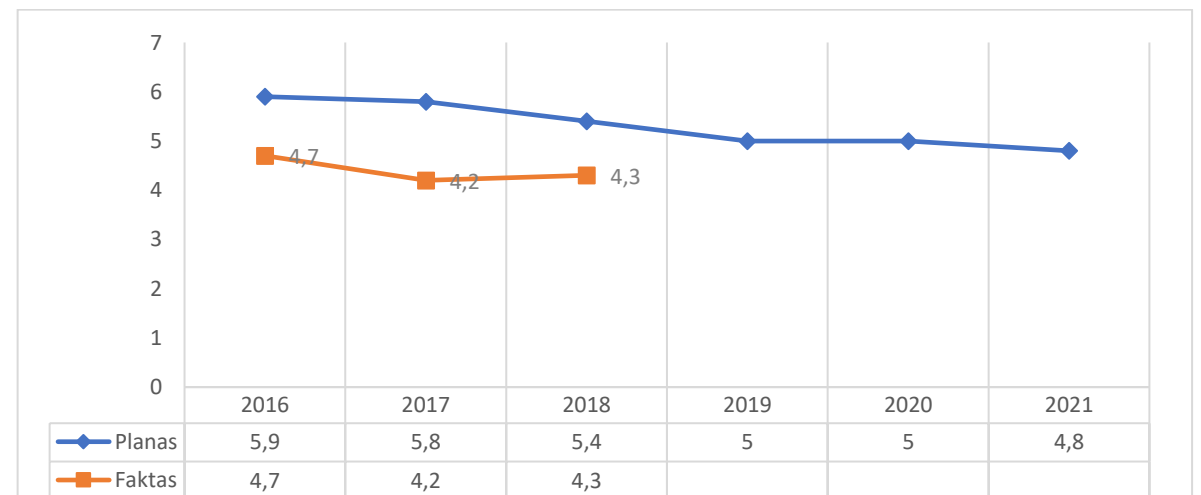
Komisija strateginį tikslą įgyvendina vykdydama **Energetikos ir geriamojo vandens sektorių kainų reguliavimo bei rinkos priežiūros programą**, kuri yra tęstinė – vykdoma nuo 2005 m.

63 pav. Vidutinio statistinio namų ūkio išlaidų dalis, tenkanti energetinėms paslaugoms įsigyti (procentas nuo vidutinio statistinio namų ūkio disponuojamų pajamų), proc.

Šaltinis – Komisija.

64 pav. Bendrojo vidaus produkto dalis, tenkanti energetinėms paslaugoms įsigyti (procentas nuo BVP), proc.

Šaltinis – Komisija.

38 lentelė. Programos tikslai, uždaviniai, vertinimo kriterijai ir jų reikšmės (2018 m.)

Tikslų, uždavinių, vertinimo kriterijų pavadinimai ir mato vienetai	Planas	Įvykdyta	Įvykdymo proc.
Tikslas 1: Integruotis į ES reguliavimo sistemą ir padidinti Komisijos veiklos efektyvumą.			
Gera vertinančių Komisijos aptarnavimo kokybę vartotojų/ūkio subjektų skaičius nuo apklaustųjų (proc.)	>80	82	100
Komisijos bendrųjų funkcijų atitikimas LR finansų ministro nustatytiems veiklos efektyvumo vertinimo kriterijams (vidurkis nuo visų nustatytų siektinų reikšmių, proc.).	>95	91	96¹
1 tikslo 1 uždavinys: Efektyvios Komisijos veiklos ir jos viešumo didinimas.			
Metinio Komisijos veiklos plano priemonių įgyvendinimas numatytais terminais (proc. nuo planuotų priemonių).	>95	75	79²
Bylų skaičius dėl procedūrinių posėdžio organizavimo pažeidimų.	0	0	100
1 tikslo 2 uždavinys: Integruotis į ES ir pasaulio energetikos reguliavimo sprendimų priėmimo procesą.			
Parengtos ir pateiktos pastabos / pasiūlymai dėl ES Tarybos darbo grupių ar tarptautinių organizacijų lygiu svarstomų dokumentų pozicijų Komisijos kompetencijos klausimais (proc. nuo visų Komisijai pateiktų pozicijų).	>95	97	100
Tikslas 2: Užtikrinti prognozuojamą ir skaidrią verslo aplinką.			
Įmonių, esančių Komisijos reguliavimo sferoje, dalis, naudojanti DSAIS sistemą ataskaitų pateikimui Komisijai nuo bendro reguliavimo sferoje esančių įmonių skaičiaus.	100	52	52³
Veiklą vykdančių nepriklausomų elektros energijos tiekėjų skaičius (proc. nuo bendro Komisijos išduotų nepriklausomo elektros energijos tiekimo licencijų ir (ar) leidimų skaičius).	>51	42	82⁴
Šilumos energijos, pagamintos nepriklausomų šilumos gamintojų, pagaminta daugiau nei praėjusiais metais (proc.).	>12	0	0⁵
2 tikslo 1 uždavinys: Vykdyti energetikos sektorių priežiūrą, stebėseną.			
Įmonių patikrinimai per įsakyme dėl įmonės planinio ar neplaninio patikrinimo nustatytą terminą (proc. nuo visų einamaisiais kalendoriniais metais pabaigtų įmonių patikrinimų).	>75	60	80⁶

¹ Komisijai patvirtinti 25 papildomi etatai, darbo vietoms įrengti, metų gale išnuomos papildomos patalpos. Dėl šios priežasties išaugo nekilnojamojo turto nuomos ir priežiūros paslaugų kaštai.

² Dėl laiku negautos reikalingos informacijos, žmoniškųjų išteklių trūkumo bei kitų prioritetinių darbų rodiklis pasiektas 79 %.

³ Rodiklis pasiektas 52 %, nes šiuo metu DSAIS'e dar nėra galimybių sistema naudotis užsienio subjektams, taip pat nėra galimybės prisijungti mobiliuoju parašu (ne visos įmonės turi elektroninį parašą).

⁴ Dėl didelių kainų elektros biržoje, dalis nepriklausomų elektros energijos tiekėjų, kuriems yra išduotos licencijos, veiklos nevykdė.

⁵ Šilumos tiekėjams investavus į biokuro šilumos gamybos įrenginius, į šilumos gamybos rinką aktyviai įsitraukė šilumos tiekėjai. Nepriklausomų šilumos gamintojų kaina buvo nekonkurencinga.

⁶ 2018 m. atlikti 5 patikrinimai (1 planinis ir 4 neplaniniai). Įsakymuose numatytų patikrinimų terminai buvo pratęsimi dėl didelio darbo krūvio, kitų prioritetinių darbų, būtinybės gauti papildomą informaciją bei duomenis.

Komisijos sprendimai dėl ginčų ar vartojimo ginčų nagrinėjimo, bylos šalims nusprendus ginčą nagrinėti teisme, įsiteisėjusiais teismo sprendimais nėra keičiami (proc.).	>85	67	79⁷
2 tikslo 2 uždavinys: Suformuoti ir taikyti proporcingas teisinio ir ekonominio reguliavimo priemonės.			
Įsiteisėję teismo sprendimai yra palankūs Komisijai nuo visų per kalendorinius metus įsiteisėjusių teismo sprendimų (proc.).	>95	87	92⁸
Norminių dokumentų projektai suderinami vienos viešosios konsultacijos metu (proc.).	>95	82	86⁹
Tikslas 3: Sukurti energetinių paslaugų vartotojų teisių ir teisėtų interesų apsaugos sistemą.			
Ne pagal Komisijos kompetenciją pateiktų skundų/ginčų skaičius (proc.).	<20	16	100
Vartotojų, žinančių, kokiais klausimais galima kreiptis ir kokias problemas gali išspręsti Komisija, skaičius (proc. nuo apklaustų asmenų, besikreipusių į Komisiją).	>52	77	100
3 tikslo 1 uždavinys: Informuoti ir šviesti energetinių paslaugų vartotojus.			
Atliktas tyrimas, kuriuo identifikuotas energetinių paslaugų vartotojų informacijos poreikis.	1	-	_10
Susitikimai aktualiais klausimais su vartotojais, vartotojų teisių gynimo organizacijomis (skaičius).	>15	15	100
3 tikslo 2 uždavinys: Energetinių paslaugų vartotojų teisėtų interesų apsauga.			
Asmenų prašymų, kurie buvo išnagrinėti ir atsakyti per nustatytą terminą, dalis (proc.).	>80	97	100
Apklaustųjų dalis, kuri teigiamai vertina iš Komisijos gautos informacijos aiškumą, Komisijoje interesantus aptarnaujančių asmenų kvalifikaciją, Komisijos interneto svetainėje pateikiamos informacijos prieinamumą ir naudojimosi paprastumą.	>80	73	91¹¹

Komisija išskiria šiuos prioritetinius darbus 2020 metams:

Europos Sąjungos integracijos srityje

- Europos Sąjungos elektros energetikos ir gamtinių dujų sektorių tinklų kodeksų įgyvendinimas ir priežiūra.
- Vieningos reguliavimo aplinkos kūrimas, siekiant bendros regioninės elektros ir gamtinių dujų rinko
- „Žiemos“ paketo teisinių pasiūlymų įgyvendinimas.

⁷ 2018 m. įsiteisėjo 3 teismų sprendimai, kai, Komisijai išnagrinėjus vartojimo ginčą, šalys ginčą nusprendė nagrinėti teisme. Byloje AB „Kauno energija“ prieš V. M. ir A. R. apeliacinės instancijos teismas priėmė kitokį sprendimą, nei buvo priėmusi Komisija.

⁸ Teismai 2018 m. išnagrinėjo 23 bylas, kuriose Komisija buvo atsakovas, iš jų 20 atvejų teismai patvirtino Komisijos sprendimus.

⁹ Iš Komisijos 2018 metais priimtų 55 norminių teisės aktų 10 teisės aktų buvo teikiami pakartotinei viešajai konsultacijai.

¹⁰ Dėl užtrukusių viešųjų pirkimų procedūrų 2018 metais numatytas tyrimas užsitęsė ir paslauga iki galo buvo atlikta 2019 m.

¹¹ Respondentai Komisijos specialistų kompetenciją ir aptarnavimo kokybę vertina teigiamai. Didžiausią įtaką rezultatams turėjo informacijos prieinamumas Komisijos interneto puslapyje ir vartotojų gautos informacijos aiškumas.

Reguliavimo taikymas nacionaliniu lygmeniu

- Atsinaujinančius energijos išteklius naudosiančių elektrinių naujo paramos modelio įgyvendinimas organizuojant skaidrius, atvirus ir technologiškai neutralius aukcionus, siekiant užtikrinti tolimesnę atsinaujinančios energetikos plėtrą.
- Elektros energetikos sistemos pajėgumų mechanizmo aukcionų kainų viršutinių ribų metodikos sukūrimas ir kainų nustatymas.
- Vykdyti elektros energetikos sistemos pajėgumų mechanizmo aukciono (modelio) įgyvendinimo proceso priežiūrą.
- Reguluojamos veiklos ataskaitų patikros techninės užduoties parengimas atskiriems energetikos sektoriams.
- Aktyvus bendradarbiavimas su kompetentingomis institucijomis energetikos įmonių reguliuojamos veiklos auditų klausimais.

10.2. Finansai ir asignavimai

Komisija 2018 m. vykdė **programą „Energetikos ir geriamojo vandens sektorių kainų reguliavimas bei rinkos priežiūra“**. Programa buvo finansuojama iš Komisijos pajamų, gautų Energetikos įstatymo 8 str. 15 ir 16 dalyse nustatyta tvarka ir Geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo įstatymo 9 straipsnio pakeitimo įstatymo 1 str. 2 ir 3 dalyse nustatyta tvarka.

LR 2018 m. valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymu Komisijai patvirtinti 2018 m. asignavimai sudarė 3 050 000,00 Eur. Vadovaudamasi Biudžeto sandaros įstatymu, Komisija 2018 m. sąmatą patikslino (padidino) 719 081,00 Eur praeitų metų nepanaudotų pajamų dalimi. 2018 m. sąmata metų pabaigoje buvo 3 769 081,00 Eur.

2018 m. Komisija gavo 3 280 880,28 Eur pajamų ir pervedė jas į valstybės biudžetą. 2018 m. Komisija panaudojo 3 034 340,27 Eur biudžeto asignavimų. Tai sudarė 80,5 proc. patvirtintų ataskaitinio laikotarpio asignavimų.

Komisija yra 2 tarptautinių organizacijų – Regioninės energetikos reguliuotojų asociacijos (ERRA) ir Europos energetikos reguliuotojų tarybos (CEER) narė. 2018 m. šioms organizacijoms buvo pervesta 23 003,00 Eur narystės mokesčių.

2018 m. gruodžio 31 d. Komisijos balanse buvo 128 596,85 Eur balansinės vertės ilgalaikio materialiojo turto; 194 170,24 Eur – ilgalaikio nematerialiojo turto; atsargų – 3675,81 Eur.

39 lentelė. 2017–2019 m. Komisijai skirtų asignavimų planas ir lėšų panaudojimas

Eil. Nr.	Išlaidų pavadinimas	2017 m. asignavimų planas, įskaitant patikslinimus, Eur	Panaudota asignavimų 2017 m., Eur	2018 m. asignavimų planas, įskaitant patikslinimus, Eur	Panaudota asignavimų 2018 m., Eur	2019 m. patvirtintas asignavimų planas, Eur
1.	Išlaidos iš viso:	3 513 423,00	2 861 034,66	3 769 081,00	3 034 340,27	3 250 000,00
	Iš jų:					
1.1.	Darbo užmokestis	1 670 000,00	1 580 964,41	1 700 000,00	1 639 664,98	2 443 000,00 *
1.2.	Socialinio draudimo įmokos	509 000,00	485 565,74	501 790,00	501 789,95	47 000,00
1.3.	Prekės ir paslaugos	1 242 723,00	723 863,75	1 395 188,00	762 014,65	684 000,00
1.4.	Narystės mokesčiai ERRA, CEER	23 000,00	22 714,00	23 003,00	23 003,00	23 000,00
1.5.	Socialinės išmokos (pašalpos)	13 800,00	9500,00	25 000,00	15 614,60	15 000,00
1.6.	Materialiojo ir nematerialiojo turto įsigijimas	54 900,00	38 426,76	124 100,00	92 253,09	38 000,00
1.7.	Reguliuojamų ūkio subjektų sąnaudų patikrinimai (auditai)	56 300,00	0,00	240 300,00	30 740,72	210 000,00

Šaltinis – Komisija.

* Darbo užmokesčio fondas iš esmės pasikeitė dėl 2018 m. spalio 24 d. Lietuvos Respublikos Seimo valdybos sprendimo Nr. SV-S-946 „Dėl didžiausio leistino Valstybinės kainų ir energetikos kontrolės komisijos administracijos valstybės tarnautojų ir darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis ir gaunančių darbo užmokestį iš valstybės biudžeto ir valstybės pinigų fondų, pareigybių skaičiaus“, bei Lietuvos Respublikos valstybinio socialinio draudimo įstatymo pasikeitimo.

40 lentelė. Komisijos valstybės pareigūnų, tarnautojų ir darbuotojų nustatytasis (paskirtasis, iki mokesčių) darbo užmokestis su priedais ir priemokomis

Pareigybė	Darbuotojų skaičius 2018 m.	2018 m., Eur
Komisijos pirmininkas	1	2917,58
Komisijos pirmininko pavaduotojas	1	2663,88
Komisijos narys	3	2625,82
Departamento direktorius	2	2280,84
Administracijos direktorius	1	1966,44
Vyriausiasis patarėjas	2	1947,51
Savarankiško skyriaus vedėjas	6	1785,21
Departamento skyriaus vedėjas	8	1691,55
Patarėjas (skyriaus)	17	1488,49
Vyriausiasis specialistas	34	1204,49
Vyresnysis specialistas	16	1066,60

Šaltinis – Komisija.